

728.
2.

18520637

PHILOSOPHIAE
SOCIETAS ACADEMICA
INSTITUTUM
1857

DE
MORALI PHILOSOPHIA
TRACTATUS
AUCTORIS
H. SCHUBERTH
1857

Scriptoris ANTONII PILLENHOFER
Libri Signi Sacrosanctae Theologiae

MDCCCLVII
CUM PRIVILEGIO REGIO

Composto el Sr. Pedro de Mantenegro.
del Col. de la Com. de P. de la Guayana

MARTINI

R-9603 **BECANI** *A. 1720*

SOCIETATIS

**IESV THEOLOGI,
THEOLOGIAE
SCHOLASTICAE**

PARS TERTIA.

TRACTATUS PRIMVS

De Mystero Incarnationis Christi Domini.

*Cum Indice questionum & rerum
locupletissimo.*

Tomus

quintus

LYGDVNI,

Sumptibus ANTONII PILLEHOTTE,
sub signo Sanctissimæ Trinitatis.

M. DC. XXII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Handwritten text at the top edge, possibly a date or page number, partially obscured by a dark smudge.

MARINI

Handwritten text in the upper right quadrant, possibly a library or collection number.

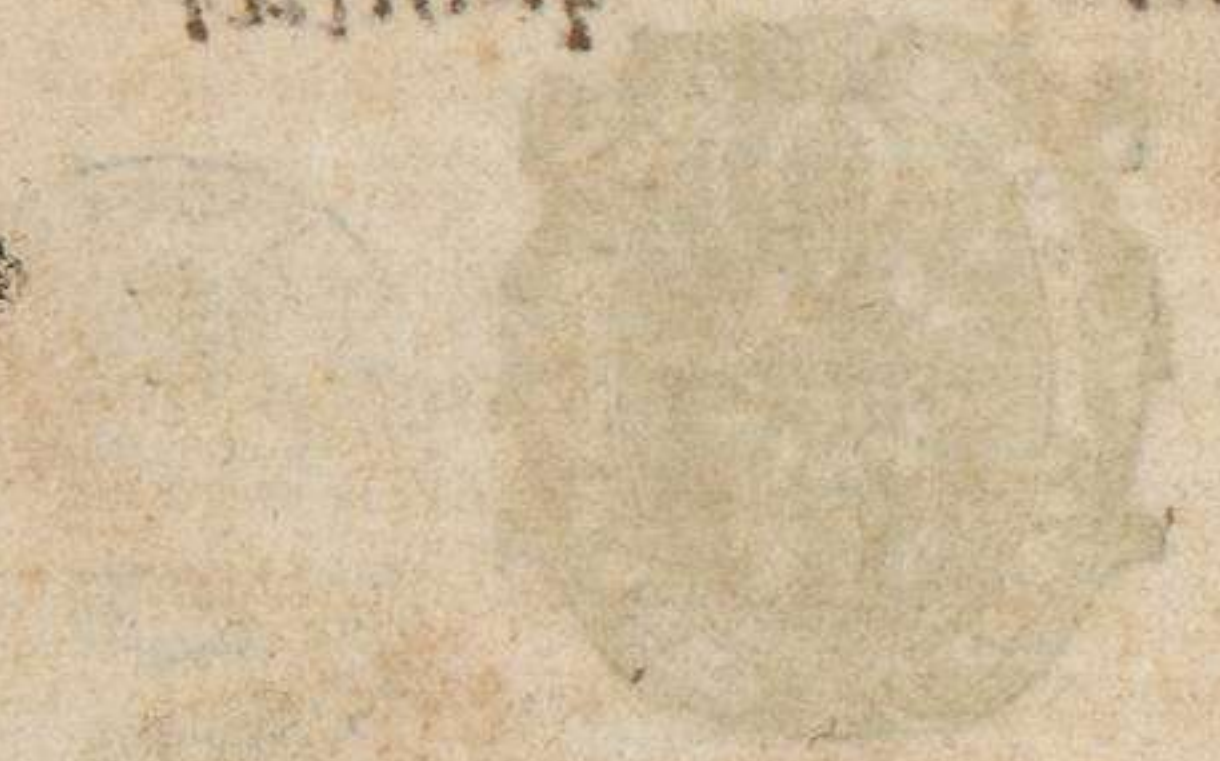
SOCIETAS

THESE THEOLOGICAE
TOME OF THE

TRACTATUS

IN THE THEOLOGICAL

TRACTATUS

ANNO

ON DE

REVERENDISSIMO
ET ILLUSTRISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,
D. Ioanni Godefrido, Episcopo Bam-
bergensi, & Herbipolensi, Franconiaë
Duci, &c. Domino Clementissimo.

VR hoc meum de Mysterio
Incarnationis Christi Domini
nostri opus, Amplissimæ Celsi-
tudinis Tuę nomini inscriptum,
dicatum, consecratúmque velim, causæ
sunt permultæ, earumque aliæ communes,
mihi cum multis, priuatæ aliæ. Commune
cum multis est beneficium illud tuum exi-
mium & excellens, quod in communes
nostros parentes, in Ecclesiam Catholi-
cam matrē vniuersorum Christi fidelium,
& in Serenissimum Inuictissimumque Im-
peratorem FERDINANDVM SECVNDVM
Patrem patriæ nostræ, anno superiori
contulisti.

Periclitata est, si vnquam alias, tum pro-

E P I S T O L A

fecto maxime in Bohemia, Sacri Romani Imperij, auitæque Religionis maiestas & salus; periclitanti in tempore prompto excelsoque animo succurristi, submissis auxiliaribus copiis, quæ è magno illo, memorabilique prælio Pragensi, Deo, Superisque omnibus annuentibus, non minimam rerum præclare gestarum laudem retulerunt: quod sanctæ Matri pro qua, vt ego multis iam annis contra Caluinistas stylo; ita Celsitudo Tua felicibus armis decertauit; quod Patri amantissimo, cuius etiam mihi æterna salus & vita in quotidianis est votis, præstitisti, id & mihi filiorum minimo, collatum præstitumque arbitror, eamque ob rem non minus mihi, quam cuiquam alteri, animum tanti beneficij memorem exhibendum.

Idque eo libentius alacriusque facio, quod altera ratio, minus quidem communis, quam ante dicta; communis tamen mihi cum iis omnibus, qui per gratiam Spiritus sancti in Societatem I E S V vocati sunt, accedat. Nam illa Tua, Reuerendissime Princeps, singularis, planèque paterna in Collegia nostra propensio, beneficiâque, quam non gratæ
mentis

DEDICATORIA.

mentis significationem à me, Collegisque omnibus requirit ? quas non gratias, vel hoc vno nomine, vt de aliis nihil dicam, debemus vniuersi, quod Societatem nostram, apostolico zelo ergo oues tuas inflammatus, Bambergam accersieris, fundatoque Collegio nouo formandæ iuuentuti, rudibusque in fide & pietate institutendis præstitueris ? Erit apud posteros nostros monumentum hoc ære perennius, quo vt nobis, secundum instituti nostri rationem diu optatam laborandi, pro maiori Dei gloria amplificanda, occasionem ; ita tuis perpetuos ingeniorum, animarumque cultores subministraſti.

Remunerator omnis boni Deus, erit pro his omnibus merces tua magna nimis. Ego id tantum ago, vt meorum commentariorum oblatione, acceptorum beneficiorum meminisse nos, & nullo vnquam tempore Tuorum meritorum memoriam deposituros testatum faciam. Sed & (vt quod res est fatear) iam diu ante, quam vel Bohemica pugna committeretur, vel institueretur Collegium Bambergense, debebantur à me florentissimæ Academiæ Herbipolensi eiusque Principi in primis, hi mei de Chri-

E P I S T O L A

sti Incarnatione labores etiam ob causas mihi peculiare. Quod enim olim in illa Tua celeberrima Vniuersitate, & Doctoralibus fuerim insigniis exornatus, & potestatem Sacrosanctæ Theologiæ publice docendæ sim consecutus, quantus quantus sum, tuus sum, omniaque Tibi, vt academicus cliens, Patrono Academiae Vigilantissimo, iure merito debeo, & accepta refero. Iam vero, quod hanc ipsam lucubrationum mearum partem ibidem concepi, peperit, delineauit; quò iustius eam iubeam abire, quam Herbipolim, vt vbi primum lucem cœpit aspicere; ibidem velut in patrio solo deinceps cum plurimum vtilitate, iucundius superfit, & ætatem exigat; gratulans sibi iam adulta de eius patrocinio, cuius auspiciis primum nata & reformata fuit.

Accipe igitur Clementissime Domine, Illustrissime Princeps, opus tot Tibi titulis debitum, bonique consule, si minus maximis tuis in Societatem & in me meritis respondet; non est exiguarum virium nostrarum parem referre gratiam; non generosæ mentis Tuæ hac in mortali vita, mercedem pro benefactis recipere.

DEDICATORIA.

pere. Reddet quam nos non possumus,
in cœlesti patria, coronam gloriæ, pro
his, aliisque omnibus præclare gestis,
retributor omnium D E V S. Viennæ,
8. Nouembris 1621.

Reuerendiss.^{ma} & Illustr.^{ma} Celsitudinis Vestræ
Seruus in Christo,

MARTINVS BECANVS
Societatis I E S V.

† 4

APPROBATIO
ADMODVM R. P. PRÆPOSITI
GENERALIS
Societatis IESV.

MVTIVS VITELLESVS,
Societatis IESV Præpositus Generalis.

 Um Librū de Incarnatione R. P. MARTINI BECANI Societatis nostræ, tres eiusdem Societatis Theologi, quibus id commissum fuit, recognouerint, ac in lucem edi posse probauerint; facultatem concedimus, ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has literas manu nostrâ subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romæ 13. Nouembris, 1621.

Mutius Vitellescus.

APPRO

APPROBATIO

R.^{mi} & Illustr.^{mi} Archiepiscopi Mog. per
R.^m D. Stephanum Vveberum
Suffraganeum.

*Stephanus Vveberus, Episcopus Misiensis,
Suffraganeus Moguntinensis, &c. pro
R.^{mo} atque Illustr.^{mo} Archiep. Mog.
per Archidiaecesin librorum
Censor.*

*Vm Librum de Incarnatione R. P.
MARTINI BECANI, admo-
dum R.^{dus} P. Mutius Vitellescus So-
cietatis IESV Præpositus Generalis,
recognitum, & approbatum à tribus ad id depu-
tatis Theologis, in lucem exire permittat, si iis,
ad quos pertinet, videatur: nos eundem appro-
bamus, & ut edatur, permittimus. Datum
Mog. 21. Ianuarij, Anno 1622.*

Stephanus Vveberus, Episcopus Misiensis, Suffraganeus
Moguntinus in finem subscripsi.

FACULTAS R.P. PROVINCIALIS
Societatis IESV in Prouincia Lugdunensi.

Bartholomæus Iacquinotius, Prouincialis Societatis IESV in Prouincia Lugdunensi, permittit ad sex Annos proximos Antonio Pillehotte typis mandare, ac vendere *Summã Theologiæ Scholastica, Authore R. P. MARTINO BECANO Societatis IESV*, idque iuxta Priuilegium Regum Christianissimorum Henrici III. die 10. Maij 1583. necnon Magni Henrici IV. 20. Decemb. 1606. atque etiam Ludouici XIII. iam regnantis 14. Februarij 1611. eidem Societati concessum, quo Typographis & Bibliopolis omnibus prohibetur, ne quis libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos, absque Superiorum permissione imprimat, vel imprimi curet. Lugduni 1. Maij 1620.

B. IACQVINOTIVS.

CON

C O N C E S S I O.

L Ibrum hunc, qui inscribitur, *Summa Theologiae Scholasticae*, Authore R.P. MARTINO BECANO è Societate I E S V, & eiusdem Opuscula, Ego Aduocatus Regius typis mādari, demum in lucem exponi consentio. Lugduni 4. Septembris 1619.

B O L L I O V D.

P E R M I S S I O.

L Ibrum hunc, qui inscribitur, *Summa Theologiae Scholasticae*, Authore R.P. MARTINO BECANO è Societate I E S V, & eiusdem Opuscula ab Antonio Pillehotte Bibliopola Lugdunensi in lucem dari permittimus; simul ne quis citra factam ei potestatem denuo excudat, interdiciamus. Datum Lugduni 4. Septembris 1619.

S E V E.

I N D E X

INDEX CAPITVM.

CAPVT I.

De Incarnatione.

fol. 4

1. *An Incarnatio sit possibilis?* 5
  2. *An sit facta?* 9
  3. *An per se conueniens?* 10
  4. *An conueniens ad redimendum genus humanum?*
13
  5. *An ad hunc finem necessaria?* 16
  6. *An principaliter ad hunc finem facta?* 17
  7. *An facta fuisset, si Adam non peccasset?* 29
  8. *An fuerit à Deo prædefinita ante præscientiam peccati originalis?* 33
  9. *An præcipue propter peccatum originale?* 35
  10. *An conuenienti tempore facta?* 40
-

CAPVT II.

De Vnionē hypostatica.

43

1. *Quid sit unio hypostatica, quatenus est actio?* *ibid.*
2. *Quid sit, quatenus est terminus actionis?* 46
3. *Quid sit, quatenus est relatio?* 52
4. *An Vnio hypostatica sit præstantissima inter omnes uniones?* 54
5. *Quæ sit causa efficiens unionis hypostaticæ?* 58
6. *An fuerit aliqua dispositio præuia ad hanc unionem?* 61

CAPVT

INDEX CAPITVM.

CAPVT III.

De Assumptione humanitatis ad personam
Verbi. 62

CAPVT IV.

De Persona assumente. 63

1. *An sola persona Filij assumpserit humanitatem?* 64
  2. *An natura diuina possit assumere humanitatem?*
67
  3. *An plures personæ diuinæ possint eandem naturam
assumere?* 71
  4. *An una persona diuina possit assumere plures na-
turas?* 74
  5. *An etiam persona creata possit aliquam naturam
assumere?* 77
-

CAPVT V.

De humana natura assumpta. 81

1. *An persona Verbi assumpserit omnes partes humane
naturæ?* *ibid.*
2. *Quo ordine eas assumpserit?* 86
3. *An etiam alia natura, præter humanam, sit assumpti-
bilis?* 88
4. *An materia & forma seorsim?* 90
5. *An accidens?* 91
6. *An natura creata, existens cum propria personali-
tate?* 93

CAPVT

INDEX CAPITVM.

CAPVT IV.

De Christo, qui resultat ex persona assumente &
natura assumpta. 95

1. *An in Christo, post unionem hypostaticam, maneant
duæ integra, diuina & humana?* ibid.
  2. *An sicut in Christo sunt duæ natura, sic etiam sint
duæ personæ an potius sit vna persona, ex duabus, &
in duabus naturis subsistens?* 100
  3. *An ista persona sit composita?* 103
  4. *An creata seu producta?* 107
-

CAPVT VII.

De Communicatione Idiomatum. 109

1. *Quid sentiant Catholici de communicatione idioma-
tum?* ibid.
  2. *Quæ difficultates occurrant in hac materia, præser-
tim circa modum loquendi.* 112
  3. *Quid sentiant Lutherani?* 121
  4. *An humanitas Christi per communicationem idio-
matum sit ubique, ut Lutherani contendunt.* 127
-

CAPVT VIII.

De Gratia Christi. 136

1. *An in Christo fuerit gratia habitualis?* ibid.
2. *Quando & quomodo data sit illi hac gratia?* 141
3. *An fuerit infinita?* 143
4. *An potuerit augeri?* 145
5. *An in Christo, præter gratiam habitualement, fuerit
etiam actualis?* 147
6. *An gratiæ gratis data?* 150
7. *An in Christo fuerit Fides Theologica?* 153
8. *An*

INDEX CAPITVM.

8. *An in Christo fuerit Spes Theologica.* 145
9. *An virtus pœnitentiæ.* 156
10. *An dona Spiritus sancti?* 157
-

CAPVT IX.

De Scientia Christi. 158

1. *An Christus secundum humanitatem intellexerit aliquid per scientiam increatam?* *ibid.*
2. *An ab instanti conceptionis habuerit visionem beatificam?* 161
3. *An etiam habuerit scientiam infusam, distinctam à visione beatifica?* 163
4. *Qualis fuerit hæc scientia infusa?* 168
5. *Quomodo Christus ea sit usus?* 172
6. *An habuerit etiam aliquam scientiam acquisitam?* 175
7. *An Christus per aliquam istarum scientiarum cognouerit omnes creaturas posibles?* 179
8. *An omnia præterita, præsentia & futura?* 185
-

CAPVT X.

De Potentia Christi. 188

1. *De potentia diuina.* 190. §. 6
2. *De potentia humana.* 191. §. 9
3. *De potentia supernaturali ad producendam gratiam, & patranda miracula: Et an hæc potētia fuerit physica, an tantum moralis?* 192. §. 10

CAPVT

INDEX CAPITVM.

CAPVT XI.

De defectibus Christi ex parte corporis. 195

CAPVT XII.

De defectibus Christi ex parte animæ. 197

1. *An in Christo fuerit peccatum originale?* 198
  2. *An Christus aliquando peccauerit actualiter?* *ibid.*
  3. *An potuerit actu peccare?* 199
  4. *An in Christo potuerit esse peccatum habituale?* 203
  5. *An in Christo fuerit fomes peccati?* 205
  6. *An dolor & tristitia sensibilis?* 209
  7. *An dolor & tristitia voluntatis?* 213
  8. *An timor?* 218
-

CAPVT XIII.

De voluntate Christi. 220

1. *An humana Christi voluntas fuerit libera in operando?* 221
  2. *Quomodo hæc libertas voluntatis Christi possit conciliari cum eius impeccabilitate?* 223
  3. *An in voluntate Christi fuerint actus efficaces & inefficaces?* 227
  4. *An voluntas Christi semper fuerit conformis diuinæ voluntati?* 229
  5. *An semper fuerit impleta?* 233
-

CAPVT XIV.

De Merito Christi. 236

1. *An actiones Christi fuerint infiniti valoris?* *ibid.*
2. *An fuerint etiam infiniti meriti?* 240
3. *Per quas actiones meruit Christus?* 342
4. *Qua*

INDEX CAPITVM.

4. Quo tempore meruerit? 246
  5. An Christus meruerit sibi gloriam corporis, & exaltationem nominis. 251
  6. An Christus meruerit sibi unionē hypoſtaticam. 254
  7. An Christus meruerit sibi beatitudinem, seu visionem beatificam. 264
  8. An meruerit sibi gratiam habitualem? 271
  9. Quid meruerit Angelis? 271
  10. Quid nobis? 273
  11. Quomodo Christi merita nobis applicentur? 279
  12. Quomodo nostra merita dependeant à meritis Christi? 284
-

CAPVT XV.

De ſatisfactione Christi. 286

1. An ſatisfactio Christi ſit pura ſatisfactio? an uero includat etiam rationem meriti? 287. §. 2
  2. An Christus condigne ſatisfecerit pro peccatis noſtris? 288. §. 5
  3. An ex iuſtitia? 290 §. 10
  4. An ex rigore iuſtitie? 292. §. 13
-

CAPVT XVI.

De ſubiectiōe Christi. 293

1. An Christus fuerit ſubiectus legi naturali? an legi Moſaica? an Euangelica? an ſpeciali præcepto moriendi pro nobis? ibid.
2. An Christus ſecundum humanitatem proprie ſit ſeruus Dei? 298

† †

INDEX CAPITVM.

CAPVT XVII.

De Oratione Christi. 304

1. *An Christus in hac vita vere orauerit.* *ibid.*
  2. *Quare in hac vita orauerit?* 307
  3. *An oratio Christi semper fuerit exaudita?* 309
  4. *An etiam nunc in cælo pro nobis oret?* 312
-

CAPVT XVIII.

De Adoptione Christi. 316

1. *Quid sit Adoptio, tam humana, quam diuina?* 317
  2. *Quomodo altera ab altera differat?* 319
  3. *Quinam sint capaces adoptionis diuina?* 322
  4. *An Christus secundum humanitatem sit filius Dei adoptiuus?* 325
  5. *An sit filius Dei naturalis?* 329
-

CAPVT XIX.

De Prædestinatione Christi. 333

1. *An Christus secundum diuinitatem possit dici prædestinatus?* 334
  2. *An secundum humanitatem?* 337
  3. *An ipsa humanitas sit prædestinata?* 340
  4. *An prædestinatio Christi sit causa nostra prædestinationis?* 341
-

CAPVT XX.

De Christo, quatenus est Caput Ecclesiæ. 342

1. *An Christus sit Caput Ecclesiæ?* *ibid. §. 2*
2. *An sit Caput omnium hominum?* 344. §. 7
3. *An etiam Angelorum?* 345. §. 8
4. *Quæ sit gratia Capitis in Christo?* *ibid. §. 9*

CAPVT

INDEX CAPITVM.

CAPVT XXI.

De Christo, quatenus est Mediator. 346

1. *An solus Christus sit Mediator Dei & hominum?*
ibid. §. 2.
  2. *Secundum quam naturam sit Mediator?* 347. §. 3
-

CAPVT XXII.

De Christo, quatenus est Sacerdos. 349

1. *An Christus fuerit vere ac proprie Sacerdos?* 350. §. 2
  2. *An fuerit Sacerdos secundum naturam humanam?*
ibid. §. 3
  3. *An fuerit simul Sacerdos & Sacrificium?* 351. §. 5
  4. *An sacerdotium eius sit eiusdem rationis cum sacerdotio legis nature, aut cum sacerdotio Mosaico, aut cum Euangelico?* 352. §. 6
  5. *Cur dicatur Sacerdos secundum ordinem Melchisedech?* *ibid. §. 7*
-

CAPVT XXIII.

De Christo Propheta. 353

1. *Quæ sint officia Prophetarum?* *ibid. §. 2*
  2. *An omnia Prophetarum officia conueniant Christo?*
355. §. 6
-

CAPVT XXIV.

De Christo Rege. 357

1. *An Christus, quatenus homo, sit spiritualis Rex Ecclesie?*
358. & 359. §. 2
2. *An etiam temporalis Rex, sine Iudæa, sine totius mundi?* 359. §. 4

† † 2

INDEX CAPITVM.

CAPVT XXV.

De Christo Legislatore. 360

1. *An Christus fuerit Legislator?* *ibid.* §. 2
  2. *Quas leges tulerit seu sanciuerit?* 361. §. 3
-

CAPVT XXVI.

De Christo Iudice. 362

1. *Christus in primo suo aduentu non exercuit officium Iudicis, sed Saluatoris.* *ibid.* §. 1
  2. *At in secundo aduentu exercebit officium Iudicis.* 363. §. 4.
-

CAPVT XXVII.

De Antichristo. 364

1. *An Antichristus iam venerit?* *ibid.* §. 2
  2. *An Papa sit Antichristus? Vtrumque affirmant heretici, negant Catholici?* 277. §. 27
-

CAPVT XXVIII.

De B. Virgine Matre Christi. 384

1. *An B. Virgo concepta sit in peccato originali?* 385
2. *An habuerit fomitem peccati?* 390
3. *An aliquando peccauerit venialiter?* 391
4. *An semper Virgo permanserit?* 394
5. *An verum matrimonium contraxerit cum Iosepho.* 398
6. *An proprie dicenda sit Mater Dei?* 401

FINIS.

R. P.

R. P. MARTINI
 BECANI TERTIA
 PARS THEOLOGIAE
 SCHOLASTICAE DE
 Incarnatione.

I. **I**n prima parte actum est de Deo, quatenus est unus in essentia, trinus in personis, & creator omnium rerum. In secunda de Deo, quatenus est finis ultimus, ad quem creati sumus: Et de mediis, quibus eum assequimur. In hac tertia agendum est de Deo, sub alia duplici consideratione. 1. quatenus per Incarnationem factus est homo, & humani generis Redemptor. 2. quatenus sanctificat nos per Sacramenta. Erant igitur duo tractatus: Alter de Incarnatione: Alter de Sacramentis.

2. Et quidem in mysterio Incarnationis, de quo nunc agimus, haec quinque spectari debent. 1. persona filij Dei, quam personam Verbi appellamus. 2. Natura Christi humana. 3. Unio huius naturae cum persona Verbi. 4. Christus, qui
 Tertia Pars. A

resultat ex hac unione. 5. Ea quæ conveniunt Christo, vel ratione personæ Verbi, vel ratione naturæ humanæ, vel ratione unionis.

3. Porro hæc unio solet appellari tribus nominibus, eandem rem diuerso modo significantibus. 1. Incarnatio, quia persona Verbi incarnata est, iuxta illud: Verbum caro factum est. 2. Unio hypostatica, quia humana Christi natura unita est personæ seu hypostasi Verbi. 3. Assumptio humanitatis ad personam Verbi, quia persona Verbi assumpsit humanam naturam ad suam subsistentiam seu personalitatem. De his omnibus agendum est, hoc ordine.

-
1. De Incarnatione.
  2. De Unione hypostatica.
  3. De Assumptione humanitatis ad personam Verbi.
  4. De persona assumente.
  5. De humanitate assumpta.
  6. De Christo, qui resultat ex persona assumente & humanitate assumpta.
  7. De cōmunicatione idiomatum, id est, de proprietatibus seu attributis, quæ communicantur Christo, ratione assumptionis seu unionis hypostaticæ.
  8. De

8. De perfectionibus Christi ex parte humanitatis. Ac primo de Gratia.

9. De scientia.

10. De potentia.

11. De defectibus Christi ex parte corporis.

12. De defectibus ex parte animæ.

13. De voluntate Christi.

14. De merito.

15. De satisfactione.

16. De subiectione & obedientia.

17. De oratione.

18. De adoptione.

19. De prædestinatione.

20. De officiis Christi. Ac primo de Christo Capite Ecclesiæ.

21. De Christo mediatore.

22. De Christo Sacerdote.

23. De Christo Propheta.

24. De Christo Rege.

25. De Christo Legislatore.

26. De Christo Iudice.

27. De Antichristo, seu aduersario Christi.

28. De beata Virgine, Matre Christi.

CAPUT I.

De Incarnatione.

Quamuis Incarnatio, Unio hypostatica, & Assumptio humanitatis ad personam Verbi, eandem rem significant, vt dixi; differunt tamen aliquo modo inter se: Et quædam tribuuntur vni in terminis, vt vocant, quæ aliis non solent tribui. Itaque seorsim de singulis agendum. Ac primò de Incarnatione, quæ nihil aliud est, quàm actio, qua persona Verbi incarnata est; vel, qua filius DEI naturam humanam assumpsit ad suam hypostasim seu subsistentiam. Quæ actio solet etiam vocari Unio seu Unio, seu actio vnitiua, vt cap. sequenti videbimus. Igitur de hac actione, quatenus significatur nomine incarnationis, quæritur 1. An Incarnatio sit possibilis? 2. An sit facta? 3. An per se conueniens? 4. An conueniens ad redimendum genus humanum? 5. An ad hunc finem necessaria? 6. An principaliter ad hunc finem facta? 7. An facta fuisset, si Adam non peccasset? 8. An fuerit à Deo præfinita ante præscientiam peccati originalis? 9. An præcipuè propter peccatum originale? 10. An conuenienti tempore facta?

QVÆSTIO I.

An Incarnatio sit possibilis?

1. **S**ensus est, an possibile sit, Deum incarnari, seu hominem fieri? Vel, an possibile sit, humanam naturam vniri personæ Verbi? Distinguo.

quo. Ex fide & reuelatione Dei certum est, hoc esse possibile; quia ex fide & reuelatione Dei certum est, factum esse. At non esset factum, si non esset possibile. Sed manet quæstio, an seclusa fide & reuelatione Dei, solo lumine naturali cognosci possit, vel possibile esse, vel impossibile?

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Solo lumine naturali non potest euidenter cognosci aut demonstrari, Incarnationem esse possibilem. Ratio est, quia ad hoc cognoscendum aut demonstrandum, tria cognitu necessaria sunt. 1. Quòd natura humana possit separari à propria subsistentia. 2. Quòd vniri possit subsistentiæ diuinæ, & per eam formaliter subsistere. 3. Quòd tres sint subsistentiæ diuinæ relatiuæ, & quòd vni earum substantialiter coniungi possit. At hæc tria non possunt cognosci solo lumine naturali: Ergo nec possibilitas Incarnationis, prout facta est, naturaliter cognosci potest.

3. **DICES I.** Angelus solo lumine naturali penetrat naturam humanam, & totam eius capacitatem: Ergo solo lumine naturali cognoscit, eam separari posse à propria subsistentia, & vniri cum diuina. Qui enim penetrat naturam & capacitatem alicuius rei, is perfectè cognoscit, quidquid in illa, vel circa illam fieri potest. Respondeo. Duplex est capacitas naturæ humanæ: altera naturalis; altera obediencialis. Angelus penetrat priorem solo lumine naturali; non tamen posteriorem. Igitur solo lumine naturali cognoscit, quidquid naturaliter in ea fieri potest: non tamen, quidquid supernaturaliter. At separatio naturæ humanæ à propria subsistentia non potest fieri naturaliter, neque secundum capaci-

tatem naturalem. Ergo Angelus solo lumine naturali non potest cognoscere, possibilem esse talem separationem. Deinde, etiamsi cognosceret esse possibilem, non ideo cognosceret reliqua duo, de quibus dictum est; Nempe, tres esse relatiuas subsistentias, & naturam humanam per vnam illarum formaliter posse subsistere.

4. **DICES 2.** Angelus naturaliter cognoscit Deum esse omnipotentem, seu potentiam Dei esse infinitam: Ergo naturaliter cognoscit Deum posse facere, quidquid non implicat contradictionem: At Incarnatio non implicat contradictionem, quia constat factam esse: Ergo Angelus naturaliter cognoscit, esse possibilem. Respondeo. Angelus generatim, & in confuso cognoscit naturaliter, Deum esse omnipotentem, & posse facere, quidquid non implicat contradictionem; quod etiam nos cognoscimus. At distinctè & in particulari, non cognoscit naturaliter, an hoc vel illud mysterium implicet contradictionem, quia non penetrat omnipotentiam Dei, & totam creaturæ capacitatem obedientialem.

5. **SECUNDA CONCLUSIO.** Non potest etiam solo lumine naturali euidenter cognosci aut demonstrari, Incarnationē esse impossibilem. 1. Quia cū facta sit, certum est, impossibilem non esse. 2. Quia nulla apparet contradictio. **DICES,** apparet triplex contradictio. Vna ex parte Dei, quia impossibile est, Deum mutari. At mutaretur per Incarnationem, quia per illam substantialiter fieret homo, cū antea non esset homo. Altera ex parte humanitatis, quia impossibile est, eam priuari propria existentia, cū existentia sit de
intrin

intrinseca ratione rei existentis. Tertia ex parte vtriusque, quia cùm infinite inter se distent, non possunt inter se vniri, & constituere vnum per se.

6. **RESPONDEO** ad singula. Ad 1. **DEVS** non mutatur per Incarnationem, quia per illam non acquirit aut amittit vllam perfectionem intrinsecam. Tametsi enim fiat homo, tamen humanitas non fit intrinseca Deitati aut personæ, sed solùm illi vnitur, sine vlla intrinseca Dei mutatione. Nec obstat hic loquendi modus: Deus per Incarnationem fit homo, cùm antea non esset homo. Nam licèt rectè inde colligatur, aliquam mutationem factam esse; non tamen necesse est, factam esse in Deo, sed sufficit factam esse in humanitate. Vide cap. sequenti, quæst. 2. §. 4. & 5.

7. Ad 2. Aliud est, priuari propria existentia; aliud, priuari propria subsistentia. Hoc posterius, de quo hîc agimus, non implicat. De priori iam non disputo. Thomistæ putant humanitatem Christi priuari posse propria existentia, & re ipsa priuatam esse. Alij id negant. Sed nihil ad præsens institutum. Satis nobis est, priuari posse propria subsistentia, quod plerique concedunt.

8. Ad 3. Infinita distantia perfectionis, quæ est inter personam Verbi & humanitatē Christi, non obstat, quo minus hæc illi vniri possit; modò inter hanc & illam sit sufficiens proportio ad constituendum compositum. Est autem sufficiens proportio, quia humanitas est capax, vt actu subsistat per infinitam subsistentiam: sicut est capax vt à Deo producat per infinitam potentiam. Sicut ergo non sequitur: Humanitas Christi

& omnipotentia Dei infinite inter se distant: Ergo illa per hanc creari non potest: Sic etiam non sequitur: Humanitas Christi, & subsistentia Verbi infinite inter se distant: Ergo illa per hanc subsistere non potest. Ratio est, quia infinita illa distantia in eo solum consistit, quod perfectio creaturæ infinite distet à perfectione Dei: non autem in eo, quod nulla sit proportio creatoris ad creaturam in genere causæ & effectus, aut subsistentiæ diuinæ ad creaturam subsistentem in genere principij terminantis, & rei terminatæ.

QVÆSTIO II.

An Incarnatio sit facta?

1. **H**ic similiter distinguendum est. Nam ex fide & reuelatione Dei constat, factam esse, iuxta illud; *Verbum caro factum est*. At quæritur, an solo lumine naturali cognosci aut demonstrari id possit? Respondeo. Non potest. 1. quia nemo potest naturaliter cognoscere, Filium Dei factum esse hominem, nisi naturaliter cognoscat Trinitatem: Hanc autem naturaliter cognoscere non potest. Ergo. 2. Quia nullum est principium aut effectus naturalis, ex quo euidenter colligatur Incarnatio.

2. **DICES** 1. Ex miraculis Christi poterat euidenter colligi, Christum esse Deum, & consequenter in Christo factam esse Incarnationem. Respondeo 1. Miracula non sunt effectus naturales, sed supernaturales. 2. Nec ex solis miraculis id poterat

poterat colligi. Nam etiam Apostoli & Prophetæ fecerunt miracula, & tamen ex his solis non poterat colligi eorum diuinitas, quæ nulla erat. 3. Poterat tamen id colligi ex miraculis coniunctis cum diuina reuelatione, qua Christus testabatur se esse Filium Dei, & suam Deitatem miraculis confirmabat, vt Ioann. 5. 36. *Ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia pater misit me.* Et cap. 10. 25. *Opera quæ ego facio in nomine patris mei, hæc testimonium perhibent de me.*

3. DICES 2. Angelus naturaliter potest cognoscere humanitatem Christi priuatam esse propria subsistentia: Ergo etiam potest naturaliter cognoscere, quòd subsistat per alienam subsistentiam: non per creatam: Ergo per increatam. Antecedens patet; quia propria subsistentia humanitatis est ordinis naturalis: Ergo etiam priuatio illius est ordinis naturalis. Quidquid autem est ordinis naturalis, potest Angelus naturaliter cognoscere. Respondeo. Priuatio alicuius formæ potest dupliciter fieri. 1. Per actionem naturalem; & tunc naturaliter cognosci potest. 2. Per actionem supernaturalem; & tunc non semper cognosci potest naturaliter. Huiusmodi autem est priuatio subsistentiæ in humanitate Christi. Deinde, Esto, Angelus naturaliter cognoscat absentiam subsistentiæ humanæ; non ideo cognoscit humanitatem Christi subsistere per subsistentiam diuinam. Potest enim dubitare, an miraculosè conseruetur sine omni subsistentia. Hoc enim non implicat. Denique, cognoscat etiam subsistere per subsistentiam diuinam; non ideo cognoscit, subsistere per relatiuam subsistentiam personæ Verbi.

QVÆSTIO III.

An Incarnatio sit per se conueniens?

1. **D**Vobis modis potest aliquod opus Dei esse conueniens. 1. per se, seu propter propriam bonitatem & excellentiam. 2. In ordine ad aliquem finem extrinsecum, ad quem consequendum est vtile vel necessarium. De priori modo hîc dicam. De posteriori in sequenti quæstione. Hîc ergo quæritur, An Incarnatio per se, seu ex natura sua, seu propter propriam bonitatem, sit conueniens? Quod tripliciter intelligi potest. 1. An ex se, sit conueniens Deo? 2. An humanæ naturæ? 3. An toti vniuerso?

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Incarnatio per se est conueniens Deo, id est, consentanea diuinæ bonitati & perfectioni. Ita D. Thomas quæst. 1. art. 1. Ratio eius est, quia consentaneum est naturæ boni, vt se aliis communicet: Ergo consentaneum est naturæ summi boni, vt se summè communicet: **DEVS** autem est summum bonum: Ergo Deo consentaneum est, se summè communicare. Hoc fit per Incarnationem: Ergo Incarnatio est Deo consentanea.

3. **DICES:** **DEVS** excellentiori modo communicat se Filio per æternam generationem, & Spiritui sancto per æternam spirationem, quàm humanitati per incarnationem: Ergo non summè communicat se per incarnationem. Respondeo. Deus duobus modis se communicat. 1. naturaliter ad intra, 2. liberè ad extra. Prior communicatio est duplex.

duplex. Vna per intellectum, qua communicat se Filio. Altera per voluntatem, qua communicat se Spiritui sancto. Posterior est triplex. Prima naturæ. Secunda gratiæ. Tertia vnionis hypostaticæ, seu Incarnationis. Igitur Incarnatio est summa communicatio, non absolutè, sed inter eas, quæ fiunt ad extra.

4. Sed contra : Maior esset communicatio ad extra, si D E V S communicaret creaturæ, non tantùm substantiam suam, sed etiam essentiam. 2. Si plures personæ, & non vna tantùm, assumerent humanitatem. 3. Si vna persona assumeret plures humanitates. Respondeo. Prima communicatio est impossibilis, quia tunc creatura per essentiam esset D E V S, quod implicat. Secunda & tertia est eiusdem rationis & ordinis cum Incarnatione Verbi; nec est maior, nisi extensiuè.

5. Quæres, Quomodo D E V S per Incarnationem summè se communicat ad extra? Respondeo. Tripliciter. 1. quasi in genere causæ formalis; quia suam substantiam communicat humanitati. 2. In genere causæ efficientis; quia effectiuè coniungit humanitatem cum sua substantia. 3. In genere causæ finalis; quia per Incarnationem allicit nos ad sui amorem.

6. SECUNDA CONCLUSIO. Incarnatio est etiam conueniens naturæ humanæ, id est, magnum bonum & perfectionem ei adferens. Nam per eam factum est, vt homo sit D E V S. Vnde multæ excellentiæ consequuntur. 1. vt homo sit superior omnibus Angelis. 2. vt sit caput totius vniuersi. 3. vt sit capax infiniti meriti. 4. vt sit fons salutis & omnium bonorum spiritualium. Quæ
digni

dignitates, etsi videantur esse folius Christi, tamen moraliter in totum genus humanum redundant. Vide Diuum Augustinum libro De prædestinatione Sanctorum, capite 15.

7. TERTIA CONCLUSIO. Etiam ad perfectionem & quasi complementum vniuersi fuit conuenientissimum Incarnationis mysterium. Primò, quia per hoc factum est, vt vniuersum omnes rerum ordines in se comprehenderet: Nempe ordinem naturæ, gratiæ, & vnionis hypostaticæ. Secundò, quia sicut in substantiis creatis est vna natura in vna persona: Et in substantia increata est vna natura in pluribus personis: ita reliquum erat, vt etiam plures naturæ essent in vna persona, quod fit per Incarnationem. Simili modo S. Leo in Serm. de Natiuitate probat, conueniens fuisse, vt Christus nasceretur ex Virgine, quia inuenitur, inquit, homo productus sine viro & muliere, vt Adam; & productus ex viro & muliere, vt Abel; & productus ex viro sine muliere, vt Eua: Ergo debuit etiam aliquis produci ex muliere sine viro, vt Christus.

QVÆSTIO IV.

An Incarnatio fuerit conueniens ad redimendum genus humanum?

1. **E**X dictis constat, opus Incarnationis per se, & ex natura sua esse conueniens, quia per se decet diuinam bonitatem; per se nobilitat humanam naturam; per se complet & perficit hoc vniuersum. Vnde etiam per se, & propter suam excellen

excellentiam est amabile. Nunc quæstio est an fuerit etiam cōueniens medium ad certum aliquem finem obtinendum, præsertim ad redimendum genus humanum? Ac proinde, an fuerit amabile, non solum propter se, sed etiã propter finem iam dictum? Resolutio ponitur in quarta Conclusionem. Reliquæ conclusiones sunt præambulæ.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Sicut Incarnatio, ita etiam redemptio generis humani, est opus per se conueniens, propter similes rationes. 1. quia per se decet diuinam bonitatem. 2. per se eximit genus humanum à seruitute & dat ius libertatis. 3. per se confert ad maiorem perfectionem vniuersi. Vnde sequitur, Deum conuenienter fecisse, redimendo genus humanum à statu peccati.

3. **DICĒS:** Ergo conuenienter etiam fecisset, redimendo Angelos à statu peccati, propter eadem causas. Respondeo. Vtrumque conuenienter fecisset, si voluisset. Conuenientius tamen fuit, redimere homines, quàm Angelos, propter has rationes. 1. quia tota humana natura ceciderat; non autem Angelica. 2. homines peccauerant aliena voluntate; Angeli propria. 3. homines erant decepti; non Angeli. Vide plura apud Suarez disp. 4. sect. 1. concl. 2.

4. **SECUNDA CONCLUSIO.** Redemptio generis humani potuit fieri tribus modis. 1. Ex mera misericordia & liberalitate Dei, vt si **DEVS** gratis condonasset homini totam offensam. 2. Ex perfecta iustitia, vt si exegisset æqualem satisfactionem pro offensa. 3. Ex imperfecta iustitia, vt si contentus fuisset qualicumque satisfactione, & reliquum condonasset.

5. **TERTIA**

5. TERTIA CONCLUSIO. Redemptio generis humani ex perfecta iustitia per se cōuenientior est, quàm ex mera liberalitate aut ex imperfecta iustitia. Idque duplici Titulo. Primo ex parte Dei, quia in tali redemptione magis elucent attributa diuina, nempe summa iustitia, summa misericordia, summa sapientia. Nam summæ iustitiæ est, exigere æqualem satisfactionem: summæ misericordiæ est, dare modum & potestatem satisfaciendi ad æqualitatem: summæ sapientiæ, in eodem opere coniungere duas virtutes, quæ non videntur posse coniungi, vt summam iustitiam cum summa misericordia. Quò spectat illud Psal. 84. 11. *Misericordia & veritas obuiauerunt sibi: iustitia & pax osculatae sunt.* Secundo ex parte hominis, quia maior gloria illi accrescit ex eo, quòd non indigeat liberali cōdonatione, sed possit ex perfecta iustitia satisfacere.

6. DICES 1. Maior est liberalitas, gratis condonare omne debitum, quàm satisfactionem exigere. 2. est maior charitas, quia qui plus amat, plus remittit (*Lucæ 7. 47.*) 3. Inter homines censetur esse maioris virtutis, gratis remittere iniuriam, quàm satisfactionem postulare. Respondeo ad 1. & 2. Maioris adhuc charitatis & liberalitatis est donare vires & gratiam ad satisfaciendum. Ad 3. Licet in priuatis hominibus sæpè expediat gratuita & liberalis iniuriarum remissio; non tamen in principe, ad quem pertinet regimen, & vindicta delictorum. Non enim expedit, vt delicta maneant impunita. Deinde, Deus aliter exigit vindictam, quàm plerique homines. Hi enim faciunt id vel ex odio, vel ex amore proprii commodi, & utilitatis.

litatis. At Deus ex iustitia & charitate erga nos, quia vult nobis præstare vires ad satisfaciendum ex iustitia, & ita dignitatem nostram augere.

7. **QUARTA CONCLUSIO.** Incarnatio fuit conuenientissimum medium ad redimendum genus humanum ex perfecta iustitia. Ita D. Thomas quæst. 1. art. 2. vbi probat id decem rationibus, quæ per se claræ sunt. Nostra ratio est, quia non sunt nisi duo media ad hunc finem, id est, ad redimendum genus humanum ex perfecta iustitia. Vnum est Incarnatio, seu vnio humanæ naturæ cum persona Diuina. Alterum, vnio naturæ Angelicæ cum persona Diuina, quæ non est Incarnatio. At inter illa duo, conuenientior est Incarnatio, quàm vnio naturæ Angelicæ cum persona diuina, vt patebit ex sequenti quæstione.

QVÆSTIO V.

An Incarnatio fuerit necessaria ad redimendum genus humanum?

1. **PRIMA CONCLUSIO.** Quamuis Incarnatio fuerit valde cōueniens ad redimendū genus humanum, non tamen omnino necessaria. Ita D. Thomas art. 2. Ratio est, quia homines poterant alio modo redimi, quàm per Incarnationē, nempe per liberalem Dei condonationem.

2. **SECUNDA CONCLUSIO.** Si tamen redemptio humani generis fieri debebat ex perfecta iustitia, & per æqualem satisfactionem; necessaria quidem erat vnio hypostatica, non tamen incarnatio. Prior pars patet, quia nec purus Deus, nec
pura

pura creatura potuisset æqualem satisfactionem præstare. Non Deus, quia satisfactio pro offensa requirit aliquam subiectionem: At Deus non habet, cui se subiiciat. Nec creatura, quia sicut offensa fuit infinita, ita satisfactio debuit esse infinita, quæ à pura creatura fieri non potest. Opus ergo fuit vnione hypostatica, per quam natura creata vniretur personæ Diuinæ. Sic enim, ratione naturæ creatæ poterat esse subiectio: Et ratione personæ Diuinæ, infinitus valor in subiiciente & satisfaciente.

3. DICES: Nihil virtutis aut potentiæ accessit Deo per vnionem hypostaticam: Ergo si per illam potuit satisfacere, potuisset etiam sine illa. Respondeo. Non sequitur; quia ad satisfaciendum non tantum requiritur virtus, aut potentia, sed etiam subiectio, vt dixi. Tametsi ergo per vnionem hypostaticam nihil virtutis aut potentiæ accesserit Deo; accessit tamen subiectio, quæ ad satisfactionem erat necessaria.

4. Posterior pars probatur, quia vnio hypostatica potest esse duplex: Vna cum natura Angelica: Altera cum humana. Quælibet illarum sufficisset ad redimendum genus humanum ex perfecta iustitia: Ergo neutra per se fuit necessaria: Ergo potuisset fieri redemptio & satisfactio per vnionem cum natura Angelica, sine Incarnatione.

5. TERTIA CONCLUSIO. Nihilominus Incarnatio fuit conuenientior ad hanc satisfactionem, quàm vnio hypostatica cum natura Angelica. 1. quia conuenientius fuit, vt sicut offenderat homo, ita satisfaceret homo. 2. Maior erat cõfusio

Dæmo

Dæmonis, quod ab eadem natura, quam vicerat, ipse quoque vinceretur. 3. Erat maior gloria humanæ naturæ. Multa hîc disputari solent de satisfactione Christi, quæ nos infra disputabimus cap. 15.

 QVÆSTIO VI.

An Incarnatio potissimum facta sit ad redimendum genus humanum?

1. **E**X dictis duo habemus. 1. Incarnationem per se esse valde excellentem. 2. Eandem esse aptissimū remedium ad redimendum genus humanum. Nunc quæstio est, an potissimum à Deo prædestinata & facta sit propter suam excellentiam; an potius propter humani generis redemptionem?

2. **N**O T A. Incarnatio potest dupliciter spectari. 1. quoad suam substantiam, quatenus est unio humanitatis cū persona Verbi. 2. quoad modum seu circumstantiam accidentalem, quatenus hæc unio facta est in carne passibili & mortali; cū alioqui potuisset fieri in carne impassibili & immortalis.

3. Hoc posito, aliqui docent, primum motuum prædestinandæ & faciendæ incarnationis quoad substantiam, fuisse excellentiam ipsius: primum verò motuum prædestinandæ & faciendæ Incarnationis in carne passibili & mortali, fuisse remediū peccati, seu humani generis redemptionem. Hinc inferunt 1. Etiam si Adam non peccasset, nihilominus deum fuisse incarnandum; non tamē in carne passibili & mortali, sed in impassibili & immortalis. 2. In æterno Dei cōsilio, prius fuisse decretum

Tertia Pars.

B

incarnationis quoad substantiam; quam præscientiam peccati Adami. 3. Christum ante præscientiam peccati Adami, prædestinatum fuisse deum hominem: post illam verò, passibilem, mortalem, Redemptorem. Ita Rupertus, Albertus, Alexander, Scotus, Catharinus, Pigijs, quos citat & sequitur Suarez disp. 5. sect. 2. & sequentibus.

4. **PRIMA CONCLUSIO.** Incarnatio non solum quoad circumstantiam accidentalem, sed etiam quoad substantiam, facta est ob redemptionem humani generis, tanquam ob causam proximam & primariam. Ita D. Thomas quest. 1. art. 3. & plerique alij. Ratio est, quia scriptura semper assignat hanc causam Incarnationis seu aduentus Christi in hunc mundum. Lucæ 19. 10. *Venit filius hominis querere & saluum facere, quod perierat.* Et Ioan. 3. 17. *Misit Deus filium suum in mundum, ut saluetur mundus per illum.* Et Galat. 4. 4. *Misit Deus filium suum, ut eos qui sub lege erant, redimeret.* Et 1. Timot. 1. 15. *Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quod Christus IESVS venit in hunc mundum peccatores saluos facere.* Et 1. Ioan. 3. 8. *In hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat opera Diaboli.* Et 1. Ioan. 4. 9. *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum unigenitum misit in hunc mundum, ut viuamus per eum.* Idem expresse habetur in Symbolo Niceño: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis.*

5. **DICES:** Scriptura assignat causam Incarnationis, non quoad substantiam, sed quoad modum & circumstantiam, quatenus scilicet facta est in carne passibili & mortali. Respondeo. Hoc dicitur sine fundamento. Et sine dubio fal

falsum est. Primo, quia Scriptura absolute loquitur de Incarnatione, non adhibita tali distinctione. Secundo, quia Patres, qui explicant Scripturam, discrete affirmant, non fuisse futuram Incarnationem, etiam quoad substantiam, si Adam non peccasset. Eorum testimonia citabo quæst. sequenti.

6. Et confirmatur 1. quia medium necessarium ad nostram redemptionem, non fuit sola circumstantia Incarnationis, sed ipsa quoque Incarnatio secundum suam substantiam, ut fatetur Suarez disputat. 5. sect. 4. conclus. 3. Ergo Redemptio est causa finalis Incarnationis, tã quoad substantiam, quam quoad modum & circumstantiam. Secundo, quia quando aliquid est causa solius circumstantiæ, & non substantiæ actionis, tunc non recte dicitur causa illius actionis, ut patet in simili. Nam meritum Abrahamæ fuit causa, ut deus incarnaretur in carne ab ipso descendente, iuxta illud Gen. 22. 16. *Quia fecisti hanc rem, in semine tuo benedicentur omnes gentes.* Et tamen meritum ipsius non potest dici causa Incarnationis. Non enim recte dixeris: Abraham meruit incarnationem: Vel Deus incarnatus est propter meritum Abrahamæ. Idem statuendum de merito B. Virginis. Quamvis enim meruerit circumstantiam incarnationis, non tamen potest dici causa Incarnationis. Vnde recte Augustinus, serm. 8. de verbis Domini, non longe à fine ait: *Non eum de cælo ad terram merita nostra bona, sed peccata duxerunt.* Vbi loquitur de substantia Incarnationis. Nam si de circumstantia loqueretur, falsum esset, merita nostra non duxisse Christum ad terram, ut pa-

ter de meritis Abrahæ & beatæ Virginis.

7. SECUNDA CONCLUSIO. Præter redemptionem generis humani, nulla fuit causa proxima & primaria Incarnationis. Hic tria suppono. Primò, nos non quærere causam finalem Incarnationis ex parte Dei, sed ex parte creaturæ. Nam certum est, ex parte Dei, non esse aliam causam finalem omnium diuinorum operum, quàm ipsius gloriam & bonitatem. Secundò, Inter opera Dei, quædam fieri à Deo, propter ipsorum propriam excellentiam, & non propter alium finem certum extrinsecum, ex parte creaturæ: quædam verò in alium finem ordinari. Quo pacto iustificatio impij ordinatur ad æternam gloriam & beatitudinem: Hæc autem beatitudo non ordinatur ulterius ad alium finem ex parte creaturæ; tametsi ordinetur in alium finem ex parte Dei, nempe in gloriam & bonitatem Dei. Tertiò certum est, Incarnationem potuisse fieri à Deo, vel propter illius propriam excellentiam, vel propter aliquem finem extrinsecum. Nam hoc pendet ex libera Dei voluntate. Tota ergo quæstio est, utro modo facta sit? Nos dicimus, proximè & primariò factam esse propter solam redemptionem humani generis, & non propter aliam causam: (loquor semper de causa primaria ex parte creaturæ.) Primò, quia Scriptura non assignat aliam causam, ut dixi. Secundò, quia Patres consentiunt. Clemens lib. 1. Const. Apost. cap. 6. *Saluator noster, inquit, non aliam ob causam venit, nisi ut saluaret.* Plures citabo sequenti quæstione.

8. TERTIA CONCLUSIO. Incarnatio, non tantùm in executione, sed etiam in æterna Dei præ

prædeterminatione, facta est propter salutem hominum, & non propter aliam causam ex parte creaturæ. Sequitur ex dictis, quia quando aliquod Dei opus est indifferens, vt ordinari possit in hunc aut illum finem; tunc, quod in vnum potius ordinetur, quàm in alium, solùm potest prouenire ex Diuina voluntate, quæ æterna est. Opus autem Incarnationis ex se indifferens est, vt possit ordinari in diuersos fines; Et in executione solùm ordinatum est ad salutem hominum: Ergo in eundem finem, & non in alium, ab æterno ordinatum fuit per diuinam voluntatem.

9. DICES I. Christus est finis omnium operum Diuinorum: Ergo per se primò intentus & prædestinatus est à Deo; non autem propter redemptionem humani generis; alioqui non esset finis omnium operum. Antecedens patet ex illo Hebr. 2. 10. *Decebat eum, propter quem omnia, per passionem consummari.* Et 1. Corinth. 3. 22. *Omnia vestra sunt: Vos autem Christi: Christus autem Dei.* Respondeo 1. Christus secundùm humanitatem non est finis omnium creaturarum, sed secundùm diuinitatem. Prior locus Apostoli, qui obiicitur, sic legendus est: *Decebat eum, propter quem omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, authorem salutis eorum per passionem consummare.* Non consummari; Sensus est; Decebat Deum patrem, qui est principium & finis omnium creaturarum, vt Christum authorem salutis nostræ, per passionem consummaret. Ex quo sensu non colligitur, Christum hominem esse finem omnium operum, sed Deum. Vide Riberam ibidem. Posterior locus nihil conuincit. Nam omnes fideles dicuntur esse Christi,

non autem Pauli aut Cephæ, quia Christus pro omnibus mortuus est, & omnes in Christi nomine baptizati sunt: quod de Paulo & Cepha dici non potest. Hic sensus colligitur ibidem ex cap. 1. vers. 13.

10. Respondeo 2. Quamuis Christus secundum humanitatem non sit finis omnium creaturarum absolute; potest tamen dici finis creaturæ per ipsum renouatæ seu restauratæ. 2. Corinth. 5. 17. *Si qua ergo in Christo noua creatura, vetera transierunt. Ecce facta sunt omnia noua.* Et Eph. 1. 10. *Instaurare omnia in Christo, quæ in cœlis, & quæ in terra sunt.* Et cap. 2. 10. *Ipsius enim factura sumus, creati in Christo IESU in operibus bonis.* Et ratio est, quia creatura renouata tenetur Christum honorare, tanquam authorem suæ salutis. Hoc enim meruit per suam passionem & mortem, iuxta illud Philipp. 2. 8. *Humiliauit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est supra omne nomen, ut in nomine IESU omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & infernorum.*

11. DICES 2. Christus est à Deo amatus & intentus ante omnes creaturas: Ergo non est amatus & intentus ob redemptionem humani generis. Antecedens patet ex illo Prou. 8. 22. *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam faceret quidquam à principio.* Vel vt Septuaginta vertunt: *Dominus creauit me initium viarum suarum.* Vbi de se loquitur Sapientia incarnata, seu Christus secundum humanitatem, vt docet Ambrosius lib. 1. de fide, cap. 7. Et probat ex illa particula, *Dominus.* Nam Christus secundum diuinitatem non potest

potest Deum appellare Dominum suum, sed Patrem. Cum ergo appellet eum Dominum, necessario loquitur de se secundum humanitatem. Quod etiam docent alij Patres. Nam cum Ariani probarent ex hoc loco, Christum esse creaturam, respondebant Patres, locum illum intelligi de Christo secundum humanitatem. Ita Athanasius Serm. 4. contra Arianos, Cyrillus Alex. lib. 5. Thesauri cap. 7. & alij apud Vasquez disp. 19. cap. 2. Si ergo Christus secundum humanitatem est initium viarum, id est, operum Dei, cum id non possit intelligi de ordine temporis, sed de ordine æternæ prædestinationis; necesse est, Christum secundum humanitatem fuisse priorem omnibus aliis creaturis in æterna prædestinatione; ac proinde non fuisse prædestinatum ob redemptionem humani generis.

12. Respondeo 1. Non est necesse, hunc locum intelligere de Sapientia incarnata secundum humanitatem. Nam multi interpretantur de increata secundum Deitatem, vt D. Thomas lib. 4. contra gentes c. 8. Bellarminus lib. 1. de Christo cap. 8. & 18. Valentia q. 1. de Trinitate p. 1. §. 21. ad 3. Obiectionem, & alij ab eo citati. Et recte, quia quod sequitur, *Cum eo eram cuncta componens*, non potest intelligi nisi de Sapientia increata, ratione Deitatis. Nam sapientia incarnata ratione humanitatis, non fuit ab æterno, nisi in prædestinatione Dei, ac proinde non potuit reipsa componere hunc mundum, & omnia, quæ in eo sunt.

13. Nec obstat 1. quod Deum vocet Dominum. Non enim vocat suum Dominum, sed Dominum Vniuersorum. Secundo, non obstat illud, *Dominus*

possedit me; quia intelligitur de possessione per eternam generationem. Tertio, non obstat illud, *Dominus creauit me*; quia per verbum creandi intelligitur etiam æterna Filij productio, vt explicant D. Thomas & Bellarminus. Nam illa productio, cum non possit vno vocabulo perfectè explicari, variis modis efferri solet. Aliquando enim vocatur generatio, vt *Isaiæ 53.8. Generationem eius quis enarrabit?* Aliquando creatio, vt *Ecclesiastici 24.14. Ab initio, & ante secula creata sum.* Nam cum vtraque cõuenit, & ab vtraque differt. Generatio enim significat productionem in eadem substantia, sed cum mutatione generantis. Creatio vero significat productionem alterius substantiæ, sed sine mutatione creantis. Porro Filius dei ita producitur, vt recipiat substantiam producentis, & sic potest dici generari: sed recipit sine mutatione producētis: & sic dici potest creari. Vtrumque ergo dicitur, & ex vtroque sumit, quod est perfectionis; & omittit, quod est imperfectionis.

14. Respondeo 2. Patres, qui aliter explicant hunc locum, nempe de Sapientia incarnata, potius pro nobis, quàm contra nos faciunt. Nam per vias domini (quarum initium dicunt fuisse Christum hominẽ in æterna Dei prædestinatione) non intelligunt omnia dei opera, sed illas tantum vias, quas Christus sua morte nobis aperuit ad salutem. Ita Hilarius, Augustinus, Fulgentius & alij apud Vasquez disp. 10. cap. 10. n. 115.

15. DICES 3. Christus in æterna prædestinatione est ante omnes creaturas, iuxta illud *Coloss. 1. 15. Qui est imago DEI inuisibilis, primogenitus omnis creatura.* Est autem sermo de Christo secundum huma

humanitatem, vt exponūt ibi Hieronymus & Anselmus. Et confirmatur primò ex sequenti textu, vbi vocatur *Caput Ecclesie*, & *primogenitus ex mortuis*; quòd intelligendum est de Christo secundum humanitatem. Deinde ex Cyrillo lib. 10. thesauri c. 4. vbi ait, Christum dici primogenitum, quatenus homo est: vnigenitum, quatenus Deus est.

16. Respondeo 1. Christus, ratione Deitatis, dicitur primogenitus omnis creaturæ, id est, genitus ante omnem creaturam, iuxta illud Ecclesiastici 24. 5. *Ego ex ore Altissimi prodiui primogenita ante omnem creaturam.* Ita Ambrosius, Chrysostomus, & Theodoretus in illum locum, Augustinus, Basilius, & alij apud Bellarminum lib. 1. de Christo cap. 18. circa finem. Et patet ex ipso textu. Sic enim scribit Apostolus: *Primogenitus omnis creature, quoniam in ipso condita sunt vniuersa in cælis & in terra, visibilia & inuisibilia: Omnia per ipsum, & in ipso creata sunt.* Vbi probat, Christum rectè dici primogenitum omnis creaturæ, id est, genitum ante omnem creaturam, quia per ipsum & in ipso condita est omnis creatura. At non est condita per Christum secundum humanitatem, sed secundum Deitatem: Ergo eodem sensu vocatur primogenitus omnis creaturæ.

17. Nec obstat, quòd ibidem vocetur primogenitus ex mortuis, quod conuenit illi ratione humanitatis. Nam apostolus vult ostēdere excellentiam Christi, ratione vtriusque naturæ. Et quidem ratione Deitatis, vocat illum imaginem Dei inuisibilis, primogenitum omnis creaturæ, conditorem visibilium & inuisibilium. Ratione humanitatis, Caput corporis Ecclesiæ, primogenitum ex

mortuis, reconciliatorem humani generis. Et postea subdit: *Vt sit in omnibus ipse primatum tenens.* Ita explicant Theodoretus ibidem, Augustinus lib. 1. de Trinitate c. 12. & plures alij. Vnde rectè nonnulli colligunt, Christū Deum omnia creasse; Christum hominem omnia restaurasse. Vtrumque insinuat Apostolus. Prius, cū ait: *Omnia per ipsum & in ipso creata sunt.* Posterius, cum subdit: *In ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia.*

18. Respondeo 2. Qui dicunt Christum ratione humanitatis esse primogenitū omnis creaturæ, hoc solum significant, Christum ratione vnionis cum Verbo, præstantiorem seu excellentiorem esse omni creatura, quia habet excellentiorem modum generationis & filiationis, quàm omnes aliæ creaturæ. Quod est verissimum. Hinc tamen non sequitur, Christum propter hanc suam excellentiam, prædestinatum aut intentum fuisse ante omnes creaturas. Sed contra: Videtur hoc bene sequi, iuxta sequentem Scoti obiectionem.

19. DICES 4. Qui ordinate vult, is post finem intentum, prius vult media propinquiora fini, quam remotiora: At Deus ordinate vult, quod vult: Et vltimus finis, quem intendit, est ipsius bonitas & gloria, propter quem omnia operatur: Ergo post hunc finem intentum, prius vult media propinquiora isti fini, quam remotiora. At Incarnatio est medium propinquius Dei gloriæ, quam redemptio humani generis, cum Incarnatio sit multo excellentior, quam redemptio: Ergo Deus prius voluit Incarnationē, quàm redemptionem.

nem: Ergo non voluit illam propter redemptionem, tanquam ob causam finalem. Et confirmatur, quia id, quod perfectius est, non debet ordinari ad minus perfectum, tanquam ad suum finem: At Incarnatio est perfectior redemptione: Ergo.

20. Respondeo. Hæc propositio, Qui ordinate vult, prius vult media propinquiora fini, quam remotiora; potest dupliciter intelligi. 1. Quod prius velit media, quæ perfectione seu nobilitate sunt propinquiora fini. Sic falsa est. 2. Quod prius velit media, quæ causalitate sunt propinquiora fini. Sic vera est. Quando enim agitur de medio, quo finis acquirendus est, non quæritur, quam præstans aut perfectum sit in entitate; sed quam efficax sit ad finis consecutionem. Illud ergo, quod proxime conducit ad finis consecutionem, censetur esse fini propinquius. Et hoc modo Redemptio est medium propinquius gloriæ Dei, quam Incarnatio. Tametsi enim Incarnatio possit esse propinquius medium ad ostensionem Diuinæ potentiae: tamē redemptio est propinquius mediū ad ostensionem iustitiæ, misericordiæ, & dilectionis erga inimicos. Vide, quæ diximus in 1. p. cap. 11. q. 10. §. 6.

21. Illud porro, quod obiicitur, perfectius non debere ordinari ad minus perfectum, tanquam ad finem; verum quidem est de fine ultimo, quo nihil potest esse perfectius; non tamen de fine proximo. Nam medium, quod ordinatur ad obtinendum finem proximum, sæpe perfectius est fine proximo. Quo pacto Sacrificium Missæ perfectius est sanitate corporis, ad quam obtinendam potest ordinari. Eodem modo Incarnatio perfectior

perfectior est Redemptione, ad quam, tanquam ad finem proximum, fuit ordinata.

22. DICES 5. Si Incarnatio fuisset à Deo præfinita propter redemptionem hominum, prius in Dei præfinitione fuisset redemptio hominum, quàm Incarnatio; sicut prius in præfinitione est finis, quàm medium. Ergo homines prius fuissent prædestinati ad gratiam & gloriam, quàm Christus; quia Christus solùm fuisset prædestinatus propter redemptionem hominum. At Consequens est falsum, quia Christus est caput omnium prædestinatorum. Respondeo. Negatur illa consequentia de prædestinatione. Tametsi enim deus prius voluerit redemptionem & salutem hominum in communi, quàm Incarnationem; non tamen prius voluit prædestinationem hominum, quàm Incarnationem. Vnde hæc duo distinguenda sunt, voluntas redemptiois humani generis, & prædestinatio hominum. Nam illa voluntas est antecedens, & communis respectu totius humani generis. At prædestinatio est efficax & particularis ordinatio, qua certi homines ordinantur ad vitam æternam. Primò igitur in consilio Dei, fuit redemptio humani generis. 2. Incarnatio, seu prædestinatio Christi. 3. prædestinatio aliorum hominum.

23. DICES 6. Adamus in statu innocentia accepit gratiam ex meritis Christi, sicut etiam Angeli: Ergo illa gratia supponit merita Christi: & consequenter Incarnationem. At illa gratia fuit anterior peccato originali, vt per se constat: Ergo etiam fuit anterior redemptione: Ergo redemptio non potuit esse prior Incarnatione. Respondeo. Negatur Antecedens. Nam illa gratia non fuit collata

collata ex meritis Christi, sed ex mera Dei liberalitate, ante decretum Incarnationis, vt patebit ex sequenti quæstione.

QVÆSTIO VII.

An Deus fuisset incarnatus, si Adam non peccasset?

1. **H**Oc potest dupliciter intelligi. Primò, *An* si Adam non peccasset, Deus fuisset incarnatus, vi illius decreti, quo nunc re ipsa incarnatus est? Secundò, *An* per aliquod aliud decretum fuisset incarnatus? In priori sensu disputatur à Theologis. Affirmant Rupertus, Scotus, Albertus, Alexander, Catharinus, Suarez disp. 5. sect. 5. Negant D. Thomas quæst. 1. art. 3. & alij plerique. Et rectè negant.

2. **P R I M O**, quia ita sentiunt antiqui Patres. Irenæus lib. 5. cap. 14. *Si enim non haberet caro saluari, nequaquam Verbum Dei caro factum esset.* Et Origenes hom. 24. in Numeros: *Si non fuisset peccatum, non necesse fuerat, filium Dei agnum fieri, sed mansisset hoc, quod in principio erat Deus Verbum.* Et Ambrosius lib. de Incarnationis dominicæ Sacramento, cap. 6. *Nam quæ erat causa Incarnationis, nisi vt caro, quæ peccauerat per se redimeretur?* Et August. Serm. 8. de verbis apostoli: *Si homo non periisset, filius hominis non venisset.* Et Serm. sequenti. *Nulla causa fuit veniendi Christo Domino, nisi peccatores saluos facere.* Hæc verba clara sunt.

3. **S E C V N D O**. Idem colligitur ex parabolis Euangelij. Nam Christus (Luc. 15. 4.) confert se cum

cum pastore, qui relictis 99. ouibus in deserto, quaesivit vnā aberrantem. Sicut ergo Pastor ille non reliquisset 99. oues, nisi vna aberrasset, ita Christus non descendisset de cælo ad nos, nisi tanquam oues aberrassemus per peccatum. Hoc ipse indicat Matth. 9. 13. cum ait: *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Vide Maldonatum ibidem. Alia parabola est Marc. 12. 1. vbi dicitur, quod Paterfamilias, postquam agricolæ occiderant seruos eius, ad se missos, miserit etiam filium dicens: *Quia reuerentur filium meum.* Vbi insinuat se missurum non fuisse, si agricolæ non peccassent.

3. Accedit ratio, quia non fuit alia causa Incarnationis, nisi remedium peccati, vt ex dictis patet: Ergo cessante illa causa, non fuisset Incarnatio. Hac ratione vsus fuit Athanasius Serm. 3. contra Arianos, vbi ait: *Necessitas quippe indigentiaque hominum anterior est, quam verbi natiuitas: qua sublata, carnem non induisset.* Et Augustinus Serm. 8. de verbis Apostoli: *Venit filius hominis querere & saluum facere, quod perierat. Si homo non periisset, Filius hominis nõ venisset.* Et Gregorius in lib. 1. Reg. lib. 4. cap. 1. *Nisi Adam peccaret, Redemptorem nostrum carnem suscipere non oporteret. Non enim venit vocare iustos, sed peccatores. Si ergo pro peccatoribus venit, si peccata deessent, eum venire non oporteret.*

4. Et iuxta hanc sententiam magis commendatur Dei charitas erga nos. Tanti enim nos fecit, vt propter nos solos dignatus sit Filium suum mittere in hunc mundum. Quod frequenter inculcat Scriptura. Ioan. 3. 16. *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum unigenitum daret, &c.* Et Rom. 5. 8. *Commendat*

commendat autem charitatem suam Deus in nobis, quoniam cū adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Et 1. Io. 4. 9. *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum misit in mundum, ut vivamus per eum.* Iuxta contrariam sententiam non ita commendatur. Quod sic ostendo. Maior est charitas, Si quis Vienna proficiscatur Moguntiam, solum ea de causa, ut iuuet pauperes in hospitali degentes, quam si ob aliam causam primariam eo iret, & tantum ex occasione susciperet curam pauperum: Ergo etiam maior est charitas, Si Filius Dei veniat in hunc mundum, solum ea de causa, ut nos liberet à peccato, quam si ob aliam causam primariam veniret, & solum ex occasione nos liberaret. Constat autem ex Scriptura, Filium Dei id fecisse ex tanta charitate, ut maior esse non possit.

5. DICES 1. Etiam si Adam non peccasset, nihilominus habuisset gratiam ex meritis Christi, ut patet ex illo Ephes. 1. 3. *Benedixit nos omni benedictione spirituali in Christo.* Nam illa particula, *Omni benedictione*, est uniuersalis: Ergo comprehendit etiam benedictionem status innocentiae. Respondeo. Adamus non habuit gratiam in statu innocentiae ex meritis Christi, sed ex mera Dei liberalitate. Apostolus alloquitur de omni benedictione, quæ fuit post maledictionem peccati, ut constat ex sequentibus verbis: *In quo habemus Redemptionem.*

6. DICES 2. Si ita est, ergo Adam iam existens in cælis, habet aliquos gradus gloriae seu beatitudinis, qui non dependent à meritis Christi, nempe illos, qui dati sunt illi propter merita in statu

statu innocentiae facta. Nam illa merita fiebant per gratiam, ex mera liberalitate dei datam, & omnino independentem à meritis Christi, ex suppositione. Nec obstat, quòd per subsequens peccatum mortificata sint. Nam postea per poenitentiam iterum reuixerunt. Respondeo. Multum hoc obstat. Nam illa reuiuiscètia facta est ex meritis Christi; ac proinde gradus gloriae qui dati sunt illi propter istam meritorum reuiuiscèntiam, dependent ex meritis Christi.

7. D I C E S 3. Adam ante peccatum habuit reuelationem seu fidem venturi Christi, vt docet D. Thomas quæst. 1. art. 3. ad 5. & alij passim: Ergo etiam si non peccasset, nihilominus Christus fuisset venturus, quia reuelatio ista non poterat esse falsa. Confirmatur 1. Quia illa fides venturi Christi non dependebat à futuro peccato. Nam posita illa fide, adhuc liberum erat Adamo, peccare vel non peccare: Ergo stante fide, potuisset non peccare: Ergo si non peccasset, nihilominus habuisset fidem venturi Christi, & consequenter Christus fuisset venturus. 2. Quia per reuelationem non solum cognouit futurum Christi aduentum, sed etiam causam futuri aduentus: At non cognouit se peccaturum: Ergo peccatum non fuit causa venturi Christi. Respondeo. Negatur prima consequentia. Tametsi enim Adam ante peccatum habuerit fidem venturi Christi, habuit tamen illam ex meritis Christi præuisis, & dependenter à peccato. Si enim non fuisset peccaturus, non fuisset etiam Christus venturus, ac proinde non fuisset facta reuelatio de venturo Christo. Hinc etiam soluitur prior obiectionis cõfirmatio. Posterior non vrget.

Potest

Potest enim fieri, vt alicui à deo reueletur aliquod mysterium, & tamen non reueletur illi causa, propter quam futurum est. Sic contigit Adamo. Reuelatum est illi mysterium future Incarnationis, non tamen causa illius, vt recte notat D. Thomas loco citato.

8. **DICES 4.** Inde sequitur, Adamum habuisse quædam dona supernaturalia dependenter à meritis Christi, nempe fidem venturi Christi; quædam independenter, nempe gratiam status innocentia. Respondeo. Ita est. Neque id mirum aut absurdum videri debet. Nam etiam multi Christiani habent quosdam gradus gratia dependenter à propriis meritis, nempe illos, quos acceperunt per propria merita post Baptismum: quosdam independenter nempe illos, quos acceperunt vi baptismi, antequam haberent propria merita.

9. **DICES 5.** Augustinus lib. 1. de nuptiis cap. 21. videtur dicere, sicut in statu innocentia futurum fuisset matrimonium, ita etiam Sacramentum, de quo Apostolus Eph. 5. Ergo ex sententia Augustini, venisset Christus, etiamsi Adam non peccasset. Respondeo. Dicit quidem Augustinus, ante peccatum fuisse matrimonium & Sacramentum, id est, signum vnionis Christi cum Ecclesia; non tamen dicit, hanc significationem futuram fuisse, si Adam non peccasset.

QVÆSTIO VIII.

An Incarnatio fuerit à Deo præfinita ante præscientiam peccati originalis?

1. **H**ic tria spectari possunt, 1. Actuale peccatum Adami, cum necessitate contrahendi

Tertia Pars.

C

peccatum originale ex Adamo. 2. Ipsum peccatum originale cōtractum. 3. peccata Actualia, quæ sequuntur. Sit ergo

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Incarnatio fuit à Deo præfinita post præscientiam actualis peccati Adæ, & necessitatis contrahendi peccatum originale ex Adamo. Ratio est, quia fuit præfinita post decretum redemptionis: Ergo etiam post præscientiam peccati, & necessitatis humani generis, cum decretum redemptionis supponat hanc præscientiam. Antecedens patet, quia electio mediæ est post intentionem finis: sed Incarnatio est medium ad redemptionem: Ergo electa est post intentionem redemptionis.

3. **SECUNDA CONCLUSIO.** Incarnatio fuit à Deo præfinita ante præscientiam peccati Originalis re ipsa contracti à singulis, à quibus contrahitur. Ratio est, quia sicut B. Virgo per gratiam Christi redemptoris fuit præseruata à peccato Originali, sic etiam potuissent alij præseruari. Ergo decretum incarnationis & redemptionis prius fuit in Deo, quam præscientia peccati originalis re ipsa contracti à posteris Adæ. Vide Vasquez 1. p. disp. 95. cap. 3.

4. **TERTIA CONCLUSIO.** Incarnatio fuit à Deo præfinita ante præscientiam peccatorum actualium. Probatur simili discursu, quia omnia peccata actualia, quæ in mundo fiunt, potuissent præueniri & impedi per gratiam Christi, sicut multa alia præueniuntur & impediuntur: Ergo decretum Incarnationis & redemptionis fuit in Deo ante permissionem peccatorum actualium, & cōsequenter ante præscientiam eorundem.

5. Hinc

5. Hinc sequitur, quamuis asseramus Christum non fuisse venturum ex vi decreti illius, quo re ipsa venit, nisi Adam peccasset, & constituisset posteros suos in necessitate contrahendi peccatum Originale; nihilominus fatendum esse, Christum ex vi eiusdem Decreti venturum fuisse, etiamsi nullum peccatum Originale aut actuale futurum fuisset in posteris Adæ.

6. Igitur hic ordo constituendus est in consilio Dei. 1. Scientia Dei, qua cognouit varios ordines rerum possibilium, in quibus Adamum creare poterat; & præterea, quid in quolibet ordine futurum esset, si Adamum crearet in tali ordine. 2. Libera Dei voluntas creandi Adamum in eo rerum ordine, in quo eum creauit. 3. Præscientia peccati Adæ, cum necessitate contrahendi peccatum originale in posteris, & certo periculo perpetrandi peccata actualia. 4. Voluntas seu decretum redimendi genus humanum per Incarnationem, & condignam satisfactionem ex meritis Christi. 5. Voluntas distribuendi dona gratiæ propter merita Christi. Hic incipit prædestinatio hominum, iuxta ea, quæ in 1. p. cap. 15. quæst. 5. dicta sunt.

QVÆSTIO IX.

An Deus præcipue propter peccatum Originale fuerit incarnatus?

1. **C**ertum est, Christum venisse ad tollenda omnia peccata, tam originale, quam actualia, vt docet D. Thomas qu. 1. art. 4. Et patet ex illo, ad Titum 2. 14. *Dedit semetipsum pro nobis,*

ut nos redimeret ab omni iniquitate. Ratio est, quia venit, tanquam perfectus redemptor & saluator, qui nos in vitam æternam perduceret, ut ipsemet fatetur, Ioann. 10. 10. *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Ergo venit ad tollenda omnia impedimenta vitæ æternæ: At omnia peccata, tam originale, quam actualia, sunt impedimenta vitæ æternæ: Ergo venit ad tollenda hæc omnia.

2. Hoc posito, quæstio est, an principaliter venerit propter originale, quam propter actualia? Potest hoc tribus modis intelligi. 1. An remedium peccati Originalis fuerit prius intentum, quam remedium actualium? 2. An maior fuerit necessitas & miseria humani generis ex peccato Originali, quam ex Actualibus? 3. An Christus ita venerit propter Originale, ut sine illo non venisset? vel, si non fuisset originale, an Christus venturus fuisset propter sola actualia.

3. **PRIMA CONCLUSIO.** Remedium peccati Originalis fuit prius intentum, quam remedium peccatorum actualium. Ita Suarez disp. 5. sect. 6. Ratio est, quia peccatum Originale fuit prius permissum & præuisum, quam actualia, quæ ex illo, tanquam ex radice nata sunt; Ergo etiam prius fuit intentum remedium pro Originali, quam pro actualibus, quia actualia non poterant perfecte tolli, nisi radix prius tolleretur. Hinc sequitur, Christum venturum fuisse propter Originale, etiamsi nulla fuissent actualia. Hoc enim fuit primum motuum veniendi, ut ostensum est.

4. **DICES**, Christus vi illius decreti, quo re ipsa venit, non potuit venire, nisi passibilis & mortua

mortalis : Ergo vi illius decreti non venisset , nisi præuisa ipsius morte & passione. Ergo non venisset, nisi præuiso peccato Iudeorum crucifigentium ipsum : Ergo falsum est, venturum fuisse , etiamsi nullum futurum fuisset peccatum actuale. Respondeo. Negatur secunda consequentia , quia Christus potuisset satisfacere pro peccato Originali per mortem & passionem à naturalibus causis infligendam , sine vlllo actuale peccato Iudeorum , aut aliorum hominum. Potuisset enim Deus per gratiam impedire omnia peccata actualia, & decernere, vt Christus naturali , aut violenta morte satisfaceret pro originali.

5. SECUNDA CONCLUSIO. Maior fuit necessitas & miseria humani generis ex peccato Originali, quam ex actualibus. Ita D. Thomas q. 1. art. 4. Ratio est , quia peccatum originale erat commune toti naturæ ; actualia vero sunt singulorum hominum.

6. DICES I. Actuale peccatum Adami fuit etiam commune toti naturæ , quia omnes posterii in Adamo peccarunt, vt ait Apostolus , Rom. 5. 12. Respondeo. Quando D. Thomas loco citato confert peccatum originale cum actualibus, tunc per originale intelligit etiam peccatum Adami, quod fuit quasi radix peccati Originalis. Per actualia vero intelligit ea, quæ postea secuta sunt. Vide Suarez disp. 5. sect. 6.

7. DICES 2. Omnia peccata Actualia sunt maius malum , quam omnia originalia : Ergo ex illis fuit maior miseria & necessitas , quam ex his. Antecedens patet , quia duobus modis potest vnū peccatum esse maius altero , vt notat D. Tho-

mas ibidem. 1. Intensiue. 2. Extensiue. Vtroque modo actuale maius est. 1. quia plus malitiæ habet, quam originale, cum sit magis voluntarium. 2. quia plura sunt actualia, quam originalia. Respondeo. Etsi hæc vera sint, tamen Originale peccatum in alio sensu est maius extensiue, quam actuale, quia originale inficit totam naturam, quod non facit vllum actuale, præter primum peccatum Adami, quod debet etiam intelligi per peccatum originale, vt dictum est. Deinde Originale est quasi radix omnium actualium; ac proinde maior est necessitas tollendi illud, quam actualia. Vnde etiam maius beneficium est, auferre originale, quam illo relicto, auferre actualia. An autem, & quomodo fieri possit, vt ab aliquo homine tollantur actualia, relicto originali, alibi disputandum est.

8. TERTIA CONCLUSIO. Incertum est, an Christus, si non fuisset originale, venturus fuisset propter sola actualia. Hic suppono, posteros Adæ, durante statu innocentia, potuisse peccare, etiamsi Adam non peccasset; & tunc fuissent peccata actualia, sine originali. Est ergo incertum, an in tali statu venturus fuisset Christus. Probabile est, non fuisse venturum, vi illius decreti, quo re ipsa venit. Nam primum motiuum, propter quod venit, est peccatum originale, quo tota natura humana per Adamum vitata est, vt ex dictis patet. Et aperte colligitur ex Apostolo Rom. 5. 12. & 1. Corinth. 15. 22. vbi insinuat, Christum ideo venisse, vt sicuti genus humanum perditum fuit per vnum hominem, ita per vnum hominem restitueretur. Idem confir-

mant

mant tres Pōtificates, in Epistolis decretalibus, nempe Caius Epist. 1. Leo Epist. 83. & Agapetus Epist. 4.

9. DICES, Christus ita dilexit singulos homines, & eo affectu pro illis passus est, vt paratus fuerit, pro vnoquoque seorsim pati, si vnus tantum peccasset: Ergo si fuisset vel vnum tantum peccatum actuale, sine vlllo originali, Christus pro illo venturus fuisset. Antecedens patet ex parabola de oue perdita. Nam sicut Pastor sollicitus fuit pro vna tantum oue perdita, ita Christus pro vno peccatore. Respondeo. Christus habuit quidem talem charitatem & affectum erga singulos, sed tamen subordinatum diuinæ voluntati ac decreto. Prius ergo probandum esset, Deum decreuisse, vt Christus veniret, etiamsi non esset peccatum originale. Hoc autem non potest probari ex parabola de oue perdita.

10. DICES 2. Potest probari ex euentu. Nam Christus magis satisfecit pro peccato actuale, quam pro originali: Ergo principalius venit pro actuale: Ergo etiam venisset pro actuale, etiamsi non fuisset originale. Antecedens patet, quia actuale debetur pœna sensus: originali, pœna damni tantum. At Christus sustinuit pœnam sensus, & non damni: Ergo magis satisfecit pro actuale, quam pro originali. Respondeo. Etiam Originali debetur pœna sensus, saltem in hac vita. Christus ergo satisfecit pro originali, quia in hac vita sustinuit pœnam sensus, quæ debebatur originali. Vide D. Thomam q. 1. art. 4. ad 3.

II. NOTA. In peccatis tria spectari possunt, culpa, pœna sensus, & pœna damni. Christus pro omnibus satisfecit, licet non eodem modo. Nam 1.

sustinuit pœnam sensus huius vitæ; non tamen culpam, aut pœnam damni, aut pœnam sensus æternam. 2. Ita satisfecit pro culpa, & pœna damni, & pœna sensus æterna, vt homo iustus plane sit liber ab his omnibus. At pro pœna sensus temporali, non ita satisfecit, vt homo statim sit liber. Hoc alibi fusius explicatum est.

QVÆSTIO X.

*An conuenienti tempore facta sit
Incarnatio?*

1. **P**RIMA CONCLUSIO. Non fuit conueniens Deum incarnari ab initio mundi, siue ante peccatum, siue statim post peccatum. Ita Diuus Thomas quæst. 1. art. 5. Prior pars probatur, quia Incarnatio principaliter ordinata est in remedium peccati: At remedium non adhibetur ante morbum. Vnde Matth. 9.12. dicitur, *Non est opus valentibus medico, sed male habentibus.* Posterior probatur variis coniecturis. Primo, quia conueniens fuit, vt tantum mysterium multo ante prædicere- tur & præfiguraretur. Sic enim maiori affectu & veneratione poterat suscipi ab hominibus. Ita Augustinus tract. 31. in Ioannem. Secundo, conueniẽs fuit, vt homines multo ante disponerentur ad hoc mysterium suscipiendum, quod dupliciter factum est, 1. per legem naturalem & Mosaicam. 2. per agnitionem propriæ infirmitatis & miserix. Ita Diuus Thomas, & alij passim. Tertio, conueniens fuit, diuinam iustitiam manifestari, quod

quod factum est, irascendo & puniendo homines propter peccatum Adæ.

2. SECUNDA CONCLUSIO. Non fuit etiam cōueniens, incarnationem differri vsque ad finem mundi. Ita Diuus Thomas art. 6. Et probat tripliciter. 1. quia incarnatio est causa nostræ salutis: causa autem non debet esse postrema. 2. Si tamdiu dilata fuisset Incarnatio, plane fuisset abolita Dei cognitio & reuerentia. 3. Conueniens erat, vt homines pluribus modis ad salutem promoverentur per fidem, nempe per fidem Christi venturi, præsentis, præteriti. Sic enim diuina virtus & sapientia magis declaratur.

3. DICES, Scriptura dicit, Christum venturū in nouissimis diebus, vt patet Genes. 49. 1. Isa. Mich. 4. 1. Resp. Totum tempus noui Testamenti vocatur tempus nouissimum, vt constat, 1. Ioan. 2. 18. *Filioli, iam nouissima hora est.* Causæ sunt hæc, 1. Quia hoc tempore data est Lex gratiæ, quæ est vltima, postquam alia nõ speratur. 2. Hoc tempore complentur omnes prophetiæ & prædictiones Dei. 3. Distinguendo durationem mundi per ætates, hæc est vltima ætas. Propter has & similes causas asserunt Patres, hoc tempus esse mundi vesperam, vt Origenes hom. 8. in Iosue: vel mundi senectutem, vt Augustinus lib. 1. in Genesim contra Manichæos, cap. 23. Quanquam lib. 83. quæstionum, quæst. 44. appellet iuuentutem mundi, propter vigorem gratiæ, vt ipse se exponit lib. 1. Retract. cap. 26.

4. TERTIA CONCLUSIO. Incarnatio conuenienti tempore facta est. Ita D. Thomas art. 6. Et probatur 1. ex dictis, quia nec initio mundi, nec

in fine debuit fieri, sed quasi in medio durationis mundi, ne nimium ab alterutro extremo distaret. Vnde Abacuc 3.2. dicitur: *In medio annorum notum facies.* Secundo, quia Christus venit eo tempore, quo mundus magis indigebat eius aduentu. Iam enim non tantum Lex naturæ, sed etiam Lex scripta pene extincta & abolita erat.

5. D I C E S, Si Christus citius venisset, plures potuissent saluari: Ergo debebat citius venire. Hoc olim Porphyrius quidam paganus obiecit Augustino (epist. 49. quæst. 2.) Et gentes quotidie obiiciunt Christianis, à quibus audiunt Euangelium prædicari. Nam si Deus, inquiunt, propter salutem hominum factus est homo, cur non antea venit, ne tanta hominum multitudo periret? Respondet Augustinus loco citato, Christum tunc venisse, quando præuidit plures in se credituros. Sed hæc responsio nec ipsi postea placuit in lib. de bono perseverantiæ cap. 9. nec placet D. Thomæ. Primò, quia ex Evangelio constat, dona miraculorum, ex quibus Tyrij & Sidonij credidissent, non fuisse illis concessa, cum tamen concessa fuerint aliis, qui non voluerunt credere: Ergo ratio, ob quam Deus concedit hominibus sua dona, non est illa, quod prævideat eos bene vsuros. Secundo, quia nullum est tempus, quo Deus non posset conferre talia auxilia gratiæ, quibus homines infallibiliter crederent in Christum: Nec vlium est tempus, quo homines non manerent in sua infidelitate, nisi congruis auxiliis gratiæ præuenirentur. Quod ergo Christus venerit vno potius tempore, quam alio; non potuit ex eo provenire, quod homines essent magis credituri vno
tempore

tempore quam alio : Sed ex libero Dei beneplacito, qui in distributione bonorum suorum facit, quod vult, vt bene explicat Molina in 1.p.qu. 23. disp. 1. memb. 4. post medium.

CAPVT II.

De Vnione hypostatica.

Nomen Vnionis sumitur hic tribus modis: 1. pro actione, qua humanitas Christi in instanti conceptionis vnita est personæ Verbi. 2. pro proximo & immediato termino illius actionis, qui est substantialis coniunctio, qua humanitas Christi actu manet coniuncta seu vnita personæ Verbi. 3. Pro relatione, quæ resultat ex hac coniunctione seu vnione. Nam ex eo, quod humanitas vnita est Verbo, oritur quædam relatio inter illa duo extrema inter se vnita.

Hoc posito, quæritur 1. Quid sit Vnio, iuxta triplicem illam acceptionem? 2. An hæc Vnio sit præstantissima inter omnes vniones? 3. quæ sint causæ huius vnionis? Et nominatim, quæ causa efficiens, & disponens?

QVÆSTIO I.

Quid sit Vnio hypostatica iuxta primam acceptionem?

I. PRIMA CONCLUSIO. Vnio primo modo accepta, nihil est aliud, quam actio
trans

transiens, qua Deus uniuert, seu coniunxit humanitatem Christi cum persona Verbi. Quæ actio vocari potest Vnitio, vel actio vnitiua, vel Incarnatio. Quæri solet, an per hanc actionem, non solum vnita sit humanitas personæ Verbi, sed etiam producta? Vel, an hæc actio non tantum sit vnitiua, sed etiam productiua, respectu humanitatis? Aliqui recentiores Thomistæ affirmant, ex duplici fundamento. Vnum est, quod omnis productio realis terminetur ad existentiam rei; cum producere rem aliquam nihil aliud sit, quàm dare illi existentiam, qua existat in rerum natura. Alterum, quod humanitas Christi non habeat propriam existentiam, sed existat per existentiam Verbi. Hinc inferunt 1. humanitatem Christi non in se, sed in Verbo productam esse, quia productio illius fuit terminata ad existentiam Verbi. 2. Eadem actione, qua producta est, fuisse etiam vnitam Verbo, quia eadem actione communicata est illi existentia Verbi.

2. Alij rectius sentiunt, actionem incarnandi esse tantum Vnitiuam, & non productiuam humanitatis. Ita Durandus, & Alexander apud Suarez disp. 3. sect. 2. Ratio sumitur ex contrario fundamento, quia humanitas Christi habet propriam existentiam, distinctam ab existentia Verbi, vt nunc suppono. Si ergo productio humanitatis fuit terminata ad existentiam, vt Thomistæ fatentur, necesse est ordine naturæ, prius productam esse in propria existentia, quam vnitam personæ Verbi. Nam prius est, rem aliquam existere, per propriam existentiam, si illam habet, quam vniri seu coniungi alteri rei à se distinctæ. Et confirmatur, quia

quia ex opposita sententia sequeretur, quod humanitas Christi, si separaretur à persona Verbi, non posset conseruari à Deo, sed necessario deberet perire, & de nouo produci; quod videtur absurdum.

3. DICES 1. Leo Papa Epist. 11. ad Iulianum docet contrarium, his verbis: *Natura nostra non sic assumpta est, vt prius creata, post assumeretur; sed vt ipsa assumptione crearetur.* Vbi supponit, eandem esse actionem, qua natura Christi fuit producta, & vnita Verbo. Respondeo. Leo non disputat de actione, sed de tempore, quo humanitas Christi assumpta est à Verbo. Et contendit, non prius tempore creatam fuisse, ac deinde assumptam, quod asseriebant Eutychiani; sed simul ac eodem tempore, creatam & assumptam. An autem id factum sit vna actione, an potius duabus, non disputat. Eodem sensu intellige Fulgentium lib. de incarnatione & gratia cap. 3.

4. DICES 2. Si actio productiua humanitatis Christi fuit distincta ab actione vnitiua; necesse est productiuam priorem fuisse vnitiua, quia prius est rem existere, quam alteri vniri: Ergo conceptio humanitatis prior fuit, quam vnio cum Verbo: Ergo Deus non est conceptus ex virgine, sed sola humanitas, quia conceptio terminata fuit ad solam humanitatem. At consequens falsum est; Ergo & illud, ex quo sequitur. Respondeo. Conceptio humanitatis fuit quidem ordine naturæ prior, quam vnio cum Verbo; sed simul ordine temporis. Hoc autem sufficit, vt Deus dicatur conceptus ex Virgine. Nam eo ipso instanti, quo humanitas concepta fuit ex Virgine, fuit

fuit etiam vnita Verbo: Ergo in illo instanti licuit dicere, Deus conceptus est ex Virgine.

QVÆSTIO II.

Quid sit vnio hypostatica iuxta secundam acceptionem?

1. **P**roximus & immediatus terminus illius actionis, de qua hactenus dixi, est substantialis coniunctio seu vnio, qua humanitas Christi formaliter & actualiter manet vnita cum persona Verbi. Quæ coniunctio differt ab actione vnitiua, sicut vnio in facto esse, differt ab vnione in fieri. Et sicut creatio in facto esse, differt à creatione in fieri. Ad hoc explicandum, quædam notanda sunt.

2. **NOTA 1.** Tametsi per actionem Vnitiuam nõ sit producta ipsa humanitas Christi, vt ostendis, tamen aliquid in humanitate productum est, nempe proximus & immediatus terminus illius actionis. Ratio est, quia omnis actio realis producit aliquid reale in subiecto, in quo recipitur: At actio vnitiua recipitur in humanitate: (non enim potest recipi in persona Verbi, cum sit actio Dei transiens) Ergo producit aliquid reale in humanitate.

3. **NOTA 2.** Illud ipsum, quod per actionem vnitiuam productum est in humanitate, est substantialis vnio seu coniunctio humanitatis cum Verbo. Est enim proximus & immediatus terminus actionis vnitiuæ. Sicut ergo actio Vnitiua est ipsa Vnio seu coniunctio in fieri; ita terminus illius est vnio seu coniunctio in facto esse. Quod autem sit sub

sit substantialis, & non accidentalis vnio seu coniunctio, patet ex Conciliis, vbi definitum est, factam esse *substantialiter*, seu *secundum substantiam* (apud Suarez disp. 8. sect. 1.) Et ratio est, quia coniunctio substantialis nihil est aliud, quam coniunctio duarum rerum substantialium, per quam resultat vna substantia composita, quæ proprie & vere vna est. At coniunctio humanitatis & Verbi est talis, quia est coniunctio duarum rerum substantialium, ex qua resultat Christus, qui vere ac proprie vnus est. Et confirmatur, quia coniunctio necessario includitur in essentia rei compositæ. Non enim potest intelligi, rem esse compositam, nisi per coniunctionem duorum componentium. Si ergo res composita est substantialis, debet etiam coniunctio esse substantialis. At Christus, quatenus constat ex humanitate & Verbo, est compositum substantiale: Ergo coniunctio humanitatis & Verbi debet esse substantialis.

4. **NOTA 3.** Hæc substantialis coniunctio necessario debet esse in humanitate, vt sit fundamentum relationis, qua humanitas vnita refertur ad personam Verbi vnitam: Et similiter dependentiæ, qua humanitas dependet à persona Verbi in subsistendo. Hic tria distinguenda sunt. 1. Mutua relatio, qua humanitas Christi & persona Verbi, tanquam duo extrema, ad se inuicem referuntur. Humanitas enim vnita est personæ, & persona vnita est humanitati. 2. Dependentiæ humanitatis à persona Verbi. Nam humanitas non subsistit per propriam subsistentiam, sed per subsistentiam Verbi: ac proinde dependet à Verbo
in sub

in subsistendo. 3. Fundamentum illius relationis & dependentiæ, quod non potest esse aliud, quam coniunctio humanitatis cum Verbo. Nam posita hac coniunctione, necessario resultat illa relatio & dependentia: Et si tolleretur illa coniunctio, cessaret etiam relatio & dependentia.

5. D I C E S, In persona Verbi non est necessaria cōiunctio substantialis per actionem vnitiuam producta, vt sit fundamentum relationis, qua persona Verbi refertur ad humanitatem sibi vnitam: Ergo nec in humanitate est necessaria ad hunc finem. Respondeo. Non sequitur. Quando enim duo extrema ad se inuicem referuntur, necesse quidem est, vt sit aliquod fundamentum relationis; non tamen semper necesse est, vt fundamentum illud sit in vtroque extremo, sed sufficit vt sit in altero. Sic fit in præsentī. Nam persona Verbi, non est capax nouæ Entitatis per actionem vnitiuam productæ; quæ sit fundamentum nouæ relationis; nec illa noua relatio in persona Verbi est realis, sed rationis. Humanitas autem est capax vtriusque, tam nouæ Entitatis, quæ sit fundamentum, quam nouæ relationis realis, quæ resultet ex illo fundamento.

6. N O T A 4. Hæc coniunctio seu vnio humanitatis cum Verbo conflata est ex duabus Vnionibus partialibus, quarū altera est in corpore, altera in anima Christi. Nam & corpus per se vnitum est Verbo, & similiter anima per se vnita est eidem Verbo. Quod manifeste apparuit in triduo mortis. Tunc enim anima fuit separata à corpore, & tamen vtrumque seorsim mansit vnitum cum Verbo, tam corpus, quàm anima: Ergo in
vtrouque

utroque seorsim mansit unio partialis. Et quidem unio, quæ est in corpore, est materialis: quæ in anima, est spiritualis. Hoc enim exigit proportio.

7. **NOTA 5.** Tametsi hæc coniunctio seu unio humanitatis cum Verbo sit in sola humanitate, in qua producitur; habet tamen intrinsecam & essentialem habitudinem transcendentalem ad personam Verbi, & non ad alias personas. Unde si humanitas coniungeretur personæ Patris, aut Spiritus sancti, hæc coniunctio esset essentialiter distincta ab ea, qua nunc coniungitur personæ Verbi; quia includeret essentialem respectum ad personam Patris aut Spiritus sancti, non autem ad personam Verbi.

8. **QVÆRES,** An sicut hæc coniunctio seu unio substantialis, de qua dictum est, tenet se ex parte humanitatis; ita vicissim sit aliqua, quæ se teneat ex parte personæ Verbi; Vel, an sicut in humanitate est aliquid creatum, quod habet rationem actualis unionis cum persona Verbi; ita vicissim sit aliquid increatum in persona Verbi, quod habeat rationem actualis unionis cum humanitate? Ratio dubitandi est, quia sicut humanitas est unita Verbo, ita Verbum est unitum humanitati. Respondeo. Tota ratio unionis est in sola humanitate, neque includit aliquid increatum in persona Verbi, quod habeat rationem actualis unionis. Probatur 1. quia ratio unionis essentialiter includit respectum ad aliud extremum, cui unitur id, in quo est unio: At in persona Verbi nihil est increatum, quod essentialiter includat respectum ad creaturam, ut in prima parte cap. 9. quæst. 13. n. 9. ostensum est:

Tertia Pars.

D

Ergo nihil est increatum, quod habeat rationem unionis cum humanitate. Maior patet, quia non potest concipi unio alicuius extremi cum altero, sine intrinseco respectu ad illud alterum.

9. Secundo, si esset aliquid increatum in Deo, quod haberet rationem actualis unionis seu coniunctionis cum humanitate, vel esset commune toti Trinitati, vel triplex in tribus personis, vel proprium solius personæ Verbi. Non 1. quia sequeretur personam Verbi unitam esse humanitati per aliquid commune toti Trinitati, & consequenter totam Trinitatem unitam & incarnatam esse, quod est falsum. Nec 2. quia sequeretur in Deo tres esse uniones actuales, quod similiter falsum est. Nec 3. quia sequeretur solam personam Verbi potuisse uniri humanitati, reliquas non potuisse, quod æque falsum est.

10. DICES 1. Hoc tantum sequeretur, solam personam Verbi, actu unitam esse humanitati; reliquas non esse actu unitas, tamen uniri possint. Respondeo. Non potest re ipsa dari unio, quæ non faciat duo extrema actualiter unita. Vel ergo in persona Patris & Spiritus sancti datur re ipsa unio increata, vel non datur. Si non datur, sequitur personam Patris & Spiritus sancti per propriam unionem increatam non posse uniri humanitati. Si datur, sequitur actualiter unitam esse humanitati; quod est falsum. Et confirmatur, quia ratio unionis substantialis in eo consistit, quod per eam una substantia actualiter sit unita alteri substantiæ. Nam si non est illi actualiter unita, iam non datur unio. Sicut si humanitas Christi non esset actualiter unita Verbo, nihil esset in humanitate, quod haberet rationem unionis cum Verbo.

11. DICES 2. Potest in Deo dari cognitio, quæ non sit actualis: Ergo etiam vnio. Antecedens patet, quia cognitio, qua Deus cognoscit futura contingentia, tametsi nunc actualis sit; non tamen esset actualis, si Deus ab æterno statuisset nulla permittere futura contingentia. Idem dici potest de vnione. Nunc quidem actualis est in persona Verbi, sed non esset, si persona Verbi non assumpsisset humanitatem. Respondeo. Negatur Antecedens, quia in Deo non est, nisi vnica simplex cognitio, quæ semper est actualis respectu obiecti primarij, quod est ipse DEVS: semper enim Deus seipsum actualiter cognoscit: neque potest se non cognoscere actualiter. Est etiam semper actualis respectu obiecti secundarij, id est, creaturarum. Semper enim actualiter cognoscit creaturas, neque ab hac actuali cognitione potest cessare. Quod si ab æterno statuisset, nullas creaturas producere, tunc quidem non cognouisset eas actualiter, vt futuras; nihilominus cognouisset eas actualiter, vt possibile.

12. DICES, Verbum non minus intrinsece vnitum est humanitati, quam humanitas Verbo (quando enim duo vnita sunt, non minus vnum alteri vnitum est, quam è contrario. Sicut quando duo corpora propinqua sunt, non est vnum alteri propinquius, quam alterum ipsi.) At humanitas per intrinsecam vnionem creatam vnita est Verbo: Ergo etiam Verbum per intrinsecam vnionem increatam vnitum est humanitati. Respondeo. Maior distinguenda est. Nam vnio potest dupliciter se habere, respectu humanitatis, & Verbi. Primo, respectu vtriusque tanquam termini. Secundo, respectu vtriusque, tanquam subiecti.

Priori modo vera est ; quia unio æque immediate & intrinsece respicit vtrumque , vt terminum. Posteriori modo falsa , quia unio intrinsece est in humanitate, vt in subiecto; non autem in Verbo.

13. DICES 4. Sicut Verbum per seipsum terminat humanitatem, ita per seipsum debet esse unitum humanitati. At non potest per seipsum unitum esse humanitati , nisi ex parte ipsius sit unio cum humanitate. Ergo unio integre considerata , non solum est aliquid creatum in humanitate , sed etiam aliquid increatum in Verbo. Respondeo. Maior tripliciter potest intelligi. 1. Verbum per seipsum est unitum humanitati , tanquam terminus humanitatis. Sic vera est , quia per seipsum , id est , per suam subsistentiam terminat humanitatem. 2. per seipsum unitum est humanitati , tanquam extremum constituens totum compositum. Sic etiam vera est , quia humanitas & Verbum sunt duo extrema , quæ per seipsa constituunt Christum. 3. per seipsum unitum est humanitati , tanquam vinculum seu actualis coniunctio. Sic falsa est , vt sæpe dixi. Nihil enim increatum est in Verbo, quod habeat rationem actualis vinculi seu unionis, sed tota ratio Unionis est in humanitate.

QVÆSTIO III.

Quid sit Unio iuxta tertiam acceptionem?

1. **D**ixi, Unionem sumi tripliciter. 1. pro actione incarnandi. 2. pro immediato illius termino , qui est substantialis coniunctio humanitatis

tatis cum Verbo. 3. pro relatione, quæ inde resultat. Est ergo quæstio, qualis sit hæc relatio, & quod fundamentum illius.

2. **CONCLUSIO.** Præter relationem essentialem & transcendentalem, quæ intrinsece includitur in substantiali coniunctione humanitatis cum Verbo, potest spectari duplex relatio accidentalis. Vna, quæ est immediate inter humanitatem & Verbum, tanquam inter duo extrema immediate inter se vnita. Et hæc, ex parte humanitatis, est realis; ex parte Verbi, non realis, sed rationis. Altera, quæ est inter duas naturas, diuinam & humanam, quatenus in vna eademque Verbi subsistentia vniuntur. Prioris fundamentum est, vt dixi, substantialis coniunctio humanitatis cum Verbo. Nam omnia, quæ requiruntur ad fundamentum relationis, illi conueniunt. Posita enim tali coniunctione, necessario resultat hæc relatio: non posita, non resultat. Posterior, quod ad rem attinet, non differt à priori. Nam illæ duæ naturæ, quæ in vna Verbi subsistentia vniuntur, non habent immediatam vnionem inter se, sed solum in subsistentia Verbi. Ac proinde non referuntur inter se immediata relatione vnionis, sed denominantur vnitæ à relatione vel vnione, quæ est inter humanitatem & subsistentiam Verbi.

3. **NOTA.** Inter duas naturas, diuinam & humanam, potest esse triplex relatio. Prima vnionis: Secunda vnitatis, seu identitatis: Tertia causæ & effectus. De prima iam dixi. Secunda fundatur in vnitate subsistentiæ.

Nam ex eo, quod ambæ naturæ subsistunt vna eademque Verbi subsistentia, resultat relatio vnitatis seu identitatis. Sicut ex eo, quod tres personæ diuinæ sunt vnius eiusdemque essentia, resultat relatio similitudinis, seu identitatis. Et sicut hæc fundatur in vnitatem essentia, sic illa in vnitatem subsistentia. Tertia relatio, quæ est causæ effectus, non est præcise inter duas naturas, sed potius inter Deum vt Deum, & Christum vt hominem. Nam Deus est causa efficiens humanitatis & vnionis hypostaticæ. An præter has tres relationes sit aliqua alia inter humanitatẽ & diuinitatem, dicemus infra, cum agemus de adoptione Christi.

QVÆSTIO IV.

An vnio hypostatica sit præstantissima inter omnes vniones?

1. **P**erfectio huius vnionis potest dupliciter spectari. Primo, in ratione vnionis. Secundo, in genere entis, seu donorum gratia. Potest ergo duplex esse quæstio. Vna, an hæc vnio in ratione vnionis, sit omnium maxima? Altera, an in genere entis seu donorum gratia, sit præstantissima? Durandus, in genere vnionis, præfert vnionem materiae & formæ: in genere gratia, visionem beatificam.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Vnio hypostatica inter humanitatem & personam Verbi, est omnium maxima in ratione Vnionis, loquendo de vnionibus seu compositionibus ex rebus realitee
 distin

distinctis. Hoc aliqui probant dupliciter. 1. quia hæc vnio à nullo agente creato dissolui potest. 2. quia tam efficax est, vt res infinite distantes, arctissime inter se coniungat. Sed propria ratio est hæc: Vnio natura sua tendit ad vnitatem: Ergo eo maior aut minor censeri debet, quo compositum, quod ex ea resultat, magis aut minus est vnum. Atqui compositum, quod resultat ex vnione hypostatica, est magis vnum, quam vllum aliud compositum ex rebus distinctis, vt patet inductione. Nam primo, magis est vnum, quam compositum ex substantia & accidente. Hoc enim est vnum per accidens: illud per se. 2. Magis est vnum, quam compositum substantiale ex partibus integrantibus; quia hoc includit quodammodo infinitam compositionem partium, quæ tantum copulantur secundum aliquem extremum terminum, & non secundum se totas. 3. Magis est vnum quam compositum substantiale ex materia & forma, quia tam materia quam forma minus simplex est, quam persona Verbi. Maior autem simplicitas componentis facit ad maiorem vnitatem compositi. Nam quo extremum componens est perfectius, & simplicius, eo perfectius & intimius coniungi potest alteri extremo.

3. **D I C E S** cum Durando, Maior est vnitas essentiæ, quam vnitas personæ: Sed ex materia & forma fit vna essentia; & ex Verbo & humanitate fit vna persona: Ergo. Respondeo. Duplex est essentia: vna simplex, vt essentia Dei, & Angeli: Altera composita ex rebus distinctis, vt essentia hominis, bouis, equi. Similiter duplex est persona: vna simplex, vt persona Patris, & Spiritus sancti.

altera composita, vt persona Christi, Petri, Pauli. Igitur hoc loco non conferimus vnitatem essentia simplicis cum vnitate personae simplicis; sed vnitatem essentiae compositae ex materia & forma, cum vnitate personae compositae ex natura & subsistentia. Dicimus ergo, si praecise loquamur de hac vtraque vnitate, quatenus vna non includit aliam, maiorem esse vnitatem personae compositae ex natura & subsistentia, quam vnitatem essentiae compositae ex materia & forma. 1. quia illa reperitur in Angelis; haec non item. 2. illa potest esse pure spiritualis, vt in Angelo: haec vel pure materialis est, vt in equo; vel mixta, vt in homine.

4. DICES 2. Materia & forma habent maiorem inter se proportionem, quam humanitas & Verbum: Ergo ex illis resultat maior vnitas, quam ex his. Respondeo. Antecedens verum est, de proportione naturali; falsum de obedientiali.

5. SECUNDA CONCLUSIO. Vnio hypostatica est etiam perfectissima in genere donorum gratiae. Et quidem ex duplici capite. Primo ex parte ipsius vnionis. Nam haec vnio constituit humanitatem in altiori ordine, quam vllum aliud donum supernaturale. Facit enim, vt homo sit Deus: quod nullum aliud donum gratiae praestare potest. Secundo ex parte termini adaequati, resultantis ex hac vnione, qui est Christus. Nam hic terminus est perfectior, quam vlla alia res creata.

6. DICES. Visio beatifica videtur esse perfectior vnione hypostatica. Primo, quia per vnionem sola persona Verbi coniungitur humanitati: per visionem tota essentia Diuina, & omnes personae
coniun

coniunguntur homini beato. 2. Vnio solum tribuit humanitati, vt subsistat: Visio tribuit illi, vt beata sit: Plus autem est, beatum esse, quam subsistere. 3. Vnio indifferenter potest communicari creaturæ rationali & irrationali: Visio, soli rationali. 4. Vnio est tantum modus substantialis, qui realiter nō differt ab humanitate, ac proinde sicut humanitas est ordinis naturalis, ita etiam vnio. At visio in sua entitate est omnino supernaturalis. Respondeo ad singula.

7. Ad 1. Verum est, solam personam Verbi coniungi humanitati per vnionem: totam essentiam, & omnes personas coniungi beatis per visionem. Sed hinc tantum sequitur, posteriorem conjunctionem esse perfectiorem extensiuæ, non autem intensiuæ. At prior intensiuæ perfectior est. Nam persona Verbi per se & substantialiter coniungitur humanitati per vnionem hypostaticam: Essentia autem Diuina, & tres personæ coniunguntur homini, aut Angelo beato per visionem, non substantialiter, sed tantum accidentaliter.

8. Ad 2. Vnio non solum tribuit humanitati, vt subsistat, sed etiam vt beata sit. Diuerso tamen modo. Nam proxime & immediate tribuit illi, vt subsistat; quia proxime & immediate coniungit humanitatē cum subsistentia Verbi. Consequenter autem tribuit illi, vt sit beata. Nam humanitati Christi, ratione vnionis hypostaticæ, debetur ius ad visionem beatificam. (infra cap. 9. quæst. 2.) Vnde hæc est differentia inter vnionem & visionem. 1. Quod vnio tribuat subsistentiam & beatitudinem: visio solam beatitudinem. 2. Quod vnio trahat secum ius beatitudinis, vt patet in Christo:

At visio non trahit secum ius vnionis hypostaticæ, vt patet in aliis beatis. Non enim ratione visionis beatificæ debetur illis vnio hypostatica.

9. Ad 3. Vnio, vt iam insinuauimus, habet duplicem effectum. Vnum proximum & immediatum, nempe, tribuere subsistentiam: Alterum remotum, nempe tribuere beatitudinem, seu ius ad visionem beatificam. Igitur, quoad priorem effectum, potest indifferenter communicari creaturæ rationali & irrationali: At quoad posteriorem, soli rationali.

10. Ad 4. Vnio, licet sit modus substantialis respectu humanitatis, nihilominus in sua entitate magis est supernaturalis, quam visio; quia magis est supra debitum naturæ, hominem esse Deum, quam hominem videre Deum.

QVÆSTIO V.

Quæ sit causa efficiens vnionis hypostaticæ?

1. **D**ictum est hactenus de natura & excellentia vnionis hypostaticæ. Nunc causæ illius explicandæ sunt, præsertim efficiens & disponens. De causa finali dictum est in primo capite. Materialis & formalis non habent hic locum, quia hæc vnio non componitur ex materia & forma. De meritoria dicendum est cap. 14.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Solus Deus est principalis causa efficiens vnionis hypostaticæ. Nam Scriptura soli Deo tribuit hunc effectum. Matth. 1. 20. *Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est.*
Et

Et Luc. 1. 35. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.* Quæres, An solus Spiritus sanctus fuerit causa efficiens? Respondeo. Omnes tres personæ simul. Nam opera Trinitatis ad extra, sunt indiuisa. Procedunt enim à tribus personis, quatenus sunt vnum in essentia, voluntate, & potentia. Vnde Scriptura non solum Spiritui sancto, sed etiam Patri & Filio tribuit effectum incarnationis. Galat. 4. 4. *Misit Deus filium suum factum ex muliere.* Et Philipp. 2. 7. *Seipsum exinanivit, formam serui accipiens.*

3. SECUNDA CONCLUSIO. Nulla creatura potest esse causa principalis huius vnionis: quia nec virtute naturali, neque supernaturali potest eam efficere. Non prius, quia nulla creatura virtute naturali potest efficere, vt homo sit Deus. Alioqui homo naturaliter esset Deus, quod est falsum. Nec posterius, quia vnio hypostatica est altioris ordinis, quam vllum aliud donum supernaturale (nam nullum aliud est, quod possit hominem in tanto gradu constituere, sicut vnio hypostatica facit.) Ergo nulla qualitas supernaturalis potest esse sufficiens, vt sit principalis causa efficiens vnionis.

4. TERTIA CONCLUSIO. Potest tamen creatura esse causa instrumentaria huius Vnionis. 1. Quia nulla hic apparet repugnantia. 2. Quia si potest esse instrumentum in productione gratiæ & donorum supernaturalium, potest etiam in productione huius vnionis. Est enim par ratio. Nam licet hæc vnio sit altioris ordinis, quam donum gratiæ; hoc tamen non obstat, quo minus produci possit à creatura, tanquam ab instrumento
 Diuino;

Diuino; quia Deus potest vti quolibet instrumento ad quemlibet effectum possibilem, si aliunde non sit repugnantia.

5. Quæres, An aliqua creatura re ipsa fuerit instrumentum in productione vnionis hypostaticæ? Quod dupliciter potest intelligi. 1. de prima productione vnionis, quæ facta est in instanti conceptionis. 2. de ea, quæ postea facta est, in nutritione corporis Christi. Nam quotidie per nutritionem, nouæ partes carnis & sanguinis vnitæ sunt, non solum animæ Christi, sed etiam personæ Verbi. Igitur aliqui putant, B. Virginem per modum instrumenti concurrisse ad primam productionem Vnionis: Humanitatem autem Christi, ad alterã. Sed nihil certi de hac re definiri potest. Tametsi enim vtrumque fuerit possibile; an tamen factum sit, non constat.

6. DICES, Qui vnit duo extrema inter se, debet habere virtutem actiuam supra vtrumque, quia debet vtrumque coniungere: Sed nulla creatura potest habere virtutem actiuam supra personam Verbi: Ergo. Respondeo. Maior est vera de agente principali, quod vnit duo extrema à se distincta, per immutationem vtriusque extremi. Nam si debet vtrumque immutare, necesse est, vt habeat vim immutandi vtrumque. At in nostro casu non dicimus, creaturã esse agens principale: Nec extrema sunt distincta ab agente principali, quia persona Verbi simul est agens principale, & alterum extremum. Nec vtrumque extremum immutatur per actionem agentis principalis.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An fuerit aliqua dispositio præuia ad hanc vnionem?

1. **C**ONCLUSIO. Nulla dispositio fuit necessaria in humanitate Christi ad vnionem hypostaticam. Ac primò, non fuit necessaria ex parte Dei, quia Deus, cum sit infinitæ virtutis, potest aliquid producere sine præuia dispositione. Secundò, nec ex parte humanitatis, quia humanitas per potentiã obedientialem est capax vnionis sine dispositione. Tertiò, nec ex parte ipsius vnionis, quia vnio ex natura sua non requirit dispositionem, cum sit vnio substantialis, quæ immediate coniungit extrema substantialia.

2. **Q**uæres, Esto; non fuerit necessaria vlla dispositio, an saltem re ipsa aliqua præcesserit? Respondeo. Non. Ratio est, quia in humanitate aliorum hominum non præcedit aliqua dispositio ad propriam subsistentiam: Ergo nec in humanitate Christi præcessit aliqua ad subsistentiam Verbi, seu ad vnionem cum subsistentia Verbi. Antecedens patet, quia humanitas aliorum hominum prius natura subsistit, quàm accidentaliter perficiatur. Nam subsistentia est magis intrinseca humanitati, quàm vllum accidens. Sequela patet, quia subsistentia Verbi supplet locum subsistentiæ creatæ in humanitate Christi: Ergo sicut humanitas Christi prius natura subsisteret propria subsistentia, quã perficeretur vlllo accidente: ita etiam prius natura subsistit subsistentia Verbi, quam habeat vllum accidens.

3. **Q**uæ

3. Quæres. An saltem præcesserit gratia habitualis in humanitate Christi ante vnionem, non tanquam dispositio, sed veluti ornamentum illius? Negat D. Thomas qu.6. art.6. Vbi expresse dicit, gratiam habitualement esse quendam effectum consequentem ex vnione hypostatica. Et quæst. 7. art. 3. Vbi ait, Vnionem esse priorem gratia habituali, non ordine temporis, sed naturæ. Et probatur 1. generatim ex dictis, quia nullum accidens præcedit vnionem: Ergo nec gratia. 2. Speciatim, quia gratia habitualis in Christo, non est gratia adoptionis, sicut in nobis; nec per eam Christus constituitur Filius Dei adoptiuus, sicut nos constituimur: Ergo illa gratia debetur Christo ratione vnionis: Ergo præsupponit vnionem. Vis huius argumenti explicabitur infra cap. 18. de adoptione Christi quæst. 4.

CAPVT III.

De Assumptione humanitatis ad personam Verbi.

1. **H**æc Assumptio significat actionem, & connotat duplicem respectum. Actio, quam significat, est ipsa Incarnatio, seu Vnio primo modo sumpta pro actione vnitiua. Connotat autem duplicem respectum: Alterum ad principium efficiens: Alterum ad principium terminans. Vtroque modo coniunctim, dicitur *Assumptio*, quasi ad se sumptio. Nã persona Verbi, tanquam principium efficiens, sumit humanitatem ad se, tanquam ad principium terminans. In quo

quo differt ab aliis duabus personis. Tametsi enim omnes personæ sint principium efficiens, sola tamen persona Verbi est principium terminans. Hoc magis explicabitur sequenti capite, quæst. 1.

2. Hinc patet, quomodo Assumptio sit idem cum Incarnatione & vnione: & quomodo ab iis differat. Est idem cum illis; quatenus præcise est actio. Nam sicut Incarnatio & vnio significant actionem, qua humanitas vnita est Verbo; sic etiam Assumptio. Differt ab iisdem, quatenus connotat respectum ad principium terminans, quem non connotat Incarnatio & vnio. Deinde speciatiim differt ab vnione, quod nomen vnionis non tantum significet actionem, sed etiam immediatum terminum illius actionis, qui est substantialis coniunctio humanitatis cum Verbo; & relationem inde resultantem. Quæ duo posteriora non significantur nomine Assumptionis.

CAPVT IV.

De Persona Assumente.

DIxi hactenus de ipsa vnione. Nunc agendum de duobus extremis, quæ inter se vniuntur, nempe de persona Verbi assumente, & de humanitate Christi assumpta. Et quidem de persona assumente solent hæc disputari. 1. An sola persona Filij assumpserit humanitatem? 2. An natura diuina possit assumere humanitatem? 3. An plures personæ Diuinæ possint eandem naturam assumere? 4. An vna persona diuina possit assumere plures

plures naturas? 5. An etiam persona creata possit aliquam naturam assumere? Prima quæstio est de facto: reliquæ de possibili.

QVÆSTIO I.

*An sola persona Filij assumpserit
humanitatem?*

1. **S**Abelliani docuerunt, non modo Filium, sed etiam Patrem, & Spiritum sanctum fuisse incarnatum, per assumptionem humanitatis. Putabant enim Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, non esse tres personas, sed vnam, quæ ratione diuersorum officiorum haberet diuersa nomina. Sed hic error in 1.p.cap. 3. de Trinitate, quæst. 1. refutatus est.

2. Alij, qui agnoscunt Trinitatem personarum, fatentur solam personam Filij assumpsisse humanitatem. Non desunt tamen argumenta in contrarium, præsertim hæc duo. 1. Opera Dei ad extra sunt communia tribus personis: Assumptio humanitatis, seu Incarnatio, est opus Dei ad extra: Ergo est communis toti Trinitati. 2. Vna persona non potest terminare visionem beatificam sine aliis: Ergo nec unionem hypostaticam. Sed his non obstantibus, sit

3. **PRIMA CONCLUSIO.** Quamuis tota Trinitas effectiue operata sit Incarnationem, sola tamen persona Filij incarnata est, & humanitatem assumpsit. Est de fide, vt patet ex variis Conciliis. Et probatur 1. quia in Scriptura nec Pater, nec Spiritus sanctus, sed solus Filius dicitur incarnatus.

Ioan. 1.

Ioan. 1. 14. *Verbum caro factum est.* Secundo, quia Pater dicitur dedisse nobis Filium, Ioan. 3. 16. *Sic DEVS dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.* Tertio, quia Filius, ratione humanitatis assumptæ, dicitur minor Patre.

4. *QVÆRES, Cur Filius potius, quam Pater aut Spiritus sanctus est incarnatus? Respondeo.* Variæ assignantur rationes à Patribus. 1. *Vt is, qui ab æterno erat Filius Dei, in tempore fieret filius hominis.* 2. *Vt qui erat Filius Dei naturalis, faceret nos filios Dei adoptiuos.* 3. *Vt qui erat sapientia increata, per quam omnia facta sunt, fieret sapientia incarnata, per quam omnia restaurarentur.* 4. *Vt qui erat media persona inter Patrem & Spiritum sanctum, fieret mediator inter Deum & hominem.* 5. *Vt Adam, qui appetendo scientiam boni & mali perierat, per veram Dei scientiam reuiuisceret.* 6. *Vt Adam, qui peccauerat appetendo similitudinem Dei, rediret in gratiam per veram imaginem & similitudinem Dei.* Vide Damascenum lib. 4. cap. 4. Anselmum lib. de Incarnatione cap. 4. D. Thomam quæst. 3. art. 8. & alios.

5. *SECUNDA CONCLUSIO.* Persona Filij assumpsit humanitatem, non solum effectiue, sed etiam terminatiue. Ita D. Thomas q. 3. art. 1. & 2. ubi docet, assumptionem duo includere; efficienciam, qua humanitas assumpta & vnita est Verbo; & terminum, ad quem assumpta est. Vtrumque conuenit Filio, sed diuersimode. Prius conuenit illi & toti Trinitati: posterius illi soli. Hinc soluitur primum argumentum initio allatum. Nam assumptio humanitatis, quoad efficienciam,

est opus totius Trinitatis : quoad terminationem, solius Filij.

6. TERTIA CONCLUSIO. Persona Filij effectiue assumpsit humanitatem per potentiam actiuam, quæ est communis tribus personis : terminatiue vero per relatiuam subsistentiam, quæ est illi propria. Vnde prima ratio efficiendi incarnationem, est potentia Diuina : prima ratio terminandi, est personalitas seu subsistentia Filij. Probatum ex Concilio Toletano 6. in confessione fidei, ubi sic habetur : *Quamuis tres persona cooperate fuerint Incarnationi, solus tamen Filius suscepit humanitatem in eo quod proprium est Filij, non quod commune est Trinitati.* Ratio est, quia si assumpsisset humanitatem terminatiue per aliquid absolutum, quod sit commune toti Trinitati, iam omnes personæ dicerentur eam assumpsisse, seu incarnatæ esse, quod aperte falsum est.

7. DICES, Si vna persona sola potest vniri humanitati, cur non vna sola potest videri à beatis? Respondeo. Est dispar ratio. 1. quia visio per se primo terminatur ad essentiam diuinam, quatenus est idem cum personis omnibus. Vnio vero per se primo terminatur ad subsistentiam Verbi, quatenus distinguitur à subsistentia Patris & Spiritus sancti. 2. Visio, cum sit clara, distincta, & intuitiua cognitio rei, sicut in se est; necessario attingit rem totam adæquate, sicut in se est. Vnio hoc non requirit. Non enim necesse est, vt res, quæ alicui vnitur, vniatur illi adæquate secundum omnem entitatem & modum realem, quem in se habet. Vide quæ dicta sunt in 1. parte, cap. 9. quæst. 12. §. 18.

QVÆ

QVÆSTIO II.

An natura diuina possit assumere humanitatem?

1. **E**X dictis constat, quid re ipsa factum sit. Nunc incipimus disputare de possibili. Et 1. quæritur, an natura diuina, seclusis personalitatibus seu subsistentiis relatiuis, possit assumere humanitatem, vel aliquam aliam naturam creatam? Affirmant Scotus, Richardus, Durandus, & nonnulli alij, quos citat & sequitur Suarez disp. 13. sect. 1. Hi tamen Authores non conueniunt in modo. Nam aliqui putant, naturam Diuinam id posse facere per suam existentiam: alij per subsistentiam absolutam. Ratio est, quia Diuina natura, quatenus est existens vel subsistens, seclusis personalitatibus relatiuis, est infinite perfecta: Ergo potest supplere officium subsistentiæ creatæ. Et confirmatur 1. quia si subsistentia diuina relatiua potest supplere officium subsistentiæ creatæ, cur non etiam subsistentia diuina absoluta? 2. quia hæc subsistentia, cum sit infinitæ perfectionis, continet in se eminenter, quidquid est perfectionis in subsistentia creatæ. Hæc potest terminare humanitatem: Ergo & illa potest. Alij contrarium docent, vt Alexander, Bonauentura, Capreolus, quos citat & sequitur Vasquez, disp. 27. cap. 2.

2. Repeto, quod supra dixi, nomine assumptionis, in hoc mysterio, duo significari, vnionem, & terminationem. Nam persona Verbi, quæ de facto assumpsit humanitatem, non solum vniuit

sibi eam substantialiter, sed eandem quoque terminat per suam relatiuam subsistentiam seu personalitatem. Nec posset eam hoc modo terminare, nisi esset illi substantialiter vnita. Duplex igitur debet esse pars quæstionis. Vna, an natura Diuina, seclusis personalitatibus relatiuis, possit substantialiter vniri humanitati? Altera, an possit eam terminare? Et per quid? an præcise per seipsam? an per suam existentiam, communem tribus personis? an per subsistentiã absolutam, quam aliqui admittunt præter tres subsistentias relatiuas?

3. PRIMA CONCLUSIO. Natura diuina, nec per seipsam immediate, nec per suam existentiam, nec per subsistentiam absolutam, potest substantialiter vniri humanitati. Primo, non per seipsam. Quando enim duæ naturæ, secundum se præcise spectatæ, inter se vniuntur, tunc ex illis non potest conflari, nisi vna totalis natura seu essentia; sicut ex corpore & anima conflatur humanitas, seu totalis natura hominis. At impossibile est, ex natura diuina & humana conflari vnã naturam totalem: Ergo impossibile est, Diuinam & humanam substantialiter inter se vniri. Minor patebit inferius cap. 6. quæst. 1. vbi contra hæresim Eutychetis probandum est, in Christo non esse vnã naturam compositam ex diuina & humana.

4. SECUNDO, Nec per suam existentiam. Nam existentia Dei nihil aliud est, quam ipsa natura seu essentia Dei: At hæc non potest substantialiter vniri humanitati, vt dictum est: Ergo nec illa. Maior patet, quia essentia Dei, intrinsece
&

& essentialiter est infinite perfecta: Ergo intrinsece & essentialiter est existens: Ergo per seipsam existit. Quod etiam docet Diuus Thomas in 1. p. quæst. 3. art. 4. Et confirmatur, quia in eo distinguitur natura Diuina à creata, quod hæc dupliciter spectari possit. 1. vt possibilis, 2. vt actu existens. Illa non possit concipi, vt possibilis, sed tantum vt actu existens. Si enim conciperetur vt possibilis, necessario conciperetur, vt creabilis vel factibilis ab aliqua causa productiua, quod est absurdum. Si ergo non potest vere concipi, nisi vt actu existens, necesse est, vt per seipsam existat. Vnde sequitur, si vniretur humanitati per suam existentiam, quod vniretur illi per seipsam. Hoc autem, vt dixi, impossibile est.

5. TERTIO, Nec per subsistentiam absolutam. 1. quia nulla datur in Deo subsistentia absoluta, sed tantum tres relatiuæ, vt cap. 3. de Trinitate ostensum est. 2. Etiam si daretur talis subsistentia, non tamen posset substantialiter vniri humanitati. Ratio est, quia nulla absoluta perfectio Diuina potest illi substantialiter vniri seu communicari: At talis subsistentia si datur, est absoluta perfectio Diuina: Ergo non potest substantialiter vniri seu communicari humanitati. Maior probatur, quia quælibet absoluta perfectio Diuina intrinsece & necessario includit omnes absolutas perfectiones Diuinas. Ergo si vna substantialiter vniretur aut communicaretur humanitati, omnes illi vnirentur & communicarentur. At impossibile est, omnes vniri & communicari: Ergo etiam impossibile est, vnam aliquam vniri & communicari. Minor patet, quia sunt aliquæ absolutæ

perfectiones Diuinæ, de quibus certum est, quod non possint substantialiter communicari humanitati. Cuiusmodi potissimum sunt hæ tres. 1. Esse actum purum. 2. Esse æternum. 3. Esse omnipotentem. Cum enim humanitas sit res composita ex materia & forma, non potest esse actus purus. Et cum sit creata in tempore, non potest esse æterna: Et cum sit dependens à Deo, non potest esse omnipotens & independens. Hoc discursu vtitur Suarez disp. 35. sect. 1. & alij Catholici, quando probant contra Lutheranos, humanitati Christi non potuisse communicari diuinam immensitatem seu omnipræsentiam.

6. SECUNDA CONCLUSIO. Natura Diuina, nec immediate per seipsam, nec per suam existentiam, nec per suam subsistentiam absolutam, potest terminare humanitatem. Probatur 1. quia nullo istorum modorum potest substantialiter vniri humanitati, vt probatum est: At terminatio, de qua agimus, supponit substantialem vnionem. 2. Nec villo istorum modorum potest supplere terminationem subsistentiæ creatæ. Nam subsistentia creatæ, quæ est in aliis hominibus, incommunicabiliter terminat humanitatem; ita vt ex subsistentia & humanitate constituatur persona, quæ incommunicabilis est. At natura Diuina, nec per seipsam, nec per suam existentiam, nec per absolutam subsistentiam est incommunicabilis: Ergo nullo istorum modorum potest cum humanitate constituere personam incommunicabilem. Et hoc sensu dicit D. Thomas quest. 3. art. 2. quod assumere conueniat soli personæ, non autem naturæ Diuinæ.

7. Ratio in contrarium allata non conuincit. 1. quia potest retorqueri hoc modo : Natura Diuina est infinite perfecta : Ergo poterit supplere officium subsistentiæ creatæ : Vel sic : Sapientia Diuina est infinite perfecta : Ergo potest supplere officium subsistentiæ creatæ. Neutrum sequitur. Ratio est, quia ad terminandam humanitatem non sufficit perfectio terminantis, sed etiam necessaria est vnio, & incommunicabilitas : At natura diuina neque per se, neque per suam existentiam, neque per absolutam subsistentiam potest vniri humanitati. Et, si vniretur, non posset cum ea constituere personam incommunicabilem: Ergo, &c.

QVÆSTIO III.

An plures personæ diuinae possint simul eandem naturam assumere?

1. **N**egant Albertus ; Scotus, & nonnulli alij, apud Suarez disp. 13. sect. 2. Et probatur 1. authoritate Anselmi lib. 2. Cur deus homo, cap. 9. vbi ait: *Plures personæ nequeunt unum eundemque hominem assumere in unitatem personæ.* 2. quia natura creata adæquate terminatur ab vna persona diuina, id est, omni modo, quo terminabilis est : Ergo non potest simul terminari à pluribus personis diuinis. Antecedens patet ; quia non minus terminatur ab vna persona diuina, quam à propria personalitate : sed ab hac terminatur adæquate : Ergo & ab illa. 3. Idem effectus non potest simul dependere à pluribus causis totalibus, & per se sufficientibus : Ergo eadem natura non

potest simul terminari à pluribus Diuinis personis, quia quælibet earum est causa totalis & sufficiens ad terminandam naturam creatam.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Plures personæ Diuinæ possunt assumere eandem naturam, & terminare illam propriis subsistentiis relatiuis. Ita D. Thomas quæst. 3. art. 6. & alij plures. Ratio est, quia tres personæ Diuinæ terminant vnā naturam Diuinam: Ergo possunt etiam terminare vnā naturam humanam. **DICES**, non sequitur, quia Diuina natura est infinita, & ideo potest terminari à pluribus personis. Humana autem finita est, & ideo non potest à pluribus terminari. **Respondeo.** Tametsi natura humana, quia finita est, non possit per potentiam naturalem terminari à pluribus personis; potest tamen per potentiam obedientialem.

3. **SECUNDA CONCLUSIO.** Si tres personæ assumerent eandem humanitatem, quod fieri posse iam dixi, tres personæ non essent tres homines, vt putant Nominales, sed vnus homo, vt docet D. Thomas art. 6. ad 1. Ratio est, quia sicut tres personæ sunt vnus Deus propter vnā Deitatem; sic essent vnus homo, propter vnā humanitatem. Confirmatur à priori, quia ad vnitatem termini substantiui sufficit vnitas formæ, vt docet idem D. Thomas in 1. p. quæst. 36. art. 4. & qu. 39. art. 3. Nam terminus substantiuus formaliter significat formam seu naturam, ac proinde vt simpliciter dicatur vnus, sufficit vnitas naturæ seu formæ.

4. Ad Argumenta contraria sic Respondeo.
Ad 1. Anselmus potest dupliciter explicari.
Primò,

Primo, quod plures personæ possint quidem assumere vnam humanitatem, non tamen vnum hominem. Sic explicat Diuus Thomas quæst. 3. art. 6. Secundo, quod plures personæ non possint assumere vnum hominem, id est, vnam humanitatem, in vnitatem personæ. Nam si plures personæ assumerent vnam humanitatem, essent tres personæ humanæ, non vna: non tamen essent tres homines, sed vnus. Vtraque explicatio continet veram doctrinam; sed posterior magis est ad mentem Anselmi.

5. Ad 2. Negatur Antecedens, quia tametsi natura creata tota terminetur ab vna persona Diuina, non tamen adæquate. Sic enim ab vna terminatur, vt possit etiam ab aliis simul terminari, per potentiam obedientialem. Quod autem obicitur, naturam creatam non minus terminari à Diuina personalitate, quam à propria, verum est, si loquamur de dignitate & excellentia: falsum, si de modo subsistendi. Nam secundum hunc modum plus terminatur à propria personalitate, quàm à Diuina. Sic enim terminatur à propria, vt non possit simul terminari ab alia Diuina. Ratio est, quia propria personalitas facit eam seorsim in se subsistere, & separatim ab omni externa substantia. At Diuina non facit eam in se seorsim, sed in alio subsistere. Non potest autem fieri, vt natura subsistat in se separatim; & simul subsistat in alio. Potest tamen fieri, vt simul subsistat in aliis duobus suppositis. Vide infra cap. 5. quæstione 6.

6. Ad 3. Quidquid sit de Antecedente, negatur consequentia; quia licet eadem natura termi-

naretur à pluribus personis; non ideo sequeretur, eundem effectum pendere à pluribus causis totalibus, sed potius plures terminationes vnius naturæ dependere à pluribus personis. Hæc enim tria distinguenda sunt. 1. Vna natura humana terminata. 2. plures personæ terminantes. 3. plures terminationes vnius naturæ, dependentes à pluribus personis terminantibus.

QVÆSTIO IV.

An vna persona diuina possit assumere plures naturas?

I. **P** R I M A C O N C L U S I O. Certum est, id fieri posse. Ita D. Thomas qu. 3. art. 7. & alij passim. Ratio est, quia neque ex parte diuinæ personæ est repugnantia, cum illa sit infinita, & habeat infinitam vim terminandi; nec ex parte naturarum, cum singulæ sint assumptibiles & terminabiles, & inter eas non sit formalis repugnantia, respectu eiusdem personæ; licet aliquando sit respectu eiusdem subiecti. Et confirmatur, quia vna persona diuina de facto terminat duas naturas, diuinam & humanam, vt patet in persona Christi: Ergo posset etiam terminare duas humanas.

2. **D** I C E S. Ex eo, quod persona Diuina habeat infinitam vim terminandi, non recte colligitur, quod possit plures naturas terminare. Nam etiam persona Patris habet infinitam vim generandi, & tamen non potest generare nisi vnum Filium. Respondeo. Illa infinita vis generandi expletur

expletur vno actu adæquato, cui respondet vnus terminus adæquatus. At vero infinita vis terminandi, non potest expleri terminatione vnus naturæ creatæ, quia talis terminatio est finita, ac proinde non est adæquata virtuti terminandi.

3. Sed contra, quia hinc sequitur, personam Filij non posse terminare naturam humanam, quia licet habeat infinitam vim terminandi, illa tamen expleta est terminatione naturæ Diuinæ. Respondeo. Hoc non sequitur. Tametsi enim expleta sit terminatione ad intra, non tamen terminatione ad extra. Vel quod idem est, tametsi adæquate terminet naturam Diuinam, quæ est infinita; non tamen adæquate, sed inadæquate terminat naturam creatam, quæ est finita. Simile est de amore & cognitione Dei. Nam infinita vis amandi & cognoscendi in Deo, tametsi expleta sit ad intra, non tamen ad extra. Vel, tametsi Deus adæquate amet & cognoscat seipsum; non tamen adæquate, sed inadæquate amat, & cognoscit creaturas.

4. SECUNDA CONCLUSIO. Si vna persona diuina assumeret plures humanitates, probabile quidem est, illam vnâ personam subsistentem in pluribus humanitatibus, fore plures homines; longe tamen probabilius est, fore vnum tantum hominem. Priorem partem tenet Diuus Thomas in 3. distinctione 1. quæstione 2. articulo 5. ad 2. & 3. Scotus ibidem quæstione 3. Durandus quæst. 3. Altisiodorensis lib. 4. Summæ, tract. 1. cap. 1. quæstione 5. Ratio sumitur ex præcedenti quæstione, quia ad vnitatem substantiui sufficit vnitas formæ: Ergo ad pluralitatem sufficit
plura

pluralitas. Nam si tres personæ dicuntur vnus homo propter vnā humanitatem; cur vna persona non dicatur tres homines, propter tres humanitates?

5. Posteriolem sequitur idem D. Thomas in hac 3. parte, quæst. 3. art. 7. ad 2. vbi retractat priorē sententiam, & alij plures. Ratio est, quia in tali casu, ex pluribus humanitatibus constitueretur vna persona humana, vt per se constat: At vna persona non dicitur plures, etiamsi habeat plures formas. Verbi gratia. Vnus Petrus non dicitur plures artifices, tametsi habeat plures artes; nec plures patres; etiamsi habeat plures paternitates. Similiter Christus non dicitur plures substantiæ, etiamsi habeat plures naturas substantiales. Et confirmatur, quia plures homines illi sunt, quorum vnus non est alius: Sed si Verbum assumeret plures humanitates, & sub vna vocaretur I E S V S, & sub alia Ioannes, verum esset dicere, I E S V S est Ioannes: sicut verum est dicere, Verbum est I E S V S: Ergo hic homo non esset alius ab alio; ac proinde non essent plures.

6. Ad contrariam rationem sic Respondeo. Primo ad Antecedens, ad vnitatem substantiui sufficit vnitas formæ, sed non requiritur. Nam sicut sufficit vnitas formæ, sic etiam potest sufficere vnio formarum in eodem supposito, vt ex dictis patet. Secundò, negatur consequentia: quia quamuis ad vnitatem substantiui sufficiat vnitas formæ, non tamen ad pluralitatem substantiui sufficit pluralitas formæ, sed vltèrius requiritur pluralitas suppositi, vel habentis formam. Vnde licèt plures personæ dicantur vnus
homo,

homo, propter vnitatem humanitatis; tamen vna persona non potest dici plures homines propter plures humanitates. Ratio est, quia vnitas formaliter significat vnionem seu indiuisiōem. Vnde vt aliqua sint vnum sub aliqua ratione, sufficit, vt sub illa ratione vniantur. At multitudo significat diuisiōem, & negationem vnionis seu vnitatis. Vt ergo aliqua dicantur multa seu plura, necesse est, vt sint diuisa & non vnita. Plures autem humanitates non sunt diuisæ, si sint in vna persona; ac proinde vna persona non potest dici tres homines, sed vnus homo.

7. *QVÆRES*, Quid dicendum esset, si tres personæ assumerent tres humanitates, ita vt quælibet humanitas assumeretur ab illis omnibus? Respondeo. Tunc tres personæ comparatæ ad distinctas humanitates, essent tres homines: comparatæ verò ad eandem humanitatem, essent vnus homo.

QVÆSTIO V.

An persona creata possit alienam naturam assumere?

1. **C**ertum est, id fieri non posse naturaliter; quia nulla persona creata potest sua virtute impedire naturalem resultantiam subsistentiæ in aliena natura: Ergo non potest illam assumere ad suam subsistentiam. An autem Diuina virtute id fieri possit, quæstio est. Negant Paludanus, Durandus, Henricus, & alij citati apud Suarez disput. 13. sect. 4. quibus fauet D. Thomas quæst.

quæst. 3. art. 1. ad 2. vbi dicit: *Proprium esse diuinæ personæ propter eius infinitatem, vt fiat in ea concursus naturarum secundum subsistentiam.*

2. Sed probabilius est, virtute diuina id fieri posse. Ita Scotus, Ocham, Maior, & nonnulli recentiores. Ratio est, quia nulla hic apparet repugnantia, nec ex parte naturæ, nec ex parte personæ; Et confirmatur primò, quia vt persona creata possit terminare alienam naturam creatam, tria tantum requiruntur. 1. Vt persona habeat vim terminandi. 2. Vt natura possit separari à propria subsistentia. 3. Vt separata à propria subsistentia, possit coniungi cum aliena persona, quæ habeat vim terminandi. Hæc omnia fieri possunt. 1. quia quælibet persona habet vim terminandi. Nec requiritur vis infinita, quia actualis terminatio non est infinita. 2. quia natura potest separari à propria subsistentia, vt patet in humanitate Christi. 3. Quia Deus potest naturam creatam vnire cum persona creata aliena, non minus, quam cum increata persona Verbi, cum hæc magis distet à compositione & vnione, quam illa.

3. Confirmatur 2. quia multi Patres non solum putarunt hanc vnionem esse possibilem, sed etiam re ipsa factam, asserentes Malaciam, Aggæum, Ioannem Baptistam, & Melchisedecum fuisse Angelos incarnatos, eo modo, quo Christus est Verbum incarnatum. Vnde sequitur ex illorum sententia, personam Angelicam assumpsisse naturam humanam. Vide D. Hieronymum in præfatione super Malachiam, Et circa cap. 1. Aggæi, ad illa verba, *Dixit Aggæus nuncius Domini.* Et epist. 126. ad Euagrium. Adde, quosdam etiam putare,
Anti

Antichristum fore dæmonē incarnatum, vt refert Bellarminus lib. 3. de Pontifice, cap. 12.

4. **D I C E S 1.** Vna persona creata non continet eminenter perfectionem alterius personalitatis creatæ, sicut persona diuina: Ergo non potest supplere locum illius, & consequenter non potest terminare naturam alienam. Respondeo. Non sequitur, quia talis eminentia non requiritur. Non enim necesse est, vt suppleat locum illius, quoad perfectionem, sed satis est, si suppleat quoad rationem termini, seu incommunicabilitatis. Iam vero quælibet persona creata, ex se, est vltimus terminus incommunicabilis, ac proinde ex se potest terminare quamlibet naturam, cum qua potest vniri. **DEVS** autem potest personalitatem Angelicam vnire cum natura humana, per potentiam obedientialem. Potest ergo personalitas Angelica terminare naturam humanam: Et vicissim. Simile est de figura, quæ terminat quantitatem. Quælibet enim figura, siue rotunda, siue quadrata, siue triangularis, ex se est terminus quantitatis: ac proinde quælibet potest terminare illam quantitatem, cui potest vniri. Neque necesse est, vt quando vna figura supplet locum alterius in terminando, contineat eam eminenter quoad perfectionem, sed sufficit, si habeat eandem vel similem vim terminandi.

5. **D I C E S 2.** Si persona creata assumeret naturam extraneam, vel id faceret per virtutem propriam, vel per alienam. Non prius, vt notum est. Nec posterius, quia nihil potest intelligi superadditum personæ creatæ, per quod possit assumere naturam extraneam, vt fuse persequitur Durandus
apud

apud Suarez disp. 13. sect. 4. Respondeo. Si persona creata assumeret naturam extraneam, faceret id partim virtute propria terminatiua; partim virtute aliena effectiua. Si enim Deus effectiue vniret humanitatē cum persona Angelica, posset persona Angelica propria virtute terminatiua illam terminare. Nec opus esset, vt virtus illa terminatiua augetur. Sicut enim anima, si vniretur duobus corporibus, posset vtrumque informare per naturalem vim informatiuam, minime auctam; sic etiam, seruata proportione, de vi terminatiua statuendum est.

6. DICES 3. Personalitas creata est adæquatus terminus naturæ, cui est connaturalis: v.g. Personalitas Angelica est adæquatus terminus naturæ Angelicæ: Ergo non potest alienam naturam terminare. Respondeo. Est adæquatus illius terminus secundum virtutem naturalem, & quæ naturali modo reduci possit in actum: Non tamen est adæquatus secundum virtutem obedientialem. Nam per hanc potest à Deo cōiungi cum alia natura, vt eam terminet. Nota. Duo hic spectanda sunt, vt dixi. 1. Vnio personæ Angelicæ cum natura aliena. Hæc non potest fieri secundum virtutem naturalem, sed obedientialem. Nam aliena natura non est capax personalitatis Angelicæ per potentiam naturalem, sed per obedientialem. 2. Terminatio. Hæc potest fieri per virtutem naturalem terminatiuam ex parte personæ. Nam persona Angelica nõ requireret nouam, aut maiorem virtutem terminandi, si vniretur naturæ alienæ, sed per eandem virtutem terminaret alienā, per quam terminat propriā naturam. Iuxta hanc solutionem
 intelligen

intelligendus est D. Thomas cum ait: *proprium esse diuinæ personæ propter eius infinitatem, ut fiat in ea concursus duarum naturarum secundum substantiam.* Nam in persona creata non potest id fieri, nempe per virtutem naturalem, ut dixi. Persona enim creata, tametsi posset propria virtute terminare extraneam naturam, non tamen potest propria virtute eam sibi vnire, ac proinde non potest eam assumere. Nam assumptio vtrumque includit, vnitionem & terminationem: ut sæpe dictum est.

CAPVT V.

De natura assumpta.

Constat, personam Verbi de facto assumpsisse humanam naturam, & non aliam. Quæritur 1. An omnes partes humanæ naturæ assumpserit? 2. Quo ordine eas assumpserit? 3. An etiam alia natura, præter humanam, sit assumptibilis? 4. An materia & forma seorsim? 5. An accidens? 6. An natura creata existens cum propria personalitate? Vide D. Thomam quæst. 4. 5. & 6.

QVÆSTIO I.

An persona Verbi assumpserit omnes partes humanæ naturæ.

1. **C**ertum est, quod assumpserit corpus & animam. Difficultas est de quibusdam partibus corporis. Ac 1. de sanguine. 2. de aliis tribus humoribus. 3. de spiritibus vitalibus ac sensi-

Tertia Pars.

F

tiuis. 4. de vnguibus, dentibus, capillis. Constat quidem, Christum hæc omnia habuisse in suo corpore; sed quæritur, an hæc omnia assumpserit immediate ad suam subsistentiam, sicut assumpsit carnem & animam? Vel, an hæc omnia immediate fuerint vnita personæ seu subsistentiæ Verbi? Negant Durandus, Gabriel, Richardus, apud Suarez disp. 15. sect. 6. Ratio est, quia persona Verbi non assumpsit immediate vllam partem corporis, nisi animatam: sed supradictæ partes non sunt animatæ: Ergo nec immediate assumptæ.

2. PRIMA CONCLUSIO. Sanguis Christi fuit immediate vnitus personæ Verbi. Ita D. Thomas quæst. 5. art. 2. Et definitum est à Clemente 6. in Extrauagante, *Vnigenitus*, de pœnitentiis & remissionibus, vbi diserte ait, Modicam guttam sanguinis Christi potuisse sufficere pro redemptione totius humani generis, *propter vnionem ad Verbum*. Nam ab hac vnione habuit vim redimendi genus humanum, & liberandi nos à peccatis. Et hoc sensu intelligi possunt hæc scripturæ testimonia. Ephes. 1. 7. *In quo habemus redemptionem per sanguinem eius*. Et 1. Ioann. 1. 7. *Sanguis Christi emundat nos ab omni peccato*. Et 1. Petri 1. 18. *Non corruptilibus auro & argento redempti estis, sed pretioso sanguine agni immaculati*. Vbi sanguis Christi non solum dicitur pretiosus, sed etiam incorruptibilis, propter vnionem cum Verbo.

3. Et confirmatur 1. ex Concilio Ephesino, in Epistola ad Nestorium, vbi dicitur, *Verbum factum esse hominem, assumptione carnis & sanguinis*. Secundo ex Concilio Chalcedonensi, act. 1. vbi lecta & approbata est quædam Epistola Cyrilli, in qua

in qua ipse ait: *Verbum caro factum est, id est, carnem & sanguinem assumpsit.* Tertio ex eodem Cyrillo, Epist. 29. quæ est ad Acacium, post medium, vbi sic scribit: *Cum enim Deus sit, homo factus est, non amisso, quod Deus est, sed magis propter carnis & sanguinis assumptionem.* Ratio est, quia persona Verbi assumpsit omnes partes, quæ pertinent ad veritatem naturæ humanæ (Christus enim fuit verus homo, sicut nos sumus.) At sanguis pertinet ad veritatem naturæ humanæ duplici titulo, 1. quia natura humana non potest subsistere, seu vitam conseruare sine sanguine, iuxta illud Leuit. 17. 14. *Anima omnis carnis in sanguine est.* 2. Nec potest operari sine sanguine, quia caro non est apta ad sentiendum, nisi per sanguinem, qui calidus & humidus est, temperata. Cum ergo Christus ideo assumpserit humanam naturam, vt in carne posset pati & sensibilem dolorem sustinere, necesse erat, vt etiam assumeret sanguinem, sine quo sensibilis dolor in carne esse non potest. Hoc insinuat Apostolus Hebr. 2. 14. cum ait, Filium Dei communicasse carni & sanguini, vt esset nobis similis, & posset pro nobis pati.

5. Quæres 1. An totus Christi sanguis fuerit hypostatice vnitus Verbo? Caietanus quæst. 5. art. 2. & quæstione 54. art. 2. distinguit duplicem sanguinem: alterum nutrimentalem, qui nondum conuersus est in substantiam hominis, ac proinde nondum animatus: alterum perfectum, qui iam conuersus est. Hunc ait, hypostatice vnitum esse Verbo, non illum. Simili modo Syluester in Rosa aurea, tract. 3. quæst. 3. ponit duplicem sanguinem in Christo: alterum salubrem, qui ex vi propriæ

unionis cum Verbo, habet infinitum valorem: alterum non quidem salubrem, sed tamen salubriter effusum, qui licet ex se non sit efficax, cum non sit vnitus Verbo; tamen effusio eius fuit efficax propter dignitatem personæ effudentis, sicut etiam effusio lachrymarum.

6. Hæc opinio potest confirmari, quia Christus in resurrectione non resumpsit omnem sanguinem, sed tantum aliquem: Ergo non omnis fuit hypostatice vnitus Verbo. Antecedens patet, quia in multis locis adhuc aliquid asseruatur ex illo sanguine. Sequela probatur ex illo dicto Damasceni: *Quod Verbum semel assumpsit, nunquam dimisit*: At certum est, quod dimiserit illum sanguinem, qui in terra reseruatur: Ergo ille sanguis nunquam fuit assumptus.

7. Sed probabilius est, totum sanguinem, qui erat in corpore Christi, fuisse vnitus Verbo. 1. quia Scriptura, Patres, & Concilia superius citata non distinguunt duplicem sanguinem in Christo; sed absolute & indifferenter loquuntur de sanguine. 2. quia totus sanguis, qui est in humano corpore, pertinet ad veritatem naturæ humanæ: Ergo totus fuit assumptus hypostatice.

8. Quod autem obiicitur, Christum in resurrectione non resumpsisse omnem sanguinem, non est certum. Tametsi enim aliqui affirmant; tamen D. Thomas quæst. 54. art. 2. ad 3. negat. Asserit enim hæc duo. Primo, Christum resumpsisse totum sanguinem, quem effuderat in passione, quia totus ille sanguis pertinebat ad veritatem naturæ humanæ. 2. sanguinem illum, qui in quibusdā Ecclesiis pro reliquiis asseruatur, nō fluxisse
ex cor

ex corpore Christi, sed ex quadam Christi imagine percussa, miraculose emanasse.

9. *QVÆRES 2.* Si ponamus aliquam partem sanguinis Christi effluxisse de corpore Christi, quæ postea non fuerit resumpta, sed asseruetur in terris, ut multi putant; an illa pars adhuc maneat unita Verbo? Aliqui affirmant. 1. propter axioma Damasceni. 2. Nisi maneret unita Verbo, non posset adorari. Alij rectius negant, quia eiusmodi sanguis non est amplius pars corporis Christi: Ergo non amplius unitur Verbo. Nam propter eandem causam, partes materiæ, quæ per continuam nutritionem resoluebantur ex corpore Christi, non amplius sunt unitæ Verbo; quia non amplius sunt partes illius corporis. Nec obstant contraria argumenta. 1. quia axioma Damasceni debet intelligi de anima & corpore, quæ semel assumpta est, & nunquam dimissa: non autem de singulis corporis particulis. 2. quia sanguis potest adorari, propter præcedentem unionem; etiamsi nunc Verbo unitus non sit. Ita Suarez tom. 2. disp. 47. sect. 3.

10. *SECUNDA CONCLUSIO.* Probabile etiam est, alios tres humores, itemque spiritus vitales & animales, dentes & ungues, fuisse unitos Verbo, seu hypostatice assumptos. Hæc conclusio pendet ex duplici principio. Vnum est, quod omnes partes corporis, quæ pertinent ad veritatem & integritatem humanæ naturæ, assumptæ sint à Verbo, ut docet D. Thomas quæst. 54. art. 2. ad 3. Quia Verbum assumpsit veram humanitatem. Alterum, quod tres reliqui humores, itemque spiritus vitales & animales, dentes & ungues, pertineant ad veritatem humanæ naturæ. Quod

probabile est. De capillis plus est dubij. Nihilominus aliqui putant, illos etiam fuisse vnitos Verbo. 1. quia pertinent ad ornamentum, & quasi complementum corporis. 2. quia futuri sunt in corporibus resurgentium, vt tradit Augustinus lib. 22. De Ciuitate Dei cap. 19. & in Enchiridio cap. 88.

11. **DICES**, Si ita est, sequitur in Christo fuisse quotidie nouam vnionem ad Verbum, & nouam separationem à Verbo, quia quotidie crescebant & resoluebantur capilli, vngues, spiritus vitales, & similia. Respondeo. Hoc non est mirum, quia idem fiebat in quotidiana nutritione & resolutione carnis, & aliarum partium animatarum.

12. Ratio initio quæstionis allata facile dissoluitur. Nam Verbum non tantum assumpsit partes corporis animatas, sed etiam inanimatas, quæ pertinent ad veritatem humanitatis. Cum ergo quæritur, An hæc vel illa pars corporis Christi fuerit vnita Verbo, nõ debet attēdi, an sit animata, sed potius an pertineat ad veritatem humanæ naturæ.

QVÆSTIO II.

Quo ordine assumpta sint partes humanae naturæ?

1. **P**Otest spectari triplex ordo, nempe durationis, dignitatis, & causalitatis. Ordo causalitatis iterum duplex est: alter intentionis, qui est secundum causalitatem finalem: alter executionis, qui est secundum causalitatem efficientē.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Si loquamur de ordine durationis seu temporis, certum est, omnia facta esse in eodem instanti, sine vlllo ordine prioris &

ris & posterioris. Nam & corpus Christi formatum fuit vnico instanti, & anima simul creata & infusa corpori; & tam anima, quam corpus simul vnita Verbo, vt docte explicat Sophronius in 6. Synodo, act. 11. & Damascenus lib. 3. de fide cap. 2. Vide Suarez disp. 16.

3. **SECUNDA CONCLUSIO.** De ordine dignitatis res est facilior. Constat assumptionem totius naturæ perfectiorem esse assumptione singularum partium. Et rursus assumptionem animæ rationalis secundum se digniorem & congruentiorem esse assumptione corporis, quia corpus habuit ab anima congruitatem, vt assumeretur.

4. **TERTIA CONCLUSIO.** Quod attinet ad ordinem causalitatis, maior est difficultas. Probabilius est, ordine intentionis partes naturæ humanæ, nempe corpus & animam, prius inter se vnitas esse, quam cum Verbo: Ordine autem executionis, prius vnitas esse Verbo, quam inter se. Ita D. Thomas q. 6. art. 5. ad 1. Caietanus, Capreolus, & nonnulli alij apud Suarez disp. 17. Prior pars patet, quia assumptio totius humanitatis est primario intenta: Ergo ordine intencionis prior est, quam assumptio singularum partium. Posterior probatur, quia in executione, manet vnio singularum partium cum Verbo, non manente vnione partium inter se, vt patet in triduo mortis: Ergo in executione, vnio partium cum Verbo non dependet ab vnione partium inter se: Ergo non potest esse posterior ordine causalitatis efficientis, sed debet esse prior. Vide plura apud Suarez disp. 17.

QVÆSTIO III.

An etiam alia natura, præter humanam, sit assumptibilis?

1. **P**Otest esse quæstio, vel de natura superiori, vt est Angelica: vel de inferiori, vt est irrationalis aut insensibilis. Albertus negat Angelicam assumi posse, quia putat naturam & personam in Angelis non distingui. Si ergo persona assumi non potest, ex communi sententia; neque natura, quæ est eadem cum persona, assumi poterit. Alij negant naturam irrationalem assumi posse, quia non est capax gratiæ & sanctitatis. Vide Suarez disp. 14. sect. 2.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Natura Angelica potest à Deo hypostatice assumi. Ita D. Thomas q. 4. art. 1. ad 3. Caietanus, & plerique alij. Et colligitur ex illo Hebr. 2. 16. *Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahe.* Vbi Apostolus commendat charitatem Dei erga genus humanum, quod potius humanam, quam Angelicam naturam assumere dignatus sit. Quæ comparatio nulla esset, si Angelica natura non posset assumi. Nec verum est, quod putat Albertus, naturam à persona in Angelis non distingui. Omnino distinguitur, vt nunc suppono.

3. **SECUNDA CONCLUSIO.** Non implicat, naturam irrationalem aut insensibilem vniri Deo hypostatice. Ita D. Thomas, Scotus, Paludanus, Durandus in 3. dist. 2. quæst. 1. Probatur 1. quia Corpus Christi mortuum fuit hypostatice vnitum Verbo
in tri

in triduo mortis: Ergo, &c. 2. quia unio hypostatica proxime & per se terminatur ad subsistentiam: sed quælibet natura substantialis est capax subsistentiæ. 3. quia nulla apparet repugnantia.

4. **D I C E S** 1. Forma non potest uniri nisi illi, cui potest tribuere effectum formalem: Sed persona Diuina non potest formalem effectum hypostaticæ unionis tribuere naturæ irrationali, quia non potest illam sanctificare, & facere filiam adoptiuam: Ergo non potest illi uniri. Respondeo. Maior distinguenda est. Forma enim non potest alicui uniri, cui non potest tribuere primarium effectum; potest tamen uniri, licet non tribuat secundarium. Primarius autem effectus hypostaticæ unionis, non est sanctificatio naturæ assumptæ, sed hypostatica terminatio: Ex quo effectu sequitur etiã effectus sanctificationis, si natura assumpta sit illius capax. Vide supra cap. 2. quæst. 4. §. 8. & 9.

5. **D I C E S** 2. Primarius effectus hypostaticæ unionis non solum est terminatio hypostatica, sed etiam personalis, cum terminus huius unionis sit persona Diuina: Sed natura irrationalis non est capax terminationis personalis, quia nõ potest constituere personam: Ergo non potest assumi à persona Diuina. Respondeo. Quando natura assumpta est intellectualis, tunc effectus unionis hypostaticæ est terminatio personalis: quando non est intellectualis, tunc effectus non est personalis, sed hypostatica, seu suppositalis. Nam terminatio ideo est personalis vel non personalis, quia natura terminata est intellectualis vel non intellectualis. Nihil enim aliud est persona, quam suppositum in natura intellectualis;

ac proinde à supposito, quod non est persona, non differt per aliquem diuersum modum terminationis, sed per respectum ad naturam connotatam. Hinc sequitur, si eadem subsistentia terminaret duas naturas, alteram intellectualem, alteram irrationalem; tunc cum vna constitueret personam, & cum altera suppositum.

Q V Æ S T I O I V.

An materia & forma seorsim sint assumptibiles?

1. **M**ateria prima per se assumptibilis est sine forma: Quod dupliciter fieri potest.

1. Conseruando materiam sine omni forma, & sic vniendo illam Verbo. 2. Relinquendo materiam cum forma in toto composito, & præcise assumendo materiam. Vtrumque possibile est, quia nulla apparet repugnantia. Imo aliqui putant, corpus Christi, in triduo mortis, sine omni forma substantiali mansisse vnitum Verbo.

2. Forma quoque est assumptibilis sine materia in vtroque sensu. Et quidem de anima rationali non est difficultas. De aliis formis, quæ dependent à materia, dubitari potest, An quando actu informant materiam, præcise assumi possint, non assumendo materiam? Ratio dubij est, quia formæ, quæ actu informant materiam, actu etiam dependent à materia, tanquam à sustentante: Ergo actu non possunt per se subsistere: Ergo non possunt assumi ad subsistentiam Verbi. Respondeo. Licet illæ formæ naturaliter dependeant à materia,

à materia, quam informant, fieri tamen potest, ut Deus tollat illam dependentiam, manente informatione. Nam sicut anima rationalis actu informat materiam, & tamen non dependet à materia, quia habet propriam subsistentiam à materia independentem: ita forma equi vel bouis actu posset informare materiam, & tamen non dependeret à materia, quia haberet subsistentiam diuinam, qua independentem à materia subsisteret.

QVÆSTIO V.

An accidens sit assumptibile?

1. **D**Vpliciter hoc intelligi potest. 1. Ut accidens immediate assumatur à Verbo. 2. Ut mediate. Prior assumptio vocatur secundum hypostasim: posterior in hypostasi. Vide supra questione 1. §. 1.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Certum est, accidens mediate assumi posse à persona Verbi. Hoc enim factum est in Christo. Nam persona Verbi immediate assumpsit corpus & animam Christi, in quibus sunt accidentia: Ergo etiã assumpsit accidentia, mediante corpore & anima. Verbi gratia, longitudinem, colorem, & figuram, mediante corpore: voluntatem & intellectum, mediante anima.

3. **SECUNDA CONCLUSIO.** Quamuis probabile sit, accidens etiam immediate uniri posse personæ Verbi, tamen probabilius est non posse. Priorem partem tenent Gabriel, Marsilius, Maior, & Almaynus apud Suarez disp. 14. sect. 4.

Ratio

Ratio est , quia accidens separatum à subiecto, (vt quantitas in Eucharistia) habet modum per se essendi, similem subsistentiæ: Ergo Deus per suam subsistentiam potest supplere illum modum. Hic enim nulla est repugnantia. 2. quia si Deus facit, vt anima Christi subsistat subsistentia increata; potest etiam facere, vt intellectus vel albedo Christi subsistat subsistentia increata. Videtur enim par esse ratio.

4. Posteriores tenent Basolis, Palatius, & Suarez loco citato. Ratio est, quia personalitas ex natura sua est terminus substantialis: Ergo ex natura sua constituit compositum substantiale: Ergo non potest immediate terminare accidens, nec cum illo compositum constituere. Et confirmatur, quia sicut substantia non potest inhærere alteri per modum accidentis; ita accidens non potest substantialiter subsistere per modum substantiæ. Nam si substantia inhæreret alteri, iam non esset substantia, cui essentialis & intrinsecum est, non inhærere, sed per se esse. Et similiter, si accidens substantialiter subsisteret, iam nõ esset accidens, cui essentialis & intrinsecum est, non subsistere substantialiter, sed inhærere vel existere accidentaliter.

5. Ratio contraria non conuincit. Nam ille modus essendi per se, quem habet accidens separatum à subiecto, non est substantialis, sed accidentalis; ac proinde toto genere differt à subsistentia seu personalitate, quæ necessario est substantialis. Neque sequitur, si anima Christi potest subsistere subsistentia increata, etiam accidens posse. Nam anima, cum sit substantia, potest substantialiter subsistere: accidens non potest.

QVÆSTIO VI.

An natura creata, existens cum propria personalitate, sit assumptibilis?

1. **C**onstat, naturam creatam & personalitatem illius non posse simul assumi hypostatice, vt passim docent Theologi. Ratio est, quia personalitas est vltimus terminus naturæ; ac proinde non potest vltcrius hypostatice terminari. At dubium est, an natura terminata propria personalitate, possit assumi præcise, ita vt ipsa sola assumatur, & non personalitas? Ratio dubitandi est, quia natura semel terminata ab vna persona Diuina, potest iterum assumi ab altera, per distinctam vnionem (supra cap. 4. quæst. 3.) Ergo etiam natura terminata à propria personalitate, potest iterum terminari à persona diuina. Nam si eadem natura potest terminari à duabus personis alienis; potest etiam ab vna propria, & altera aliena.

2. **C O N C L V S I O.** Probabilius tamen est, id fieri non posse, vt passim docent Theologi, apud Suarez disp. 14. sect. 1. Variæ solent adferri rationes. Præcipua est, quia personalitas creata duo habet. 1. quod sit terminus incommunicabilis, seu incommunicabiliter terminans naturam creatam, cuius est personalitas. 2. quod essentialiter sit ratio, quæ facit naturam creatam, quam terminat, seorsim existere in se, & separatim ab omni substantia extranea. Ex hoc posteriori, sic argumentor: Impossibile est, naturam creatam existere separatim ab omni substantia extranea, & simul

& simul vnitam esse cum substantia extranea: Ergo impossibile est, illam existere cum propria personalitate: & simul vnitam esse cum aliena personalitate. Nam hi duo modi sunt repugnantes; Existere in se separatim ab alio, & Existere in alieno supposito.

3. DICES, Repugnant quidem inter se naturaliter, sed tamen Deus potest supernaturaliter facere, vt simul coniungantur: Sicut potest supernaturaliter facere, vt calor & frigus, quæ naturaliter inter se pugnant, existant simul in eodem subiecto. Respondeo. Deus potest facere, vt duo repugnantia, ex quibus non sequitur contradictio, simul sint in eodem subiecto: Non tamen, si ex illis sequatur contradictio. Sic potest facere, vt calor & frigus sint in eodem subiecto, quia inde non sequitur contradictio. Non tamen potest efficere, vt personalitas propria & aliena terminent simul eandem naturam, quia inde sequitur contradictio. Nam personalitas propria, vt ante dixi, essentialiter hoc habet, vt faciat naturam seorsim in se subsistere. Si ergo natura per propriam personalitatem necessario subsistit separatim in se, non potest simul subsistere in alio. Nam inde sequeretur hæc contradictio: Subsistere separatim, & non subsistere separatim. Quæ contradictio non sequeretur, si eadem natura subsisteret per duas personalitates alienas. Et sic manet soluta ratio dubitandi initio allata.

CAPVT

CAPVT VI.

*De Christo, qui est adequatus terminus vnionis
hypostatica, resultans ex persona assumente,
& natura assumpta.*

Diuus Thomas quæst. 2. & alij ibidem multa disputant de termino vnionis hypostaticæ, & præsertim hæc. 1. An terminus vnionis sit natura? 2. An sit persona vel hypostasis? 3. An sit persona composita? 4. An sit aliquid creatum? Quæ omnia, quod ad rem attinet, perinde valent, ac si quæras. 1. An in Christo, post vnionem hypostaticam, manserint duæ naturæ integræ, Diuina & humana? an vero ex vnione duarum naturarū conflata sit vna tertia? 2. An sicut in Christo sunt duæ naturæ, sic etiam sint duæ personæ? an potius sit vna persona, ex duabus & in duabus naturis subsistens? 3. An ista persona sit composita? 4. An creata seu producta?

QVÆSTIO I.

*An in Christo manserint duæ naturæ, diuina
& humana?*

1. **F**uit olim hæresis Eutychetis, Dioscori, & Acephalorum, qui docebant in Christo esse vnâ naturam conflata[m] seu resultantem ex vnione duarum naturarū, Diuinæ & humanæ: Ac proinde Christum subsistere ex duabus naturis, non tamen in duabus, sed in vna. Hoc 4. modis intelligi

intelligi potest. 1. Vt hæc vnio facta sit per confuſionem, mixtionem, & tranſmutationem duarum naturarū in vnā tertiam: ſicut fit in productione mixti ex elementis. 2. Vt facta ſit conuerſio humanitatis in Diuinitatem. 3. Vt è contrario facta ſit conuerſio Diuinitatis in humanitatem. 4. Vt per compositionem resultaſſet vnā natura ex duabus, manente vtraque ſalua & integra: ſicut ex corpore & anima resultaſſet humana natura. Non ſatis conſtat inter Theologos, quo ſenſu ſupradicti hæretici docuerint, vnā naturam ex duabus in Chriſto resultaſſe. Videatur Bellarminus lib. 3. de Chriſto cap. 3. Suarez diſp. 7. ſect. 2. Vaſquez diſp. 14. cap. 1. & alij.

2. Fundamentum Eutychetis fuit, quia putabat naturam indiuiduam & perſonam eſſe idem. In Chriſto autem eſt vnā tantum perſona: Ergo & vnā tantum natura. Ex eodem fundamento, vt poſtea dicam, colligebat Neſtorius in Chriſto duas eſſe perſonas, hoc modo: Natura & perſona ſunt idem: In Chriſto ſunt duæ naturæ, Diuina & humana: Ergo in Chriſto ſunt duæ perſonæ. Hoc fundamentum falſum eſt, vt ſuppono ex Philoſophia. Et ex eo ſequeretur, in Deo eſſe tres naturas, quia ſunt tres perſonæ.

2. PRIMA CONCLUSIO. In Chriſto, poſt incarnationem, manent duæ naturæ integræ & inconfuſæ, Diuina & humana. Eſt de fide. Et probatur 1. Ex variis Conciliis, præfertim ex generali Concilio Chalcedonenſi vbi hoc ſpeciatiſſime contra Eutychetem definitum eſt. 2. Ex antiquis Patribus apud Bellarminum. 3. Ex principiis fidei, quia Chriſtus poſt incarnationem permāſit verus Deus,

Deus, & verus homo: Ergo seruauit veram diuinitatem & humanitatem. 4. Ex illis Scripturæ testimoniis, vbi tribuuntur illi proprietates Diuinitatis, vt quod sit imago & figura paternæ substantiæ. (Hebr. 1. 3.) Quod sit vnum cum Patre (Ioann. 10. 30.) Quod sit Principium Spiritus sancti (Ioann. 16. 7.) Item, vbi tribuuntur illi partes humanæ naturæ, vt caro, anima, sanguis. 5. Ex illis testimoniis, vbi Christus dicit se esse, nunc æqualem Patri, nunc minorem. Hæc enim propter diuersas naturas dicuntur. Denique, quia Christi Diuinitas fuit declarata testimonio Dei Patris: Humanitas morte, passione, & aliis defectibus.

4. *SECUNDA CONCLUSIO.* Ex duabus naturis, Diuina & humana, non potuit conflari vna natura in Christo. Ac primo, non potuit id fieri permixtionem. 1. quia tunc Christus nec esset verus Deus, nec verus homo. 2. Nec Patri, nec nobis esset consubstantialis. 3. Diuinitas esset mutata per illam mixtionem. 4. Non minus Pater & Spiritus sanctus essent incarnati, quam Filius, quia illa mixtio facta esset ex natura Diuina, quæ est communis toti Trinitati.

5. Secundo, non potuit fieri per conuersionem humanitatis in Diuinitatem. 1. quia tunc Christus non esset verus homo. 2. Non potuisset mori, & pati, nisi secundum Diuinitatem. 3. Incarnatio esset communis toti Trinitati.

6. Tertio, Nec per conuersionem Diuinitatis in humanitatem. 1. quia tunc Christus non esset verus Deus. 2. Deitas esset mutata. 3. Tota Trinitas esset homo.

Tertia Pars.

G

7. Quarto, Nec per compositionem, qualis est compositio ex materia & forma, seu ex corpore & anima. 1. quia natura Diuina & humana non sunt partiales & imperfectæ, sed totales & integræ: Ergo non concurrunt ad compositionem vnius integræ per modum partium. Implicat n. aliquam naturam esse completam & perfectam, & nihilominus esse partem naturæ, quia vnus terminus includit negationem alterius. 2. quia natura Diuina est actus purus, immutabilis, & indepēdens: Ergo nec materiæ, nec formæ rationē habere potest. 3. Si ex Deitate & humanitate resultaret vna natura composita, sine dubio esset communicabilis, & re ipsa communicata tribus personis, & sic essent tres Christi, Pater, Filius, & Spiritus sanctus: quod est falsum.

8. Primo obiicitur illud Ioann. 1. 14. *Verbum caro factum est.* Hinc enim colligitur, Verbum esse mutatum in carnem. Sicut ex illo Ioann. 2. 9. *Aqua vinum facta est*, recte colligitur, aquam fuisse conuersam in vinum. Respondeo. Verbum dicitur caro factum, non quia mutatum est in carnem (hoc enim impossibile est) sed quia carnem assumpsit. Sicut homo dicitur fieri sanus, non quia conuertitur in sanitatem, sed quia sanitatem acquirit. Simili modo Aaron dicitur factus Pontifex, & Dauid Rex, quia hic assumpsit officium Regis, ille Pontificis. Quo etiam spectat illud Gal. 3. 13. *Christus factus est pro nobis maledictum*, vt notat Athanasius in Epistola ad Epictetum. Quæ omnia confirmat Gregorius lib. 9. epist. 61. cum ait: *Verbum carnem dicimus factum, non immutando, quod erat, sed suscipiendo, quod non erat.* Nec est simile

mile de aqua conuerſa in vinum. Tametſi enim ſit ſimilis locutio ; non tamen ſimilis ſignificatio. Nam ex ipſa re, de qua agitur, itemque ex antecedentibus & conſequentibus oportet ſenſum locutionis inueſtigare. Conſtat autem aquam ita factam eſſe vinum, vt non manſerit aqua, ſed ſubſtancialiter mutata ſit in vinum. E contrario conſtat, Verbum ita factum eſſe carnem, vt tamen manſerit Verbum.

9. Secundo obiicitur authoritas eorum Patrum, qui aſſerunt, ita Verbum carnem eſſe factum, ſicut in Euchariftia panis ſit corpus Chriſti, vt patet ex Iuſtino Martyre Apolog. 2. pro Chriſtianiſ, & ex aliis, qui citari ſolent in materia de Euchariftia. Reſpondeo. In eo ſolum eſt comparatio, quod ſicut Verbum incarnatum habet veram carnem & ſanguinem, ita in Euchariftia ſit vera caro & ſanguis Chriſti, vt ex ipſis Iuſtini verbis colligitur. Itaque ſimilitudo non eſt poſita in modo mutationis vel vnionis, ſed in rebus ipſis præſentibus.

10. Tertio obiicitur authoritas eorum, qui comparant vnionem humanitatis & Diuinitatis cum vnione corporis & animæ, vt Athanaſius in Symbolo, Leo Papa epift. 11. Iuſtinus in expoſitione fidei, Auguſtinus epift. 57. & alij. At corpus & anima ita vniuntur, vt ex illis reſultet vna natura : Ergo etiam ex vnione humanitatis & Diuinitatis reſultat vna natura. Reſpondeo. Vnio hypſtatica, cum ſit plane ſingularis & mirabilis, nõ poſt commode explicari a nobis, niſi per quædam ſimilia exẽpla, quæ tamen non in multis ſunt diſſimilia, vt notat Damascenus lib. 3. cap. 26. Hilarius

lib. 10. de Trinitate, Augustinus epist. 3. ad Volu-
sianum. Igitur unio hypostatica in duobus si-
milis est unioni corporis & animæ. 1. quod sicut
corpus & anima conveniunt in vna persona hu-
mana; ita humanitas & Diuinitas uniantur in
vna persona Diuina. 2. quod sicut anima operatur
per corpus, tanquam per organum substantialiter
sibi coniunctum, ita Diuinitas per humanitatem.
In eo porro dissimilis est, quod corpus & anima
sint duæ naturæ imperfectæ, & essentialès partes
vnius integræ naturæ. Humanitas autem & Di-
uinitas sint duæ naturæ integræ & perfectæ, quæ
non possint immediate coniungi ad vnius naturæ
compositionem.

11. Quarto obiicitur authoritas Cyrilli in
Epistola ad Successum, vbi sic habet: *Non oportet
intelligere duas naturas, sed vnã naturam Verbi Dei
incarnatam.* Respondeo. Prior pars verborum, quæ
negat duas naturas, non est in Cyrillo, sed illi affin-
gitur. Posterior, quæ affirmat vnã naturam in-
carnatam, sic debet intelligi, quod in Christo sint
quidem duæ naturæ, sed vna diuina, quæ est incar-
nata; altera humana, per quam illa est incarnata.
Vide Suarez, disp. 7. sect. 2. in fine.

QVÆSTIO II.

An in Christo sit vna tantum persona?

1. **A**Ltera fuit hæresis Nestorij, asserentis in
Christo esse duas personas, humanam &
diuinam, ac proinde terminum unio-
nis non esse vnã personam, sed duas accidentaliter
coniun-

coniunctas. Hanc autem coniunctionem in eo consistere, quod Diuina persona per singularem quendam affectum, & per eximia quædam dona gratiæ habitet in persona humana Christi; ideoque Christus propter illam inhabitationem vocetur templum Dei, Filius Dei, & etiam Deus, non per essentiam vel substantiam, sed per singularem quandam participationem. Ita refertur in Concilio Ephesino, & in variis epistolis, quæ ibi recensentur. Fundamentum Nestorij est idem, quod præcedentium hæreticorū, quia non distinxit inter naturam & personam. Cum ergo in Christo sint duæ naturæ, consequenter dixit esse duas personas.

2. PRIMA CONCLUSIO. In Christo est vna tantum persona, ex duabus & in duabus naturis existens. Est de fide. Et probatur 1. Ex Concilio Ephesino, vbi id contra Nestorium definitum est. 2. Ex Patribus, ac nominatim ex Symbolo Athanasij, vbi dicitur: *Sicut anima & corpus vnus est homo, ita Deus & homo vnus est Christus.* 3. Ex praxi Ecclesiæ. Nam in consecratione Episcoporum, cum ab eis petitur professio fidei, proponitur illis hæc quæstio: *Credis Christum in duabus naturis, & ex duabus naturis subsistentem?* Respondent: *Credo.* Vbi per priorem particulam, *In duabus naturis,* fit professio fidei contra errorem Eutychetis: per posteriorem, *Ex duabus naturis,* contra errorem Nestorij, qui ex sola natura humana dicebat Christum subsistere. 4. Ex principio fidei, quia vnus & idem Christus dicitur verus Deus & verus homo; quod non esset, nisi ratione vnius personæ ex duabus, & in duabus naturis subsistentis.

3. Confirmatur 1. quia duæ formæ, quæ in

abstracto non prædicantur de se inuicem, non possunt etiam de se inuicem prædicari in concreto, nisi propter coniunctionem in eodem supposito, vt patet in calore & luce: At humanitas & Diuinitas sunt distinctæ formæ, nec vna de altera prædicatur in abstracto: Ergo nec in concreto possunt de se inuicem prædicari, nisi vniantur in eadem persona. In Christo autem prædicantur de se inuicem, quia recte dicimus, Deus est homo, & homo est Deus: Ergo in Christo vniantur in eadem persona. 2. quia duæ substantiæ integræ accidentaliter vnitæ, non denominant se substantialiter, sed tantum denominatiue; vt homo dicitur vestitus, non vestis: At in nostro casu denominatio est substantialis, quia Deus dicitur homo, & non tantum humanatus; & vicissim homo dicitur Deus & non tantum Deifer, vt Nestorius dicebat.

4. Denique ex sententia Nestorij sequitur, non solum personam Filij, sed etiam Patris & Spiritus sancti accidentaliter vnitam esse personæ humanæ; quia illa accidentalis vnio, secundum Nestorium, in eo consistit, quod persona Filij habitet in Christo per eximia quædam dona gratiæ, vt supra dictum est. Hæc autem dona non communicantur à solo Filio, sed à tota Trinitate.

5. SECUNDA CONCLUSIO. Sicut in Christo est vna tantum persona, ita & vna tantum hypostasis. Hæc Conclusio ponitur propter quosdam, qui olim concedebant vnā personam in Christo, non tamen vnā hypostasim. Putabant enim hypostasim non significare personam seu suppositum, sed naturam. Vnde sicut in Christo sunt duæ naturæ, ita ponebant duas hypostases. Vide D.

de D. Hieronymum epist. 57. ad Damasum, vbi scribit, olim dubitatum fuisse inter Latinos de nomine hypostasis, an naturam, vel potius suppositum significaret. Postea tamen satis declaratum est, significare suppositum, vt patet ex Nysseno lib. de differentia essentiae & hypostaseos, & ex aliis antiquis Scriptoribus. Vnde sequitur, hanc Conclusionem iisdem argumentis probandam esse, quibus praecedens probata est, cum persona & hypostasis pro eodem sumantur. Hoc solum interest, quod nomen personae, ex communi vsu loquendi, solum habeat locum in natura intellectuali, vt in deo, Angelo, homine: non autem in aliis.

6. Ex dictis patet, terminum vnionis hypostaticae non esse naturam, sed personam Christi, seu Christum subsistentem in duabus naturis. Dices, Terminus actionis non praexistit actioni: At persona Christi praexistit incarnationi: Ergo non est terminus Incarnationis. Ita obiicit Durandus in 3. dist. 5. quest. 2. Respondeo Minor distinguenda est. Nam persona Christi, quatenus subsistit in natura Diuina, praexistit Incarnationi: quatenus vero subsistit in natura humana, non praexistit Incarnationi, sed est terminus resultans per Incarnationem.

QVÆSTIO III.

An persona Christi sit composita?

i. **A**liqui Scholastici non audent simpliciter & absolute fateri, personam Christi esse compositam; aut vnionem humanitatis

cum persona Verbi, esse veram & proprie dictam compositionem. Ita Bonaventura, Richardus, & Scotus in 3. dist. 6. & Caietanus hic quæstio. 2. art. 4. Ratio est, quia compositio includit aliquam imperfectionem in utroque componente. Nam componentia habent rationem partium, & se mutuo perficiunt, & natura sua ordinantur ad totum componendum. Quæ omnia repugnant personæ Diuinæ. 1. Quia non habet rationem partis. 2. Non potest perfici ab humanitate. 3. Nec ex natura sua ordinatur ad compositionem. Propterea D. Thomas in 1. p. q. 3. expresse docet, Deum non posse venire in compositionem alterius. Notat tamen Caietanus, admitti posse compositionem, non quidem simpliciter & absolute, sed cum aliqua limitatione, quæ excludat imperfectionem; vt si dicas, personam Christi ineffabiliter compositam esse.

2. PRIMA CONCLUSIO. Si quæstio sit de re ipsa, certum est, Personam Christi non esse omnino simplicem, sicut est persona Verbi. Nam persona Verbi secundum se præexistit vnioni: Cum ergo per vnionem aliquid illi addatur, nempe humanitas, nõ posset esse tam simplex, quã ante erat.

3. SECUNDA CONCLUSIO. Si quæstio sit de modo loquendi, absolute dicendum est, personam Christi esse compositam, & vnionem hypostaticam esse veram compositionem. Ita D. Thomas q. 2. art. 4. et plerique Patres, vt testatur Petrus Diaconus lib. de Incarnatione & gratia c. 3. cum ait: *A sanctis Patribus adunatione Diuinitatis & humanitatis, Christus Dominus cõpositus prædicatur.* Vnde etiam in S. Synodo act. 8. can. 4 dicitur: *Si quis*

non confitetur vnionem secundum compositionem, &c.
 Et ratio est, quia Christus seu persona Verbi, quatenus resultat per vnionem hypostaticam, constat ex diuersis rebus: proxime quidem & immediatè, ex humanitate & subsistentia Verbi: consequenter autem & mediatè, ex natura humana & diuina.

4. **DICES 1.** Compositum, quod resultat ex vera & reali compositione, debet realiter distinguì à singulis componentibus, sicut homo realiter distinguitur ab anima, & realiter à corpore. At Christus, qui resultat ex vnione hypostatica, non distinguitur realiter à Verbo, quod est alterum componens: Ergo non est vera & realis compositio. Minor patet, quia rectè dicimus, Christus est Verbum, & Verbum est Christus; quod non fieret, si distinguerentur realiter. Respondeo. Hoc nomen, Christus, potest dupliciter sumi. 1. præcise pro persona Verbi. 2. coniunctim pro persona Verbi & humanitate. Et hoc modo realiter distinguitur à persona Verbi præcise sumpta; tanquam compositum ab altero componente. Hæc igitur propositio, Christus est Verbum, & Verbum est Christus, priori sensu vera est.

5. **DICES 2.** In vera & reali compositione requiruntur hæc duo. 1. Vt sint partes componentes. 2. Vt singulæ partes sint minus perfectæ, quam totum compositum. Neutrum fit in hac vnione. 1. quia Verbum Diuinum non potest dici pars componens. 2. Nec minus perfectum est, quam Christus, qui est totum compositum. Respondeo. Maior vera est, quando componentia sunt finitæ perfectionis. Tunc enim singula minus perfecta sunt, quam compositum, quod ex illis fit. Nam

compositum accipit à singulis aliquid perfectionis: Et sic perfectio ipsius maior est, quàm singulorum componentium. Vnde etiam fit, vt huiusmodi componentia dicantur partes compositi, propter partialem perfectionem, quam illi tribuunt. At falsa est, quando alterum componentium est infinitæ perfectionis, sicut est in nostro casu. Tunc enim nec potest dici pars compositi, nec minoris perfectionis, quam compositum; quia infinita perfectione non potest dari maior perfectio.

6. D I C E S 3. Ex dictis sequitur, duas esse personas in Christo: vnā simplicem, quæ est persona Verbi, præexistens vnioni: alteram compositam, quæ est persona Christi, resultans ex vnione. Respondeo. Est vna eademque persona, quæ dupliciter spectatur: 1. quatenus præcise est persona Verbi: Et sic est omnino simplex. 2. quatenus subsistit in aliena natura: Et sic est composita. Sed contra: persona simplex & persona composita sunt distinctæ personæ. Respondeo. Sunt quidem distinctæ ratione naturæ; nõ tamen in ratione personæ. Nam id, quod formaliter constituit personam in ratione personæ, non est natura, sed personalitas. Hæc autem non multiplicatur in Christo, quamuis naturæ multiplicentur. Contrariũ fit in mysterio Trinitatis. Ibi enim multiplicantur personalitates, & est vna tantum natura: Ac proinde sunt tres personæ, & vnus tantum Deus.

7. Obiici potest hoc sophisma: Hoc compositum est persona: Hoc compositum est distinctum à Verbo componente: Ergo est distincta persona. Respondeo. Negatur consequentia. Nam ille terminus, *Distinctam esse*, aliter accipitur in minore,
aliter

aliter in Conclusionē. In minore sumitur pro distinctione ex parte naturæ: in conclusionē, ex parte personalitatis. Itaque minor sic debet intelligi: Hoc compositum est distinctum à Verbo, non ratione personalitatis (cum eadem sit persona compositi & Verbi) sed ratione naturæ, quia hoc compositum includit naturam humanam, quam Verbum præcise non includit. Hinc solum sequitur; Ergo hoc compositum est distincta persona ratione naturæ; non autem, Est distincta persona ratione personalitatis.

8. Ratio initio quæstionis allata facile ex dictis dissolvitur. Nam essentia compositionis in eo consistit, ut sit coniunctio seu unio duarum rerum, ex quibus aliquid unum resultat. Reliqua, quæ imperfectionem dicunt, non sunt de essentia compositionis, ut sic. Itaque non est de illius essentia, ut componentia se mutuo perficiant; ut sint partes compositi; ut singula sint minus perfecta, quam compositum. Tametsi enim in plerisque compositionibus ista fiant, non tamen sunt essentialia. Divus Thomas solum negat, Deum posse venire in compositionem alicuius per modum materiæ aut formæ: Vel, posse venire in compositionem unius naturæ. Quod verissimum est.

QVÆSTIO IV.

An persona Christi sit creata?

1. **S**uppono 1. personam Christi, quatenus præcise est persona Verbi, increatam esse.
2. Eandem personam, quatenus est terminus, ad quem fit unio utriusque naturæ, esse etiam increa

increatam. 3. Christum esse compositum ex persona increata, & humanitate creata. Quæstio ergo est, an hoc compositum, quod est Christus, debeat dici creatum, an increatum? Cum enim constet ex vno componente creato, & altero increato, merito dubitari potest, an denominandum sit creatum à componente creato, an potius increatum à componente increato.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Quod ad rem attinet, hoc compositum, quod est Christus, non est creatum eo sensu, quasi ex nihilo sit factum, quia constat factum esse ex persona increata & humanitate creata: Est tamen creatum alio sensu, quia scilicet in tempore per verã & realem actionem productum est, cum antea non esset; & iterum dissolui posset, si Deus vellet. Quæres, Cur potius dicitur creatum, quam increatum, cum non minus conflatum sit ex componente increato, quam creato? Respondeo. Quia nõ denominatur à componentibus secundum se sumptis, sed ex vnitate & vnione componentium. Hæc autem vnitas & vnio est aliquid creatum, seu in tempore productum.

3. **SECUNDA CONCLUSIO.** Quod ad modum loquendi attinet, duo seruanda sunt. Primò, Si hoc compositum, quod productum est per actionem vnitiuam, significetur nomine personæ aut Verbi, aut Filij Dei, tunc dicendum est, esse increatum. Ratio est, quia hæc nomina, vi sua non significant personam, vt est terminus resultans per vnionem, sed potius, vt est terminus præexistens vnioni, & ad quem fit vnio. Sic autem est persona increata. Secundo, Si hoc compositum, quod
pro

productum est per vnionem, significetur nomine Christi, aut aliquo simili, tunc dici potest, esse quid creatum, id est, per veram actionem effectum. De quo plura cap. sequenti quaest. 6.

C A P V T VII.

De communicatione Idiomatum.

Dicam 1. quid sentiant Catholici de communicatione Idiomatum. 2. quæ difficultates occurrant in hac materia, præsertim circa modum loquendi. 3. quid sentiant Lutherani. 4. An humanitas Christi per communicationem Idiomatum sit vbique, vt Lutherani contendunt.

Q V Æ S T I O I.

Quid sit communicatio Idiomatum secundum Catholicos?

1. **H**Æc res apparet difficilis propter obscuritatem terminorum. Potest autem sic clare explicari. Vnio hypostatica, vt ex dictis patet, hoc efficit, vt natura humana immediate vniatur personæ Verbi: Et consequenter, vt duæ naturæ, Diuina & humana, vniantur in eadem persona Verbi, & in illa subsistant. Hinc oritur duplex communicatio, respectu illius personæ: Vna duarum naturarum: altera proprietatum seu attributorum vtriusque naturæ, & hæc Græcè vocatur *κοινωνία τῶν ἰδιωμάτων*. Prior in eo consistit, quod duæ naturæ prædicentur de persona Verbi in concreto.

concreto. Posterior in eo, quod etiam attributa utriusque naturæ prædicentur de eadem persona in concreto.

2. Iuxta priorem recte dicimus: Persona Verbi est Deus, & persona Verbi est homo. Item, Verbum est Deus, & Verbum est homo. Item, Filius Dei est Deus, & Filius Dei est homo. Item, Iesus est Deus, & Iesus est homo. Denique, Deus est homo, & Homo est Deus. Iuxta posteriorem: Christus est æternus, immortalis, infinitus: Et, Christus est temporalis, mortalis, finitus. Quod sic intellige: Est æternus secundum diuinam naturam; temporalis secundum humanam. Et sic de cæteris. Et hoc modo conciliantur illa duo Scripturæ testimonia: *Ego & Pater unum sumus, & Pater maior me est.* Nam in priori loquitur Christus de se secundum Diuinitatem: in posteriori, secundum humanitatem. Vide August. lib. 1. de Trinit. cap. 11. & 13.

3. Hæc est recepta Catholicorum sententia apud D. Thomam quæst. 16. art. 4. Et ratio est, quia quando plures naturæ vel formæ vniuntur in vna eademque persona, tunc possunt de illa in cōcreto prædicari. Sicut in persona Petri vniuntur corpus, anima, intellectus, scientia, probitas, albedo: Et ideo recte dicimus: Petrus est corporeus, animatus, intellectualis, scientificus, probus, albus. Eodem modo fit in persona Christi, in qua vniuntur humanitas & diuinitas, mortale & immortale, finitum & infinitum. Vnde similiter recte dicimus: Christus est homo & Deus, mortalis & immortalis, finitus & infinitus. Quæ omnia perinde valent, ac si dicas: Petrus seu persona Petri habet corpus, animam, intellectum, virtutem, scientiam,

scientiam, probitatem, albedinem. Item, Christus seu persona Christi habet diuinitatem & humanitatem, immortalitatem & mortalitatem, finitatem & infinitatem. Quod verissimum est.

4. Vbi notandum est ex Cyrillo in epist. ad Acacium in Concilio Ephesino cap. 7. triplicia esse Christi attributa. Quædam conueniunt illi, ratione Diuinitatis; vt esse æternum, infinitum, omnipotentem, facere miracula, remittere peccata. Quædam, ratione humanitatis; vt esse natum in tempore, dormire, ambulare, comedere. Quædam ratione vtriusque, vt esse mediatorẽ & Redemptorem: vel, mereri & satisfacere. Duo enim spectari possunt in actione merendi & satisfaciendi, nempe substantia seu entitas actionis, & infinitus ipsius valor. Substantia attribuitur humanitati Christi; infinitus autem valor proficiscitur à persona Verbi, cui humanitas coniuncta est. Hinc potest distinguere triplex prædicandi modus. 1. Christus in quantum Deus, est æternus. 2. Christus in quantum homo, est natus in tempore. 3. Christus in quantum Deus & homo simul, meritus est & satisfecit. Vel, Christus meritus est & satisfecit secundum humanitatem in persona Verbi.

5. Præter hæc triplicia attributa, quæ Christo conueniunt ratione vnionis hypostaticæ, sunt alia quæ illi non conueniunt, vt esse purum hominem, esse peccabilem, esse filium adoptiuum, esse alium à Deo. Non enim licet dicere: Christus est purus homo, est peccabilis, est filius Dei adoptiuus, est alius à Deo. Ratio est, quia hæc attributa includunt personam creatam, & excludunt diuinam: At in Christo non est persona
creata,

creata, sed tantum Diuina seu increata. Atque hæc est breuis explicatio huius rei, de qua supersunt aliquæ difficultates, vt iam sequitur.

QVÆSTIO II.

Quæ difficultates occurrant in hac materia?

1. **D**ixi, duplicem esse in Christo communicationem, respectu personæ Verbi: Vnam duarum naturarum: alteram idiomatum seu attributorum vtriusque naturæ, vt explicatum est. Circa vtramque occurrunt aliquæ difficultates. Circa priorem quidem, inter solos Catholicos: Circa posteriorem, inter Catholicos & Lutheranos. Prioris generis difficultates sunt hæc.
  2. Prima difficultas: Quomodo differant hæc tres propositiones; Deus est homo, Iesus est homo, Christus est homo? Non videntur differre, quia in omnibus est idem subiectum & prædicatum. Nam subiectum est persona Verbi, quæ in concreto vocatur *Deus*, *Iesus*, *Christus*, Prædicatum est homo. Respondeo. Differunt ex parte subiecti. Tametsi enim hi tres termini, *Deus*, *Iesus*, *Christus*, significant eandem personam Verbi, non tamen eodem modo. Nam persona Verbi potest tripliciter spectari. 1. quatenus præcise est persona Diuinæ naturæ. 2. quatenus præcise est persona humanæ naturæ. 3. quatenus est persona vtriusque naturæ. Primo modo significatur nomine **DEI**: Secundo, nomine Iesu: Tertio, nomine Christi.
  3. Itaque prima propositio, *Deus est homo*, est libera seu contingens, quia contingens est, Deum
seu

seu personam diuinæ naturæ esse hominem. Secunda est necessaria, quia necesse est, personam humanæ naturæ esse hominem. Tertia similiter est necessaria, quia necesse est, personam vtriusque naturæ esse Deum & hominem. Rursum prima, tametsi sit contingens, est tamen substantialis, quia Diuinitas & humanitas substantialiter vniuntur in persona Verbi. Reliquæ duæ sunt essentielles, quia personæ seu supposito humanæ naturæ essentielle est, esse hominem.

4. Secunda difficultas: An hæc propositio, *Deus est homo*, quam dixi esse contingentem, non possit etiam dici necessaria, sicut hæ duæ, *Iesus est homo*, & *Christus est homo*? Respondeo. Potest Nam Deus, qui est subiectum illius propositionis, potest dupliciter spectari. 1. quatenus præcise est persona naturæ Diuinæ: Et sic propositio est contingens, vt dixi. 2. quatenus est persona Verbi composita, subsistens in vtraque natura, diuina & humana. Et sic propositio est necessaria. Nam sicut hæc necessaria est, Persona Verbi, quatenus subsistit in diuinitate, est deus: sic etiam illa, Persona Verbi, quatenus subsistit in humanitate, est homo. Vide D. Thomam quæst. 16. art. 1. & Caietanum ibidem.

5. Tertia difficultas. An homo sit prædicatum vniuocum in his propositionibus, *Deus est homo*, *Iesus est homo*, *Christus est homo*? Vel, quod idem est, an *homo* sit aliquid vniuocum respectu dei & nostri, respectu Iesu & nostri, & respectu Christi & nostri? Respondeo, duo certa sunt. 1. quod natura humana sit eiusdem essentiæ ac rationis in illis omnibus. 2. quod sicut nos sumus veri homi-

nes , compositi ex anima & corpore ; ita etiam Verbum Diuinum (siue vocetur Deus, siue IESVS, siue Christus) sit verus homo , constans ex anima & corpore. Et hoc sensu dicitur in Symbolo Athanasij, Christum esse perfectum Deum, & perfectum hominem. Et in Synodo 5. Can. 8. Christum esse consubstantialem Patri secundum diuinitatem , & consubstantialem nobis secundum humanitatem. Hinc vltterius sequitur , naturam humanam esse quid vniuocum respectu Christi & nostri , quia est eiusdem rationis in Christo & in nobis.

6. DICES , Homo non tantum significat naturam humanam , sed etiam suppositum : At Christus & alij homines non conueniunt vniuoce in ratione suppositi , seu personæ , quia Christus includit personam diuinam & infinitam ; alij homines humanam & finitam. Respondeo. *Homo*, quando est subiectum propositionis , supponit pro supposito : quando vero est prædicatum, supponit pro humanitate. Cum igitur humanitas Christi sit eiusdem speciei cum humanitate aliorum hominum; necesse est , hoc prædicatum , *Homo*, vniuoce prædicari de Christo & aliis hominibus.

7. DICES 2. (& in idē fere recidit.) Homo prædicatur de Christo tanquam de supposito Diuino: At de nobis, tanquam de suppositis humanis: Ergo non prædicatur vniuoce. Nam suppositum Diuinum & suppositum humanum , non conueniunt vniuoce in ratione suppositi. Respondeo, non sequitur, quia non est necesse , vt subiecta vtriusque propositionis vniuoce conueniant in omnibus, sed satis est , si vniuoce conueniant in prædicato.

Hoc

Hoc autem fit in proposito. Nam Christus & alij homines, licet non conueniant vniuoce in ratione suppositi seu personæ, conueniunt tamen vniuoce in ratione hominis seu humanæ naturæ. Ac proinde, homo potest de illis vniuoce prædicari. Simile contingit in his duabus propositionibus, Petrus est albus, & equus est albus. Tametsi enim Petrus & equus non conueniant vniuoce in supposito, vel etiam in specifica natura; tamen vniuoce conueniunt in albedine: Ac proinde albedo potest vniuoce de illis prædicari in concreto.

8. Quarta difficultas. An hæc sit vera, *Deus factus est homo?* Respondeo. Est vera. Probatur 1. ex Scripturis, Ioann. 1. 14. *Verbum caro factum est.* Et Rom. 1. 3. *Qui factus est ei ex semine David, secundum carnem.* Deinde ex Symbolo, *Et homo factus est.* Accedit ratio, quia suppositum, quod prius simpliciter subsistit, & non est homo, si postea est homo, necesse est, factum esse hominem. At suppositum Verbi prius simpliciter subsistebat, & non erat homo, & nunc est homo: Ergo necesse est, vt factum sit homo.

9. Quinta difficultas. An etiam hæc sit vera, *Deus factus est hic homo?* Respondeo affirmatiue. Ratio sumitur ex dictis, quia Deus factus est homo: Et non est factus homo in communi: Ergo factus est hic homo: Et confirmatur 1. quia non assumpsit humanitatem in communi, sed hanc humanitatem. 2. quia factus est filius Virginis Mariæ.

10. DICES 1. Hic homo designat hoc suppositum: Sed Deus non est factus hoc suppositum. Ergo non est factus hic homo. Respondeo. Hic homo, quando est prædicatum in propositione,

non significat hoc suppositum, sed hanc humanitatem subsistentem. Cum ergo dicimus, Deus factus est hic homo, sensus est, Deus assumpsit hanc humanitatem subsistentem. Vel factum est, ut Deus subsisteret in hac humanitate.

11. DICES 2. Si Deus factus est hic homo, sequitur, Verbum factum esse Deum, quod est falsum. Sequela patet hoc syllogismo expositorio: Hic homo est Deus: Verbum factum est hic homo: Ergo Verbum factum est Deus. Respondeo. Negatur consequentia, quia sunt quatuor termini. Nam in conclusione additur aliquid maiori termino, quod in antecedente non erat positum, nempe illa particula, *factum*. Maior terminus est, *DEVS*. Eius loco in conclusione ponitur, *factum est Deus*. Idem fit in medio termino, qui est, *hic homo*. Nam eius loco in minore propositione ponitur, *Factum est hic homo*.

12. Sexta difficultas. An hæc propositio, *Deus factus est homo*, non solum sit vera, sed etiam propria? Negat Bonaventura in 3. distinct. 7. artic. 1. quæstione 2. Ratio eius est, quia si esset propria, significaret Deum mutatum esse. Sicut hæc, *Petrus factus est calidus*, significat Petrum mutatum esse. At Deus non est mutatus: Ergo non proprie factus est homo. Respondeo. Oppositum est probabilius, quia Deus nunc proprie est homo, cum antea non esset: Ergo proprie factus est homo. Nec tamen ideo mutatus est, quia quamuis intercesserit aliqua mutatio, illa tamen non est facta in Deo, sed in humanitate per unionem hypostaticam, ut supra explicatum est. Simile est, si dicam, *Petrus mihi factus est dexter*
aut

aut sinister. Hoc enim fieri potest, non quidem sine mutatione, sed tamen sine mutatione in Petro facta, per solam mutationem in me factam. Vide D. Thom. q. 16. art. 6. ad 2.

13. *QVÆRES.* An saltem per communicationem idiomatum dici possit, deum mutatum esse, quando factus est homo? Ratio dubij est, quia illa mutatio facta est in humanitate: Ergo per communicationem idiomatum potest tribui deo. Cōfirmatur à simili, quia ambulatio, comestio, & similes mutationes humanitatis Christi vere prædicantur de deo per communicationem idiomatum: Ergo etiam illa mutatio, per quam humanitas vnita est Verbo. Resp. Non est simile, quia prædicata humana, quæ prædicantur de deo per communicationem idiomatum, supponunt vnionem hypostaticam. Hæc autē mutatio, de qua agimus, ordine naturæ præcedit vnionem. Est enim actio, per quam fit vnio.

14. *DICES.* Ergo deus non potest dici genitus ex Virgine, per communicationem idiomatum, quia generatio prius natura facta est in humanitate, quam humanitas vnita fuerit Verbo. Respondeo. Non sequitur. 1. quia generatio substantialis non denominat subiectum, quod est humanitas, sed terminum, qui est ipsum suppositum. 2. quia hæc generatio nihil aliud est, quam vnio formæ cum materia, naturali modo facta: Hæc autem ordine naturæ supponit vnionem singularium partium ad Verbum, vt supra dictum est.

15. Septima difficultas. An sicut hæc est vera, *Deus factus est homo*, ita etiam ista, *Homo factus est Deus*? Respondeo. Illa potest dupliciter intelligi. 1.

improprie, hoc sensu, Homo factus est Deus, id est, Factum est, vt homo sit Deus. Et sic vera est. 2. Proprie, hoc sensu, Homo acquisiuit esse Diuinum, seu naturam Diuinam, per realem effectiōnem. Et sic falsa est, quia homo, cum sit subiectum in illa propositione, supponit pro persona seu supposito humanæ naturæ: Sed de nulla persona humanæ naturæ dici potest, factam esse Deum. Nam maxime diceretur de persona Christi, quæ tamen non est facta deus, cum per se & ex natura sua sit deus.

16. DICES I. Hæc est vera, *Homo genitus est Deus*: Ergo etiam hæc, *Homo factus est Deus*. Respondeo. Non sequitur, quia aliud est loqui de æterna generatione, aliud de tēporali effectiōne. Nam hic homo (nempe persona Verbi subsistens in hac humanitate) genitus est deus per æternam generationem. Non tamē hic homo, id est, persona Verbi, factus est deus per temporalem effectiōnem.

17. DICES 2. Per simplicem conuersionem videtur recte sequi, *deus factus est homo*: Ergo *homo factus est deus*. Confirmatur ex Patribus, qui ita loquuntur, vt Augustinus lib. 1. de Trinit. cap. 13. cum ait: *Talis erat illa susceptio, vt Deum hominem faceret, & hominem Deum*. Et Damascenus libro 3. capite 11. *Verbum caro factum est, & caro Verbum; Deus homo, & homo Deus*. Respondeo. Illa simplex conuersio non valet, quia mutatur suppositio terminorum. debet autem sic fieri; *deus factus est homo*: Ergo *is, qui factus est homo, est deus*. Sicut in simili, *Hic homo factus est Cæsar*: Ergo *is, qui factus est Cæsar, est hic homo*. Non autem sic: Ergo *Cæsar factus est hic homo*. Hoc enim falsum est.

18. Octava difficultas, An hæc propositio, *Homo factus est Deus*, tametsi vera non sit, vt dictum est, possit tamen esse vera, si humanitas Christi prius tempore extitisset in alio supposito, quam assumeretur à Verbo? Respondeo. Nec tunc quidem vera esset. Nam si humanitas Christi prius extitisset in supposito creato, & postea fuisset assumpta à supposito Verbi, iam suppositum illud creatum non fuisset factum Deus, sed desisset esse in rerum natura, & aliud suppositum increatum in locum eius successisset. Si autem humanitas Christi prius extitisset in supposito increato, vt in supposito Patris aut Spiritus sancti; & postea fuisset assumpta à supposito Filij; ne sic quidem suppositum Patris aut Spiritus sancti factum esset Deus, sed per se, & ex natura sua fuisset Deus.

19. Nona difficultas. An hæc sit vera, *Christus est creatura*? Negant Magister in 3. distinctione 11. diuus Thomas, Durandus, Paludanus, & Capreolus ibidem. Primo, quia Patres ita sentiunt, vt Basilius libro secundo contra Eunomium, Ambrosius libro primo de fide capite sexto, Chrysostomus homilia 3. in Ioannem. Secundo, quia omnis creatura aliquando non fuit: At Christus semper fuit: Ergo non est creatura. Tertio, quia sequeretur Verbum esse creaturam, quod est hæreticum. Sequela patet hoc syllogismo: Christus est creatura: Christus est Verbum: Ergo Verbum est creatura.

20. Respondeo 1. Si nomen creaturæ significet rem ex nihilo productam, Christus non potest dici creatura, quia non est productus ex nihilo.

Includit enim suppositum Diuinum, quod non est ex nihilo, productum.

21. Respondeo 2. Si nomen creaturæ significet quamcunque rem in tempore productam per aliquam actionem vel effectiōem, Christus secundum humanitatē potest dici creatura. Ita D. Thomas qu. 16. art. 8. Ratio est, quia secundū humanitatem est aliquid productum in tempore per veram actionem. Quæres, An simpliciter dici possit, Christum esse creaturam, in hoc sensu? D. Thomas suadet, vt dicamus hoc modo, Christus secundum humanam naturam est creatura; non autem absolute, Christus est creatura. Ratio est, quia Ariani dicebant, Christum esse creaturam, & minorem Patre, non solum ratione humanæ naturæ, sed etiam ratione Diuinæ personæ. Vnde ne videamur fauere illorum errori, non debemus simpliciter dicere, Christum esse creaturam, sed cum determinatione, Christum secundum humanitatem esse creaturam.

22. Respondeo 3. Quamuis hoc ita sit, tamen in rigore potest hæc esse vera, *Christus est creatura*. Sic enim loquuntur Patres. Leo Papa Serm. 3. Pentecost. *Si homo ad imaginem Dei factus, legem Dei seruasset, creator hominum creatura non fieret.* Et Nazianzenus orat. 34. *O nouam mistionem & admirandam temperationem: qui est, fit: Et qui nō est creatus, creatur.* Et Augustinus in Enchiridio c. 38. *Illam creaturam, quam virgo concepit.* Accedit ratio, quia proprietates creaturæ dicuntur de Christo, vt esse mutabilem, finitum, passibilem: Ergo etiam dici potest, Christum esse creaturam.

23. Ad argumenta contraria sic respondeo.

Ad 1.

Ad 1. Patres citati negant solum contra Arianos, Christum secundum Diuinitatem esse creaturam. Ad 2. Omnis creatura secundum id, quo est creatura, aliquando non fuit. Ad 3. Negatur consequentia, quia sunt quatuor termini. Nam Christus aliter sumitur in Minore; aliter in Maiori. Deinde concedi potest, in aliquo sensu, Verbum esse creaturam. Sicut enim Verbum vocatur homo, quia assumpsit humanam naturam; sic potest vocari creatura, quia assumpsit creaturam.

QVÆSTIO III.

Quid sentiant Lutherani de communicatione Idiomatum?

1. **L**utherani docent, communicationem idiomatum in eo consistere, quod proprietates seu attributa Diuinæ naturæ, cuiusmodi sunt, omnipotentia, omniscientia, immensitas seu omnipræsentia, & alia similia, realiter communicata sint humanitati Christi: Ac proinde, quod veræ sint hæ propositiones: Humanitas Christi est omnipotens, omniscia, vbique præsens. Item, Christus secundum humanitatē est omnipotens, omniscius, & vbique præsens.

2. Nota, tripliciter intelligi posse, attributa Diuina communicata esse humanitati Christi. Primo, quod communicata sint humanitati, non in se, sed in supposito seu persona Verbi. Sic verum est. Nam humanitati datum est, vt subsistat in persona Verbi, quæ est omnipotens, omniscia, vbique præsens. Vel, vt alij loquuntur, per vnionem

hypostaticam factum est, non quidem, vt humanitas in se sit omnipotens, omniscia & vbique præsens; sed vt sit humanitas illius personæ, quæ est omnipotens, omniscia, & vbique præsens. Vide Bellarminum lib. 3. de Christo, cap. 15. §. *quæ cum illa sint.*

3. Secundo, quod cōmunicata sint humanitati, non solum in persona Verbi, sed etiam in ipsa humanitate. Non tamen proxime, immediate, & formaliter; sed tantum mediate, consequenter, & identice. Sic etiam verum est. Nam sola subsistentia Verbi, proxime, immediate & formaliter communicata est humanitati in se, & per illam proxime, immediate & formaliter subsistit humanitas. Sed quia illa subsistentia re ipsa idem est, cum essentia & attributis Diuinis, ideo consequenter & identice essentia & attributa Diuina communicata sunt humanitati. Non vt humanitas per illa sit omnipotens, omniscia, & vbique præsens, sed vt per illa, quatenus identificantur cum subsistentia, subsistat. Vide Valentiam qu. 2. punct. 3. §. 3.

4. Tertio, quod communicata sint ipsi humanitati in se proxime, immediate, & realiter sicut subsistentia illi communicata est. Ac proinde sicut recte dicimus, Humanitatem Christi subsistere subsistentia Diuina; sic etiam recte dici, humanitatem Christi omnipotentem esse omnipotentia diuina; & omnisciam omniscientia diuina; & vbique præsentem, immensitate diuina. Sic intelligunt Lutherani. Et hoc sensu nos impugnamus Lutheranos.

5. Dicimus ergo, attributa diuina hoc sensu
NON

non esse communicata humanitati Christi, ac proinde in tali communicatione non consistere communicationem Idiomatum, de qua disputamus. Ratio sumitur ex iis, quæ dicta sunt cap. 4. quæst. 2. §. 3. quia impossibile est, attributa diuina substantialiter vniri seu communicari humanitati Christi. Cum enim quodlibet attributum intrinsece & essentialiter includat reliqua, necesse est, vt si vnum vnatur, seu cōmunicetur humanitati, reliqua omnia illi vniantur seu communicentur. At omnia non possunt illi vniri: Ergo nullum potest. Minor probatur, quia constat hæc tria non posse. 1. esse actum purum. 2. esse æternum. 3. esse independentem. Cum enim humanitas essentialiter sit composita, non potest esse actus purus. Et cum sit creata in tempore, non potest esse ab æterno: Et cum sit dependens à Deo, non potest esse independentens.

6. **DICES** 1. Subsistentia diuina potest substantialiter communicari humanitati, & re ipsa communicata est: Ergo etiam potest illi communicari esse actum purum, esse æternum, esse independentem. Nam subsistentia diuina est actus purus, est æterna, est independentens. Respondeo. Non sequitur, quia licet subsistentia comunicetur humanitati in ratione subsistentiæ, non tamen in ratione puri actus, aut æterni, aut independentis. Non enim repugnat humanitati subsistere per subsistentiam diuinam; sicut repugnat illi, esse actum purum, æternum, independentem.

7. **DICES** 2. Ergo falsum est, quod ante diximus, si vnum attributum Diuinum posset communicari
humanit

humanitati, reliqua omnia posse. Nam subsistentia potest illi communicari, & tamen reliqua non possunt. Respondeo. Subsistentia non est attributum diuinum. 1. Quia attributa diuina sunt aliquid absolutum in deo: subsistentia est relatiua. 2. Vnum attributum est de intrinseca ratione alterius: At subsistentia Verbi nec est de intrinseca ratione subsistentiæ Patris aut Spiritus sancti; nec de intrinseca ratione vllius attributi. Hinc sequitur 1. subsistentiam relatiuam Verbi posse communicari, & reipsa communicatam esse humanitati Christi; sine subsistentia relatiua Patris aut Spiritus sancti; quia vna alteram intrinsece & essentialiter non includit. 2. eandem subsistentiam relatiuam communicari posse; & reipsa communicatam esse humanitati Christi; sine attributis diuinis; quia relatiua subsistentia non includit intrinsece & essentialiter attributa diuina. Nec obstat, quod supra dixi, subsistentiam relatiuam esse realiter idem cum essentia & attributis diuinis. Est quidem realiter idem cum illis; sed tamen intrinsece & essentialiter non includit illa.

8. Lutherani multa obiiciunt. Primo, illud Coloss. 2. 9. *In ipso habitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter.* At plenitudo diuinitatis completitur essentiam diuinam & omnia illius attributa: Ergo hæc omnia corporaliter habitant in humanitate Christi. Respondeo. Aliud est loqui de humanitate Christi, aliud de ipso Christo. Igitur verba Apostoli possunt dupliciter exponi. Primo, quod plenitudo diuinitatis habitet in humanitate Christi. Hoc quidem Apostolus expresse non

non dicit, sed tamen aliquo sensu verum est. Habitat enim in humanitate, non per se & formaliter, sed identice seu per aliquid, quod est idem cum Diuinitate, nempe per subsistentiam relativam Verbi. Nam hæc subsistentia per se & formaliter communicata est humanitati: Et quia identificatur cum essentia & attributis, ideo essentia & attributa sunt illi communicata per subsistentiam, quæ est realiter idem cum illis. (Vide supra §. 3.) Et sic exponit Valéria quæst. 2. punct. 3. §. 2. & 11. Secundo, quod plenitudo diuinitatis habitet in ipso Christo. Cum enim Christus sit verus Deus, & verus homo, necesse est, vt sicut in eo est plenitudo humanitatis, sic etiam sit plenitudo Diuinitatis. Vel, quod idem est, sicut in eo est natura humana cum suis proprietatibus & attributis, sic etiam sit natura Diuina cum suis proprietatibus & attributis.

9. Hinc constat discrimen inter Christum & humanitatē Christi. Nam essentia & attributa Diuina non sunt formaliter & per se communicata humanitati, sed tantum identice, quatenus sunt realiter idem cum subsistentia relatiua, vt dictum est. At Christo per se & formaliter communicata sunt, in persona Verbi. Nam persona Verbi subsistit in vera Diuinitate & vera humanitate: Et sicut subsistentia relatiua per se & formaliter est in persona Verbi, sic etiam essentia Diuina & omnia illius attributa. Vnde etiam fit, quod sola subsistentia Verbi possit in concreto prædicari de humanitate, non autem essentia aut attributa. Nam verum est dicere, Humanitas Christi subsistit per subsistentiam Verbi: Falsum, humanitas

nitatis Christi est Deus, est omnipotens, infinita, independens. Quæ tamen omnia possunt prædicari de ipso Christo. Nam omnia per se & formaliter sunt in Christo. Itaque verum est dicere, Christus est Deus, omnipotens, infinitus, independens, subsistens.

10. Notandæ sunt autem hæ duæ particulæ. 1. *Plenitudo Diuinitatis.* 2. *corporaliter.* Nam illæ significant, aliter in Christo, aliter in aliis Sanctis habitare diuinitatē. In Christo habitat per plenitudinem: In aliis per diuisionem. (1. Corin. 12.4.) In Christo corporaliter, id est, vere & substantialiter, in aliis participatiue. Nam ipsa diuinitas vere & substantialiter est in Christo: in aliis per dona quædam à diuinitate participata.

11. Secundo obiiciunt illud Matth. 11.27. *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo.* Si omnia, ergo etiam attributa diuina. Respondeo. Hoc dictum est de Christo, non de humanitate Christi. Potest autem dupliciter intelligi. 1. quod omnia sint illi tradita per æternam generationem. Et sic non est ad propositum. 2. quod omnia sint illi tradita per vnionem hypostaticam: non tamen in ipsa humanitate, sed in persona Verbi, quæ subsistit in humanitate. Vide supra §. 2. Eodem modo explicari potest illud Ioan. 13. 3. *Omnia dedit ei pater in manus.*

12. Tertio obiiciunt illud Matth. 28.18. *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* Respondeo. Hoc etiam de Christo, non de humanitate dictum est. Et potest etiam dupliciter intelligi. 1. De potestate Diuina seu increata, quæ data est Christo, non in humanitate, sed in persona Verbi. 2. De imperio,

imperio, quod datum est illi in omnes creaturas, iuxta illud Hebræorum 2.7. *Constituisi eum super opera manuum tuarum.* Et ibidem, *Omnia subiecisti sub pedibus eius.* Reliquæ obiectiões pertinent ad sequentem quæstionem.

Q V Æ S T I O IV.

An humanitas Christi per communicationem Idiomatum sit ubique.

1. **A**ffirmāt Lutherani, vt ex dictis patet. Sicut enim generatim docent, omnia attributa diuina realiter communicata esse humanitati Christi; ita etiam speciatim, attributum immensitatis, seu omnipræsentiaē communicatum illi esse: Ac proinde Christum, non solum secundum diuinitatem, sed etiam secundum humanitatem esse ubique. Et ab hoc speciali dogmate vocati sunt Vbiquetarij, seu Vbiquistæ.

2. Sed facile refelluntur. Primo ex dictis, quia nullum attributum diuinum potest humanitati aut vlli alteri creaturæ substantialiter vniri aut communicari, vt probatum est. 2. quia ex Scriptura constat, Christum secundum humanitatem non esse ubique. Ioan. 6. 24. *Cum vidisset turba, quod Iesus non esset ibi.* Et Marc. 16. 6. *Surrexit, non est hic.* quia similiter constat, Christum secundum humanitatem mutasse locum: Et nunc fuisse in vtero materno, nunc extra vterum: nunc in Iudæa, nunc in Samaria, nunc in Galilæa, nunc in Ægypto: postea pependisse in cruce, positum fuisse in Sepulchro; resurrexisse, ad cælos ascendisse.

ascendisse. Quæ omnia manifeste docent, non fuisse vbiq̄ue.

3. Respondent Lutherani, hoc solum colligi ex dictis, Christum non esse vbiq̄ue localiter & visibiliter; Esse nihilominus vbiq̄ue illocaliter & inuisibiliter. Sed hæc distinctio non iuuat. Primo, quia ex illa sequitur, Christum secundum humanitatem in instanti conceptionis fuisse localiter in vtero materno, & illocaliter in toto mundo: Ac proinde in vtero conceptum esse localiter; extra vterum, illocaliter. Item, in cruce passum, & mortuum esse localiter & visibiliter: In toto mundo, illocaliter & inuisibiliter. Imo duplici modo conceptum esse in vtero, & passum in cruce: semel localiter, & semel illocaliter. Nam si eo tempore, quo fuit localiter in vtero & in cruce, fuit vbiq̄ue illocaliter & inuisibiliter; necesse est fuisse etiã in vtero & in cruce illocaliter & inuisibiliter. Quæ omnia inaudita & absurda sunt.

4. Deinde, distinctio illa non habet locum in anima Christi pro eo tempore, quo fuit separata à corpore in triduo mortis. Tunc enim nusquam fuit localiter & visibiliter, sed vbiq̄ue tunc fuit, ibi fuit illocaliter & inuisibiliter. At certum est, non fuisse tunc vbiq̄ue, quia quando deseruit corpus & descendit ad inferos, nõ mansit in corpore. Et similiter, quando ab inferis rediit ad corpus, non mansit apud inferos. Quomodo ergo potuit esse vbiq̄ue? Si enim illocaliter & inuisibiliter discessit à corpore, certe illocaliter & inuisibiliter non mansit in corpore. Et rursus, si illocaliter & inuisibiliter rediit ad corpus, certe illocaliter & inuisibiliter nõ mansit apud inferos.

5. Variæ

5. Variæ sunt Lutheranorum obiectiones. Prima sumitur ex vi vnionis hypostaticæ, hoc modo. Quando duæ res inseparabiliter inter se vnitæ sunt, tunc vbi est vna, ibi necesse est alteram esse; alioqui, si vna esset alicubi, vbi altera non est, iam non essent inseparabiliter inter se vnitæ. Sed humanitas Christi & persona Verbi sunt inseparabiliter inter se vnitæ: Ergo vbi est persona Verbi, ibi est humanitas Christi: At persona Verbi est vbique: Ergo & humanitas est vbique. Et confirmatur ex Damasceno libro 3. capite 3. vbi ait, humanitatem & personam Verbi, non solum inseparabiliter, sed etiam indistanter vnitas esse. Itaque vna non distat ab alia. Distaret autem, si vna esset vbique, & altera incerto tantum loco. Respondeo. Maior falsa est, si nihil aliud addatur. Nam vnio duarum rerum inseparabilium & indistantium non requirit, vt vbicumque est vna, ibi sit altera; sed solum, vt alicubi sint simul, & non distent. Si enim nullibi essent simul, iam essent separatæ & distantes. Hoc patet primo in anima & capite Christi, quæ inseparabiliter & indistanter vnita sunt: Et tamen non vbicumque est anima, ibi est caput, cum anima sit in pedibus, vbi caput non est. Sunt tamen alicubi simul, & non distant: quod satis est ad vnionem. Secundo, idem patet in Sole & orbe solari, quæ eodem modo vnita sunt: Et tamen Sol non est in toto terræ circuitu, sicut est orbis solaris.

6. **D I C E S**, Hoc exemplum de Sole non est ad rem, quia Sol non est vnitus toti orbi solari, sed tantum parti. At humanitas Christi vnita est toti

Verbo. Respondeo. Hoc non obstat, quia etiam caput Christi unitum est toti animæ: Et tamen non ubicunque est anima, ibi est caput. Itaque hæc regula tenenda est: Quando duæ res totaliter & adæquate inter se unitæ sunt, tunc ubi est vna, ibi est altera. Quando autem non totaliter & adæquate unitæ sunt, tunc vna potest esse alicubi, ubi altera non est. Priori modo unita sunt superficies chartæ & albedo; materia & forma Solis; materia & forma aquæ; intellectus & voluntas Angeli. Posteriori, caput & anima, Sol & orbis solaris, clauus & rota, finitum & infinitum.

D I C E S 2. Si persona Verbi est alicubi, ubi non est humanitas, iam Verbum alicubi est homo, & alicubi non est homo, quod est absurdum. Respondeo. Non sequitur. Nam hæc duæ Propositiones sunt distinctæ. Verbum alicubi est sine humanitate, & Verbum alicubi existens non est homo. Prior vera est, & bene sequitur ex illo antecedente; Posterior falsa est, & non bene sequitur.

8. Secunda obiectio sumitur ex communicatione Idiomatum, hoc modo; Verbum est ubique: Christus homo est Verbum: Ergo Christus homo est ubique: Ergo & humanitas est ubique. Nam sine humanitate non est homo. Et confirmatur, quia Christus ubique est homo: Ergo ubique habet suam humanitatem. Si enim alicubi non haberet suam humanitatem, iam alicubi esset homo sine humanitate, quod est absurdum. Respondeo. Prior consequentia, *Ergo Christus homo est ubique*, conceditur. Nam vt Christus homo, per communicationem idiomatum, dicatur esse ubi

se ubique, satis est, quod persona Christi sit ubique, tametsi humanitas non sit ubique. Unde neganda est posterior consequentia. Non enim sequitur, Christus homo est ubique: Ergo humanitas est ubique. Nam Christus homo non est ubique ratione humanitatis, sed ratione personæ Verbi. Sicut etiam non sequitur, Christus homo est æternus: Ergo humanitas est æterna. Non enim est æternus ratione humanitatis, sed ratione personæ.

9. Illa autem Propositio, *Christus ubique est homo*, distinguenda est. Nam si illa particula *Ubi-que*, cadit supra prædicatum *Homo*, tunc falsa est Propositio. Ratio est, quia prædicata supponunt pro formali significato: Ergo homo, quando est prædicatum, supponit pro humanitate. Cum ergo dicitur, *Christus ubique est homo*, sensus est, Christus ubique habet suam humanitatem. Quod falsum est. Sicut etiam falsum est dicere, Christus ab æterno est homo, id est, ab æterno habet suam humanitatem. Si autem particula *ubique*, coniungitur præcise cum subiecto, tunc admitti potest illa Propositio, *Christus ubique est homo*, id est, Christus, qui est ubique, est homo. Vel, Christus ubique existens, est homo. Hinc patet, eodem modo distinguendam esse hanc propositionem: *Verbum alicubi non est homo*. Nam vera est hoc sensu: Verbum alicubi est sine humanitate. Vel, Verbum alicubi non habet suam humanitatem. Falsa est hoc sensu: Verbum alicubi existens non potest dici homo: Vel, Verbum alicubi existens non est homo. Similes sunt hæ duæ: Anima alicubi est sine capite; & ani-

ma alicubi existens, non est forma capitis. Hæc enim falsa est, illa vera.

10. Tertia obiectio sumitur ab inconuenienti. Nam si humanitas Christi non est vbique, sequitur Verbum Diuinum moueri localiter, quod est absurdum. Sequela patet, quia si humanitas non est vbique, ergo potest moueri de loco in locum: Ergo cum mouetur, vel defert secum personam Verbi sibi vnitam, vel non. Si defert, mouetur persona Verbi. Si non defert, definit esse vnita personæ Verbi. Vtrumque absurdum est. Respondeo. Humanitas Christi quando mouetur de loco in locum, non defert secum personam Verbi, quæ vbique est, sed defert secum vnionem cum persona Verbi, quæ non est vbique.

11. Quarta obiectio sumitur ex illo Eph. 4.10. *Qui descendit, ipse est, qui ascendit supra omnes cælos, ut impleret omnia.* Hinc colligunt Lutherani, Christum post ascensionem cepisse esse vbique secundum humanitatem, quia cepit omnia loca implere. Ideo enim ascendit, ut omnia impleret. Respondeo. Sensus Apostoli est alius; nempe Christum prius descendisse ad inferos, ac deinde ascendisse supra omnes cælos; ut omnia loca, infima, media, suprema, successiue impleret per suam præsentiam, virtutem, gloriam, victoriam, triumphum: Et sic caperet possessionem sui imperij in omnes creaturas, & tanquam Rex solenni pompa inauguraretur. Sic explicant Theophylactus, Oecumenius, Cornelius in Commentario, & S. Bernardus ferm. 2. de ascensione Domini, vbi ait: *Ascendit super omnes cælos, ut adimpleret omnia. Iam n. cum se Dominum vniuersorum, quæ sunt in terra, & in mari,*
& in

& in inferno probasset, non restabat, nisi ut aëris & cœlorum se esse Dominum approbaret, &c.

12. Hinc sequitur, Lutheranos & sibi ipsis, & Apostolo contradicere: Sibi quidem, quia docent humanitatem Christi propter unionem hypostaticam esse ubique; ac proinde ab instanti conceptionis, quo facta est unio hypostatica, cepisse esse ubique. Non ergo post ascensionem cepit esse ubique. Apostolo autem, quia Apostolus dicit, Christum secundum humanitatem descendisse ad inferos. Ergo prius non erat apud inferos. Item, ascendisse ad cœlos: Ergo prius non erat in cœlis. Ergo vi unionis hypostaticæ non erat ubique.

13. Quinta obiectio sumitur ex illo Rom. 8. 34. *Christus IESVS, qui est ad dexteram Dei.* Et Coloss. 3. 1. *Quæ sursum sunt, querite, ubi Christus est in dextera Dei sedens.* Et Heb. 1. 13. *Sede à dextris meis.* Hinc etiam colligunt, Christum secundum humanitatem esse ubique, quia sedet ad dexteram Dei Patris, quæ est ubique. Respondeo. Duplex est explicatio illius sessionis. Vna, quod per dexteram Dei intelligatur beatitudo æterna. Ita Hieronymus in cap. 1. ad Eph. & Augustinus lib. de Fide & Symbolo cap. 7. & lib. de Agone Christiano cap. 26. qui non solum Christum, sed etiam alios beatos vult sedere ad dexteram Dei, iuxta illud Eph. 2. 6. *Consedere nos fecit in cœlestibus in Christo.* Et Matth. 25. 33. *Statuet oves à dextris suis: hœdos autem à sinistris.* Hæc explicatio nihil fauet Ubiquitariis.

14. Altera est probabilior, quod per dexteram Dei intelligatur æqualitas potentia, gloria, &

Maiestatis dei; vt sensus sit, Christum federe ad dexteram dei, id est, æqualem esse deo in potentia, gloria, & Maiestate: Vel pari potentia, gloria & Maiestate regnare & gubernare cū deo Patre. Ita Athanasius, Basilius, vterque Cyrillus, damascenus, Chrysostomus, Ambrosius, & alij apud Bellarminum lib. 3. de Christo cap. 15. Hæc expositio videtur fauere Lutheranis, sed reuera non fauet. Tametsi enim hæc equalitas data sit Christo homini, non tamen data est illi in humanitate, sed in persona Verbi. Non enim factum est, vt humanitas in seipsa sit æqualis deo in potentia, gloria, & Maiestate; sed vt sit humanitas personæ Verbi, quæ habet æqualem potentiam, gloriam, & Maiestatem cum personâ Patris. Vide supra quæst. 3. §. 2.

15. D I C E S, Hoc factum, est in instanti Incarnationis, quando humanitas Christi vnita fuit personæ Verbi. Apostolus autem loquitur de sessione ad dexteram Dei Patris, quæ contigit post ascensionem. Respondeo. In illa sessione duo spectari debent. 1. æqualitas Christi cum Deo Patre. Hæc illi data est in instanti incarnationis. 2. Manifestatio illius æqualitatis. Hæc facta est per ascensionem, quando Christus tanquam victor & triumphator cum solenni pompa ascendit in cœlum. Tunc enim cepit, quoad externam celebritatem, federe à dextris Dei Patris, id est, tunc cepit agnosci & honorari tanquam Deus, vt patet ex illo Philipp. 2. 9. *Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est supra omne nomen, vt in nomine I E S U omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium & infernorum; & omnis*

nis lingua confiteatur, quia Dominus IESVS Christus est in gloria Dei Patris. Nota, Vt omnis lingua confiteatur, Christum esse in gloria Patris, quod antea confessa non erat, quia antea non innotuerat omnibus.

16. Sexta Obiectio sumitur ex illo Matth. 18. 20. *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Et cap. 28. 20. *Ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem seculi.* Respondeo. Hinc solum colligitur, Christum adesse omnibus bonis & fidelibus per suam gratiam & directionem; non tamen per praesentiam corporalem. Nam si Christus loqueretur de praesentia corporali, non tantum adesset bonis, sed etiam improbis, secundum expositionem Lutheranorum; quod tamen est alienum à mente Christi. Hic iterum patet, Lutheranos & sibi ipsis, & Christo contradicere. Sibi, quia paulo ante asseriebant, Christum post ascensionem cepisse esse ubique. At hic contendunt, eum antea fuisse ubique. Christo autem, quia Christus solum asserit, se praesentem esse & fore bonis: At Lutherani volunt conuincere, praesentem esse omnibus, tam bonis, quam malis: Nec tantum hominibus, sed etiam aliis creaturis, quod nullo modo conuinci potest, nec ex verbis Christi, neque ex ipsius mente ac intentione.

17. Septima Obiectio sumitur ex quibusdam Patribus, qui videntur fauere Ubiquitati, praesertim Chrysostronus, Augustinus, Cyrillus, Ambrosius, Hieronymus, & Gelasius. Sed re vera non fauent, vt ostendit Bellarminus lib. 3. de Christo c. 18.

CAPVT VIII.

De gratia Christi.

DEinceps agendum est de perfectionibus Christi ex parte humanitatis, cuiusmodi sunt hæ tres potissimum, gratia, scientia, potentia. Nomine gratiæ multa possunt intelligi. 1. gratia habitualis. 2. gratia actualis. 3. gratiæ gratis datæ. 4. Virtutes. 5. dona Spiritus sancti. Quæ omnia conueniunt Christo, quatenus est homo singularis. Nam de Christo, quatenus est caput Ecclesiæ, postea suo loco disputabitur. Igitur de gratia Christi quæritur 1. An in Christo fuerit gratia habitualis? 2. quando & quomodo data sit illi hæc gratia? 3. An fuerit infinita? 4. An potuerit augeti? 5. an in Christo præter gratiam habituaalem, fuerit etiam actualis? 6. an gratiæ gratis datæ? 7. an Virtutes, præsertim Fides, Spes, pœnitentia? 8. an dona Spiritus sancti? Vide D. Thom. quæst. 7.

QVÆSTIO I.

An in Christo fuerit gratia habitualis?

1. **S**uppono, Christum secundum humanitatem, fuisse Deo gratum, sanctum, iustum, innocentem, vt constat ex Scripturis. Matth. 3. 17. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi placui.* Et Luc. 1. 35. *Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei.* Et Ioann. 1. 14. *Plenum gratia & veritatis.* Hebr. 7. 26.

Talis

Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus. Est ergo quæstio, an fuerit talis per gratiam vnionis, an vero per gratiam habitualementem?

2. Aliqui putant, non potuisse sanctum esse, & Deo gratum, nisi per gratiam habitualementem. Ratio est, quia effectus formalis non potest esse sine sua forma: sed esse sanctum & gratum Deo, est effectus formalis gratiæ habitualis: Ergo Christus sine tali gratia non potuit habere illum effectum. Hinc inferunt 1. Christum non potuisse mereri sine gratia habituali, quia nemo potest mereri apud Deum, nisi sit Deo gratus: nec potest esse gratus sine gratia habituali. 2. inferunt, Si humanitas assumeretur à Deo, & non daretur illi gratia habitualis, fore, ut homo sit Deus, & tamē non sit sanctus & Deo gratus. Vide Suarez disp. 18. sect. 1.

3. PRIMA CONCLUSIO. Christus secundum humanitatem fuit sanctus & Deo gratus per vnionem hypostaticā. probatur ex iis Scripturæ locis, ubi dicitur vnctus, ut Psalm. 44. 8. & Lucæ 4. 18. & Actor. 4. 27. & alibi. Hæc enim vnctio, ut interpretantur Patres, facta est per vnionem hypostaticam, quia per eam factum est, ut persona Verbi, & ipsa diuinitas substantialiter attingeret humanitatem, & illam hoc modo vngeret, sanctificaret, & quasi Deificaret. Vnde Nazianzenus orat. 36. & 42. expressæ ait, humanitatem Christi *delibutam, perunctam, & Deificatam* esse ipsa Diuinitate. Et Cyrillus libr. 4. in Ioan. cap. 29. Christum vocari vnctum, non sicut alios Reges, & Prophetas, sed quia Verbum caro factum est. Et Nicetas lib. 3. thesauri cap. 3. *Ipsè, inquit, seipsum*

*unxit. Diuinitas enim humanitatis unctio est. Et simili-
ter Damascenus lib. 3. cap. 3. Ipse enim seipsū unxit:
ungens quidem, ut Deus, sua Deitate corpus: unctus
autem ut homo. Nam ipse est hoc, & illud: siquidem
unctio, Deitas humanitatis.*

4. Accedit ratio, quia certum est, homines sanctificari per aliquam participationem Diuinitatis, quæ est sanctitas per essentiam: At nulla potest esse maior participatio Diuinitatis, quam per substantialem vnionem cum persona diuina: Ergo per hanc maxime potest aliquis sanctificari. Sicut ergo certum est, humanitatem Christi substantialiter vnitam esse personæ Verbi; ita certum est, per hanc vnionem sanctificatam esse.

5. SECUNDA CONCLUSIO. Christus secundum humanitatem fuit etiam sanctus & Deo gratus per gratiam habitualem. Ita Diuus Thomas quæstione 7. articulo 1. Vbi probat tribus argumentis hanc gratiam fuisse in anima Christi. Primo, quia ipsius anima propinquior est Deo, propter vnionem hypostaticam, quam animæ reliquorum hominum: Ergo maiorem gratiæ influxum ab illo recipit. Secundo, quia ad supernaturales operationes indigebat hac gratia. Tertio, quia influit gratiam in alios homines: Ergo debet illam in se habere. Antecedens patet ex illo Ioan. 1. 16. *De plenitudine eius nos omnes accepimus.* D I C E S, Gratia est quædam participatio diuinitatis: Sed Christus est deus secundum veritatem, & non secundum participationem: Ergo in Christo non est gratia habitualis. Respondeo cum Diuo Thoma articulo 1. ad 1. Licet Christus sit verus Deus secundum personam & naturam
Diuinam;

Diuinam: tamen anima Christi non fuit Diuina per essentiam, & ideo debuit fieri diuina per participationem.

6. TERTIA CONCLUSIO. Christus secundum humanitatem duobus modis fuit sanctus & Deo gratus, vt ex dictis patet. 1. per gratiam vnionis. 2. per gratiam habitualem. Est tamen discrimen inter hos duos modos. Nam prior sanctitas est substantialis; posterior accidentalis. Deinde, prior sanctificatio non fit formaliter per vnionem, sed potius per diuinitatem, quæ mediante vnione sanctificat humanitatem; posterior autem formaliter fit per gratiam habitualem. Ratio est, quia vnio formaliter non est sanctitas, sed coniunctio cum sanctitate: At gratia habitualis formaliter est sanctitas. Hinc fit, vt vnio per se, non faciat hominem formaliter sanctum, iustum, impeccabilem; sed quatenus est vnio cum persona diuina: At gratia per se facit hominem iustum, sanctum, & Deo gratum.

7. DICES I. Vnio est perfectior, quam gratia habitualis: Si ergo gratia per se formaliter sanctificat, multo magis vnio. Respondeo. Vnio perfectior est in suo gradu, quam gratia; & perfectius etiam sanctificat, quam gratia, quia concurrat ad perfectiorem sanctificationem: sed non simili modo sanctificat, quo gratia. Nam vnio, vt dixi, sanctificat applicando sanctitatem; gratia vero sanctificat per se ipsam formaliter.

8. DICES 2. Patres docent humanitatem Christi sanctificari per vnionem: Ergo vnio per se sanctificat. Respondeo. Humanitas sanctificatur per vtramque, & per vnionem, & per diuinitatem

tem

rem Verbi, sed diuerso modo. Nam per diuinitatem sanctificatur, tanquam per sanctitatem, seu formam sanctificantem: At per vnionem, tanquam per applicationem humanitatis ad sanctitatem. Hinc fit, vt Patres indifferenter, nunc diuinitati, nunc vnioni tribuant hanc sanctificationem. Nam aliqui dicunt, humanitatem Christi fuisse delibutam, vnctam & sanctificatam per Diuinitatem; alij per vnionem & assumptionem. Vtrumque verum est, diuerso sensu, vt iam explicauimus.

9. **D I C E S 3.** Si persona Angelica vniretur humanitati, non sanctificaret illam per suam substantiam: Ergo nec persona Diuina, per suam substantiam & diuinitatem sanctificat humanitatem Christi, cui vnita est. Respondeo. Non sequitur. 1. quia persona Angelica non est per se sancta, sed per accidens tantum, ratione gratiæ habitualis: At persona diuina est ipsa sanctitas per se. 2. quia persona Angelica non necessario excluderet peccatum ab humanitate assumpta, quod tamen excludit persona Verbi.

10. **Q V A R T A C O N C L V S I O.** Ex dictis sequuntur hæc tria. Primo, effectum formalem, quo quis dicitur sanctus & gratus Deo, duplicem esse: Alterum substantialem, alterum accidentalem. Et vtrumque esse à sua causa formali, vel quasi formali. Secundo, humanitatem non potuisse vniri personæ Verbi, nisi simul fieret sancta & impeccabilis, quia persona Verbi, quatenus est vnita humanitati, non potest non illam Deificare, & sanctificare. Tertio, gratiam habitualement non fuisse Christo simpliciter necessariam ad sanctitatem

tem & meritum, quia per solam gratiam vnionis potuit vtrunque consequi.

11. *Quæres*, Cur ergo data est illi gratia habitualis? *Respondeo*. Si præcise loquamur de gratia habituali, quæ secundum D. Thomam est in essentia animæ, & realiter distinguitur ab habitu charitatis; ideo data est Christo, vt nõ solum substantialiter, sed etiam accidentaliter esset sanctus, & Deo gratus: Neque solum per sanctitatem personaliter coniunctam, sed etiam per formam intrinsece in hærentem. Si autem loquamur de gratia habituali, quatenus sumitur generatim pro quouis habitu gratuito & supernaturali; ideo data est Christo, vt intellectus & voluntas ipsius humana perficerentur supernaturaliter ad prompte elicandos actus supernaturales.

12. *Quæres 2.* An Christus esset minus sanctus, si tantum haberet gratiam vnionis, & non gratiam habitualem? *Respondeo*. Intensiue nõ esset minus sanctus, sed extensiue. Nam sanctitas vnionis eminenter in se continet sanctitatem gratiæ habitualis.

13. *Quæres 3.* An sola gratia vnionis perfecte sanctificet? *Respondeo*. Perfecte sanctificat in suo genere, id est, substantialiter; non tamen accidentaliter.

QVÆSTIO II.

Quando & quomodo data sit Christo hæc gratia habitualis?

1. **P** R I M A C O N C L U S I O. Hæc gratia data est animæ Christi simul tempore eum gratia vnio

vnionis. Ita D. Thomas art. 12. & 13. & alij Theologi in 3. dist. 13. Et colligitur ex illo Isaiaë 11.1. *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius descendet, & requiescet super eum Spiritus Domini.* Ratio est, quia hæc gratia data est illi ratione vnionis hypostaticæ: Ergo simul cum ipsa vnione. Obiicitur illud Luc. 2. 52. *Puer autem crescebat etate, & sapientia, & gratia.* Sed de hoc loco dicemus infra contra hæreticos, in cap. de scientia Christi.

2. SECUNDA CONCLUSIO. Hæc gratia, licet simul tempore data sit cum gratia vnionis, tamen ordine naturæ sequitur gratiam vnionis. Ita Diuus Thom. art. 13. Caietanus, & alij Thomistæ. Ratio est, quia data est intuitu vnionis hypostaticæ, vt probatum est supra cap. 2. quæst. 6. §. 3. Confirmatur, quia gratia habitualis, cum sit accidēs animæ, non potuit ordine naturæ præcedere subsistentiam animæ, vt loco citato dictum est; Ergo debuit præsupponere vnionem hypostaticam. Hoc sensu D. Augustinus in Enchiridio cap. 40. & 41. dicit, gratiam quodammodo factam esse Christo cõnaturalem, ratione vnionis. Sicut enim dici solet, visionem beatificam esse connaturalem intellectui Beatorum, quatenus informatus est lumine gloriæ, cum tamen alioqui intellectui præcise sumpto sit supernaturalis; ita dici potest, gratiam habitualement, quæ animæ præcise sumptæ supernaturalis est, esse connaturalem animæ, quatenus Verbo vnita est hypostatice.

3. TERTIA CONCLUSIO. Quamuis hæc gratia ordine naturæ dicatur esse posterior vnione hypostatica, non tamen effectiue, seu physice producitur vel resultat ex illa vnione, sed immediate

diatè à Deo confertur. Ratio est, quia in vnione hypostatica duo spectari possunt. 1. Ipsa vnio præcise sumpta, quæ est in humanitate Christi. 2. Subsistentia Verbi, qui est immediatus terminus vnionis. Sed à neutro horum potest gratia habitualis effectiue produci: Non quidem ab ipsa vnione, quia illa ex natura sua non est actiua, sed solum est formalis & actualis coniunctio humanitatis cum Verbo; & ad hoc solum ex natura sua ordinatur, & in hoc quasi absoluitur virtus illius. Nec etiam à subsistentia Verbi, quia illa subsistentia est relatiua, & per se non habet vim agendi. Omnis enim vis actiua in Deo est absoluta, & communis tribus personis.

QVÆSTIO III.

An gratia habitualis in Christo fuerit infinita?

1. **S**uppono, gratiam vnionis fuisse infinitam ex parte personæ Verbi, vt docet D. Thomas articul. 11. Quæstio tantum est de gratia habituali. Hæc gratia dupliciter spectari potest. 1. in ratione qualitatis. 2. in ratione gratiæ. Igitur aliqui putant, hanc gratiam in Christo fuisse vtroque modo infinitam. 1. in ratione qualitatis, quia non implicat, dari qualitatem intensiue infinitam. Cum ergo Christo data sit perfectissima gratia, quæ dari potest, in ratione qualitatis; data est illi intensiue infinita. Vnde sequitur, etiam in ratione gratiæ fuisse infinitam. Nam qualitas gratiæ essentialiter est gratia. Ita sentiunt Theologi Parisienses, & Ioannes Maior apud Vasquez disp. 46. cap. 1.

2. Alij

2. Alij contra sentiunt, utroque modo fuisse finitam. Primo in ratione qualitatis, quia recipiebatur in anima Christi, quæ tantum erat capax finitæ perfectionis. Secundo in esse gratiæ, quia in gratia non distinguitur esse qualitatis & esse gratiæ, cum qualitas gratiæ essentialiter sit gratia, ut dictum est. Ita Scotus, Durandus, & Albertus apud Suarez disp. 22. sect. 1. Alij denique, fuisse quidem finitam in ratione qualitatis, sed tamen in ratione gratiæ fuisse aliquo modo infinitam, utrumque paucis explicandum est.

3. PRIMA CONCLUSIO. Gratia habitualis in Christo fuit finita in ratione qualitatis, non solum quoad essentiam, sed etiam quoad intensiorem gradum. Ita Diuus Thomas loco citato. Prior pars est certa, quia implicat, aliquam creaturam in essentiali perfectione esse infinitam. Hoc enim soli Deo proprium est. Posterior non est certa, sed tantum probabilis, quia nititur probabilibus tantum rationibus. Cuiusmodi sunt hæc. 1. nõ potest dari qualitas intensiue infinita. 2. Anima Christi cum sit finita, non est capax infinitæ gratiæ, quoad intensiorem. 3. Si gratia Christi esset infinita, etiam lumen gloriæ, & visio beatifica esset infinita, ac proinde anima Christi infinito modo videret Diuinam essentiam, atque adeo comprehenderet. quod est impossibile. 4. Natura gratiæ & sanctitatis est, ut per bona opera possit crescere. Nam qui sanctus est, & Deo gratus, potest per bona opera fieri sanctior & Deo gravior: Ergo contra illius naturam est, esse actu infinitam, quia tunc non potest crescere.

4. Hæc, inquam, rationes non conuincunt. 1. quia
multi

multi probabiliter defendunt, posse à Deo produci qualitatem intensiue infinitam. 2. quia licet anima Christi non sit capax infinitæ qualitatis per capacitatem naturalem, est tamen per capacitatem obedientialem; modo produci possit qualitas infinita. 3. Non repugnat, Deum comprehendi quoad essentiam, personas, & attributa, vt ex mente D. Augustini in 1. parte cap. 9. quæst. 11. explicatum est. Denique de natura gratiæ & sanctitatis solum est, vt quando finita est, possit crescere: non autem, quando infinita.

5. SECUNDA CONCLUSIO. Gratia habitualis in Christo, tametsi fuerit finita in ratione qualitatis, fuit tamen quodammodo infinita in ratione gratiæ. Ita D. Thomas ibidem. Ratio est, quia illa gratia, quatenus coniuncta erat vnioni hypostaticæ, efficiebat opera infinite Deo grata. **N O T A.** Gratia habitualis in ratione gratiæ, potest dupliciter spectari in Christo. 1. præcise secundum se. Et sic non est infinita in ratione gratiæ. 2. quatenus coniuncta est cum gratia vnionis hypostaticæ, cui subseruit. Et sic est infinita in ratione gratiæ. Rursum dupliciter intelligi potest, quod sit infinita in ratione gratiæ. 1. in genere causæ formalis, quia reddit animam Christi infinite gratam. 2. in genere causæ moralis, quia opera, quæ procedunt à gratia Christi, sunt infiniti valoris.

QVÆSTIO IV.

An gratia habitualis in Christo potuerit augeri?

1. **N**ON disputamus, An sanctitas Christi potuerit augeri, sed an gratia habitualis.

Tertia Pars.

K

Nam duplex sanctitas in Christo distingui debet, vt ex dictis patet. Vna substantialis, quæ illi conuenit ratione vnionis hypostaticæ. Altera accidentalis, quæ illi conuenit ratione gratiæ habitualis. Prior, cum sit infinita, non potuit augeri. De posteriori quæstio est. Nam si fuit finita, vt diximus, augeri potuit. Contra, si augeri potuit, quomodo verum est, quod Scriptura dicit, in Christo fuisse plenitudinem gratiæ? Nam vbi plenitudo est, nihil potest accedere.

2. PRIMA CONCLUSIO. Gratia Christi non potuit augeri per potentiam Dei ordinariam. Ita D. Thomas art. 12. Ratio est, quia quod Deus semel statuit, non mutat. Si ergo semel statuit, vt gratia Christi non augetur, certum est, non potuisse augeri. Confirmatur 1. quia gratia Christi fuit ordinata ad vnionem hypostaticam: Sed vnio hypostatica non potuit esse maior, quam fuit: Ergo nec gratia, manente illa subordinatione. 2. Gratia beatorum non potest augeri, secundum legem ordinariam: sed Christus ab initio semper fuit beatus: Ergo ipsius gratia non potuit augeri.

3. SECUNDA CONCLUSIO. Gratia Christi potuisset augeri per potentiam Dei absolutam. Ratio est, quia non implicabat, nec ex parte gratiæ, nec ex parte animæ recipiētis gratiam. Nam si gratia erat finita, potuit augeri. Et similiter, si anima habebat capacitatem obedientialem, potuit recipere intenliorem gratiam. DICES, Ergo in Christo non fuit plenitudo gratiæ. Aut si fuit plenitudo, nō potuit ipsius gratia augeri. Respondeo. In Christo fuit triplex plenitudo. 1. Plenitudo Diuinitatis. 2. Plenitudo gratiæ vnionis. 3. Plenitudo aliorum

aliorum donorum gratiæ. Hæc tertia, de qua agimus, nihil aliud est, quam abundantia donorum gratiæ. Cum ergo dicimus, in Christo fuisse plenitudinem gratiæ, sensus est, Christum habuisse abundantiam gratiæ. Ex quo tamen non sequitur, non potuisse gratiam intensiue augeri in Christo. Nam etiam in aliis Sanctis est plenitudo, seu abundantia gratiæ, vt patet ex illo Lucæ 1.21. *Aue gratia plena.* Et Act. 6.8. *Stephanus autem plenus gratia & fortitudine.* Et tamen constat, non esse tantam gratiam in aliis Sanctis, quanta fuit in Christo, ac proinde gratiam illorum posse fieri intensiorem.

4. Est tamen differentia inter Christum & alios Sãctos. Primo, quia plenitudo gratiæ fuit in Christo, tanquam in fonte: in Beata Virgine, tanquam in flumine: in aliis, tanquam in riuulis. Ita D. Bernardus, in sermone de natiuitate Virginis. Secundo, Gratia habitualis in Christo coniuncta fuit cum gratia vnionis hypostaticæ: In aliis non item. Vnde fit, vt opera Christi fuerint infiniti valoris: opera aliorum non item.

QVÆSTIO V.

An in Christo, præter gratiam habitualem, fu erit etiam actualis?

1. **D**Vplex est gratia actualis: Altera excitans altera adiuuans. Excitans dicitur, quæ excitat, & inuitat voluntatem nostram ad bene operandum. Adiuuans, quæ iuuat illam, &

effectiue cum illa concurrat ad bene operandum. Vtraque nobis necessaria est, tum ad faciēda opera supernaturalia, tum ad euitanda omnia peccata, & seruanda præcepta Dei. Nunc quæstio est, An vtraque fuerit etiam Christo necessaria?

2. PRIMA CONCLUSIO. Christus non indiguit vlla gratia excitante. Probatur 1. quia Adamus in statu innocentiae non indiguit, vt docet Bellarminus lib. 1. de gratia primi hominis cap. 4. Ergo multo minus Christus. Secundo, quia vel indiguisset ad faciēda opera supernaturalia, vel ad vitanda peccata. Non prius, quia præcipua opera supernaturalia sūt actus fidei, spei, charitatis, obedientiae, temperantiae, & similium virtutum. Actū fidei & spei circa Deum non habuit Christus. Actum charitatis circa Deum habuit sine vlla intermissione, ex vi visionis beatificae: ac proinde non fuit necesse, vt ad illum excitaretur per nouam gratiam actualem. Ad actum charitatis circa proximos, & similiter ad actum obedientiae, temperantiae, iustitiae, religionis, humilitatis, satis excitabatur ipsius voluntas per constantem actum charitatis erga Deum. Nam quando voluntas constanter inflammata est charitate erga Deum, non indiget alio stimulo, quo excitetur ad actus aliarum virtutum, quæ subseruiunt charitati, cum ipsa charitas actualis sit sufficiens. Et sic intelligi potest illud 1. Corinth. 13.4. *Charitas patiens est, benigna est: charitas non emulatur, &c.* Vbi actus aliarum virtutum tribuuntur charitati, non quod charitas illos eliciat, sed quod imperet, & ad eos eliciendos voluntatem excitet.

3. Nec posterius, quia qui aliunde, quam ex gratia

gratia actuali excitante, est impeccabilis, ille non indiget gratia excitante ad cauenda peccata: At Christus aliunde, quam ex gratia actuali excitante, erat impeccabilis; & quidem duplici titulo. 1. vi vnionis hypostaticæ. 2. vi visionis beatificæ. Ergo non indigebat gratia actuali excitante ad cauenda peccata. Sicut nec beati in cœlo indigent, qui tamen vno solum titulo sunt impeccabiles.

4. **SECUNDA CONCLUSIO.** Christus non indiget vlla gratia adiuuante. Ratio est, quia gratia adiuuans est eadem cum excitante. Dicitur enim excitans; quatenus excitat ad bene operandum: Adiuuans, quatenus cooperatur cum homine ad bene operandum. Si ergo Christus potuit bene operari per principia intrinseca, sine vlla noua gratia excitante; potuit etiam sine noua gratia adiuuante.

5. **DICES.** Intellectus & voluntas Christi non potuerunt solis naturæ viribus supernaturaliter operari: Ergo indigebant gratia adiuuante. Respondeo. Indigebant gratia habituali adiuuante. v.g. Intellectus indigebat lumine gloriæ, & voluntas habitu charitatis: Non tamen vltius indigebant noua gratia actuali adiuuante. Nam prædicti habitus supernaturales sufficiebant Christo ad bene operandum, præsertim cum esset impeccabilis.

6. **DICES 2.** Nulla creatura potest operari sine actuali concursu Dei, vt est communis sententia Theologorum, contra Durandum: Ergo sicut ad actiones naturales opus est concursu Dei naturali, ita ad actiones supernaturales opus est concursu Dei supernaturali: Ergo Christus sine tali

concurſu ſupernaturali non potuit ſupernaturaliter operari. Ergo indigebat actuali gratia adiuuante. Reſpondeo. Negatur hæc vltima conſequentia. Nam licet aliqui putent, gratiam adiuuantem nihil aliud eſſe, quam concurſum Dei ſupernaturalem ad opera ſupernaturalia, probabilius tamen eſt diſtingui, vt nunc ſuppono cum Molina, Bellarmino, & aliis magnis authoribus.

QVÆSTIO VI.

An in Chriſto fuerint gratiæ gratis datæ?

1. **G**RATIÆ gratis datæ ſunt nouem, nempe, ſermo ſapientiæ, ſermo ſcientiæ, Fides, gratia ſanctatum, operatio virtutum, prophetia, diſcretio ſpirituum, genera linguarum, interpretatio ſermonum, vt habetur 1. Cor. 12.8. Eſt ergo quæſtio, An omnes hæ gratiæ fuerint in Chriſto? Et præcipua difficultas eſt de Fide, Prophetia, & dono linguarum.

2. **CONCLUSIO.** Probabile eſt, Chriſtum habuiſſe omnes gratias gratis datas, quæ iam enumeratæ ſunt. Ita D. Thomas art.7. Ratio illius eſt, quia hæ gratiæ dantur homini ad vtilitatem aliorum, vt ſcilicet commodius & efficacius poſſit alios docere, hortari, conuertere, & ad ſalutem perducere: Ergo maxime debent eſſe in eo, qui ex officio alios docet, conuertit, & ad vitam perducit. Talis autem fuit Chriſtus, qui venit *peccatores ſaluos facere*: Ergo in Chriſto maxime fuerunt hæ gratiæ. Vnde Auguſtinus epift. 57. ad Dardanum ait: *Sicut in capite ſunt omnes ſenſus, ita in Chriſto omnes gratiæ.*

3. DI

3. DICES I. Christus semper habuit claram Dei visionem: Ergo non potuit habere fidem & Prophetiam; quia fides & prophetia includunt obscuritatem, quæ repugnat claræ visioni. Hinc Apostolus 1. Corinth. 13. 9. *Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cum autem venerit quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est.* Q. D. Cognitio fidei & prophetiæ obscura est, & ideo non potest consistere cum clara visione, quæ perfecta est.

4. Respondeo. Fides Theologica, qua credimus res à Deo reuelatas, obscura est; ac proinde non fuit in Christo, vt dicam sequenti quæstione. At fides, quæ est gratia gratis data, de qua hic agimus, non necessario est obscura, & ideo potuit esse in Christo. Quod sic ostendo. Hæc fides, vel est fides miraculorum, vt aliqui volunt; vel est peculiaris quædam certitudo & intelligentia rerum fidei à Spiritu sancto concessa; vel denique est facilitas accommodate proponendi res fidei, vt etiã à rudioribus intelligi possint.

5. Si est Fides miraculorum, potuit esse in Christo. Nam huiusmodi fides includit duo, nempe assensum intellectus, & fiduciam voluntatis. Qui enim hac fide præditus est, debet firmiter assentiri & certo confidere, Deum non defuturum ad facienda miracula. Assensus ille, tametsi in aliis sit obscurus, in Christo tamen fuit clarus & euidens, ac proinde claræ visioni non repugnabat.

6. Si autem est peculiaris quædam certitudo & intelligentia rerum fidei, quam Spiritus sanctus præbet Doctori Evangelico, vt alios secure

instruat; potuit etiam esse in Christo: Nam illa certitudo & intelligentia, quæ in nobis obscura est, in Christo fuit clara, sicut de assensu dictum est.

7. Si denique nihil aliud est, quam facilitas accommodate proponendi res fidei ad captum rudium & ignorantium; multo certius est fuisse in Christo, quia illa facilitas potest esse sine obscuritate. Nam etiam Angeli, qui clare Deum vident, habent hanc facilitatem proponendi nobis quædam fidei mysteria, vt ex Scriptura patet.

8. Idem dico de Prophetia. Nam hæc, ex natura sua, nec requirit obscuritatem, nec claritatem in cognitione, sed sufficit, vt sit cognitio eorum, quæ longe distant à sensibus hominum, & ab ordinaria cognitione viatorum, vt docet D. Thomas art. 8. Quod autem illa cognitio in Christo fuerit clara, & in aliis obscura, nihil ad rem facit. Hoc enim fit ratione status. Nam Christus erat in statu beatorum; alij autem Prophetæ in statu viatorum.

9. Imo, nec in aliis Prophetis fuit semper æqualis obscuritas. Nam quidam perfectius & clarius cognoscebant ea, quæ prophetabant, quam alij, vt patet ex illo Num. 12. 6. *Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, vel per somnium loquar ad illum. At non talis seruus meus Moyses: Ore enim ad os loquor ei, & palam, & non per ænigmata.* Hinc sequitur, sicut Moyses fuit maior Propheta, quam alij, quia clariorem habebat notitiam; ita Christum fuisse omnium maximum Prophetam, quia clarissimam habuit de omnibus cognitionem. Hinc illud Lucæ 7. 16. *Propheta magnus surrexit in nobis.* Vide infra cap. 23.

10. DICES 2. Donum linguarum non videtur fuisse in Christo, quia nunquam illo usus est Christus, ut fatetur D. Thomas art. 7. ad 3. Respondeo. Certum est, Christum habuisse notitiam omnium linguarum, quia in hac re non fuit inferior Apostolis. An autem usus sit illa notitia, incertum est. Fortasse publice in concionibus non est usus: At verisimile est, priuatim fuisse usum, quando agebat cum Gentilibus; aut quando scribebat litteras ad aliquem alieni Idiomaticis.

QVÆSTIO VII.

An in Christo fuerit Fides Tehologica?

1. S Vnt tres virtutes, de quibus potissimum disputari solet, an fuerint in Christo, nempe, Fides, Spes, & poenitentia. Nam hæ tres videntur includere aliquam imperfectionem Christo repugnantem.

2. PRIMA CONCLUSIO. Christus nunquam habuit actum Fidei, ex parte intellectus. Ita D. Thomas art. 3. Ratio est, quia actus fidei versatur circa Deum obscure reuelatum: At Christus ab instanti conceptionis semper habuit claram & intuitiuam visionem Dei: Ergo nunquam habuit obscuram Dei cognitionem: Ergo nec actum fidei.

3. DICES, Fides non tantum versatur circa Deum, sed etiam circa res alias à Deo reuelatas. Quamuis ergo Christus clare & intuitiue viderit Deum, potest tamé fieri, ut multa alia extra Deum

non videret, sed tantum per reuelationem cognosceret, vt v.g. futurum diem Iudicij, aut futuram resurrectionem mortuorum: Ergo saltem, respectu horum obiectorum, potuit habere fidem, quia potuit illa credere propter Diuinam reuelationem. Respondeo. Duobus modis potest aliquid cognosci propter authoritatem Dei reuelantis. 1. Propter authoritatem & reuelationem Fide creditam, seu obscure cognitam: Et hoc fit per actum Fidei in hac vita. 2. Propter authoritatem & reuelationem Dei clare & intuitiue cognitam: Et hoc fit per actum multo nobiliorem, quam sit actus fidei. Hoc modo concedo, Christum & alios beatos posse multa cognoscere per reuelationem; non autem priori modo. Vide, quæ dixi in tractatu de fide cap. 11. quæst. 1.

4. SECUNDA CONCLUSIO. Christus etiam nunquam habuit supernaturalem habitum Fidei in intellectu. Ratio est, quia frustra illum habuisset, si nunquam potuisset exire in actum. Hinc passim docent Theologi, habitum Fidei non manere in Beatis post hanc vitam, quia tunc nullum est exercitium Fidei, vt patet ex D. Thoma in 1.2. quæst. 67. art. 3. & ex Scholasticis in 3. dist. 21.

QVÆSTIO VIII.

An in Christo fuerit Spes Theologica?

1. **V**irtus Spei habet quatuor actus circa deum, quatenus est summum bonum nostrum, & circa claram visionem Dei. 1. Amorem concupiscentiæ. 2. Desiderium. 3. Spem. 4. Delectationem,

nem, seu gaudium. Vide quæ dicta sunt in tractatu De Spe quæst. 4.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Christus nunquam habuit actum desiderij aut Spei circa Deum, vel beatitudinem essentialem, quæ consistit in visione Dei. Ita D. Thom. art. 4. Ratio est, quia actus desiderij & Spei versatur circa bonum absens, quod nondum habetur aut possidetur: At Christus ab instanti conceptionis semper possedit Deum per claram visionem: Ergo nunquam illum desideravit aut speravit, vt possidendum.

3. **SECUNDA CONCLUSIO.** Habuit tamen alios duos actus, nempe amorem & gaudium. Nam & Deum clare visum amavit amore concupiscentiæ, & ex illius visione & amore percepit gaudium seu delectationē, sicut alij Beati. **NOTA:** hoc interest inter illos actus, quod desiderium & spes versentur circa Deum, vt absentem: gaudium circa Deum, vt præsentem & possessum: Amor utroq; modo. Nam & qui desiderat Deum, vt absentem; & similiter, qui fruitur seu possidet Deum, vt præsentem, potest illum amare.

4. Ex dictis sequitur, in Christo fuisse habitum Spei. Quamuis enim non indiguerit illo habitu, ad eliciendum actum desiderandi aut sperandi circa Deum; indiguit tamen ad eliciendos alios actus, de quibus dictum est.

5. Quæres, an Christus habuerit etiam aliquem actum Virtutis Spei circa alias res extra Deum & visionem beatificam? Respondeo. Habuit actum desiderij & Spei circa gloriam corporis, vt docet Diuus Thom. loco citato. Ratio est, quia potest aliquis desiderare & sperare bonum, quod
nondum

nondum habet; At Christus ante resurrectionem non habuit gloriam sui corporis: Ergo tunc potuit illam desiderare & sperare. An autem hic actus fuerit elicitus ab habitu Spei Theologicæ, disputari solet. Vide quæ dicta sunt in tractatu de Spe quaestione 2:

QVÆSTIO IX.

An in Christo fuerit Virtus pœnitentiæ?

1. **N**Egant plerique Theologi in 4. dist. 14. Ratio est, quia pœnitentia supponit peccatum: At Christus nunquã peccauit. Ergo. Respondeo cum distinctione.

2. Si per pœnitentiam intelligatur Virtus specialis, cuius vnicus & adæquatus actus sit, dolere & satisfacere Deo pro peccato à se commisso; tunc certum est, Christum non habuisse talem virtutem, quia cum non potuerit peccare, non potuit etiam dolere aut satisfacere pro peccato à se commisso.

3. Si vero per pœnitentiam intelligatur aliqua Virtus, cuius actus sit, detestari peccatum, à quocunque commissum sit, & velle pro illo satisfacere, ac Diuinam offensam compensare; tunc certum est, Christum habuisse talem virtutem. Potuit enim detestari peccatum variis modis. 1. quatenus est contra diuinam bonitatem. 2. quatenus contra cultum Deo debitum. 3. quatenus contra diuinam iustitiam. Primo modo per charitatem. Secundo, per Religionem: Tertio, per iustitiam.

justitiam. Sed de hac re plura in materia de pœnitentia.

QVÆSTIO X.

An in Christo fuerint dona Spiritus sancti?

1. **C**ertum est, hæc dona aliquo modo fuisse in Christo, quia Isaias cap. 11. 2. aperte id testatur his verbis: *Requiescet super eum Spiritus Domini, Spiritus Sapientia & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, Spiritus Scientia & pietatis, & replebit eum Spiritus timoris Domini.* Ex quo loco colligunt Theologi, septem esse dona Spiritus sancti, quorum quatuor pertineant ad intellectum, vt Sapientia, Scientia, intellectus, & consilium: reliqua tria ad voluntatem, vt timor, pietas, & fortitudo.

2. Non tamen certum est, quomodo, & quo sensu fuerint hæc dona in Christo. Hoc enim pendet ex illa quæstione, An dona Spiritus sancti distinguantur à Virtutibus Theologicis & moralibus? Affirmat D. Thomas in 1. 2. quæstione 68. art. 1. & 3. Bonaventura in 3. distinct. 39. articul. 1. quæst. 1. & Richardus ibidem, qui asserunt hoc esse discrimen, quod virtutes perficiant hominem, vt aptus sit moueri & duci à recta ratione: dona vero, vt facile & prompte moueatur ab inspiratione diuina. Alij contra asserunt, hæc dona non esse habitus distinctos à Virtutibus, sed esse peculiare operationes Virtutum. Ita Scotus in 3. dist. 34. quæst. vnica, Gabriel ibidem articul. 2.

Almai

Almainus tract. 3. moralium cap. 23. Sed hæc quæstio pertinet ad 1.2. quæst. 68.

CAPVT IX.

De scientia Christi.

Diuus Thomas quæst. 9. 10. 11. & 12. docet in Christo, præter scientiam increatam, fuisse triplicem creatam. 1. Scientiam visionis beatificæ. 2. Scientiam infusam. 3. Scientiam acquisitam. De his agam hoc ordine. 1. An Christus secundum humanitatem intellexerit aliquid per scientiam increatam? 2. An ab instanti conceptionis habuerit visionem beatificam? 3. An etiam habuerit scientiam infusam, distinctam à visione beatifica? 4. Qualis fuerit hæc scientia infusa? 5. Quomodo Christus ea sit usus? 6. An habuerit etiam aliquam scientiam acquisitam? 7. An Christus per aliquam illarum scientiarum cognouerit omnes creaturas possibles? 8. An omnia præterita, præsentia & futura?

QVÆSTIO I.

An Christus intellexerit aliquid per Scientiam increatam?

1. **S**ensus est, an intellectus vel anima Christi potuerit formaliter intelligere per ipsam actualem cognitionem increatam dei? Affirmat Hugo de S. Victore, Tomo 3. suorum operum, in libro

in libro de Sapientia animæ Christi, vbi asserit, animam Christi esse sapientem & intelligentem per sapientiam & scientiam increatam dei, quæ ipsi substantialiter communicata sit, per vnionem hypostaticam. Vnde infert, animam Christi omnia scire, quæ deus scit. Nihilominus tamen animam Christi non ita esse sapientem & scientem, sicut est deus. Nam licet vterque sit sapiens & sciens per sapientiam increatam, hoc tamen interesse, quod deus habeat illam Sapientiam per naturam; Anima Christi per gratiam. Hinc vltius fieri, vt deus non tantum sapiat per sapientiam increatam, sed etiam sit ipsa sapientia increata. Anima autem Christi, sapiat quidem per sapientiam increatam, non tamen sit ipsa sapientia increata. Vide Vasquez disputatio. 50. capite 1.

2. Hæc sententia Hugonis probatur 1. quia non implicat. 2. quia essentia diuina tam vere ac formaliter est actus intelligendi, quam vere ac formaliter est obiectum intelligibile: Ergo sicut per seipsam potest esse obiectum intelligibile respectu intellectus creati; ita etiam per seipsam potest esse actus intelligendi. 3. quia anima Christi per vnionem cum Verbo potuit sanctificari & subsistere: Ergo etiam potuit intelligere. Nam si persona Verbi potest per seipsam supplere actum subsistendi & sanctificandi; cur non etiam actum intelligendi?

3. **C O N C L U S I O.** Anima Christi nihil potuit formaliter intelligere per scientiam increatam dei. Ita D. Thom. quæst. 9. art. 1. ad primum, & Scholastici in 3. dist. 14. Et colligitur ex Epistola Agathonis

Agathonis Papæ in 6. Synodo, vbi probat, in Christo non posse esse vnam operationem vtriusque naturæ, quia impossibile est, propriam operationem vnius naturæ, fieri operationem alterius. Idem docet Ambrosius libr. 2. de Fide cap. 4. Damascenus lib. 3. cap. 13. Leo Papa Epistola 10. ad Flavianum. Ratio duplex est. Vna, quia intellectio est actio vitalis respectu intelligentis. (Vel enim est ipsa substantialis vita intelligentis, per modum actionis significata, vt in Deo: Vel est vera actio vitaliter procedens ab intelligente, vt in nobis.) Ergo impossibile est, animam Christi intelligere per intellectioem increatam; quia intellectio increata, non est actio vitalis respectu animæ intelligentis; cum nec sit substantialis vita animæ, nec actio vitaliter procedens ab anima. Altera, quia falsum est, sapientiam Dei increatam, quæ est communis tribus personis, substantialiter & immediate communicatam esse animæ Christi. Sola subsistentia Verbi substantialiter & immediate illi communicata est.

4. Hinc facile respondetur ad argumenta contraria. Ad 1. Implicat, sapientiam Dei increatam immediate & substantialiter communicari animæ Christi: Et animam Christi per illam formaliter intelligere. Ad 2. Negatur consequentia, quia non est simile de obiecto intelligibili & de intellectioe. Nam intellectio debet esse vitalis actio ipsius intelligentis. At non necesse est, vt obiectum intelligibile sit aliquid vitale respectu intelligentis.

Itaque anima Christi potest intelligere obiectum increatum; Non tamen potest intelligere
per

per intellectionem increatam. Ad 3. Negatur etiam consequentia, propter eandem rationem. Non enim necesse est, vt sanctificatio, aut substantia sit vitalis, respectu animæ sanctificatæ aut subsistentis. Est tamen necesse, vt intellectio sit vitalis, respectu animæ intelligentis.

QVÆSTIO II.

An Christus ab instanti conceptionis habuerit visionem beatificam?

1. **C**irca visionem beatificam, quædam sunt communia Christo, Angelis, & hominibus beatis: Quædam possunt esse Christo propria. Communia sunt 1. An lumen gloriæ sit necessarium ad claram Dei visionem? 2. An ad eandem effectiue concurrat essentia Diuina, per modum speciei intelligibilis. 3. An essentia Diuina possit videri, sine personis, aut vna persona sine alia? 4. An aliquæ creaturæ videantur in essentia Diuina, vi visionis beatificæ? 5. An essentia diuina per visionem beatificam possit comprehendi? Hæc & similia petenda sunt ex 1. parte cap. 9. Propria huius loci sunt hæc duo.

1. An Christus ab instanti conceptionis habuerit claram & intuitiuam dei visionem, quam beatificam appellamus? 2. An per eam clarius & perfectius videat deum, quam alij beati?

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Christus secundum humanitatem habuit claram dei visionem ab instanti conceptionis. Ita diuus Thomas quæst. 34. art. 4. & alij passim. Ratio est, quia constat

Tertia Pars.

L

illum habuisse hanc visionem ante mortem: sed tota ratio, cur illam habuerit ante mortem, fuit unio hypostatica: Ergo cum hæc ratio fuerit in illo ab instanti conceptionis, dicendum est, ipsum habuisse visionem Dei ab instanti conceptionis. Maior patet ex illo Ioann. 3. 13. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de cælo, Filius hominis, qui est in cælo.* Vbi verbum, *ascendit*, est præteriti temporis, quo significabat Christus, se iam ascendisse in cælum; quod non potuit esse verum de ascensu corporali, sed de spirituali per visionem beatificam. Idem colligitur ex illo Ioann. 12. 26. *Si quis mihi ministrat, me sequatur, & ubi ego sum, illic & minister meus erit.* Et ca. 17. 24. *Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, & illi sint mecum, ut videant claritatem meam, quam dedisti mihi.* Ex his & similibus locis constat, Christum, cum hæc diceret, fuisse in statu beatitudinis, ad quem optabat venire etiam Apostolos. Vnde concludo, semper eum fuisse in eo statu ab instanti conceptionis, quia nulla est ratio, cur tunc fuerit, & antea non fuerit.

3. **DICES**, Non videtur fuisse in illo statu, nisi post mortem & passionem, ut colligitur ex illo Lucæ 24. 26. *Oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam.* Et Ioan. 17. 4. *Ego te clarificavi super terram, opus consummaui quod dedisti mihi ut faciam: Et nunc clarifica me tu Pater.* Respondeo. Hæc intelliguntur de gloria corporis, & de gloriosa sessione ad dexteram Dei Patris, non autem de gloria animæ, quæ in clara visione consistit. Vide Cyrill. lib. 11. in Ioan. cap. 17.

4. SECUNDA CONCLUSIO. Christus clarius & perfectius videt Diuinam essentiam, quam vllus hominum aut Angelorum. Ita D. Thomas quæst. 10. art. 4. Et colligitur ex illo Eph. 1. 20. *Suscitans eum à mortuis, & constituens ad dexteram suam in cœlestibus supra omnem principatum & potestatem.* Et Coloss. 1. 18. *Vbi sit ipse in omnibus primatum tenens, quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare.* Ratio est, quia ipse est Filius Dei naturalis, reliqui sunt adoptiui: Ergo illi data est perfectior hæreditas, quam reliquis. Hinc illud Hebr. 1. 4. *Tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit.*

5. Quæres, An Christus perfectius videat essentiam Diuinam, non solum quam singuli beati, sed etiam, quam omnes simul sumpti? Respondeo. De hac re nihil definiri potest. Hoc constat, tantam esse visionem in ipso, quanta est gratia habitualis. Hæc autem, vt supra dixi, est proportionata vnioni hypostaticæ. Vide Diuum Thomam quæst. 7. art. 12.

QVÆSTIO III.

An Christus habuerit scientiam infusam, distinctam à visione beatifica?

1. **D**Vo certa sunt. 1. Christum à principio conceptionis multa cognouisse, quæ naturaliter non poterat cognoscere, vt patet ex illo Hebr. 10. 5. *Ideo ingrediens mundum, dicit, Hostiam & oblationem noluisti; corpus autem aptasti mihi: Holocaustomata pro peccato non tibi placuerunt.*

Tunc dixi; Ecce venio, ut faciam Deus voluntatem tuā.
 Vbi Apostolus diserte ait, Christum, in primo ingressu in hunc mundum, siue in instanti conceptionis, cognouisse, Deum non velle placari humano generi per sacrificia Mosaica, sed per cruentam ipsius mortem & passionem. Et ipsum hanc Dei voluntatem acceptasse, ac se in spontaneum sacrificium obtulisse.

2. Deinde certum est, eundem ante annum ætatis duodecim habuisse cognitionem quorundam mysteriorum, quæ non didicerat ab hominibus, sed acceperat à Deo, ut colligitur ex illo Luc. 2. 40. *Puer autem crescebat, & confortabatur plenus sapientia: Et gratia Dei erat in illo.* Vnde etiam, cum factus esset duodecim annorum, disputabat cum doctoribus, qui *stupebant super prudentia & responsis eius*, ut habetur ibidem v. 47.

3. His positis, quæstio est, an à principio conceptionis hæc omnia cognouerit per scientiam aliquam infusam, & distinctam à scientia visionis beatificæ?

4. **PRIMA CONCLUSIO.** In Christo, præter scientiam visionis, fuit alia scientia supernaturaliter infusa. Ita D. Thomas quæst. 9. art. 3. & tota q. 11. Bonaventura, Richardus, Scotus, Durandus, & plures alij in 3. dist. 14. Hæc Conclusio facile probatur in sententia eorum, qui docent creaturas non videri in deo, vi visionis beatificæ, quod etiã nos docuimus in 1. parte cap. 9. quæst. 13. Nam si ita est, aperte sequitur, Christum præter visionem beatificam, qua clare videbat diuinam essentiam, habuisse aliam scientiam à deo infusam, per quam cognouerit mysteria creata, de quibus

bus dictum est, & multa alia, de quibus infra dicetur. At in sententia eorum, qui putant creaturas videri in essentia diuina per visionem beatificam, non facile probari potest. Aliqui conantur probare ex testimoniis iam citatis, sed frustra. Nam si verum est, quod ipsi contendunt, Christum, vi visionis beatificæ cognouisse creaturas in deo, non potest conuinci, necessariam illi fuisse scientiam infusam, distinctam à visione beatifica, per quam cognouerit creaturas.

5. Alij probant ex illo Ioann. 3. 11. *Amen amen dico vobis, quia quod scimus, loquimur, & quod videmus, testamur.* Item ex illo Ioann. 8. 26. *Qui misit me, verax est: Et ego, quæ audiui ab eo, hæc loquor in mundo.* Sed hæc, & similia possunt etiam exponi de scientia visionis, si semel concedamus, per illam videri creaturas in deo.

6. Alij probant ex Isaia cap. 11. v. 2. vbi dicit, in Christo fuisse septem dona Spiritus sancti. At ex illis donis quatuor pertinent ad intellectum, nempe donum sapientiæ, scientiæ, intellectus, & consilij: Ergo præter scientiam visionis, necesse est ponere aliam scientiam in intellectu Christi, quæ sit donum Spiritus sancti. Hæc probatio procedit in sententia Diui Thomæ, qui docet dona Spiritus sancti esse habitus distinctos à virtutibus.

7. SECUNDA CONCLUSIO. Christus per scientiam infusam multa cognouit. 1. Obiecta naturalia, quæ virtute intellectus agentis per scientias humanas possunt cognosci. 2. quæ pertinent ad naturalem scientiam Angelorum. 3. occultas cogitationes cordium. 4. futura contingentia. 5. om-

nia mysteria supernaturalia creata. Et quidem, quod hæc omnia cognouerit, partim constat ex Scripturis, partim ex eo, quod ratione officij debuerit hæc omnia cognoscere. Cum enim esset caput hominum & Angelorum, præsertim quoad gubernationem & illuminationem, necesse fuit ut ea omnia cognosceret, quæ ad cõmodam illorum gubernationem & illuminationem erant cognitu necessaria.

8. Quod autem cognouerit hæc per scientiam infusam, non aliter probari potest, quam quod scientia infusa fuerit illi necessaria ad hæc cognoscenda. Non enim potuit illa omnia cognoscere per scientiam acquisitam, ut per se patet: Vel ergo per visionem beatificam, vel per scientiam infusã: At probabile est, non cognouisse omnia per visionem beatificam, alioqui superflua videretur scientia infusa. Ergo.

9. Quæres 1. An per eandem scientiam infusam potuerit cognoscere Deum? Respondeo. Potuit: Non quidem intuitiue, sed tamen abstractiue. Ratio est, quia per scientiam infusam quidditatiue cognouit creaturas, ut iam dixi: Sed creaturæ non possunt quidditatiue cognosci, nisi cognoscatur earum dependentia à Deo, tanquam à prima causa: Ergo Christus per scientiam infusam quidditatiue cognoscendo creaturas, simul abstractiue cognouit Deum, à quo essentialiter dependent creaturæ.

10. Quæres 2. An per eandem potuerit cognoscere mysterium Trinitatis? Respondeo. Potuit per illam cognoscere, Trinitatem esse. Ratio est, quia per illam quidditatiue cognouit res superna

pernaturales, vt dixi; Ergo quidditatiue cognouit assensum fidei supernaturalem, quo credimus Trinitatem esse: Et similiter assensum illum esse verum & infallibilem. Ex quo euidenter potuit concludere, verum esse ac infallibile, quod Deus sit Trinus.

11. **D I C E S 1.** Assensus Fidei de existentia Trinitatis, nulli alteri repræsentat Trinitatem, nisi illi, in quo est assensus: Sed in Christo non erat assensus Fidei circa Trinitatem: Ergo non potuit illi repræsentare Trinitatem: Respondeo. Assensus Fidei potest dupliciter spectari. 1. quatenus est actus vitalis, quo quis assentitur Trinitati: & sic vera est Maior propositio. 2. quatenus est obiectum cognitum, ex cuius cognitione possumus deuenire in alterius cognitionem: sic falsa est maior: Nam Christus quidditatiue cognouit assensum Fidei circa Trinitatem, qui est in Petro: Et ex illo assensu quidditatiue cognito, potuit deuenire in euidentem cognitionem existentia Trinitatis.

12. **D I C E S 2.** Assensus Fidei est obscurus, & obscure repræsentat existentiam Trinitatis: Ergo ex illo cognito non potest euidenter cognosci existentia Trinitatis. Respondeo per similem distinctionem. Nam assensus Fidei, quatenus est actus vitalis in Petro vel Paulo existens, obscure repræsentat illi Trinitatem. Quatenus vero est obiectum quidditatiue ab alio cognitum, potest esse medium aptum, ex quo ille per discursum euidenter colligat, verum esse, quod per talem assensum repræsentatur. Christus ergo, qui per scientiam infusam quidditatiue cognoscebat

assensum Fidei in aliis existentem, poterat sic ratiocinari: Quidquid hic assensus Fidei, supernaturalis obscure repræsentat, necessario debet esse verum: sed obscure repræsentat, Deum esse Trinum: Ergo hoc necessario debet esse verum: Hæc Conclusio euidenter infertur ex præmissis: Ergo qui infert hanc Conclusionem, euidenter cognoscit, Trinitatem esse.

QVÆSTIO IV.

An scientia Christi infusa sit supernaturalis?

1. **D**VO spectari possunt in scientia infusa. Vnum ex parte Obiecti, nempe Species infusæ, quæ repræsentent ea omnia, quæ diximus à Christo cognosci per scientiam infusam. Alterum ex parte intellectus, nempe lumen aliquod infusum, quo intellectus eleuetur & corroboretur, ut possit uti speciebus infusis, & per illas obiecta cognoscere. Est ergo duplex quæstio. Vna, an hæ species infusæ sint supernaturales in substantia & per se infusæ? Altera, an præter species infusas, requiratur etiam lumen infusum, quod sit distinctum à lumine gloriæ?

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Quædam Species infusæ sunt supernaturales in substantia; quædam naturales. Ratio est, quia quædam repræsentant obiecta naturalia, quædam supernaturalia. Nam ut supra dixi, Christus per scientiam infusam non solum cognouit mysteria supernaturalia, sed etiam res naturales, quæ ab homine vel Angelo naturaliter cognoscuntur. Igitur species

species infusæ , quæ huiusmodi res naturales repræsentant , sunt naturales , quoad substantiam. Hoc addo , quia quoad inhærentiam in subiecto , sunt supernaturales. Superant enim exigentiam naturæ humanæ ; nec ab homine per vires naturæ acquiri possunt. Hoc patet 1. de iis speciebus , quæ intuitiue repræsentant naturam Angelicam. 2. De iis , quæ repræsentant occultas cogitationes cordium. 3. De iis , quæ repræsentant futura contingentia. Nam huiusmodi species, tametsi repræsentent obiecta ordinis naturalis , non tamen naturaliter acquiri possunt ab homine : Et ideo , non per accidens, sed per se infusæ sunt.

3. **D I C E S**, Christus præter has habuit etiam alias species infusas , quæ naturaliter acquiri possunt ; cuiusmodi sunt species , quæ repræsentant res sensibiles & corporales , vt hominem, bouem, plantam , lapidem : Ergo saltem illæ non sunt per se infusæ , neque supernaturales quoad inhærentiam in subiecto. Respondeo. Sunt etiam tales : Et multum differunt ab iis , quæ naturaliter acquiruntur. Ratio est , quia perfecte & intuitiue repræsentant res corporeas & sensibiles, sicut species Angelicæ ; Quod non faciunt species naturaliter à nobis acquisitæ. Vnde sicut nostræ species acquisitæ essentialiter differunt à speciebus Angelicis , ita etiam à speciebus Christo infusis.

4. **SECUNDA CONCLUSIO.** Scientia Christi infusa , præter species infusas ex parte obiectorum , includit etiam habitum luminis infusi, quo intellectus iuuatur ad perfectum vsum prædi-

starum specierum. Ita D. Thomas, Bonaventura, Richardus in 3. distinctione 14. & Suarez disp. 29. sect. 2. Ratio est, quia intellectus per solam vim naturalem non est sufficiens intelligere mysteria supernaturalia, occultas cogitationes, & futura contingentia: Ergo debet iuuari & eleuari per aliquod lumen supernaturale.

5. **D I C E S**, Satis iuuatur & eleuatur per infusas species. Respondeo. Species tenent se ex parte obiecti, non ex parte intellectus. Patet in simili. Nam ad visionem beatificam non satis est, essentiam Diuinã concurrere per modum obiecti, sed præterea requiritur, vt intellectus eleuetur & roboretur per lumen gloriæ. Idem patet in voluntate. Quãuis enim obiectum supernaturale sufficienter illi proponatur per supernaturalem cognitionem, non tamen potest circa illud operari, nisi eleuetur per habitum vel auxilium supernaturale. Ratio cõmunis est, quia ad intellectionem eliciendam cõcurrunt duæ causæ partiales, nempe intellectus, & obiectum. Hæ autem causæ partiales habent distinctam efficientiam, & vtraque debet in suo genere esse perfecta. Vnde non sufficit, si species obiecti ex sua parte sit perfecta & sufficiens, nisi etiam intellectus ex sua parte habeat vires sufficientes & proportionatas.

6. **Quæres** 1. An ad scientiam Christi infusam sufficiat vnus ac simplex habitus luminis infusi? Bonaventura putat duplicem requiri. Ratio est, quia scientia infusa versatur circa duplicia obiecta, quorum quædam sunt naturalia; quædam supernaturalia: Ergo debet esse duplex lumen. Non enim sufficit lumen vnus ordinis ad cognoscenda
 obiecta

obiecta diuersorum ordinum. Respondeo. Probabilius est, vnicum sufficere. Nam sicut vnum & idem lumen fidei versatur circa res omnes, tam naturales, quam supernaturales, quatenus altiori modo per illud lumē manifestantur: Et sicut idem lumen intellectus humani versatur circa res sensibiles, & intelligibiles: Et idem habitus charitatis circā Deum & proximum: Ita fieri potest, vt idem lumen infusum sufficienter eleuet intellectum ad intelligenda illa omnia, quæ per diuersas species repræsentantur.

7. Quæres 2. An hoc lumen scientiæ infusæ sit distinctum à lumine gloriæ? Respondeo. Si hoc lumen esset duplex, alterum circa naturalia obiecta, alterum circa supernaturalia, vt probabiliter putat Bonauentura; tunc consequenter dici posset, alterum illorum distingui à lumine gloriæ, alterum non distingui. Si autem lumen scientiæ infusæ sit tantum vnicum, merito quæri potest, an distinguatur à lumine gloriæ? Aliqui recentiores negant distingui. Ratio est, quia si lumen gloriæ potest esse sufficiens ad cognoscendum Deum intuitiue, multo magis ad cognoscenda alia: Ergo non opus est distincto lumine.

8. Hæc sententia probabilis est. Si tamen dicamus cum aliis, lumen gloriæ, quod requiritur ad visionem beatificam, respicere essentiam Diuinam, tanquam obiectum suum adæquatum, & ad solam essentiam Diuinam, intuitiue videndam ex natura sua ordinari, consequenter dicendum esset, lumen scientiæ infusæ distingui à lumine gloriæ: sed de hoc alibi.

QVÆ

QVÆSTIO V.

*Quomodo Christus fuerit usus hac
scientia infusa?*

1. **T**Ria quæri possunt de usu huius scientiæ.
1. An Christus potuerit illa uti sine conuer-
sione ad phantasmata? 2. An sine discursu? 3. An
sine vlla interruptione.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Christus potuit uti
scientia infusa sine conuersione ad phantasmata,
& sine dependentia à concomitante operatione
phantasiæ. Ita D. Thomas quæst. 11. art. 2. Ratio
est, quia Species per se infusæ non pendent à
phantasia, sicut species acquisitæ: Ergo Christus
potuit illis uti independenter à phantasia. Quæ-
res, An potuisset etiã uti cum dependentia à phan-
tasia? Respondeo. Negatiue, quia non potuit fa-
cere, vt species infusæ, quæ ex natura sunt inde-
pendentes ab operatione phantasiæ, indigeant
concurſu phantasiæ.

3. **D I C E S,** D. Thomas art. 2. ad 3. contrarium
docet, asserens animam Christi utroque modo
potuisse intelligere; & dependēter à phantasmate,
& independenter. Respondeo. Hoc verum est, sed
diuerso sensu. Potuit intelligere independenter
à phantasmate per scientiam infusam, & depen-
denter per scientiam acquisitam. Quod non ne-
gamus. Solum asserimus, non potuisse utroque
modo intelligere per scientiam infusam.

4. **SECUNDA CONCLUSIO.** Christus potuit
uti scientia infusa in cognitione causarum & effe-
ctuum, sine vlllo discursu. Ita D. Thom. quæst. 11.
art. 3.

art. 3. Ratio est, quia habuit proprias Species causarum & effectuum, quibus intuitiue & quidditatiue poterat illa videre, & quasi vnico intuitu contemplari: Ergo circa illa non indigebat vlllo discursu.

5. Quæres, An saltem potuerit vti discursu? Aliqui negant. Ratio est, quia nullus potest esse discursus circa obiectum per se notum: Sed illud, quod per propriam speciem infusam intuitiue repræsentatur, est per se notum: Ergo circa illud non potest esse discursus. Respondeo cum distinctione. Christus non potuit vti discursu circa res creatas, quando utebatur propriis earum speciebus, vt bene probatum est. Si tamen vsus fuisset alienis speciebus, potuisset vti discursu; vt si ex causa cognita per propriam speciem, voluisset inde cognoscere aliquos effectus, non per proprias illorum species, sed per speciem causæ, quæ est aliena respectu effectuum.

6. Hinc vltcrius colligitur, Christum per discursum potuisse cognoscere perfectiones diuinas, quarum non habebat proprias Species, sed tantum alienas. Nam cognoscendo intuitiue & quidditatiue effectum aliquem creatum per propriam speciem, poterat per discursum cognoscere potentiam, vel sapientiam, vel similes dei creatoris perfectiones.

7. N O T A. Aliud est, ex effectum aliquo creato cognoscere perfectiones dei creatoris, quod fit per discursum, vt dixi: Aliud, cognoscere, deum esse, quod fit sine discursu. Nam si quis perfecte & intuitiue cognoscat effectum aliquem dei, eodem actu necessario cognoscit omnia, quæ
penti

pertinent ad essentiam illius effectus : Ergo necessario cognoscit essentialem & actualem dependentiam illius à prima causa : Ergo cognoscit esse aliquam primam causam : Ergo per illam intellectionem format vnum conceptum connotatiuum , qui quidditatiue & intuitiue repræsentat effectum , & simul abstractiue existentiam primæ causæ , à qua dependet effectus. Quod autem hoc non fiat per duos actus , sed per vnum connotatiuum , probatur , quia si essent duo actus distincti, sequeretur effectum posse cognosci quidditatiue & intuitiue cum actuali dependentia à prima causa , & tamen non cognosci existentiam primæ causæ abstractiue. Hoc autem est impossibile. Sequela patet , quia si essent duo actus distincti, posset Deus præbere concursus ad priorrem, & negare ad posteriorem : Et tunc cognosceretur effectus cum actuali dependentia à prima causa , & tamen non cognosceretur existentia primæ causæ, quod implicat.

8. TERTIA CONCLUSIO. Christus potuit uti scientia infusa sine interruptione , ita ut semper potuerit esse in actuali usu illius scientiæ , sine villo impedimento , si voluit. Colligitur ex Diuo Thoma quæst. 11. art. 5. Ratio est , quia nec poterat impediri per visionem beatificam , nec per phantasiam aut infirmitatem corporis. Prior pars patet, quia si per visionem beatificam non cognouit creaturas, sed solum Deum , ut aliqui docent: tunc visio non potuit impedire , quo minus per scientiam infusam cognosceret creaturas. Si autem per visionem cognouit etiam creaturas, cum illa visio nunquam fuerit interrupta; necessario sequitur,

tur,

tur, aut nunquam potuisse vti scientia infusa, aut semper potuisse vti. Non prius: Ergo posterius. Altera pars probatur, quia scientia infusa fuit independens à phantasia & sensibus corporeis, ut supra dictum est: Ergo ex hac parte non potuit impediri.

9. Quæres, An Christus re ipsa semper fuerit in actuali usu huius scientiæ? Et, si fuit, an omnia, an tantum aliqua obiecta considerauerit? Et, si aliqua, quomodo se reduxerit ad actum considerandi reliqua? Respondeo. De his nihil certi statui potest. Vide Suarez disp. 28. sect. 1.

QVÆSTIO VI.

An Christus per actus suos acquisiuerit aliquam scientiam?

1. **D**uo certa sunt. 1. Quod à rebus sensibilibus occurrētibus acquisiuerit species sensibiles & intelligibiles, quæ naturaliter acquiri solent. 2. Quod mediantibus huiusmodi speciebus, acquisiuerit etiam actualem notitiam experimentalem, non modo sensitivam, sed etiam intellectiuam. At quæstio est, an vltius etiam per proprios actus acquisiuerit scientias habituales & discursiuas circa res physicas, metaphysicas, morales, & mathematicas, sicut nos studio & industria acquirimus? Duæ sunt opiniones probabiles.

2. Prior est, Christum non acquisiuisse huiusmodi scientias, sed eas ab initio fuisse illi infusas.

Ita

Ita Diuus Thom. in 3. distinctione 14. articulo 3. quæstionum 3. & 4. Durandus ibidem quæst. 4. & aliqui recentiores. Probatur 1. ex Patribus, qui exponentes illud Lucae 2. versu 52. *I E S V S proficiebat sapientia & atate*, dicunt esse intelligendum, non quod vere ac re ipsa profecerit in sapientia; sed ostensione, & opinione hominum, quia scilicet paulatim faciebat quædam opera, quæ maiorem ipsius sapientiam ostendebant coram hominibus. Ita Origenes, Nazianzenus, Basilius, Theophylactus, Damascenus, & alij, quos citat & sequitur Maldonatus in cap. 2. Lucae, versu 40. Secundo probatur à simili, quia virtutes morales, vt iustitia, mansuetudo, temperantia, quæ naturaliter ex actibus honestis possunt generari, non fuerunt à Christo acquisitæ, sed à Deo infusæ: Ergo idem sentiendum est de Virtutibus intellectualibus, cuiusmodi sunt scientiæ discursiuæ, vt physica, metaphysica, moralis, Mathematica.

3. Posterior est, Christum per proprios actus acquisiuisse scientias humanas, de quibus dictum est; Et quidem eiusdem generis cum illis, quas nos studio & industria acquirimus: Non tamen circa res illas, quas prius ignorauerit, sed quas antea perfectiori modo per scientiam infusam cognoscebat. Ita D. Thomas quæst. 9. art. 4. & q. 12. art. 2. vbi expresse retractat sententiam, quam tradiderat in libris sententiarum, Capreolus in 3. dist. 14. Maior ibidem quæst. 5. Valentia Tomo 4. quæst. 9. puncto 2.

4. Hæc sententia continet duas partes. Alteram contra Authores prioris opinionis, qui negant scientiam

scientiam acquisitam in Christo. Alteram contra Lutheranos & Calvinistas, qui quidem concedunt scientiam acquisitam, sed ita tamen, ut dicant in Christo præcessisse ignorantiam multarum rerum, quas postea cognouerit, vel per scientiam acquisitam, vel per reuelationem. Contra hos agendum est quæst. 8. Prior pars, quæ est huius loci, probatur ex illo Lucae 2. 52. *I E S V S proficiebat sapientia, & ætate, & gratia apud Deum & homines.* Quamuis enim supradicti Patres interpretentur, Christum non vere ac re ipsa, sed ostensione ac opinione hominum profecisse in sapientia; tamen ipsa verba videntur significare verum profectum. Et multi alij Patres sic explicant, ut Athanasius, Epiphanius, Cyrillus, Fulgentius, Beda, & Euthymius, apud Maldonatum loco citato.

5. Et confirmatur ex ipso textu. Primo, quia dicit Christum profecisse *apud Deum & homines.* Si apud Deum; Ergo vere profecit, & non tantum opinione hominum. Secundo, quia dicit illum eodem modo profecisse sapientia & gratia, quo profecit ætate: Sed vere profecit ætate: Ergo etiam vere profecit sapientia & gratia, id est, operibus quæ apta sunt animam gratam facere, si fiant à puro viatore.

6. Accedit ratio D. Thomæ, quia Christus fuit perfectus homo: Ergo potuit exercere operationes proprias humanæ naturæ: Sed acquisitio scientiarum est operatio maxime connaturalis humanæ naturæ: Ergo non debet Christo negari, præsertim cum nulla sit necessitas, vel ratio negandi. *D I C E S*, ratio negandi potest esse, quia habuit

Tertia Pars.

M

scientiam infusam, ac proinde non fuit opus illam acquirere. Respondeo. Hoc vertitur in quaestionem, an habuerit talem scientiam infusam, quæ proprio labore acquiri potest. Nam si acquiri potest, & magis est ex dignitate Christi, acquirere illam proprio labore, quam per infusionem; cur negemus ita factum esse, præsertim cum Scriptura faueat?

7. Pro hac posteriori sententia tria notanda sunt. Primum est, quod eadem sit difficultas de virtutibus moralibus, quæ est de scientiis. Nam si asserimus Christum acquisiuisse scientias humanas, possumus etiam asserere, acquisiuisse Virtutes morales. Et vicissim, si dicimus has infusas esse, licebit idem de illis affirmare.

8. Alterum est, quod scientia Christi acquisita (posito, quod aliquam acquisiuerit) multum differt à scientia infusa. 1. quia Christus plura cognouit per infusam. 2. quia tametsi quædam cognosceret per vtramque; tamen perfectius & euidentius per infusam, quam per acquisitam. 3. quia infusa utebatur sine conuersione ad phantasma.

9. Tertium est, quod Christus potuerit citius & perfectius acquirere scientias humanas, quam nos possumus. 1. propter præstantiam ingenij & iudicij. 2. quia per infusam scientiam cognoscebat omnes modos vtendi speciebus acquisitis: Quomodo nimirum species acquisitæ deberent coniungi ad assensum primorum principiorum, & quomodo applicari ad Conclusiones inferendas. 3. quia in his omnibus non poterat decipi, propter subsidium scientiæ infusæ. Vnde ipse sibi erat Magister.

QVÆ

QVÆSTIO VII.

An Christus per aliquam scientiam cognouerit omnes creaturas possibles?

1. **N**on est quæstio de scientia increata, sed de creata. Hæc triplex est, vt dixi. 1. scientia visionis. 2. scientia infusa. 3. scientia acquisita. Constat, per scientiam acquisitam non cognouisse omnes creaturas possibles. Quæstio est, an cognouerit per scientiam visionis, aut per scientiam infusam?

2. Aliqui putant, per alterutram cognouisse, vt Magister in 3. dist. 14. Albertus ibidem art. 1. Durandus quæstio. 2. Probatur 1. ex illo Coloss. 2. 3. *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.* Vbi Chrysostronus hom. 5. affirmat, Christum omnia scire, & nihil ignorare. Si autem non cognosceret omnes creaturas possibles, iam aliquid ignoraret.

3. Secundo probatur ex illo Ioann. 3. 34. *Quem misit Deus, verba Dei loquitur. Non enim ad mensuram dat Deus spiritum.* Hoc intelligi debet de spiritu sapientiæ & scientiæ, qui datus est Christo sine mensura. At si Christus non cognosceret omnes creaturas possibles, sed aliquas ignoraret, iam datus esset illi Spiritus ad mensuram, quod tamen negat scriptura. Vide Fulgentium in libro ad Ferrandum, vbi vtrumque locum in hunc sensum interpretatur.

4. Tertio, accedit ratio, quia non implicat contradictionem. Imo Durandus putat, non solum

Christum, sed omnes beatos videre omnes creaturas possibles in essentia Dei clare visa. Ratio est, quia qui clare & intuitiue videt Diuinam essentiam, necessario videt omnia, quæ in ea necessario repræsentantur: Sed omnes creaturæ possibles necessario repræsentantur in essentia Diuina: Ergo qui videt essentiam Diuinam, necessario videt omnes res possibles.

5. Alij contra sentiunt, Christum non cognoscere omnes creaturas possibles, neque per visionem beatificam in essentia Diuina, neque per scientiam infusam in proprio genere. Ita Diuus Thomas, & ipsius Interpretes quæst. 10. art. 2. Ratio prioris partis est, quia si in essentia Diuina cognosceret omnes creaturas possibles, iam comprehenderet essentiam Diuinam, quod fieri non potest. Ratio posterioris, quia non cognoscit plura per scientiam infusam, quam per scientiam visionis: Si ergo per hanc non cognoscit omnia possibilia, neque per illam cognoscet.

6. Prior ratio dupliciter explicatur. 1. Ex parte luminis gloriæ, quia ad videndas aliquas creaturas in deo, requiritur aliquod lumen: Ergo ad videndas plures, requiritur plus luminis: Ergo ad videndas infinitas, requiritur infinitum lumen. At creaturæ possibles sunt infinitæ: Ergo ad eas videndas opus est infinito lumine. Sed per lumen infinitum essentia Diuina comprehenderetur: Ergo. 2. ex parte obiectorum, quia is dicitur rem aliquam comprehendere, qui cognoscit omnia, quæ in illa re sunt, tam formaliter, quam eminenter, ita vt nihil eum lateat: Sed qui in essentia Diuina videret omnes res possibles, videret
omnia,

omnia, quæ sunt in ea formaliter & eminenter, & nihil illum lateret: Ergo essentiam Diuinam comprehenderet.

7. Sed neutro modo conuincit hæc ratio. Non priori. i. quia potest retorqueri hoc modo: Ad videndam rem perfectam requiritur aliquod lumen: Ergo ad videndam rem perfectiorem, requiritur plus luminis: Ergo ad videndam rem infinite perfectam, requiritur infinitum lumen: At Deus est infinite perfectus: Ergo ad videndum Deum requiritur infinitum lumen. Hic discursus est similis priori. Si ergo hic vitiosus est, & ille erit.

Deinde, etiam si demus, lumen gloriæ esse infinitum intensiue; non tamen sequitur in sententia D. Thomæ, deum comprehendi per infinitum lumen. Nam ad comprehensionem, secundum D. Thomam, requiritur, vt res tam perfecte cognoscatur, quam perfecte cognoscibilis est. Cum ergo deus sit infinite, id est, perfectissime cognoscibilis, non potest comprehendi, secundum diuum Thomam, nisi perfectissime cognoscatur. At per infinitum lumen gloriæ non cognoscitur perfectissime, quia adhuc multo perfectius cognoscitur à seipso: Ergo per infinitum lumen gloriæ non comprehenditur.

8. Nec posteriori modo coniuncit ratio, quia qui videret deum & omnes creaturas possibili- les in deo, adhuc non videret liberum dei decretum & consilium circa res futuras, ac proinde aliquid lateret ipsum. Non igitur comprehenderet. Et hoc sensu dicit Apost. Rom. 11. 33. *Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles*

via eius. Quis enim cognouit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit?

9. **PRIMA CONCLUSIO.** Christus non cognoscit omnes creaturas posibles in essentia Diuina, vi visionis beatificæ. Hoc suppono ex parte *I. c. 9. q. 13.* vbi ostensum est, nullam creaturam videri in essentia Diuina, vi visionis beatificæ. Si tamen concedamus aliquas videri, vt multi volunt, posset etiam concedi, omnes videri. Hoc enim non implicaret, vt ostensum est. Et sic iterum ostendo: Christus clare & intuitiue videt Diuinam essentiam: Si ergo essentia Diuina clare visa, est ratio seu medium cognoscendi omnes creaturas posibles, vt ex aliorum opinione suppono, non implicat omnes cognosci in essentia diuina clare cognita.

10. **SECUNDA CONCLUSIO.** Christus per scientiam infusam non cognoscit intuitiue omnes creaturas posibles. Non quod sit defectus ex parte luminis, sed aliunde. Nam si lumen creatum sufficiens est ad cognoscendum deum, potest etiam esse sufficiens ad cognoscendas creaturas posibles. Aliunde igitur defectus est. Sed non satis apparet, vnde sit. Aliqui putant esse ex parte existentia. Quod sic probant. Intellectus creatus non potest intuitiue cognoscere rem aliquam, quæ actu non existit: Sed res posibles, vt sic, actu non existunt: Ergo intellectus creatus non potest eas intuitiue cognoscere. Sed maior propositio non admittitur ab omnibus. Nam multi putant, beatos, qui intuitiue vident essentiam diuinam, etiam intuitiue videre creaturas posibles in essentia diuina. Tametsi enim creaturæ posibles non existant actu in seipsis; tamen actu repræsen-
tan

tantur in essentia diuina, vt ipsi contendunt. Ergo similiter, ex eorum sententia dici posset, creaturas possibles actu repræsentari per species infusas: Et sic intuitiue à Christo cognosci.

11. Alij putant esse defectum ex parte specierum. Quod sic probant. Si Christus per scientiam infusam, & consequenter per species infusas, cognosceret omnes creaturas possibles, vel cognosceret singulas per singulas species; vel plures per vnã speciem. Non prius, quia creaturæ possibles, vel sunt simpliciter infinitæ; & tunc deberent dari species simpliciter infinite in intellectu Christi, quod non facile conceditur: Vel sunt finitæ in infinitum; & tunc etiam deberent dari species finitæ in infinitum, quod minus concedi potest. Vel enim Christus haberet omnes illas species, & sic non essent finitæ in infinitum: Vel non haberet omnes, & sic deberent illi de nouo infundi, quando vellet aliquas res possibles cognoscere, quod est absurdum.

12. Nec posterius dici potest, quia deberet dari aliqua species, quæ repræsentaret creaturas possibles in infinitum, id est, quæ repræsentaret multas creaturas possibles, non tamen tot, quin posset plures repræsentare, quod etiam est absurdum. Nam si aliquas reuera repræsentaret, vt possibles; & tamen præter illas posset adhuc plures repræsentare in infinitum, quas actu non repræsentaret; esset aliqua ratio, cur quasdam actu repræsentaret, & quasdam non repræsentaret. At nulla est ratio. Nec ex parte rerum possibilium; quia omnes æque possibles sunt. Nec ex parte speciei, quia deberet esse vna species, quæ

sufficiēs esset, plures creaturas æque repræsentare.

13. Hæc tamen ratio non videtur efficax, quia potest responderi, omnes creaturas possibiles, quæ simpliciter infinitæ sunt, cognosci posse per vnam speciem infusam. Hoc enim non implicat. Nam si potest dari vna species infusa, quæ intuitiue repræsentet essentiam diuinam, potest etiam dari vna, quæ vel intuitiue vel abstractiue (iuxta diuersas opiniones) repræsentet omnes creaturas possibiles. At illa potest dari, vt probatum est in 1. part. c. 9. q. 2. Ergo & hæc potest dari. Nec obstat, quod creaturæ possibiles sint infinitæ. Nam etiam essentia diuina infinita est. Et quidem potiori titulo. Illæ enim solo numero infinitæ sunt: Hæc, intrinseca & essentiali perfectione infinita est.

14. Ex dictis patet, non esse omnino certum, quod dixi in conclusione, Christum per scientiam infusam non cognoscere omnes creaturas possibiles. 1. quia vix potest dari ratio, quæ id conuincat. 2. quia auctores primæ opinionis contrarium tenent. Nihilominus ad eorum argumenta sic responderi potest.

15. Ad 1. In Christo homine, per communicationem idiomatum, sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi; Non tamen in Christo secundum humanitatem, sicut etiam Christus homo per communicationem idiomatum est omnipotens, infinitus, æternus; non tamen Christus secundum humanitatem. Vel, si Apostolus loquitur de Christo secundum humanitatem, dicendum est, in Christi humanitate esse omnes thesauros sapientiæ & scientiæ collectiue, qui in Angelis & hominibus sunt diuisiue. Nã quidquid sapien

sapientiæ & scientiæ est diuifim in Angelis & hominibus, hoc coniunctim est in Christo secundum humanitatem.

16. Ad 2. Christo secundum Diuinitatem datus est spiritus sine mensura, per æternam generationem, vt interpretatur Cyrill. lib. 2. in Ioan. cap. 72. & Nazianzenus orat. 36. Vel, vt alij, Christo homini datus est spiritus sine mensura per vnionem hypostaticam. Vel denique, Christo secundum humanitatem datus est spiritus sine mensura, ad distinctionem aliorum hominum. Nam aliis datus est secundum certam mensuram, iuxta illud Corinth. 12. 7. *Vnicuique autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatẽ. Alij quidem per Spiritum datur sermo Sapientiæ: Alij autem sermo Scientiæ: Alteri fides in eodem Spiritu: alij gratia sanitarum: alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum.* Hæc autem omnia, quæ diuifim data sunt hominibus, coniunctim data sunt Christo secundum humanitatem. Vide D. Thomam q. 7. art. 11. ad 1.

17. Ad 3. Creaturæ possibiles necessario repræsentantur in Deo, secundum esse eminens, quod habent in Deo, & quod est ipse Deus: Non tamen secundum esse formale, quod habere possunt in seipsis, vt patet ex 1. parte cap. 9. quæst. 13.

QVÆSTIO VIII.

An Christus cognouerit omnia præterita, præsentia, & futura?

1. **F**Vit olim hæresis Agnoitarum, qui docebant Christum ignorasse diem iudicij, iuxta illud

Marc. 13. 32. *De die autem illo vel hora nemo scit, neque Angeli in cælo, neque Filius hominis, nisi pater.* Idem nunc docent Lutherani & Calvinistæ, qui etiam addunt, Christum multa alia ignorasse, quæ paulatim didicerit, ut videre est apud Bellarminum lib. 4. de Christo cap. 1. Fundamentum sumitur ex quibusdam Scripturæ locis, quæ postea citabimus, & interpretabimur.

2. PRIMA CONCLUSIO. Christus in hac vita per scientiam infusam cognouit omnia præterita, præsentia, & futura circa homines, Angelos, & seipsum. Ita D. Thomas, qu. 10. art. 2. Ratio est, quia debuit omnia scire, quæ ad ipsius statum & officium pertinebant: sed omnia præterita, præsentia, & futura circa homines & Angelos, pertinebant ad ipsius statum & officium, triplici ex causa. 1. quia erat caput hominum & Angelorum. 2. erat Magister & præceptor Apostolorum, qui docturi erant totum mundum. 3. futurus erat omnium Iudex. Huc spectat illud Ioa. 2. 24. *Iesus nõ credebat semetipsum eis, eo quod ipse nosset omnes. Et quia opus ei non erat, ut quis testimonium perhiberet de homine: Ipse enim sciebat quid esset in homine.* Vide plura apud Bellarminum loco citato cap. 3. & 4.

3. SECUNDA CONCLUSIO. Christus in hac vita quædam sciebat, tanquam Iudex, quæ tamen nesciebat tanquam Præceptor Apostolorum. Hoc modo sciebat diem Iudicij, quia cum ipse esset futurus Iudex, non debebat illum ignorare. Et tamen dicebat Apostolis, se nescire illum diem, quia sciebat illum sub secreto, nõ autem ut aliis reuelaret. Sicut confessarius, qui scit aliquid sub secreto confessionis, potest dicere se nescire. Non enim scit

CURA

cum potestate aliis reuelandi. Non scit, vt homo, sed vt minister Dei. Ita exponunt Origenes, Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, Gregorius, Beda, Theophylactus apud Maldonatum in c. 24. Matth. v. 36. Eodē sensu intelligitur illud Ioa. 15. 15. *Omnia quaecunque audiui à Patre meo, nota feci vobis.* Vbi Christus loquitur, nō de omnibus simpliciter, quæ audiuerat à Patre; sed de illis omnibus, quæ debebat illis reuelare, tanquam Magister & Præceptor. Vnde c. 16. 12. ait, *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo.* Non ergo omnia dixerat illis, sed quæ pro eo tempore dicēda erant.

4. TERTIA CONCLUSIO. Tametsi Christus cognouerit omnia præterita, præsentia, & futura, non tamen eodem modo: Nam præterita & futura cognouit abstractiue; præsentia intuitiue. Hæc est probabilis multorum opinio, qui putant non dari cognitionem intuitiuam, nisi rerum existentium. At solæ res præsentis existunt; non autem præteritæ & futuræ.

5. DICENS, D. Thom. docet, Deum per scientiã simplicis intelligentiæ cognoscere omnia possibiliã, & per scientiã visionis omnia futura. At scientia visionis est intuitiua: Ergo per intuitiuã possunt etiam cognosci futura, & non tantum præsentia. Respondeo. Aliud est loqui de Deo, cuius scientia est infinita; aliud de homine, cuius scientia est finita. Deinde, D. Thomas procedit ex quodam fundamento, quod non omnes concedunt. Supponit enim omnia futura esse Deo realiter præsentia in æternitate: ideoque Deum per scientiam visionis omnia futura, non aliter, quam præsentia intueri. Vide in 1. parte cap. 10. quæst. 10.

6. Solent

6. Solent quædam obiici ex Scriptura. Primo illud Lucæ 2. 52. *Iesus autem proficiebat sapientia.* Non poterat autem proficere, si omnia sciebat. Respondeo. Hoc supra explicatum est. Proficiebat vel ostensione sapientiæ; vel acquisitione scientiæ humanæ circa res antea perfectiori modo cognitæ. Itaque profectus ille poterat esse sine præcedente ignorantia.

7. Secundo obiicitur illud Matth. 26. 39. *Pater mi, si possibile est, transeat à me Calix iste.* Non ergo sciebat, sed dubitabat, an deberet pati, necne. Respondeo. Non dubitabat, quid futurum de se esset, sed ex vna parte ostendebat se naturali affectu abhorrere à morte, *Transeat à me Calix iste.* Ex altera, exhibebat se promptum ad voluntatem Dei; *Veruntamen non sicut ego volo sed sicut tu.*

8. Tertio obiicitur illud Hebr. 2. 17. *Debuit per omnia fratribus assimilari.* Et cap. 4. 15. *Tentatum per omnia pro similitudine, absque peccato.* Habuit ergo ignorantiam, sicut & nos, sed sine peccato. Respondeo. Debuit per omnia assimilari nobis, quoad humanam naturam; non quoad singulas humanæ naturæ imperfectiones. Et tentatus est per omnia absque peccato, id est, expertus est omnia aduersa, quæ solent homines perpeti, & tamen non peccauit per impatientiam.

C A P V T X.

De potentia Christi.

1. **T**riplex potentia spectari potest in Christo.
 1. Potentia Diuina, quæ illi conuenit quatenus Deus est. Hæc communis est toti Trinitati, & pro

& proprie dicitur omnipotentia. De hac non agimus. 2. Potentia humana, quæ illi conuenit, quatenus homo est. Hæc communis est illi cum aliis hominibus. Neque de qua hic agimus. 3. Potentia supernaturalis, quæ illi secundum humanitatem à Deo concessa est, ad duplicem potissimum finem. Primo ad producendam gratiam, & remittenda peccata. Matth. 9.6. *Vt autem sciatis, quia Filius hominis habet potestatem dimittendi peccata.* Secundo, ad facienda miracula. Matth. 9.8. *Videntes autem turba (nempe, paralyticum miraculose à Christo sanatum) timuerunt, & glorificauerunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus.* De hac agimus. Et quæritur 1. An hæc potentia faciendi miracula, & remittendi peccata, quam Christus secundum humanitatem habuit, fuerit physica, an tantum moralis? 2. quid Christus per illam potuerit efficere?

2. De priori, duplex opinio est. Vna, fuisse potentiam moralem, non physicam. Ita Altifiodorensis, Alensis, Bonauentura, Richardus, Gabriel, Durandus, Scotus, citati apud Suares disp. 31. sect. 3. Docent enim Christum fecisse miracula, & remisisse peccata per authoritatem & causalitatem moralem, ratione meritorum, propter quæ concessum illi fuit, vt opera supernaturalia fierent Diuina virtute, quando ipse vellet ea fieri in confirmationem suæ doctrinæ, vel in alium finem accommodatum ad redemptionem generis humani, quam in se susceperat.

3. Altera, fuisse potentiam physicam, ita vt Christus secundum humanitatem, realiter ac physice produxerit gratiam, & patrauerit miracula,

cula, non quidem tanquam agens principale, sed tanquam instrumētum Diuinitatis. Ita Capreolus, Caietanus, Sotus, Paludanus, Ferrariensis, Vega, Driedo citati apud eundē. Et probari solet tripliciter. Primo, ex illo Luc. 6. 19. *Virtus de illo exibat, & sanabat omnes.* Et cap. 8. 46. *Tetigit me aliquis, nam ego noui virtutē de me exiisse.* Hæc verba videntur significare, aliquam physicam virtutem ex humanitate Christi emanasse. Item ex iis locis, vbi Christus vocatur Brachium Domini, quia scilicet Deus per illum faciebat miracula, tanquam per instrumentum physicum, vt Isaiæ 51. 9. & 52. 10. & 53. 1. & alibi.

4. Secundo, Ex Concilio Ephesino can. 11. vbi definitur, carnem Christi, propter vnionem ad Verbum fuisse viuificatricem, id est, habuisse aliquam vim sibi communicatam, qua posset vitam efficere. Sic enim hunc canonem videtur intellexisse Cyrillus lib. 4. in Ioannem cap. 14. & quidam alij.

5. Tertio, ratione, quia non repugnat carnem Christi per modum instrumēti physici concurrere ad actiones supernaturales, vt patet in similibus exemplis. Nam hoc modo Sacramenta concurrunt ad productionem gratiæ; ignis infernalis ad cruciandos spiritus; intellectus ad visionem beatificam.

6. Ego sentio, tria hic certa esse. Primo, quod Christus, vt Deus, per potentiam Diuinam physice produxerit gratiam, & fecerit miracula, tanquam agens principale. Secundo, quod Christus, vt homo, per potentiam humanam physice exercuerit quasdam actiones ad miracula concurrentes.

tes. Tertio, quod Christus, vt homo sanctus & Deo gratus, ratione meritorum, moraliter effecerit, vt Deus physice produceret gratiam, & faceret miracula, quando ipse vellet.

7. Duo priora expresse tradit Athanasius Ser. 4. contra Arianos. *Humano, inquit, more manum extendit: diuinitus autem morbum compefcuit. Humanum fuit, è carne emisiffe fputum: diuinitus autem oculos aperuit.* Et Damasc. lib. 3. cap. 15. *Humanitatis quidem, quod tenuit puellam manu, & erexit: diuinitatis, viuificatio.* De tertio non potest dubitari, quia certum est, Christum meruisse nobis vitam æternam, & omnia media, quæ ad illam obtinendam ordinata sunt, excepta incarnatione. At productio gratiæ, & patratio miraculorum, sunt huiusmodi media: Ergo.

8. Hinc sequitur, Christum duobus modis fecisse miracula (vt omittam actiones ad miracula concurrentes, quæ proprie non sunt ipsa miracula) & produxisse gratiam. 1. physice, secundum Diuinitatem. 2. moraliter seu meritorie, secundum humanitatem. Et quidem vtroque modo fuisse causam principalem in suo genere. Nam secundum Diuinitatem non minus fuit causa principalis, quam Pater & Spiritus sanctus; quia omnes personæ diuinæ per eandem virtutem operantur, & omnes in hac virtute sunt æquales. Secundum humanitatem dicitur etiam causa principalis in genere causæ meritoriæ, quia nulli alteri causæ meritoriæ subordinatur.

9. Manet quæstio, an etiam humanitas Christi, tanquam instrumentum diuinitatis, physice concurrerit ad eosdem effectus? Hoc vrgent authores
 secundæ

secundæ opinionis. Sed argumenta illorum non conuincunt.

10. Non 1. quia verba Scripturæ possunt aliter exponi. Quod enim dicit Christus, virtutem de se exiisse, nihil aliud est, quam effectum aliquem supernaturalé egressum esse à Diuinitate Christi, quatenus erat coniuncta humanitati. Nec opus est concurrere ad virtutem aliquam instrumentalem. Imo, quotiescunque Scriptura loquitur de Christo faciente miracula, vel remittente peccata, semper loquitur de illo tanquam de causa principali. Matth. 8. 3. *Domine, si vis, potes me mundare. Volo: mundare.* Et infra vers. 26. *Tunc imperauit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna.* Et Lucæ 7. 14. *Adolescens, tibi dico, surge.* Et Ioan. 11. 43. *Lazare, veni foras.* Quod autem obiicitur, Christum vocari brachium Domini, nihil facit pro virtute physica instrumentali, sed potius pro virtute meritoria & satisfactoria, qua Christus redemit genus humanum, & eripuit è potestate Dæmonis. Deus enim vsus est humanitate Christi, tanquam forti brachio ad debellandum hostem, & liberandum genus humanum è captiuitate peccati.

11. Nec 2. quia quando Concilium Ephesinum definit, carnem Christi esse viuificatricem, non vult significare, carnem Christi habere vim instrumentalem physicam viuificandi, sed esse carnem Verbi viuificantis, & non puri hominis. Nam Concilium illud celebratum est contra Nestorium, qui negabat carnem Christi hypostatice vnitam esse diuinitati, asserens aliam esse personam carnis, aliam deitatis. At Concilium è contrario definit, carnem

carnem Christi non esse carnem puri hominis, sed carnem Verbi viuificantis, & ideo posse vocari carnem viuificatricem. Sic enim loquitur can. 11. *Si quis non confitetur, carnem Domini viuificatricem esse, & propriam ipsius Verbi Dei, sed velut alterius præter ipsum, coniuncti eidem per dignitatem, aut quasi diuinam habentis habitationem, ac non potius viuificatricem esse, quia facta est propria Verbi cuncta viuificare valentis, anathema sit.*

12. Nec 3. quia non disputamus, an repugnet, carnem Christi per modum instrumenti physici concurrere ad actiones supernaturales; sed an re ipsa concurrat, vel concurrerit in hac vita. Deinde, in multis repugnat. Nam causa physica non potest operari, nisi sit præsens: at humanitas Christi sæpissime non fuit præsens, vbi fiebant miracula: Ergo non potuit operari physice. Maior patet, quia propinquitas & præsentia causæ efficientis tam est necessaria ad operandum, vt ne Deus quidem possit operari, nisi vbi est præsens, vt docet D. Thomas in 1. p. quæst. 8. art. 1. & multi alij. Minor etiam patet, quia humanitas Christi sæpe certo spacio distabat ab effectibus supernaturalibus, quos diuina virtute producebat, vt, verbi gratia, à productione gratiæ & remissione peccatorum in alterius anima; à curatione morborum in ægrotis distantibus; ab eiectione Dæmonum in corporibus obsessorum; & sic de alijs passim.

13. **DICES**, Instrumentum absens potest agere, modo causa principalis sit præsens: Ergo licet humanitas fuerit aliquando distans, tamen diuinitas, quæ vtebatur humanitate, tanquam instrumento, semper erat præsens. Respondeo. Ali-

qui quidem ita sentiunt; sed vix potest intelligi. Nam si Deus non potest hic agere, nisi sit hic præfens; quomodo poterit instrumentum Dei hic agere, si hic præfens non est? Aut quomodo Deus hic poterit vti aliquo instrumento, quod hic non est?

14. Nec obstant exempla in tertio argumento allata. Nam æque incertum est, an Sacramenta sint physica instrumenta in productione gratiæ. Probabilius est, non esse physica, sed moralia, vt infra ostendam. Similiter incertum est de igne infernali. Imo D. Thomas non putat illum physice & effectiue operari in dæmones & animas racionales, sed alio modo. De intellectu concurrente ad visionem beatificam, alia ratio est. Nam intellectus noster non est instrumentum Dei in elicienda visione beatifica, eo modo, quo ipsi volunt humanitatem Christi esse instrumentum Dei in patratione miraculorum. Alioqui Deus esset principale videns in creata visione, sicut est principale agens in patrandis miraculis, quod est falsum.

15. Hæc sufficiant de priori quæstione. Posterior est, quid Christus potuerit efficere per illam potentiam, de qua hæctenus dictum est? Respondeo. Christus quatenus Deus, poterat omnia facere per potentiam diuinam, quæ Pater & Spiritus sanctus: Quatenus homo, poterat omnia facere per meritum & impetrationem, quæ volebat. Non volebat autem, nisi secundum decretum & voluntatem Dei. Hæc certa sunt in nostra sententia.

16. At in aliorum sententia, qui in humanitate Christi contendunt esse vim instrumentariam
physi

physicam, dubium est, de his quatuor punctis. 1. An Christus per illam potuisset aliquid creare, seu ex nihilo producere? 2. An potuisset annihilare? 3. an agere in distans loco? 4. an agere in distans tēpore? D. Thomas quæst. 13. art. 2. negat de creatione & annihilatione; de reliquis nihil dicit. Alij affirmant de omnibus, excepto vltimo. Alij affirmant de duobus prioribus; negant de reliquis. Res parui momenti est.

CA P V T XI.

De defectibus Christi ex parte corporis.

I. **A**ctum est de perfectionibus Christi ex parte humanitatis, nempe de gratia, scientia & potentia. Nunc agitur de defectibus illius. Et primo quidem de defectibus corporis, in hoc capite. Deinde de defectibus animæ, in sequenti. Sunt autem duplices defectus corporis, vt notat D. Thomas quæst. 14. art. 4. Alij communes toti humanæ naturæ, propter peccatum primi parentis, vt fames, sitis, fatigatio, passibilitas, mors; alij particulares, orti ex causis particularibus, vt lepra, febris, morbus caducus, & similes affectiones. De vtrisque dicam.

2. PRIMA CONCLUSIO. Christus assumpsit omnes defectus corporis, qui sunt communes toti humanæ naturæ. Nam Scriptura expresse tradit, illum esuriisse, fatigatū fuisse, passum & mortuum esse. Assumpsit autem hos defectus ob triplicem causam. 1. vt pro nobis patiēdo, satisfacere.

2. vt ostenderet se esse verum hominem. 3. ad exemplum patientiæ, iuxta illud 1. Petri 2. 21. *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius.* Vide D. Thom. ar. 1.

3. D I C E S, Corpus Christi non videtur fuisse passibile, vt colligitur ex illo Actuum 2. 27. *Non dabis sanctum tuum videre corruptionem.* Respondeo. Hoc non intelligitur de passione vel morte, quia constat Christum reuera passum & mortuum esse; sed de corruptione corporis post mortem, quia non decebat, vt corpus Christi post mortem computresceret, more aliorum corporum, præsertim cum iterum vniendum esset animæ.

4. SECUNDA CONCLUSIO. Christus non assumpsit particulares defectus corporis, qui non sunt communes toti naturæ, vt sunt morbi, vel deformitates. Ita D. Tho. art. 4. Ratio est, quia hi defectus oriuntur, vel ex intemperantia hominū, vel ex defectu virtutis formatiuae. At hæ causæ non fuerunt in Christo. Nam & temperantissimus fuit; & corpus eius, non virtute naturali, quæ potest deficere, sed virtute Spiritus sancti, formatum est

5. NOTA I. Aliud est, assumere defectus corporis; aliud contrahere. Christus assumpsit quosdam defectus corporis, vt dictum est; non tamen contraxit, vt recte notat D. Thom. art. 3. Ratio est, quia illud dicitur contrahi, quod simul cum sua causa ex necessitate contrahitur: at causa mortis & aliorum defectuum corporis, est peccatum, iuxta illud Rom. 5. 12. *Per unum hominem peccatum intravit in hunc mundum, & per peccatum mors.* Ergo qui non contrahit peccatum, non contrahit etiam defe

defectus corporis, qui sunt effectus peccati. At Christus non habuit peccatum: Ergo non contraxit defectus ex peccato, sed assumpsit illos sine peccato.

6. **NOTA** 2. Natura humana dupliciter spectari potest. 1. secundum se: Et sic defectus corporis sunt illi connaturales. 2. quatenus cum iustitia originali condita fuit: Et sic defectus corporis sunt pœnæ peccati primi parentis. Vnde quotquot peccauerunt in primo parente, dicuntur contrahere defectus corporis, per modum pœnæ. At Christus, qui non peccauit in primo parente, non dicitur illos contrahere per modum pœnæ, sed assumere per modum medij ad finem redemptionis humani generis, vt in prima conclusione insinuatam est. Vide D. Thom. ar. 3.

C A P V T XII.

De defectibus Christi ex parte animæ.

Varij sunt defectus animæ in nobis, ac potissimum hi. 1. peccatum. 2. fomes peccati. 3. dolor & tristitia in appetitu sensitiuo. 4. dolor & tristitia in voluntate. 5. timor. 6. ignorantia. Quæstio est, an hi omnes fuerint in Christo? De ignorantia supradictum est, cap. 9. de reliquis hic dicendum cum D. Thom. quæst. 15.

 QVÆSTIO I.

An in Christo fuerit peccatum originale?

1. **C**ertum est, non fuisse, vt patet ex illo Lucæ 1. 35. *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.* Et ratio est, quia illi soli contrahunt peccatum originale, qui descendunt ab Adamo per feminalem generationem: At Christus non descendit ab Adamo per feminalem generationem, quia conceptus est de Spiritu sancto: Ergo, &c. Vide diuum Augustinum lib. 10. de Genesi ad litteram cap. 19. Et in Enchiridio cap. 41.

2. **D**ICES, Videtur ab Adamo descendisse per feminalem generationem, iuxta illud Apostoli, Rom. 1. 3. *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem.* Si ex semine dauid, consequenter etiam ex semine Adami. Respondeo. Aliud est nasci ex semine dauid, id est, ex stirpe seu progenie illius: aliud nasci ex dauid per feminalem generationem. Prius verum est de Christo; posterius falsum.

 QVÆSTIO II.

An Christus aliquando peccauerit actualiter?

1. **N**unquam, sine dubio. Hoc enim testatur Scriptura, Ioann. 8. 46. *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Et Hebr. 4. 15. *Tentatum per omnia, absque peccato.* Et 1. Petri 2. 22. *Qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius.* Ratio est, quia erat impeccabilis, vt dicam sequenti quaest.

2. **O**biici

2. Obiici potest illud Psalm. 21. 1. *Deus Deus meus, quare me dereliquisti? Longe à salute mea verba delictorum meorum.* Hinc enim videtur colligi. 1. Christum hoc dixisse ex desperatione, vt Calvinus interpretatur. 2. habuisse propria delicta. Respondeo. Impia est Caluini interpretatio. 1. Quia Christus eodem tempore, cum hoc diceret, dixit etiam: *In manus tuas commendo Spiritum meum.* Quod non potuit dicere ex desperatione. 2. quia erat beatus, & sciebat beatitudinem suam fore perpetuam: Ergo non poterat desperare.

3. Sensus igitur verborum Christi est hic: *Deus Deus meus, quare in tanto corporis cruciatu dereliquisti me?* Vox est, quasi admirantis. Sequitur respõsio, quæ tollit admirationem: *Longe à salute mea verba delictorum meorum.* Quasi dicat: non est mirum, quod relinquas me in his doloribus, quia delicta totius mundi, quæ in me suscepi, non possum aliter expiare, nisi luendo hanc poenam. Hoc enim significant illa verba: *Longe à salute mea*, id est, peccata humani generis, quæ in me suscepi, non possunt coniungi cum salute mei corporis. Debeo pati in corpore, vt illa possim expiare. Quo spectat illud 1. Petri 2. 24. *Quia peccata nostra ipse portauit in corpore suo super lignum.* Vide Bellarminum in commentario Psalmi 21.

QVÆSTIO III.

An Christus potuerit actu peccare?

1. **C**onstat illum fuisse impeccabilem, ratione visionis beatificæ, vt suppono ex tractatu de beatitudine. Quæstio est, an fuerit

etiam impeccabilis, ratione vnionis hypostaticæ? Negat Durandus in 3. distinct. 12. quæst. 2. & pauci alij.

2. Primo, quia humanitas Christi per solam vnionem hypostaticam, seclusis aliis donis supernaturalibus non est facta sapientior aut potentior: Ergo per solam vnionem sine aliis donis superadditis, non esset minus ignorans & fragilis, quam reliqui homines: Ergo sicut reliqui homines ex ignorantia & fragilitate possunt peccare, ita etiam humanitas Christi, spectata sola vnione: Ergo per solam vnionem non esset impeccabilis.

3. Secundo, quia si Christus per humanitatem assumptam non posset peccare, hoc ideo esset, quia sequeretur, Deum peccare: At hoc non est absurdum: Ergo posset peccare. Minor probatur, quia sicut Deus per communicationem idiomatum dicitur mori, sic etiam dici potest peccare. Est enim par ratio. Nam mors non minus repugnat diuinæ vitæ, quam peccatum diuinæ bonitati. Deus enim sicut essentialiter est ipsa bonitas, sic essentialiter est ipsa vita: At hoc non obstat, quo minus dicatur mori in assumpta natura: Ergo etiã non obstat, quo minus dicatur peccare in assumpta natura.

4. CONCLUSIO. Humanitas Christi non solum ratione visionis beatificæ, sed etiam vi solius vnionis hypostaticæ fuit omnino impeccabilis; ita vt impossibile fuerit ipsam Verbo vnitã peccare, etiamsi nulla alia dona supernaturalia habuisset. Ita Magister in 3. dist. 12. D. Thom ibidem q. 1. art. 2. & alij passim. Ratio est, quia gratia vnionis hypostaticæ est substantialis quædam sanctitas in huma

humanitate: At peccatum non potest consistere cum sanctitate: Ergo. Hæc tamen ratio non est sufficiens. Solum probat, peccatum & vnionem hypostaticam non posse simul consistere in humanitate, sicut peccatū & gratia habitualis non possunt simul consistere in eodem homine; alioqui simul esset iustus & iniustus, simul gratus & ingratus, simul Filius Dei & Diaboli. Non tamen probat, humanitatē vnitam Verbo, non posse peccare, & peccando priuari sanctitate vnionis hypostaticæ: sicut homo iustus potest peccare, & peccando amittere iustitiam.

5. Vera ergo ratio est, quia persona intellectualis naturaliter obligatur, vt gubernet & dirigat naturam sibi substantialiter coniunctam: sed persona Verbi substantialiter coniunxit sibi humanitatem Christi: Ergo naturaliter obligatur, vt eam gubernet & dirigat. At non potest deficere in hac gubernatione & directione: Ergo humanitas, quæ sic gubernatur & dirigitur, non potest peccare.

6. Confirmatur 1. quia ex hac obligatione fit, vt si natura alicuius personæ peccet, tota culpa adscribatur personæ, & illa dicatur peccasse in natura sibi coniuncta, & suæ curæ commissa. 2. Ex eadem obligatione fit, vt homo per naturam intellectualem teneatur gubernare naturam sensitivam; & per appetitum superiorem, dirigere appetitum inferiorem. Vnde, si aliqua sit inordinatio culpabilis in appetitu sensitivo, tota culpa redundat in appetitum intellectualem, ad quem spectat gubernatio & custodia appetitus sensitivi.

7. Hinc sequitur, cum in Verbo diuino sint

duæ naturæ, & duæ voluntates, altera diuina, altera humana; necessarium esse, vt per diuinam gubernet humanam, nec patiatur illam quidquam inordinate facere; alioqui tota culpa illi adscriberetur: At quia culpabilis negligentia in eo esse non potest, sequitur, humanam naturam non posse inordinate quidquam agere.

8. D I C E S 1. Persona Verbi non est capax præcepti & legis: Ergo non potest obligari ad gubernandam humanitatē sibi vnitam. Respondeo. Non sequitur, quia non omnis obligatio oritur ex lege aut præcepto. Homo quidem obligari potest lege aut præcepto: Deus tamen, proprie loquendo, non obligatur lege & præcepto, sed sua bonitate & natura. Nam ex se talis est, vt non possit aliquid facere, quod turpe & rationi contrarium sit.

9. D I C E S 2. Voluntas Diuina est communis Patri, Filio, & Spiritui sancto: At Pater & Spiritus sanctus non obligantur speciali titulo gubernare humanitatem Christi secundum Diuinam suam voluntatem: Ergo nec Filius. Respondeo. Non sequitur, quia Filius obligatur ratione vnionis hypostaticæ, quæ non est communis tribus personis.

10. D I C E S 3. Si Angelus hypostatice assumeret naturam humanam, & hæc natura per propriam voluntatem peccaret, non esset culpa Angeli, sed voluntatis humanæ: Ergo idem dicendū est de humanitate à Verbo assumpta. Respondeo. Si Angelus talem naturam assumeret, teneretur illam gubernare, & in officio continere, quantum in se esset. Vnde si hoc non faceret, sed
ex sua

ex sua negligentia permetteret humanam naturam peccare, quam potuisset impedire, tota culpa illi imputaretur. Si autem faceret, quantum in se est, & non posset impedire libertatem naturæ humanæ, tunc culpa non imputaretur ipsi, sed soli voluntati humanæ. Verbum autem Diuinum potest impedire omne peccatū in natura assumpta, & ideo tenetur.

II. Ad duo argumenta initio proposita sic respondeo. Ad I. Humanitas quidem in se non est facta sapientior aut potentior per solam vnionem hypostaticam; sed tamen hoc consequuta est, vt à persona Verbi, cui vnita est, ita gubernetur & dirigatur, vt peccare non possit. Ad 2. non est simile de morte & peccato. Nam Deus, qui gubernat naturam sibi substantialiter vnitam, non obligatur eam conseruare à morte, sed à culpa; præsertim cum mors possit esse honesta & utilis, non autem culpa.

QVÆSTIO IV.

An in Christo potuerit esse peccatum habituale?

I. **C**ONCLUSIO. In humanitate Christi Verbo vnita, non potest esse peccatum aliquod habituale. Ratio est, quia humanitas formaliter est sancta per gratiam vnionis. Hæc autem sanctitas non potest consistere cum peccato habituali. Hinc sequitur, si aliqua natura humana esset in peccato mortali, & postea hypostatice vniretur Verbo, fore, vt statim mundaretur ab illo peccato, vt esset grata Deo per gratiã vnionis
hyposta

hypostaticæ: sicut contingit in homine impio & peccatore, quando per infusionem gratiæ habitualis iustificatur.

2. **D I C E S.** Si Deus assumeret aliquam humanitatem, quæ aliquando peccasset, sequeretur, Deum aliquando peccasse: sed hoc est impossibile: Ergo & illud. Sequela patet hoc Syllogismo: Hic homo aliquando peccavit: Hic homo est Deus: Ergo Deus aliquando peccavit. Confirmatur simili syllogismo: Hic Deus aliquando creavit mundum: Hic Deus est homo: Ergo homo aliquando creavit mundum.

3. **Respondeo.** Negatur prima consequentia. In priori syllogismo negatur maior. Quamvis enim verum sit, ex suppositione, hanc humanitatem aliquando peccasse, non tamen verum est, hunc hominem aliquando peccasse. Nam hic homo significat hoc suppositum, in quo humanitas nunc est. Hoc autem suppositum non peccavit, sed aliud suppositum, in quo ponitur fuisse humanitas, antequam huic supposito uniretur.

4. In posteriori Syllogismo omnia vera sunt. Vbi nota discrimen inter priorem & posteriorem. Nam in priori sumuntur duo supposita eiusdem naturæ, & ideo communicatio idiomatum non habet ibi locum. In posteriori vero sumitur unum idemque suppositum, subsistens in duabus naturis, ac proinde valet ibi argumentatio, à communicatione Idiomatum.

QVA

QVÆSTIO V.

An in Christo fuerit fomes peccati?

I. **N**O T A. Fomes peccati potest spectari vel in actu primo, vel in actu secundo. Fomes in actu secundo, est actualis quædam motio appetitus sensitivi ad objecta sensibilia turpia, & rationi contraria, ipsam rationem præueniens, & ad peccatum inuitans. Fomes in actu primo, est ipsemet appetitus seu naturalis eius inclinatio, quatenus est proxime disposita ad supradictam motionem.

2. Hinc patet 1. appetitum sensitivum latius patere, quam fomitem in actu primo. Nam appetitus fertur in omnia objecta sensibilia, siue turpia & illicita sint, siue non sint. Fomes vero fertur tantum in turpia & illicita.

3. Secundo patet, tria requiri ad fomitem in actu secundo, seu ad actualem motionem fomitis. 1. vt feratur in sensibile turpe, & illicitum. 2. vt rationem præueniat. 3. vt ad peccatum trahat & alliciat. His positis, sit

4. **PRIMA CONCLUSIO.** In Christo non fuit fomes in actu secundo, id est, non fuit actualis motio, rationem præueniens, & ad peccatum incitans. Ita Augustinus lib. 1. contra duas Epistolas Pelagianorum, ubi ait; proprium fuisse Christo, non sentire repugnantiam carnis & concupiscentiæ. Intellige, proprium illi fuisse, ratione suæ conceptionis. Nam alio modo fuit etiam communicatum B. Virgini, vt infra dicemus. Et
lib. 2.

lib. 2. de peccatorum meritis & remiss. Vbi dicit, in Christo non fuisse illam pugnam carnis & Spiritus, quam describit Apostolus Roman. 7. vers. 23. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae.* Et Galat. 5. vers. 17. *Caro concupiscit aduersus spiritum: Spiritus autem aduersus carnem.*

5. Idem probatur ex quinta Synodo coll. 8. can. 12. vbi damnatur quidam Theodorus, qui dicebat Christum aliquo tempore habuisse rebellionem appetitus, & per exercitium virtutum illam superasse.

6. Et colligitur ex illo Ioan. 11. 33. *Iesus infremuit spiritu, & turbauit seipsum.* Hinc enim patet, illum turbationis actum in Christo fuisse ex electione. Vnde Chrysostom. homil. 62. & August. tract. 49. in Ioan. colligunt, omnes similes actus in Christo fuisse ex electione.

7. Accedit duplex ratio. Vna, quia persona Verbi, vt dictum est, ita gubernabat humanitatem Christi, vt nihil pateretur in ea fieri, quod esset indecens, & rectæ rationi contrarium. At fomes in actu secundo, seu motus concupiscentiæ est per se indecens, & rectæ rationi contrarius. (Rom. 7. 23.) Altera, quia quod appetitus sensitius moueatur contra vel præter consensum voluntatis, est quidam defectus naturæ humanæ, qui in aliis hominibus contrahitur ex peccato originali: At Christus non habuit peccatum originale: Ergo ex illo non potuit contrahere huiusmodi defectum.

8. DICES. Potuit illum assumere, sicut assumpsit alios defectus, de quibus cap. præcedenti dictum est. Respondeo. Hoc non fuit conueniens. 1. quia defectus

defectus ille est indecens, vt dixi. 2. non erat utilis ad finem Incarnationis.

9. **D I C E S** 2. Apostolus ait, Christum fuisse tentatum per omnia, absque peccato: Ergo fuit etiam tentatus per fomitem seu motum concupiscentiæ, quia fomes seu motus concupiscentiæ non est peccatum, nisi sit voluntarius. Imo, fuit utile, vt sic tentaretur. Nam ideo per omnia tentatus est, vt in omnibus daret nobis exemplum patientiæ & victoriæ. Nos autem maxime tentamur per fomitem: Ergo in hac tentatione debuit nobis dare exemplum patientiæ & victoriæ.

10. Respondet D. Thom. quæst. 41. artic. 1. ad 3. duplicem esse tentationem: alteram à diabolo, per solam exteriorem suggestionem: Alteram à carne, per delectationem & concupiscentiam. Priorem posse esse sine peccato, & ideo Christum eo modo tentatum fuisse: posteriorem non posse esse sine peccato, & ideo Christum non fuisse eo modo tentatum. Hæc responsio habet difficultatem, quia certum est, aliquos motus concupiscentiæ esse plane inuoluntarios, qui primo primi appellantur, in quibus nulla est culpa, vt alibi ostensum est.

11. Respondeo igitur, Christum non fuisse tentatum per huiusmodi motus concupiscentiæ, quia huiusmodi motus sunt culpabiles, quando sunt voluntarij. Possunt autem dupliciter esse voluntarij. 1. antecedenter, vt si quis sponte eos admittat, cum cauere possit. 2. consequenter, vt si quis eis consensum præbeat, postquam irrepserunt. Priori modo fuissent voluntarij in Christo, quia Christus poterat eos cauere, propter gubernationem

gubernationem personæ Verbi. Si ergo non ca-
uisset, sed sponte eos admisisset, fuissent culpa-
biles. Neque necesse fuit, vt per illos daret nobis
exemplum patientiæ & victoriæ: tum quia hoc
exemplum fuisset occultum: tum etiam, quia sat
multa alia exempla patientiæ & victoriæ nobis
dedit, quæ omnibus nota sunt.

12. D I C E S. Apostolus Paulus per eiusmodi
motus concupiscentiæ dedit nobis exemplum pa-
tientiæ & victoriæ: Ergo etiam Christus potuit
dare. Antecedens patet ex illo 2. Corinth. 12.7.
*Datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Satanae,
qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogavi,
vt discederet à me, & dixit mihi; Sufficit tibi gratia
mea: nam virtus in infirmitate perficitur.* Respondeo.
Hoc exemplum etiam fuisset occultum, nisi ipse
Apostolus propalasset. Deinde magna est differen-
tia inter illum & Christum. 1. quia stimulus car-
nis erat Apostolo plane inuoluntarius, vt ex ver-
bis ipsius patet. At Christo fuisset voluntarius, quia
poterat illum cauere, & non admittere. 2. Apo-
stolus illum passus est ob duplicem causam. Prior
est, *Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est
mihi stimulus carnis meæ.* Posterior, *virtus in infir-
mitate perficitur.* Neutra habebat locum in Christo.

13. SECUNDA CONCLUSIO. In Christo non
fuit fomes peccati, quoad actum primum. Ita
D. Thomas quæst. 15. art. 2. Ratio est, quia fomes
in actu primo, nihil aliud est, quam appetitus sen-
sitiuus sibi ipsi relictus, & quasi proxime dispo-
situs, vt possit exire in actum contra rationem,
& inclinare ad peccatum: sed in Christo non
fuit appetitus ita dispositus: Ergo in Christo non
fuit

fuit fomes in actu primo. Minor patet, quia appetitus sensitivus in Christo fuit quasi ligatus, ut non possit inordinate moveri. 1. quidem per virtutes morales, quibus passiones refrænantur. 2. per vigilantiam & perpetuam aduertentiam rationis. 3. per gubernationem personæ Verbi. Aliqui addunt, voluntatem Christi habuisse perfectum dominiũ supra omnes potentias animæ & corporis, ut non possint aliud facere, quam ex arbitrio & imperio voluntatis.

14. TERTIA CONCLUSIO. Quæ dicta sunt de fomite in appetitu sensitivo, possunt etiam applicari ad fomitem in intellectu & voluntate. Nã fomes generatim sumptus, seu, quod idem est, concupiscentia generatim sumpta, pertinet ad tres illas potentias, appetitum sensitivum, intellectum, & voluntatem. Et quidem in actu primo significat ipsas potentias, quatenus natura sua pronæ sunt ad actus indeliberatos, rationi repugnantes, & ad peccatum inclinantes: quo pacto appetitus sensitivus ex se pronus est ad prauos motus carnales; intellectus ad errorem & deceptionem; voluntas ad motus odij, superbix, inuidix. In actu autem secundo significat ipsos motus prauos & indeliberatos, quibus prædictæ potentiæ moventur ad turpia & illicita. In Christo ergo nullus fuit huiusmodi motus, ut ex dictis patet.

QVÆSTIO VI.

An in Christo fuerit dolor & tristitia sensibilis?

1. HÆC duo distinguuntur in appetitu sensitivo. Nam dolor est actus appetitus

Tertia Pars.

O

sensitivi , quo contristatur de læsione corporis , sensu percepta. Tristitia est actus eiusdem appetitus , quo contristatur de aliquo malo per imaginationem apprehenso , vt deinceps explicabitur.

2. PRIMA CONCLUSIO. In Christo fuit dolor sensibilis. Ita D. Thom. q. 15. art. 5. Et colligitur ex illo Isaia 53. 4. *Vere languores nostros ipse tulit, & dolo es nostros ipse portauit.* Et Luca 24. 26. *Nonne hac oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Ratio est , quia vbicumque est vera læsio corporis, & verus sensus læsionis , ibi est verus dolor sensibilis, quia positus illis duobus , naturaliter resultat dolor sensibilis, nisi miraculose impediatur. Nam hic dolor, vt dixi, est quidam actus , quo appetitus sensitivus fugit & auersatur læsionem corporis, sensu perceptam. Vnde fit, vt læsio corporis sit quasi obiectum doloris: sensus vero læsionis sit veluti applicatio illius obiecti; ac proinde posita hac applicatione, naturaliter resultat dolor. At in Christo fuit vera læsio corporis , & verus sensus læsionis, quando flagella & alia tormenta passus est: Ergo in Christo fuit verus dolor. Et hunc dolorem debuit sustinere pro nostra satisfactione.

3. Solet obiici Hilarius lib. 10. de Trinitate, vbi videtur negare , Christum passum esse dolorem sensibilem. Verba eius sunt hæc: *Unigenitus Deus hominem verum, non deficiens à se Deo, sumpsit: in quem quamuis aut ictus incideret, aut vulnus descenderet, aut nodi concurrerent, aut suspensio eleuaret, afferrent quidem hæc impetum passionis, non tamen dolorem passionis inferrent, vt telum aliquod aquam perforans.* Similia

Similia habet can. 31. in Matthæum & super Psalm. 53. & 68. Aliqui putant Hilarium ita sensisse & errasse, vt Bonauentura in 3. dist. 16. art. 1. quæst. 1. ad 1. & Claudianus Viennensis lib. 2. de statu animæ c. 11. in tomo 4. Bibliothecæ sanctorum Patrum. Alij conantur illum benigne interpretari, vt D. Thom. q. 15. art. 5. ad 1. Magister in 3. dist. 16.

4. Respondeo 1. Hilarius non errauit, quia à nullo antiquorum Patrum de errore notatus est. Imo sanctus Hieronymus tomo 1. epist. 7. ad Lætam, sic de eo loquitur: *Libros Hilarij inoffenso decurras pede.* Secundo, Hilarius alibi aperte docet, Christum passum esse famem, sitim, crucifixionem, vt libro 3. de Trinitate, & super Psalm. 53. circa medium. Tertio, sensus Hilarij est, Christum ita passum esse, vt tamen Verbum Diuinum non senserit dolorem aut similes affectiones, cuius contrarium docebant Ariani, contra quos Hilarius scripsit libros de Trinitate. Vide libro 10. de Arianis sic scribit: *Quia ex multis filium creatum esse dicunt, ideo in eo doloris anxietatem, ideo ipsius passionem cum corporis passione ponunt.* Similia habet super Psalm. 53. circa finem, & super Psalm. 138. in principio, & in libro de Synodis canon. 12. ex Concilio Sardicensi. Quarto, Hilarius aliquando negat dolorem fuisse in Christo, eo modo, quo in nobis est, nimirum ex debito peccati, & ex conditione naturæ corruptæ, quod verissimum est. Vide librum 10. de Trinitate, & super Psalmum 68.

5. SECUNDA CONCLUSIO. In Christo fuit etiã tristitia sensibilis. Ita Diuus Thomas articulo

6. Et colligitur ex illo Matth. 26. 38. *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Ratio est, quia sicut obiectum doloris sensibilis est læsio corporis, sensu tactus percepta; ita obiectum tristitiæ sensibilis est malum aliquod imaginatione apprehensum, tanquam præsens; ut est amissio pecuniæ, mors parentis, iniuriã à proximo illata, aut aliquid simile. At in Christo potuit esse apprehensio talis mali, ut, verbi gratia, mortis, & iniuriarum: Ergo in eo potuit esse tristitia sensibilis, quæ ex tali obiecto apprehenso naturaliter sequitur in appetitu, nisi impediatur.

6. DICES. In Christo fuit gaudium beatificum, quod impediuit hanc tristitiam. Respondet Diuus Thomas articulo 5. ad 3. & articulo 6. in corpore, Diuina dispensatione factum esse, ut gaudium beatificum, quod erat in voluntate Christi, non diffunderetur in appetitum sensitium, ne scilicet dolorem & tristitiam in illo appetitu impediret.

7. Secundo obiicitur illud Isaiaë 42. 4. *Non erit tristis, neque turbulentus.* Quod de Christo intelligendum est. Respondeo. Hoc dupliciter exponi potest. Primo, *Non erit tristis*, id est, non dominabitur illi tristitia, neque turbabit pacem & tranquillitatem animi illius, iuxta illud Prouerb. 12. 21. *Non contristabit iustum, quidquid ei acciderit.* Secundo, non erit tristis, id est, iratus. Nam ex Hebræo legitur, *Non fumigabit*, id est, non dabit signa iracundiæ. Vide Hieronymum ibidem, & Vasquez disp. 62. cap. 2. in fine.

8. TERTIA CONCLUSIO. Quamuis in Christo fuerint dolor & tristitia sensibilis, ut dictum est; ali

est; aliter tamen, quam in nobis. Nam in nobis sæpe sunt circa obiecta illicita; sæpe anteuertunt rationem; sæpe trahunt voluntatem ad consensum. Non sic in Christo. Vide D. Thom. art. 6.

Q V Æ S T I O VII.

An in Christo fuerit dolor & tristitia voluntatis?

1. **R**atio dubitandi est, quia gaudium beatificum ex sua natura excludit omnem tristitiam à voluntate: Sed in Christi voluntate fuit gaudium beatificum: Ergo non potuit esse tristitia. Et confirmatur ex D. Thom. art. 5. ad 3. vbi dicit, Ideo gaudium beatificum diuina dispensatione cohibitum fuisse ab appetitu sensitiuo, vt ibi possit esse dolor & tristitia: Ergo ex mente D. Thomæ non potest gaudium beatificum in eodem subiecto consistere cum dolore & tristitia.

2. Propter hoc argumentum ortæ sunt duæ contrariæ opiniones. Vna est, in voluntate Christi non fuisse vllam tristitiam, quia non poterat subsistere cum gaudio. Ita Titelmannus circa illud Matth. 26. 38. *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Altera est, Christum in sua voluntate aliquando suspendisse gaudium beatificum, vt tristitiæ locum daret. Ita Melchior Canus lib. 12. de locis cap. 14. quem sequitur Valentia quæst. 9. p. 2. §. *Quomodo vero Christus.*

3. **NOTA.** Voluntas solet distingui in partem superiorem & inferiorem, ratione motiui, quo voluntas mouetur ad agendum. Quando enim mo-

uetur ad appetendum bonum, vel fugiendum malum, sub tali ratione, quæ apprehenditur ab imaginatione; tunc dicitur pars inferior: quando autem sub tali ratione, quæ apprehenditur solum ab intellectu, tunc dicitur superior.

4. **PRIMA CONCLUSIO.** In voluntate Christi secundum portionem inferiorem, fuit verus actus tristitiæ. Ita D. Thomas art. 6. ad 4. Et colligitur ex illo, *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Quod tametsi intelligi possit de tristitia appetitus sensitivi, tamen à Conciliis & Patribus intelligitur etiam de tristitia voluntatis. Sic intellexit Agatho Papa in epist. ad Imperatorem in 6. Synodo, act. 4. & Sophronius in alia. Epist. in eadem Synodo, act. 11. qui adducunt illum locum ad probandam Christi voluntatem creatam & rationalem. Ad quam probandam nihil efficeret, nisi intelligeretur de tristitia voluntatis. Vide etiam Damasc. lib. 3. de fide cap. 26. Cyrillum lib. 4. in Ioann. cap. 1. & alios. Ratio est, quia tristitia voluntatis secundum partem inferiorem, necessario connexa est cum tristitia appetitus sensitivi, nisi impediatur: Sed in Christo fuit tristitia appetitus sensitivi, circa mortem & iniurias illatas, ut dictum est: Ergo etiam tristitia voluntatis secundum partem inferiorem.

5. **SECUNDA CONCLUSIO.** Etiam in superiori parte voluntatis Christi fuit actus tristitiæ. Ita Scotus in 3. dist. 15. Gabriel ibidem art. 2. Bonaventura dist. 16. art. 2. q. 2. Ratio est, quia Christus tristatus est non solum propter mortem & iniurias sibi illatas, quæ cadunt sub apprehensionem imaginationis; sed etiam propter peccata hominum,

num, & ruinam Iudæorum, quæ cadunt sub apprehensionem intellectus. Hæc autem tristitia pertinet ad partem superiorem.

6. **DICES**, D. Thomas quæst. 46. art. 7. negat fuisse tristitiam in voluntate Christi quoad partem superiorem. Idem sentit Caietanus ibidem, & Henricus quodl. 8. q. 7. Ratio est, quia tristitia de obiectis temporalibus pertinet ad partem inferiorem: Christus autem non est tristatus, nisi de temporalibus, quia de Deo semper habuit gaudium beatificum: Ergo. Respondeo D. Thomas solum negat Christum in parte superiore habuisse tristitiam circa Deum, quod est obiectum principale partis superioris, ut ipsemet se explicat. Quod autem obiicitur, tristitiam de obiectis temporalibus pertinere ad partem inferiorem, verum est, quando motuum est etiam temporale: falsum, quando motuum est Deus, aut aliquid Diuinum.

7. **TERTIA CONCLUSIO.** In eadem voluntate Christi potuit simul esse tristitia & gaudium beatificum. Ita Paludanus in 3. dist. 15. q. 3. & alij plures. Ratio est, quia licet duæ formæ contrariæ, ut calor & frigus, non possint naturaliter esse in eodem subiecto, possunt tamen esse virtute diuina; sicut duo corpora possunt esse simul in eodem loco.

8. **DICES**, Hoc quidem verum est de formis naturalibus, ut de calore & frigore; non tamen de actibus vitalibus. Hi enim, quando contrarij sunt, ne quidem per diuinam virtutem possunt esse simul in eodem subiecto; ut, verbi gratia, assensus & dissensus circa eandem propositionem, amor & odium efficax circa eandem rem. At gaudium &

tristitia sunt actus vitales, & inter se contrarij: Ergo non possunt esse simul in eadem voluntate. Respondeo. Quando duo actus vitales sunt contrarij circa idem obiectum, tunc non possunt esse simul, vt patet in exemplo allato de assensu & dissensu circa eandem propositionem; itemque de efficaci amore & odio circa eandem rem. Quando autem sunt quidem contrarij, non tamen circa idem obiectum, sed circa diuersa, tunc possunt esse simul. Et hoc modo dicimus in conclusione, gaudium beatificum, quod est circa Deū, & tristitiam, quæ est circa mortem aut iniurias illatas, potuisse esse simul in eadem voluntate Christi, non quidem naturaliter, sed per diuinam virtutem, sicut duo corpora sunt simul in eodem loco.

9. DICES 2. Hoc potest fieri naturaliter. Nā potest aliquis simul gaudere de sanitate patris, & tristari de infirmitate matris. Respondeo. Hoc verum est, quando gaudium & tristitia sunt de rebus creatis, & neutrum per se implet voluntatem. Tunc enim gaudium de vna re, potest naturaliter admittere tristitiam de alia re: Quia gaudium in tali casu non fatiat voluntatem, ac proinde non est sufficiens ad excludendam omnem tristitiam. Quando autem gaudium est de bono infinito clare viso & possessio, tunc non potest naturaliter admittere vllam secum tristitiam; quia tale gaudium ita fatiat, & replet voluntatem, vt voluntas naturaliter non sit capax vllius tristitiæ. Potest tamen esse capax per diuinam virtutem & potentiam obedientialem. Sic factum est in Christo.

10. DICES 3. Christus per gaudium beatificum, non solum lætabatur de Deo, sed etiam de sua morte: Ergo nulla potuit esse tristitia in ipsius voluntate de eadem morte. Sequela patet ex dictis. Antecedens probatur, quia per visionem beatificam cognoscebat suam mortem, & omnia bona, quæ ex illa futura erant: Ergo etiam habebat gaudium beatificum de sua morte. Respondeo. Multa hic negari possunt. Ac 1. negatur antecedens obiectionis, quod Christus per gaudium beatificum lætatus sit de sua morte. Nam gaudium beatificum versatur circa solum Deum. potuit quidem gaudere de sua morte, sed per aliud gaudium, distinctum à gaudio beatifico. 2. Negatur consequentia. Non enim sequitur: Christus lætatus est de sua morte: Ergo non potuit de eadem tristari. Vtrumque potuit diuerso modo: Lætari de illa, quatenus erat utilis ad multorum salutem: tristari, quatenus erat malum naturæ. 3. Multi negant, Christum per visionem beatificam cognouisse suam mortem: præsertim illi, qui putant, solum Deum, non autem creaturas videri vi visionis beatificæ. 4. Esto, videantur creaturæ per visionem beatificam, non tamen sequitur, sicut visio beatifica versatur circa creaturas, ita etiam gaudium beatificum circa illas versari. Nam visio, facta hac suppositione, latius se extendit, quam gaudium. Beati enim, iuxta hanc suppositionem, possunt in Deo clare viso, videre etiam peccata hominum; de quibus tamen gaudio beatifico lætari non possunt.

Q V Æ S T I O V I I I.

An in Christo fuerit timor?

1. **T**imor differt à tristitia, quod tristitia oriatur ex apprehensione mali præsentis; timor ex apprehensione mali futuri. Est ergo quæstio, An Christus ex apprehensione mortis futuræ habuerit timorem, sicut ex apprehensione mortis quasi præsentis, habuit tristitiam? Ratio dubitandi est, quia timor non oritur ex apprehensione cuiusvis mali futuri, sed tantum ex apprehensione aliquius mali, quod putatur euenturum, sed incerto euentu. Quando autem apprehenditur aliquod malum, quod certo constat esse futurum, hoc non apprehenditur per modum futuri, sed per modum præsentis: Et ideo non causat dolorem, sed tristitiam, vt docet Diuus Thomas articulo 7. Et probat ex Aristotele libro 2. Rhet. capite 5. vbi dicit, Timorem non esse, nisi vbi est aliqua spes euadendi. At Christus apprehendebat mortem certo futuram, sine spe euadendi: Ergo non habuit timorem.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** In appetitu sensitivo Christi fuit verus timor. Colligitur ex illo Marc. 14. 33. *Cœpit pauere & tædere.* Et infra v. 38. *Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma.* Vbi apparet eum loqui de timore sensibili. Idem docent Cyrillus lib. 4. in Ioan. cap. 1. Damascenus lib. 3. de fide cap. 23. Leo Papa serm. 7. de passione Domini, & alij apud Vasquez disp. 62 cap. 3. Ratio est, quia sicut appetitus sensitivus naturaliter tristatur de malo præsentis, ita naturaliter timet malum

malum futurum. Cum ergo in Christo fuerit tristitia de malo præsentis, vt dictum est; necesse est, fuisse etiam timorem de malo futuro, quod præuisum est futurum.

3. **SECUNDA CONCLUSIO.** In voluntate Christi, secundum partem inferiorem, fuit etiam timor. Colligitur ex iisdem verbis, *Cœpit pauere.* Possunt enim intelligi de vtroque timore, tam sensibili in appetitu sensitiuo, quam naturali in voluntate, vt exponit Cyrillus, partim loco citato, partim lib. 10. thesauri cap. 3. & Damascen. lib. 3. de fide cap. 18. & 23. Ratio est, quia timor voluntatis naturaliter connexus est cum timore appetitus sensitiuui. Vide Vasquez loco citato.

4. **TERTIA CONCLUSIO.** Etiam in superiori parte voluntatis Christi fuit timor. Colligitur ex illo Isaia 11. 3. *Replebit eum Spiritus timoris Domini.* Difficultas est, in quo consistat hic timor? An in fuga futuri mali, sicut timor, de quo dictum est in præcedentibus conclusionibus? An in aliquo alio? Diuus Thomas quæst. 7. articulo 6. docet consistere in quodam affectu reuerentiæ erga Deum, propter eminentiam illius. Alij aliter explicant.

5. Ad rationem dubitandi initio propositam sic Respondeo. Incertitudo mali futuri, seu spes euadendi, non est de essentia timoris, sed fuga futuri mali, siue certo constet futurum, siue dubium sit. Sicut spes, quæ opponitur timori, non necessario includit incertitudinem boni futuri, vt patet in animabus Purgatorij, quæ sperant beatitudinem, quam certo sciunt futuram. Item in animabus beatis, quæ sperant gloriosum corpus certo futurum.

futurum. Ita Suarez quæstione 15. articulo 7. in Commentario, & Vasquez disputatione 62. capite 3.

6. Nec obstat Aristoteles. Quando enim loco citato dicit, timorem esse cum aliqua spe euadendi, non loquitur de timore generatim, sed solum de eo timore, in quo locum habet consultatio. Nam quando est spes aliqua euadendi, tunc potest fieri consultatio de modo euadendi. Quando non est spes euadendi, cessat consultatio. Sic explicat Vasquez. Alij sic: Duplex est timor. Alter absolutus & efficax, qui supponit ignorantiam mali futuri, & ideo admittit aliquam spem euadendi. Alter per modum simplicis displicentiæ, & hic potest esse cum certitudine futuri mali. De priori loquitur Aristoteles. Ita explicat Suarez. Res eadem est. Nam qui certo scit se cras moriturum, timet quidem mortem per modum simplicis displicentiæ, sicut Christus timuit; sed non consultat de modo euadendi. Qui autem dubitat de crastina morte, non solum timet mortem, sed etiam efficaciter cogitat de modo euadendi. Cum enim certo non sciat se moriturum, habet aliquam spem vitæ, & conatur mortem euadere. Quid D. Thom. sentiat, dubium est. Nam satis obscure loquitur.

C A P V T X I I I.

De voluntate Christi.

Verunt olim hæretici asserentes vnam tantum voluntatem in Christo; ideoque Monothelitæ appellati sunt, Catholici sic vt agnoscunt

scunt duas naturas in Christo, Diuinam & humanam; sic etiam duas voluntates. De diuina dictum est in 1. parte. De humana hic agitur. Et quaeritur 1. An humana Christi voluntas fuerit libera in operando? 2. Quomodo hæc libertas voluntatis Christi conciliari possit cum eius impeccabilitate? 3. An in voluntate Christi fuerint actus efficaces & inefficaces? 4. An voluntas Christi semper fuerit conformis Diuinæ voluntati? 5. An semper fuerit impleta?

Q V Æ S T I O I.

An humana Christi voluntas fuerit libera in operando?

1. **V**EL quod idem est, an Christus habuerit liberum arbitrium? Certum est, habuisse. Primo, quia Scriptura id testatur. Isa. 7. 15. *Butyrum & mel comedet, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum.* Isaiaë 53. 7. *Oblatus est, quia ipse voluit.* Secundo, quia liberum arbitrium est quædam perfectio humanæ naturæ: At in Christo non minus perfecta fuit humana natura, quam in nobis: Sicut ergo nos habemus liberum arbitrium, ita & Christus habuit. Tertio, idem constat ex merito Christi. Nam actiones meritoria debent esse libera. Quarto, ex obedientia, quam præstitit Deo Patri, *factus obediens usque ad mortem.* Et similiter quam præstitit Iosepho & Matri Virgini: *Et erat subditus illis.* (Luc. 2. 51.)

2. Hæc doctrina potest sic explicari. Libertas volunta

voluntatis consistit in tribus. 1. vt sit libera à coactione, id est, vt non coacte, sed spontanee seu voluntarie agat. 2. vt sit libera à necessitate, quoad exercitium, id est, vt non necessitetur ad agendum, sed possit agere & non agere, seu velle & non velle. 3. vt sit libera à necessitate, quoad speciem actus, id est, vt non necessario determinetur ad vnum è duobus, sed possit alterutrum eligere pro suo beneplacito.

3. His tribus modis voluntas Christi fuit libera. Ac primo, in omnibus suis actionibus elicitis fuit libera à coactione. Nam, vt in Tractatu de libero arbitrio dictum est, voluntas non potest cogi seu violentiam pati in actibus à se elicitis, id est, actus à voluntate eliciti non possunt dici coacti aut violenti, sed voluntarij. Ratio est, quia illud dicitur violētum, quod fit à principio extrinseco, passo resistente, & nullam vim actiuam conferente: At actus à voluntate eliciti non sunt tales. 1. Quia nō fiunt à principio extrinseco, sed ab ipsa voluntate. Secundo, voluntas non resistit. 3. Neque nullam vim actiuam confert.

4. Secundo, in quibusdam actibus elicitis fuit libera à necessitate quoad exercitiū, quia quosdam potuit elicere & non elicere, pro suo arbitrio. Potuit enim velle, & nō velle ambulare, iuxta illud Ioan. 7. 1. *Non volebat in Iudæam ambulare.* Dixi, in quibusdam actibus, quia non fuit libera in elicendo actu amoris beatifici. Non enim libere, sed necessario eliciebat actum amoris circa Deum clare visum, sicut omnes beati in cœlo.

5. Tertio, fuit etiam libera à necessitate, quoad speciem actus, quia potuit ex duobus bonis, vnum
præ

pre altero eligere. Quo pacto cum posset miracula facere, & in Iudæa, & in Sidone; maluit in Iudæa facere, quã in Sidone. Et cum posset vel Mathiam, vel Iosephum, in locum Iudæe admittere, voluit potius eligere Mathiam, quam Iosephum. Et sic deinceps.

6. Est tamen triplex discrimen inter Christi & nostram voluntatem in hac vita. 1. Quod voluntas Christi necessario amauerit Deum, vt dictum est. 2. Quod nullos habuerit actus indeliberatos. 3. Quod fuerit impeccabilis, de quo deinceps dicendum.

QVÆSTIO II.

Quomodo libertas voluntatis Christi possit conciliari cum ipsius impeccabilitate?

1. **R**atio dubitandi est, quia si Christus non potuit peccare, Ergo non habuit liberum arbitrium. Nam liberum arbitrium in eo consistit, vt quis possit bene vel male agere. Respondeo. Libertas arbitrij nõ necessario requirit facultatem peccandi. 1. Quia Deus habet liberum arbitrium, & tamen non potest peccare. 2. Quia libertas arbitrij est quædam perfectio in homine & in Deo: At peccare, est deficere à perfectione: Ergo libertas peccandi non pertinet ad perfectionem, sed ad imperfectionem. Hæc responsio bona est: sed occurrunt aliquæ adhuc difficultates. Igitur

2. **D I C E S** 1. Si Christus non potuit peccare: Ergo nullum præceptum potuit transgredi: Ergo
necessario

necessario debuit omnia seruare : Non ergo fuit liber in illis seruandis. Quod speciatim ostendi potest in præcepto moriendi. Nam si habuit præceptum moriendi , & non potuit contra illud peccare , consequens est , necessario elegisse mortem , & non libere. Nam si libere elegisset , potuisset non eligere , & sic peccasset contra præceptum sibi impositum. Respondeo. Etiam si verum esset, non fuisse liberum in obseruandis præceptis, non tamen sequeretur, non habuisse liberum arbitriū, quia potuit multa alia libere facere, quæ non erant præcepta.

3. Deinde negandum est , non fuisse liberum in illo casu. Nam libere seruauit omnia præcepta, quæ erant illi imposita. Quod primo patet in præcepto moriendi. Potuit enim velle mori, vel ex motiuo charitatis, vel ex motiuo obedientiæ, vel fortitudinis, vel patientiæ, vel misericordiæ, vel alterius virtutis, vel ex motiuo omnium istarum virtutum: Ergo liberum illi fuit implere præceptum moriendi, vel per actum charitatis, vel obedientiæ, vel alterius virtutis: Ergo nulla fuit necessitas in actu voluntatis: Ergo etiam nulla fuit in opere externo, quo sustinuit mortem. Nam externum opus tunc censetur liberum, quando imperatur à libero actu voluntatis. Atqui externa passio, quam sustinuit Christus, imperata fuit à libero actu voluntatis: Ergo fuit etiam libera.

4. D I C E S 2. Hinc quidem sequitur, Christum in particulari fuisse liberum ad hunc vel illum actum voluntatis eliciendum; sed tamen in communi fuisse determinatum ad implendum præceptum

præceptum moriendi. Respondeo. Hoc verum est. Nec obest libertati voluntatis circa singulos actus in particulari. Quod patet à simili. Nam etiam diuina voluntas necessario determinata est ad bonum in communi: non tamen necessario determinata est ad hoc vel illud bonum creatum in particulari. Et ideo, tametsi necessario velit bonum (quia non potest deficere à bono) tamen libere vult hoc vel illud bonum creatum. Vide Diuum Thomam quæstione 18. art. 4. ad 3.

5. Quod dixi de præcepto moriendi, dico etiam de aliis præceptis affirmatiuis. Tametsi enim Christus in communi fuerit determinatus ad ea seruanda; tamen in particulari fuit liber ad ea seruanda per hunc vel illum actum voluntatis. Et tametsi nullum præceptum affirmatiuum potuerit omittere, quin illud impleret; potuit tamen omittere illum actum, per quem impleuit, quia potuisset per alium actum implere.

6. Idem est de præceptis negatiuis, quæ prohibent mala. Tametsi enim Christum non potuerit facere mala, quæ erant prohibita (non enim poterat elicere actum odij, inuidiæ, homicidij) potuit tamen libere implere præcepta negatiua, quia potuit eligere varios modos, quibus ea impleret. Potuit enim vel cessare tantum ab actibus prohibitis, vel positiuè eos detestari, vel efficere bonos actus contrarios. Hoc enim sufficit ad libertatem in eiusmodi præceptis seruandis.

7. **D I C E S** 3. Ex hac doctrina sequitur, Christum non fuisse operatum libere circa opera præcepta, sub ea ratione, qua erant præcepta,

Tertia Pars.

P

sed sub alia ratione, qua non erant præcepta. Verbi gratia. Non libere acceptasse mortem, quæ erat in præcepto, sed libere acceptasse propter hoc vel illud motiuum, quod non erat in præcepto. Ac proinde Christum non meruisse obediendo, sed efficiendo opera bona, eo modo, quo non erant necessaria ex præcepto. Respondeo. Negatur prima consequentia. Nam Christus libere operatus est circa mortem utroque modo, & quatenus erat in præcepto, & quatenus non erat in præcepto. Nam vno eodemque actu acceptauit mortem, quæ erat in præcepto; & acceptauit ex hoc vel illo motiuo, quod non erat in præcepto.

8. Hinc sequitur 1. Illum actum voluntatis, quo Christus acceptauit mortem, omnino fuisse liberum, tum quia processit ex libero motiuo; tum quia per alium actum poterat acceptare: fuisse tamen circa rem præceptam, & non liberam. Vel quod idem est, actum fuisse liberum, ratione motiui & exercitij; sed obiectum actus fuisse necessarium, ratione præcepti. 2. sequitur, Christum libere meruisse, non solum per actum aliarum virtutum, sed etiam per actum obedientiæ, quia libere obediuit præcepto dei. Tametsi enim necessario deberet illi obedire ratione obiecti, libere tamen fecit ratione actus.

9. DICES 4. Saltem sequitur ex hac doctrina, si Christo fuisset impositum præceptum, non tantum faciendi rem aliquam, sed etiam faciendi illam ex tali motiuo, & per talem actum in diuiduum, & in tali loco ac tempore, & cum omnibus aliis circumstantiis; futurum fuisse, vt
non

non operaretur libere, ac proinde nec merito-
rie. At consequens absurdum est. 1. quia nullum
opus virtutis infusæ potest esse sine merito, quan-
do operans est in statu merendi. 2. nec est cer-
tum, Christo non fuisse impositum præceptum
operandi, cum omnibus circumstantiis in parti-
culari.

10. Respondeo. Conceditur consequentia.
Nec consequens est absurdum. 1. quia tametsi
opus virtutis infusæ sit meritorium, quando est li-
berum, non tamen quando non est liberum. Hoc
patet in actu charitatis erga Deum, qui in no-
bis est meritorius propter libertatem, & tamen
in Christo non fuit meritorius propter opposi-
tam necessitatem. 2. Nec incertum est, Christo
non fuisse impositum præceptum operandi cum
omnibus circumstantiis, cum quibus de facto ope-
ratus est; quia nulla alia præcepta diuina obligant
cum omnibus circumstantiis, cum quibus imple-
ri possunt.

QVÆSTIO III.

*An in voluntate Christi fuerint actus efficaces
& inefficaces?*

1. **E**fficax voluntatis actus hoc loco dici-
tur, qui est principium operandi, & mo-
uet ad executionem. Inefficax, qui non
est principium operandi, sed consistit in sim-

plici complacentia boni, vel displicentia mali. Prior est absolutus: posterior, tametsi in se quoque absolutus sit, aliquando tamen annexam habet conditionem. Prior explicatur hac voce, *volo*. Vel, *volo hæc facere, impedire, omittere*. Posterior, hac voce, *Hoc bonum mihi placet, & vellem facere, si non esset impedimentum*. Item hoc malum mihi displicet, & vellem euitare, si honeste possem.

2. Vterque actus fuit in voluntate Christi. Efficax quidem, quo voluit facere opera virtutum, obedire Patri, suscipere mortem. Inefficax, quo displicuit illi mors, tanquam malum naturæ.

3. **NOTA.** Mors Christi potest tripliciter spectari. 1. quatenus est malum naturæ. 2. quatenus est effectus nostrorum peccatorum. Nam nostra peccata sunt causa mortis Christi. 3. quatenus est causa nostræ salutis, seu remedium contra peccata humani generis.

4. Igitur Christus habuit triplicem actum voluntatis circa mortem. 1. Simplicem displicentiam ortam ex naturali inclinatione, qua voluntas abhorret à malo naturæ. 2. simplicem displicentiam, ortam ex deliberata consideratione peccatorum, quæ erant causa mortis. 3. Efficacem voluntatem moriendi pro salute humani generis.

5. Omnes illi actus colligi possunt ex illis Christi verbis: *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste: veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu*. Quasi dicat: Displicet mihi mors, tum quia naturæ contraria est, tum quia effectus peccati est; & vellem fugere si possem: Sed quia tu vis, vt moriar pro salute aliorum, volo mori.

QVA

QVÆSTIO IV.

*An voluntas Christi semper fuerit conformis
Diuinæ voluntati?*

1. **V**na voluntas potest tribus modis esse conformis alteri. 1. Effectiue, vt quando vna vult id, quod altera vult illam velle. Quod perinde est, ac si dicas, quando vna obedit præcepto alterius. 2. Materialiter, quando ambæ volunt eandem rem. 3. Formaliter, quando non solum volunt eandem rem, sed etiam propter eandem rationem seu causam. Vide D. Thomam in 1. 2. quæst. 19. art. 10. & Suarez in 3. part. q. 18. art. 5. in commentario.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Efficax voluntas Christi semper fuit conformis diuinæ voluntati in primo sensu, id est, Christus semper efficaciter voluit id, quod Deus volebat illum velle. Est communis sententia. Et colligitur ex illo Ioann. 4. 34. *Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me.* Et Hebr. 10. 9. *Ecce venio, vt faciam, Deus, voluntatem tuam.* Ratio sumitur ex duplici capite. 1. quia Christus sciebat voluntatem Dei præcipientis. 2. quia erat impeccabilis: Ergo quidquid Deus volebat illum velle, hoc efficaciter & absolute volebat. Hæc conclusio intelligitur de voluntate signi, seu de voluntate Dei præceptiua.

3. **SECUNDA CONCLUSIO.** Efficax voluntas Christi, vt plurimum, fuit conformis diuinæ voluntati materialiter, seu in re volita. Hoc intellige de voluntate beneplaciti, quæ potest triplex in Deo distingui, sicut ab aliquibus distingui-

tur. Prima antecedens, qua deus decreuit aliquid facere, independenter à nostro libero arbitrio, vt creare coelum & terram, dare pluuiam, frigus, aestum, conferre gratiam præuenientem, & similia, quæ à nobis non pendent. Secunda comitans, qua decreuit concurrere nobiscum ad actiones liberi arbitrij. Tertia consequens, qua decreuit bonos beare propter merita, & malos punire propter peccata. Igitur voluntas Christi semper fuit conformis Diuinæ voluntati antecedenti & consequenti, non tamen semper comitanti. Ratio patebit ex dicendis.

4. Quæres, An etiam nostra voluntas semper sit, aut esse debeat conformis huic triplici Diuinæ voluntati? Respondeo 1. Voluntati Dei antecedenti, qua decreuit aliquid facere sine concursu nostri liberi arbitrij, ita debet esse conformis voluntas nostra in re volita, vt non velimus oppositum fieri, aut ad oppositum aliquo modo conari. Ratio est, quia stultum esset aliquid conari contra illam voluntatem, cui nemo potest resistere, & quæ nullo modo à nobis dependet. Hinc sequitur, Christum semper fuisse conformem voluntati Dei antecedenti, quia nihil stulte aut imprudenter vnquam voluit.

5. Respondeo 2. Voluntati Dei comitanti non semper tenemur conformare voluntatem nostram, sed possumus aliquo modo ei aduersari. Ratio est, quia Deus, per voluntatem comitantem decreuit concurrere nobiscum, non solum ad substantiam actus boni, sed etiam ad substantiam actus peccati. Non tenemur autem velle, vt concurrat nobiscum ad substantiam actus
pecca

peccati. Imo si reuelaret nobis futurum nostrum peccatum, teneremur conari seruare omnia præcepta, & consequenter euitare omnia peccata, non obstante dei decreto, seu voluntate concurrendi ad actum peccati. Hinc sequitur, Christum potuisse aliquo modo non esse conformem voluntati Dei comitanti, quia potuit velle & conari, vt homines cessarent à peccatis, & consequenter vt Deus non concurreret ad entitatem actus peccati.

6. Respondeo 3. Voluntati Dei consequenti, qua decreuit aliquid facere, occasione ex nobis accepta, non tenemur voluntatem nostram ita conformare, vt non liceat conari in oppositum, sed satis est, si non faciamus contra aliquod præceptum diuinum. Ratio est, quia qui punitur à Deo per morbum propter peccata præcedentia, si certo sciat hanc pœnam duraturam ex iusto Dei iudicio, non potest ei resistere: si nesciat, potest per orationes, eleemosynas, & alia pia remedia conari, vt liberetur ab illa pœna. Hinc sequitur, Christum semper fuisse conformem diuinæ voluntati in hac re, quia certo sciebat in particulari, quid deus absolute decreuisset facere circa pœnam. Huic autem decreto non poterat efficaciter se opponere. Poterat quidem conari impedire peccata, quæ sunt causa pœnæ, non tamen pœnam iam fixe constitutam.

7. TERTIA CONCLUSIO. Efficax voluntas Christi, semper fuit conformis diuinæ voluntati in ratione volendi, id est, quidquid efficaciter voluit, semper voluit ob aliquem honestum finem, qui deo placeret. Patet ex dictis. 1. quia

Christus erat impeccabilis: Ergo nihil poterat vel-
le ob finem turpem: Ergo omnia volebat ob finem
honestum. Quidquid autem honestum est, Deo
placet. 2. Quia Christus sciebat voluntatem Dei:
Ergo semper operabatur, ob aliquem finem, quem
sciebat Deo gratum esse.

8. D I C E S , Hinc sequitur , Christum non
fuisse liberum in hac re. Nam cum posset idem
opus facere propter varios fines aut motiua , sem-
per sciebat, quis finis aut quod motiuum esset deo
gratius : Ergo cum amaret Deum summa dile-
ctione , semper debuit eligere illud , quod Deo
maxime placeret: Ergo non fuit liber in hoc nego-
tio. Respondeo 1. Non est necessarium , vt sem-
per id faciamus , quod scimus Deo esse gratius.
Nullo enim præcepto ad hoc obligamur. 2. Om-
nia opera Christi, ex quocunque fierent moti-
uo, erant Deo æque grata. Erant enim infinite gra-
ta, propter infinitam dignitatem personæ operan-
tis. 3. Omnia fiebant ex eodem feruore charitatis.
Christus enim semper æquali feruore diligebat
deum, & ex illo feruore æqualem dignitatem ha-
bebant ipsius opera.

9. Q V A R T A C O N C L U S I O. Inefficax volun-
tas Christi non semper fuit conformis diuinæ vo-
luntati in re volita. Ita D. Thom. quæst. 18. art. 3. Et
colligitur ex illo : *Non sicut ego volo , sed sicut tu.*
Quasi dicat , tu vis me mori , & ego refugio mor-
tem. Et cum vtrumque fieri non possit, fiat quod tu
vis, & non quod ego volo.

10. D I C E S , Ergo vna voluntas fuit alteri
contraria , seu repugnans. Respondeo. Non se-
quitur. 1. quia repugnantia tantum est inter volū-
tates

tates efficaces : non autem inter vnam efficacem, & alterā inefficacem. 2. Nec habet locum, quando sunt diuersæ rationes formales, quod hic contingit. Nam Christus inefficaciter refugiebat mortem, tanquam malum naturæ : Deus efficaciter eandem volebat, tanquam bonum totius humani generis. Non repugnat autem eandem rem velle sub ratione boni, & refugere sub ratione mali. Vide Vasquez disputat. 73. cap. 3. num. 19. Addo, licet hæc voluntas Christi inefficax non fuerit conformis diuinæ voluntati materialiter, seu in re volita; fuit tamen conformis effectiue, seu in primo genere conformitatis. Deus enim volebat, Christum habere naturalem displicentiam mortis, vt hac ratione ostenderet, se esse verum hominem.

QVÆSTIO V.

An Christi voluntas fuerit semper impleta?

1. **A**Liqui generatim docent, voluntatē Christi efficacem semper fuisse impletam; non tamen inefficacem. Ita Suarez disp. 38. sect. 5. vbi citat multos authores. Ratio est, quia si Christus absolute & efficaciter voluisset aliquid fieri, quod postea non fuisset impletum, sequeretur, illum vel ignorāter voluisse, vel imprudenter: Neutrum dici potest: Ergo.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Quidquid Christus absolute & efficaciter volebat fieri per seipsum, hoc semper fuit impletum; non tamen, quidquid

volebat fieri per alios. Ita D. Thomas quæst. 13: art. 4. ad 1. & Caietanus ibidem. Prior pars probatur, quia si absolute voluisset aliquid per se fieri, quod tamen non fuisset impletum, sequeretur illum, vel non potuisse implere, vel mutasse voluntatem. Neutrum dici potest. 1. quia ipse optime sciebat, quidnam posset per seipsum implere, & quid non posset. Si ergo præsciuisset, se non posse implere, imprudenter statuisset se velle implere. Nec 2. quia nemo prudenter mutat voluntatem, quæ alioqui honesta est, nisi occurrat aliqua causa, quam antea non præuiderat. At nihil tale potuit Christo contingere, qui omnes euentus futuros certo & infallibiliter præuidebat.

3. Posterior pars colligitur ex illo Marc. 7: 24. *Ingressus domum, neminem voluit scire, & non potuit latere.* Propter quæ verba D. Thomas loco citato concedit, non semper fuisse impletum, quod Christus volebat fieri per alios. Et in eandem sententiam citat Agathonem Papam in epist. decretali, quæ habetur in 6. Synodo, action. 4. vbi ex iisdem verbis colligit, in Christo fuisse voluntatem humanam, quæ non semper fuerit impleta. Nec dici potest, hoc intelligi de voluntate inefficaci. Nam Agatho expresse dicit hanc esse differentiam inter voluntatem Christi diuinam & humanam; quod diuina semper impleta fuerit; non autem humana: Ergo confert diuinam efficacem cum humana inefficaci; alioqui non esset vera differentia. Si enim conferret diuinam inefficacem cum humana inefficaci, deberet dicere, neutram semper impleri.

4. Accedit ratio ex præcedenti quæstione, quia
Christus

Christus potuit absolute velle & conari, quantum erat in potestate sua humana, vt homines cessarent à peccatis: Et tamen hoc non semper fuit impletum.

5. **D I C E S**, Qui aliquid absolute vult fieri per alium, quod certo scit non futurum, videtur imprudenter id velle fieri. Respondeo. Potest id velle prudentissime, & propter optimum finem. Quo pacto Christus absolute volebat & conabatur abducere homines à peccatis, vt suo exemplo excitaret alios ad zelum animarum. Similiter volebat latere, vt daret nobis exemplum humilitatis. Vide D. Gregorium lib. 19. Moralium c. 18. & D. Thomam art. citato ad 2.

6. **SECUNDA CONCLUSIO**. Inefficax voluntas Christi non semper fuit impleta. Colligitur ex illo, *Transseat à me calix iste*. Ratio est, quia si impleretur, non esset inefficax. Vbi notandum est, fieri posse, vt aliquis inefficaciter optet aliquid fieri, quod tamen postea fiat: non quod fiat vi illius voluntatis inefficacis, sed vi alicuius alterius efficacis. Vt si quis propter fidem Catholicam rapiatur ad martyrium, & habeat duas voluntates, alteram efficacem, qua se sponte ex amore Dei offerat ad mortem; alteram inefficacem, qua ex naturali inclinatione mortem refugiat; fieri potest, vt euadat mortem, non sua voluntate inefficaci, sed alterius voluntate efficaci. Vnde in tali casu non est dicendum, voluntatem inefficacem impleri, sed efficacem.

CAPVT

CAPUT XIV.

De merito Christi.

IN actionibus Christi tria spectanda sunt. 1. Valor. 2. Meritum. 3. Satisfactio. Valor respicit dignitatem & sanctitatem operantis. Meritum respicit præmium seu retributionem. Satisfactio respicit peccata humani generis, pro quibus Christus satisfecit. Rursus, valor reperitur in omnibus Christi actionibus, tam necessariis, quam liberis: Meritum & satisfactio in solis liberis. Hoc loco agimus de valore & merito. Et quæritur 1. An actiones Christi fuerint infiniti valoris? 2. An fuerint etiam infiniti meriti? 3. per quas actiones meruerit Christus? 4. quo tempore meruerit? 5. quid sibi meruerit? 6. Quid Angelis? 7. quid nobis? 8. quomodo merita Christi nobis applicentur? & an æqualiter omnibus? 9. quomodo nostra merita dependeant à meritis Christi?

QVÆSTIO I.

An actiones Christi fuerint infiniti valoris?

1. **N**Egant Scotus in 3. dist. 19. quæst. 1. & nonnulli alij. Ratio est, quia valor cuiusque actionis fundatur in entitate ipsius actionis: At singulæ Christi actiones fuerunt finitæ in sua entitate: Ergo fuerunt etiam finitæ in valore.

2. Alij rectius affirmant. Ratio est, quia valor seu dignitas non oritur ex sola entitate & morali bonitate

bonitate ipsius actionis, sed etiam ex circumstantiis, & maxime ex dignitate & sanctitate operantis: Sed Christus, qui operabatur, fuit infinitæ dignitatis & sanctitatis: Ergo inde ortus est infinitus valor seu dignitas actionum Christi. Et hinc soluitur ratio in contrarium allata.

3. D I C E S 1. Non videtur posse intelligi quomodo actiones Christi acceperint infinitum valorem ex infinita dignitate & sanctitate operantis. Respondeo. Potest hoc dupliciter intelligi. 1. Quod acceperint illum valorem immediate ex infinita dignitate personæ Verbi, cui tribuebantur actiones humanitatis Christi, quatenus illa persona sustentabat & terminabat humanam Christi naturam operantem. Quo sensu dici solet, actiones esse suppositorum, 2. quod acceperint illum valorem ex infinita dignitate humanæ naturæ, non præcise sumptæ, sed quatenus per diuinitatem erat sanctificata & quasi Deificata. Nam Diuinitas in Christo fuit quasi forma quædam sanctificans & Deificans humanitatem; ac proinde actiones humanitatis procedebant ab humanitate sanctificata & Deificata; ideoque erant infiniti valoris ac dignitatis. Hæc posterior explicatio conformior est doctrinæ Patrum, quos citavi cap. 8. qu. 1. concl. 1. Et eam sequitur Vasquez disp. 5. cap. 5.

4. D I C E S 2. Si humanitas Christi potest sanctificari & quasi Deificari per Diuinitatem, vt dictum est, potest etiam fieri omnipotens & immensa per omnipotentiam & immensitatem Dei, sicut docent Lutherani, cum sit par ratio. At cõsequens est falsum: Ergo & illud, ex quo sequitur. Respondeo. Non est par ratio. Nam Lutherani docent, omnipoten

omnipotentiam & immensitatem immediate communicari humanitati; ita ut humanitas formaliter, & immediate sit omnipotens & immensa. At nos non dicimus, diuinitatem immediate uniri humanitati, sed mediante subsistentia Verbi. Quod nihil aliud est, quam Diuinam & humanam naturam in vna eademque persona uniri ac subsistere: Et ex hac vnione fieri, ut humanitas sanctificetur & quasi Deificetur ex consortio diuinitatis in eadem persona.

5. Itaque magna differentia est inter hos duos modos loquendi: Humanitas sanctificatur, & quasi Deificatur ex presentia Diuinitatis: Et, humanitas est omnipotens & immensa per Diuinam omnipotentiam & immensitatem. Nam in hoc posteriori significatur, humanitatem in seipsa habere formalem effectum per informationem realis formæ; ita ut in seipsa realiter & formaliter facta sit omnipotens & immensa per Diuinam omnipotentiam & immensitatem, quod falsum est. At in priori tantum significatur, humanitatem esse sanctam & Deo gratam per vnionem cum Diuinitate in eadem subsistentia. Hoc autem nihil reale ponit in humanitate, præter solam coniunctionem substantialem, qua immediate coniungitur cum persona Verbi, & illa mediante, cum diuinitate.

6. D I C E S 3. Si actiones Christi habuerunt infinitum valorem ex infinita dignitate operantis, ergo infinite placuerunt Deo: Ergo non minus illi placuerunt, quam sua ipsius essentia & bonitas, quod est absurdum. Respondeo. Non sequitur, quia actiones Christi placuerunt Deo infinite, non

non ratione sui præcise, sed ratione operantis, ut dictum est; seu propter respectum ad infinitam dignitatē personæ Verbi vel diuinitatis. At essentia & bonitas diuina, non ratione alterius, sed ratione suiipsius, placet Deo infinite. Ita Vasquez disp. 6. cap. 3.

7. DICES 4. Ex eo quod visio beatifica respicit Deum infinitum, non censetur esse infiniti valoris ac dignitatis: Ergo etiam ex eo, quod actiones Christi respiciunt personam aut diuinitatem infinitam, non possunt habere valorem infinitum. Respondeo. Non sequitur, quia visio beatifica respicit Deum infinitum, per modum obiecti. At actiones Christi respiciunt personam Verbi, vel humanitatem Deificatam, per modum operantis. Dignitas autem operantis plus confert ad dignitatem actionis, quam dignitas obiecti.

8. Quod dupliciter ostendo. Primo, ex modo loquendi, quia actiones Christi, quatenus procedunt ab operante, solent à patribus vocari Diuina, Theandricæ, deiuinales, ut notat Suarez disp. 4. sect. 4. & Vasquez disp. 5. cap. 5. At visio beatifica, quæ versatur circa Deum, non solèt eo nomine appellari. Simile est de actione, quæ elicitur ab Angelo, & de actione, quæ elicitur ab homine circa Angelum. Nam prior vocatur Angelica, non posterior.

9. Secundo, ex re ipsa, quia obiectum infinitum non terminat actionem creatam infinite, sed tantum finite. At operans infinitæ dignitatis, infinito modo afficit suam operationem, quam producit. Et ideo talis operatio censetur habere infinitam quandam dignitatē. Vide Suarez loco citato.

QVÆ

QVÆSTIO II.

*An actiones Christi fuerint infiniti
meriti?*

1. **E**X dictis constat, fuisse infiniti valoris. Nunc
quæritur, an fuerint etiam infiniti meriti?
Triplex opinio est. Prima eorum, qui negant fuisse
infiniti valoris. Nam illi consequenter negant,
fuisse infiniti meriti. Quorum rationes iam solutæ
sunt.
2. Secunda eorum, qui concedunt quidem fuisse
infiniti valoris, non tamen infiniti meriti. Ratio
est, quia ad rationem meriti non solum requiritur
valor seu dignitas actionis, sed etiam promissio
præmij seu retributionis: ergo ad rationem infiniti
meriti, non solum requiritur infinitus valor seu
dignitas actionis, sed etiam promissio infiniti præ-
mij. At Christo nullum infinitum præmium fuit
promissum: Ergo actiones illius, licet fuerint in-
finiti valoris, non tamen fuerunt infiniti meriti.
3. Tertia est probabilior, actiones Christi, sicut
fuerunt infiniti valoris, ita etiam fuisse infiniti
meriti. Sic sentiunt D. Thomas, Bonaventura,
Paludanus, Capreolus, Ferrariensis apud Vasquez
disp. 6. cap. 2. Et colligitur ex Extravagante *Vni-
genitus*, De pœnit. & remiss. vbi Clemens 6. definit,
Christum suis meritis acquisivisse militanti Eccle-
siæ talem thesaurum, qui nunquam consumendus
aut diminuendus est, eo quod meritum Christi
fuerit infinitum. Ratio sumitur ex duplici prin-
cipio. Vno, quod actiones Christi fuerint infiniti
valoris

valoris ac dignitatis. Altero, quod illis promissum sit præmium sine vlla limitatione, vt iam explicabitur.

4. **D I C E S I.** Christus non meruit præmium actu infinitum: ergo meritum ipsius non fuit actu infinitum. Respondeo. Non sequitur, vt patet in hoc simili argumento: Deus non produxit creaturam actu infinitam: Ergo potentia ipsius productiua non est actu infinita. Ratio est, quia vt meritum sit actu infinitum, satis est, referri ad præmium infinitum in potentia, seu ad præmium finitum in infinitum. Sic, vt potentia Dei sit actu infinita, satis est, referri ad effectum finitum in infinitum. Itaque sic ratiocinandum est: Illud meritum est actu infinitum, quod nullo præmio finito exhauriri, aut æqualiter compensari potest. Item illa potentia est actu infinita, quæ nullo effectu finito exhauriri potest. Vel, cui nullus effectus finitus adæquari potest. Vel, quæ nunquam aliquid producit, quin possit aliquid perfectius producere.

5. **D I C E S 2.** Vt meritum sit infinitum in ratione meriti, debet interuenire promissio infiniti præmij: At talis promissio non est facta Christo. Ergo: Respondeo. Eadem est solutio. Debet esse promissio præmij finiti in infinitum. Vel, debet esse promissio, non limitata, sed illimitata. Talis autem promissio facta est Christo, vt patet ex illo *Isaia 53.10. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæuum, & voluntas Domini in manu eius dirigetur*, id est, Deus omnia tradet in manum Christi, vt possit exigere dona gratiæ pro nobis, sine vlla restrictione. Quo etiam spectat illud

Tertia Pars.

Q

Rom. 5. 10. *Vbi abundauit delictum, superabundauit gratia.*

6. **D I C E S** 3. Christus non potuit mereri vnionem hypostaticam, quæ tamen finita est: Ergo meritum ipsius non fuit infinitum. Respondeo. Si sermo sit de vnione hypostatica, qua humanitas Christi de facto coniuncta est personæ Verbi, verum est, quod Christus non potuerit illam mereri; non ex defectu meriti, sed aliunde: Nempe ex eo, quod illa vnio fuerit principium meriti in Christo: Principium autem meriti non cadat sub meritum. Si vero sermo sit de vnione hypostatica, qua humanitas Christi posset coniungi personæ Patris, aut Spiritus sancti, falsum est, quod Christus non potuisset illam mereri (supposita vnione cum Verbo) quia illa non fuisset principium meriti. Vide infra, quæst. 6. §. 8. & sequentibus.

7. **D I C E S** 4. Si Christi meritum fuit infinitum, quid opus est nostro merito? Respondeo. Ideo opus est nostro merito (quod tamen fundatur in merito Christi) quia Deus ita vult, & natura rei exigat. Non enim possumus vitam æternam consequi, nisi simus iusti & Deo grati. Non possumus autem esse grati Deo, sine gratia iustificante. Hanc autem gratiam non possumus conseruare, nisi per obseruationem mandatorum Dei. Hæc autem obseruatio in homine iusto est meritoria.

QVÆSTIO III.

Per quas actiones Christus meruerit?

1. **O** Stensum est generatim, actiones Christi fuisse meritorias. Nunc speciatim quæritur,

ritur, quænam ex actionibus Christi fuerint meritoria? Vel, per quas actiones Christus meruerit? An per omnes & singulas? an per aliquas tantum?

2. Suppono ex tractatu de merito, quinque conditiones requiri ad actionem meritoriam. 1. vt sit libera. 2. vt sit moraliter bona. 3. vt sit hominis iusti & Deo grati. 4. vt sit viatoris. 5. vt intercedat pactum seu promissio de præmio retribuendo.

3. Hinc sequitur, Christum meruisse per illas actiones, quibus hæ conditiones conueniunt: non autem per eas, quibus non conueniunt. Non ergo meruit per visionem beatificam, neque per actum charitatis erga Deum, qui oritur ex visione beatifica, neque per actum gaudij beatifici, propter defectum primæ, quartæ, & quintæ conditionis. Nam illæ actiones nec erant liberae, sed necessariae: nec erant actiones viatoris, sed comprehensoris: Nec fuit illis promissum præmium seu retributio. Per reliquas potuit mereri, vt per actum orationis, obedientiæ, dilectionis proximi, & similium virtutum. Sed occurrunt hic aliqua difficultates.

4. Ac i. disputari potest, quid sit esse viatorem? Vel, in quo consistat status seu conditio viatoris? Et quo sensu status ille conueniat Christo, Angelis, & nobis? Multi sic sentiunt. Primo, Angelos, antequam beati essent, fuisse puros viatores, ex eo, quia per fidem ambulabant, seu tendebant ad vltimum finem, qui est beatitudo. Nunc, quia beati sunt, esse puros comprehensores. 2. Nos etiam in hac vita mortali puros esse viatores, quia in carne passibili ambulamus per fidem.

Vel, quia nec corporis, nec animæ beatitudinem consecuti sumus, sed ad utramque tendimus. 3. Christum in hac vita mortali non fuisse purum viatorem, sed simul viatorem & comprehensorem. Viatorem quidem dupliciter. 1. ratione carnis, quæ nondum erat gloriosa, sed passibilis & mortalis. 2. ratione animæ, quæ etiam ex parte erat passibilis & obnoxia dolori, tristitiæ, timori, & similibus defectibus, ut c. 12. ostensum est. Comprehensorem, ratione eiusdem animæ; quatenus clare videbat Deum, & illum amabat. Vide D. Thom. q. 15. art. 10. Richardum, Durandum, Gabrielem, Marsilium apud Vasquez in 1.2. disp. 216.c.4.

5. Alij sic. Primo, Christum fuisse viatorem, non solum ratione carnis & animæ passibilis, sicut iam explicatum est; sed etiam ratione animæ, quatenus amabat proximos. Comprehensorem vero, ratione animæ, quatenus amabat Deum clare visum. Itaque meruisse per actum charitatis circa proximos; non tamen per actum charitatis circa Deum. 2. Idem dici posse de Angelis & aliis beatis in cœlo: Nempe, comprehensores esse, ratione visionis & amoris, beatifici: Viatore, ratione amoris circa proximos. Itaque mereri posse per dilectionem proximi; non tamen per dilectionem Dei. Vide Alexandrum, Bonaventuram, & Altifiodorensem apud Vasquez, loco citato.

6. Utraque sententia est probabilis; & iuxta utramque sufficienter defendi potest meritum Christi: Hoc interest, quod prior concedat meritum & conditionem viatoris in hac vita tantum, non autem in cœlo: posterior etiam in cœlo.

Quod

Quod tamen non debet intelligi de merito vitæ æternæ, sed aliarum rerum. Nam beati in cœlo non merentur sibi vitam æternam, quam iam habent; sed possunt mereri alia bona, vel sibi, vel nobis, iuxta hanc posteriorem sententiam. Ac proinde non sunt in statu viatoris, respectu vitæ æternæ; sed respectu aliorum bonorum, quæ vel sibi, vel aliis possunt acquirere.

7. Secundo disputari potest, An sicut singulæ actiones Christi fuerunt infiniti valoris ac dignitatis, sic etiam singulæ fuerint infiniti meriti: Loquor autem de actionibus liberis, quæ meriti capaces sunt. Respondeo. Singulæ seorsim non fuerunt infiniti meriti, sed omnes simul sumptæ, quatenus per voluntariam mortem fuerunt consummatæ. Ita D. Thomas quodl. 2. articul. 2. Valentia quæst. 22. puncto 1. §. *Ita tamen.* & Vasquez disp. 12. cap. 2. n. 12. Et colligitur ex Scriptura, quæ aperte docet, meritum Christi fuisse dependens ab ipsius morte & passione. Nam ipsemet de se, & morte sua, sic ait: Ioann. 12. 24. *Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert.* Et infra v. 32. *Et ego si exaltatus fuero, (in cruce) omnia traham ad meipsum.* Quod antea prædictum erat per Prophetam, Isaia 53. 10. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum.* Vbi mors ponitur, tanquam conditio requisita ad meritum Christi. Quo etiam spectat illud Eph. 1. 7. *In quo habemus redemptionem per sanguinem eius.* Et Hebr. 9. 15. *Ideo novi Testamenti Mediator est, ut morte intercedente, repromissionem accipiant, qui vocati sunt, æternæ hereditatis.* Et infra v. 22. *Sine san-*

guinis effusione non fit remissio. Et rursū v. 28. Sic etiam Christus semel oblatuſ est ad multorum exhaurienda peccata.

8. Tertio quaeritur, An ad rationem meriti necessaria sit promissio praemij seu retributionis? Alij aiunt, alij negant. Sed distinctione opus est, vt alibi dixi. Nam aliud est, actionem esse dignam praemio; aliud ex obligatione deberi illi praemium. Actiones Christi & aliorum iustorum per se quidem, etiam seclusa promissione, sunt dignae praemio: non tamen ex obligatione debetur illis determinatum praemium, nisi intercedat promissio de tali praemio. Quod maxime patet in actionibus Christi. Nam singulae, vt dictum est, fuerunt infiniti valoris ac dignitatis; & tamen singulae non fuerunt infiniti meriti, sed omnes simul sumptae, quatenus per voluntariam mortem fuerunt consummatae. Hoc non factum est ex natura rei, sed ex libero pacto seu promissione. Nam Deus non voluit Christo promittere redemptionem humani generis per modum praemij, nisi dependenter ab ipsius morte & passione, vt paulo ante ex Scripturis ostensum est.

QVÆSTIO IV.

Quo tempore Christus meruerit?

1. **T**Res sunt partes quaestionis. 1. An Christus ceperit mereri ab instanti conceptionis? 2. An desierit mereri post instans mortis? 3. An medio tempore, quod intercessit inter vtrumque instans, meruerit? Aliqui putant illum in primo instanti conceptionis nec meruisse, nec mereri potuisse,

potuisse, vt Alexander, Albertus, Bonauentura, & Durādus, apud Vasquez, disp. 75. cap. 1. Alij nec in primo instanti, nec in infantia, vt Durandus ibidem.

2. PRIMA CONCLUSIO. Christus cepit mereri à primo instanti conceptionis. Ita D. Thom. q. 34. art. 3. Caietanus ibidem, Magister, Richardus, Scotus, Paludanus, Marsilius, in 3. dist. 18. Et sumitur ex illo Hebr. 10. 5. *Ideo ingrediens mundum dicit: Hostiam & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi.* Et v. 9. *Tunc dixi: Ecce venio, vt faciam Deus voluntatem tuam.* Et v. 10. *In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Christi semel.* Nam hinc colligitur, Christum in primo instanti, quo in hunc mundum ingressus est, habuisse voluntatem moriendi pro hominibus, & illa voluntate meruisse nobis sanctificationem. Instans autem, quo ingressus est in hunc mundum, fuit instans conceptionis & incarnationis, vt explicant Anselmus, D. Th. & multi recentiores, iuxta illud Ioann. 16. 28. *Exiui à patre, & veni in mundum, nempe per Incarnationem.*

3. Ratio est, quia Christus in primo instanti potuit mereri: ergo dicendum est, meruisse, cum hoc perfectius scit, quam oppositum. Antecedens probatur dupliciter. 1. quia non implicat, vt patebit ex solutione obiectionum. 2. quia sicut in primo instanti per visionem beatificam clare vidit Deum, & ex illa visione habuit actum amoris beatifici; sic potuit vel per eandem visionem, vel per distinctam reuelationem cognoscere voluntatem Dei Patris, vt offerret se morti: Ergo potuit acceptare illam voluntatem, & se morti offerre.

Nam posita sufficienti cognitione & iudicio in intellectu, non indiget voluntas successione temporis ad eligendum; sed eo ipso instanti, quo intellectus iudicat aliquid faciendum, potest voluntas libere consentire.

4. **DICES 1.** In eodem instanti non potest res produci & operari: Ergo non potest produci & mereri, quia meritum non est sine operatione. Respondeo. Negatur Antecedens, quia Angeli in primo instanti suæ creationis operati sunt, vt suppono ex 1. part.

5. **DICES 2.** Ad meritum requiritur libertas: at in primo instanti non potest voluntas libere operari: Ergo nec mereri. Minor patet, quia voluntas non potest libere operari, nisi sit indifferens ad operandum & non operandum. Hæc autem indifferencia respicit tempus futurum. Respondeo. Hoc non est necesse, quia voluntas eodem instanti temporis, quo indifferens est, potest operari, si velit.

6. **DICES 3.** Actio naturalis prior est actione libera, vt patet in Diuinis: At voluntas Christi in primo instanti habuit actionem naturalem seu necessariam, nempe amorem beatificum: Ergo libera actio debuit postea sequi in secundo instanti. Respondeo. Maior vera est, vel de prioritate rationis, vel de prioritate nature; non tamen de prioritate temporis. Vide Vasquez disp. 75. cap. 1. & 3.

7. **SECUNDA CONCLUSIO.** Christus desinit mereri ab instanti mortis suæ. Ita D. Th. q. 19. art. 3. ad 1. & q. 50. ar. 6. ad 2. & q. 56. ar. 1. ad 3. Vasq. disp. 76. cap. 1. & multi recentiores. Ratio est, quia Christus per passionem in cruce consummauit sua merita,

merita, quibus obtinuit nostram redemptionem, ut ipsemet factus est, cum dixit, *Consummatum est.* Quod etiam insinuat Apostolus Hebr. 2. 10. *Decebat eum, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummare.* Et Hebr. 5. 9. *Et consummatus (per passionem) factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis aeternae.* Et cap. 7. 27. *Nō habet necessitatē quotidie pro delictis populi hostias offerre, hoc enim fecit semel, seipsum offerendo.* Et cap. 9. 28. *Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.* Et cap. 10. 12. *Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam, in sempiternum sedet ad dexterā Dei.* Et ibidem vers. 14. *Vna enim oblatione consummavit in aeternum sanctificatos.* Quo etiam spectat illud Ioan. 9. 4. *Me oportet operari opera eius, qui misit me, donec dies est. Venit nox, quando nemo potest operari.* Vbi per diem intelligit tempus huius vitæ: Et per noctem intelligit mortē, post quam nemo meritorie operari potest, ut exponunt Cyrill. Augustin. Beda, & quidam alij apud Maldonatum.

9. **DICES 1.** Christus nunc in cœlo existens orat pro nobis: Ergo orando meretur aliquid pro nobis, alioqui frustra oraret. Respondeo. Antecedens dubium est. Nam aliqui id negant. Et tunc cessat obiectio. Alij admittunt; asserentes ipsum quidem orare pro nobis, non tamen ut aliquid de nouo mereatur, sed ut exigat id, quod antea meritus est. Sed de hac re ex professo agendum est cap. 17.

10. **DICES 2.** Patres docent, Sacramenta fluxisse ex latere Christi post mortem: Ergo Christus post mortem meruit illam virtutem

sanctificandi, quæ est in Sacramentis. Respondeo: Patres solum asserunt, per aquam & sanguinem, quæ fluxerunt ex latere Christi post mortem, significari duo Sacramenta vel mysteria. Quænam illa sint, non eodem modo explicant. Aliqui intelligunt Baptismum & Eucharistiam, vt Chrysostrmus, Augustinus, Damascenus, Theophylactus. Alij duo baptismata, aquæ & sanguinis, vt Tertullianus, Ruffinus, Hieronymus. Alij baptismum aquæ, & pretium nostræ Redemptionis, vt Ambrosius, Leo, Beda, de quibus omnibus videatur Vasquez disp. 76. cap. 2. circa finem.

III. TERTIA CONCLUSIO. Christus meruit toto tempore vitæ suæ, etiam in infantia. Ita Vasquez disp. 75. cap. 2. contra Durandum. Ratio est, quia si potuit mereri in primo instanti conceptionis, potuit etiam in infantia. Et similiter, si re ipsa meruit in primo instanti conceptionis, non est quod negemus meruisse etiam in infantia; præsertim cum Patres id asserant, & nihil inde sequatur absurdi. Augustinus serm. 11. de tempore, in fine ait: *Adoremus pannos infantia, ex quibus facta sunt emplastra nature.* Certe non alio sensu (inquit Vasquez) nisi quia Christus, quando pro nobis voluit pannis inuolui, meruit nobis sanitatē à peccato. Dependenter tamen à passione & morte, vt supra dixi. Et Ambrosius lib. 1. in Lucam, cap. de natiuitate Saluatoris: *Me illius infantia vagientis ab' uunt fletus. Mea lacryma illa delicta lauerunt.* Quod factum est per modum meriti & satisfactionis. Et Bernard. ser. 1. de circumcisione, asserit, Christum patienter tolerasse circumcisionem, vt pretium pro nostris debitis exolueret.

QVÆ

QVÆSTIO V.

*An Christus meruerit sibi gloriam corporis,
& exaltationem nominis?*

1. **C** Aluinus libr. 2. institut. cap. 17. §. 6. docet, Christum nobis tantum meruisse, non sibi. Scholastici contra sentiunt, non tantum nobis, sed etiam sibi aliquid meruisse. Disputant vero, quid sibi meruerit? 1. An gloriam corporis & exaltationem nominis, quam accepit post passionem? 2. An etiam vnionem hypostaticā, visionem beatificam, & gratiam habitualem, quæ tria accepit in primo instanti conceptionis?

2. **C O N C L U S I O.** Christus meruit sibi gloriam corporis, exaltationem nominis, & alia multa, quæ ei data sunt post passionem. Ita D. Thomas quæst. 19. artic. 3. & quæst. 53. art. 4. ad 1. Et aperte colligitur ex Scriptura. Philip. 2.8. *Humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomē, quod est super omne nomen.* Et Hebr. 2.9. *Videmus Iesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum.* Vbi particula, *propter*, significat causam meritoriam.

3. Hanc gloriam & exaltationem petiuerat à Patre, Ioan. 12.28. cum dixit: *Pater, clarifica nomen tuum*, nempe in me. Et Pater promiserat illam ibidem: *Et clarificaui, & iterum clarificabo*, id est, Clarificaui te hæctenus, tum voce de cælo missa: *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui*: tum variis signis & miraculis. Et iterum clarificabo te post mortem, vt omnes euidenter intelligant, te
verum

verum esse Dei filium. Quam promissionē postea exegit à Patre, Ioan. 17.1. *Pater, venit hora, clarifica filium tuum, ut filius tuus clarificet te.* quasi dicat: Ecce, nunc tempus illud venit, quo maxime indigeo tua clarificatione; quia nunc imminet mihi mors adeo probrosa & ignominiosa, ut nisi me clarificaueris, & certis signis ac miraculis filium tuum esse declaraueris; omnes me pro scelesto ac impio homine habituri sint. Itaque *clarifica filium tuum.* Quod factum est, quando sol tempore passionis fuit obscuratus, quando terra contremuit, & sepulchra aperta sunt, quādo tertia die resurrexit à mortuis, quando gloriosus in cœlum ascendit, quando à Stephano visus est stare ad dextram Dei Patris. Et sic deinceps.

4. Eodem spectat illud, quod sequitur apud Ioan. c. 17. 4. *Ego clarificaui te super terram; opus consummaui, quod dedisti mihi, ut faciam: Et nunc clarifica me, tu Pater apud te ipsum claritate, quam habui prius, quam mundus esset, apud te.* Sensus est, Ego clarificaui te, id est, nomen & gloriam tuam hominibus manifestaui: Et ideo, quasi mercedis loco à te peto, ut me vicissim clarifices post mortem; quod fiet, si eam claritatem, quam secundum diuinitatem ab æterno habui, dederis etiam mihi secundum humanitatem. Si quemadmodum ab æterno sedi ad dexteram tuam, ut Deus; ita post ascensionem, sedeam ad dextram, ut homo.

5. Obiicit Calvinus 1. Quid opus fuit descendere filium Dei, ut sibi acquireret aliquid noui? Respondeo. Calvinus vel non intelligit, quod obiicit; vel vult simplices decipere. Nam aliud est loqui de filio Dei, quatenus præcise Deus est; aliud

aliud de Christo, quatenus est homo. Nos non dicimus, filium Dei descendisse de cœlo, seu carnem assumpsisse, vt sibi tanquam deo, aliquid noui acquireret per meritum: Sed dicimus, Christum, supposita iam incarnatione, voluntariam mortem suscepisse, vt sibi tanquam homini, aliquid noui acquireret per meritum, nempe vt acquireret sibi gloriam corporis, & exaltationem nominis.

6. Obiicit 2. Scriptura testatur Christum non venisse propter suam vtilitatē, sed solum propter nos: Imo adeo se totum addixisse in nostram salutem, vt quodammodo sui oblitus sit. Isa. 9.6. *Puer natus est nobis.* Et Zach. 9. 9. *Ecce Rex tuus veniet tibi iustus & saluator.* Et Ioan. 17.19. *Pro eis ego sanctifico meipsum.* Respondeo. Scriptura testatur quidem, Christum venisse propter nos; non tamen negat etiam pro se fuisse sollicitum. Imo diserte hoc affirmat, verbis supra citatis: *Pater, venit hora, clarifica filium tuum.* Non ergo sui fuit oblitus.

7. Obiicit 3. Paulus commendat charitatem Christi, quod pro inimicis mortem subierit (Rom. 5.8.) Hęc autem commendatio frigeret, si etiam pro se mortuus esset. Respondeo. Non sequitur, quia tametsi Christus pro se aliquid meruerit, hoc tamen non derogat charitati ipsius erga nos. Imo auget potius. 1. quia potuisset ab instanti conceptionis habere gloriam corporis & exaltationem nominis; sed in gratiam nostri elegit potius pati & humiliari, vt sic à seruitute peccati nos liberaret. 2. Quod autem postea per proprium meritum acquisiuerit sibi gloriā & exaltationem, quā propter nos tamdiu caruerat, hoc etiā factum est ex charitate nostri: Nimirum, vt nos etiam
in ipso,

in ipso, tanquam in nostro capite, essemus gloriosi & exaltati.

8. Obiicit 4. Quibus meritis assequi potuit homo, vt esset Iudex mundi? vt esset caput Angelorum? vt potiretur summo Dei Imperio? vt in eo resideret Maiestas Dei? Respondeo. Nos non asserimus, Christum hæc omnia meruisse. Meruit quidem, vt esset Iudex mundi; quia si potuit mereri, vt mundus reconciliaretur Deo, potuit etiam mereri, vt ipse mundum iudicaret. Reliqua tria non meruit, sed ex vi Incarnationis illi concessa sunt. Nam vi Incarnationis factum est, vt homo esset Deus, ac proinde, vt esset caput Angelorum, & summo Dei imperio potiretur, & in eo resideret maiestas dei. Potuit tamen mereri externam manifestationem horum omnium. Vide Bellarminum lib. 5. de Christo cap. 9. & 10. Et Suarez disput. 40. section. 3.

Q V Æ S T I O VI.

*An Christus meruerit sibi vnionem
hypostaticam?*

1. **D**Vplex potest esse quæstio. 1. An humanitas Christi meruerit vnionem hypostaticam?
2. An Christus eam meruerit? Nota. Quando loquimur de merito humanitatis Christi, intelligendum est de merito, quod vel ordine naturæ, vel temporis, præcesserit vnionem. Quando autem loquimur de merito Christi, intelligendum est de merito, quod vnionem secutum est. Hoc posito, dicam primo de humanitate; deinde de Christo.

2. PRIMA

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Anima vel humanitas Christi non meruit vnionem hypostaticam per bona opera, quæ tempore antecesserint vnionem. Est certa, quia constat eam non fuisse in rerum natura, aliquo tempore, ante vnionem. Quæres, Si extitisset aliquo tempore ante vnionem, an tunc potuisset mereri vnionem? Respondeo. Dupliciter intelligi potest, eam ante extitisse. 1. In proprio supposito. 2. Sine omni supposito & personalitate. Si in proprio supposito extitisset, potuisset de congruo mereri vnionem per opera gratiæ. De altero casu difficultas est. Aliqui putant humanitatem separatam ab omni supposito, tam proprio, quam alieno, nullo modo posse existere in rerum natura, ac proinde non posse mereri. Sed non video, cur id fieri non possit. Nam si materia prima potest separatim existere per absolutam Dei potentiam, cur non etiam humanitas? Vnde consequenter dicendum est, eam posse operari & mereri.

3. **SECUNDA CONCLUSIO.** Anima vel humanitas Christi non meruit vnionem per bona opera, quæ ordine naturæ antecesserint vnionem. Est communior sententia. Ratio est, quia vel meruisset per bona opera naturæ, vel gratiæ. Non prius, quia opera naturæ non sufficiunt ad meritum vnionis hypostaticæ, quæ est supra naturam. Nec posterius, quia gratia Christi fuit posterior vnione, vt docet Diuus Thom. quæstione 6. art. 6. & quæstione 7. artic. 13. Et ratio est, quia humanitas Christi prius natura habuit subsistentiam, quam accidentia: Ergo prius natura fuit vnita subsistentiæ Verbi, quam gratiæ habituali; & consequenter prius habuit vnionem, quam ex gratia habituali

habituali operaretur. Et confirmatur, quia omnes operationes accidentales ordinantur ad perfectionem suppositi: Ergo necesse est, ut constitutio suppositi ordine naturæ præcedat omnes operationes accidentales.

4. D I C E S, Natura effectiue producit ipsam subsistentiam seu personalitatem; & quidem independententer ab omni supposito: Ergo etiam potest alias actiones exercere, independententer ab omni supposito. Respondeo. Non sequitur, quia productio subsistentiæ non ordinatur ad perficiendum suppositum, sed ad ipsum constituendum. Operationes autem accidentales debent perficere suppositum iam constitutum.

5. Quæres, An hic ordo naturæ, de quo disputamus, sit tam firmus, ut humanitas non possit ordine naturæ prius operari, quam subsistere? vel, an humanitas subsistens in supposito, non possit operari independententer à supposito? Et consequenter, an fieri non potuerit, ut humanitas Christi mereretur unionem per bona opera, quæ ordine naturæ antecesserint unionem? Suarez disput. 10. sect. 3. putat esse impossibile. 1. quia ordo naturæ est immutabilis. 2. quia Deus non potest facere, ut humanitas in proprio supposito prius natura operetur, quam subsistat: Ergo subsistentia necessario antecedit operationem.

6. Sed contrarium est probabilius. Primo, quia Deus potest multa facere supra exigentiam naturæ, quod etiam patet in hoc casu. Nam ordo naturæ postulat, ut humanitas prius natura subsistat in proprio supposito, quam operetur; quod tamen non est factum in humanitate Christi. Secundo,

Secundo, tametsi humanitas non possit operari in proprio supposito, nisi prius natura subsistat in illo; potest tamen operari in alieno, independenter ab aliena subsistentia. Hoc ostendo. Nam Deus potuisset humanitati Christi in instanti vnionis, conferre quædam auxilia gratiæ, independenter ab vnione, & per illa mouere seu excitare humanitatem ad operandum & merendum vnionem de congruo. Hæc ergo operatio fuisset independentens à subsistentia seu personalitate, & habuisset aliquem valorem supernaturalem ab auxiliis gratiæ, non dependentem ab vnione, per quem potuisset de congruo mereri vnionem.

7. **D I C E S**, Hoc videtur impossibile, quia talis operatio, existens in humanitate simul tempore cum vnione, habuisset infinitum valorem: Ergo habuisset valorem dependentem ab vnione: Ergo non potuisset mereri vnionem. Respondeo. Negatur hæc posterior consequentia, quia talis operatio habuisset duplicem valorem: Alterum finitum, dependentem ab auxiliis gratiæ, non autem ab vnione: Alterum infinitum, dependentem ab vnione, & non ab auxiliis gratiæ. Per priorem potuisset mereri vnionem, non per posteriorem. Simile est de vltima dispositione ad iustificationem. Nam illa dispositio, quæ est in instanti iustificationis, habet duplicem valorem: Alterum ab auxilio gratiæ actualis, qui est independentens à iustificatione: Alterum à gratia iustificante. Per priorem disponit hominem ad gratiam iustificantem: per posteriorem meretur primam gloriam.

8. **TERTIA CONCLUSIO.** Christus de facto non meruit vnionem hypostaticam. Est communis

Tertia Pars.

R

sententia. Ratio est, quia principium meriti non cadit sub meritum: Sed unio hypostatica est principium omnis meriti in Christo: Ergo non cadit sub meritum. Maior est commune axioma Theologorum, quo passim vtuntur Patres & Concilia, quando prōbant primam gratiam, quæ nobis à Deo confertur, ideo non cadere sub nostrum meritum, quia est principium nostri meriti: Ergo supponunt, principium meriti non cadere sub meritum, id est, principium meriti non esse præmium seu effectum eiusdem meriti, cuius est principium.

9. Hic repeto, quod supra dixi, ad meritum requiri, vt homo qui meretur, sit iustus & Deo gratus. Et quidem Christus fuit iustus & Deo gratus per gratiam vnionis hypostaticæ. Nos autem sumus tales per gratiam habitualem. Et hoc sensu dicimus, gratiam vnionis hypostaticæ fuisse principium meriti in Christo: gratiam habitualem esse principium meriti in nobis. Sicut ergo nos non meremur primam gratiam habitualem, eo quod illa sit principium nostrorum meritorū; ita Christus non meruit gratiam vnionis hypostaticæ, quia illa fuit principium meritorum Christi.

10. D I C E S, Scriptura significat contrarium, Apoc. 5. 12. *Dignus est Agnus, qui occisus est, accipere virtutem & diuinitatem.* Quod intelligitur de Christo, qui per mortem & passionem suam meruit diuinitatem, id est, vnionem cum Diuina Verbi persona. Et Psal. 44. 8. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Quod etiā intelligitur de Christo, qui per actum dilectionis meruit, vt humanitas vnge

tas ungeretur per Diuinitatem, seu per unionem cum Diuinitate.

11. Respondeo. Prius testimonium intelligitur de manifestatione virtutis & Diuinitatis Christi, quam ipse meruit per mortem & passionem suam, vt exponit D. Thom. Rupertus, Lyranus, & alij. Quæ manifestatio pertinet ad exaltationem nominis, de qua præcedenti quæstione dictum est.

12. Posterius potest dupliciter intelligi. Primo de vnctione lætitiæ, id est, de glorificatione & exaltatione nominis. Et tunc est idem illius sensus, qui est prioris testimonij. Nempe, quia dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem vsque ad mortem, propterea Deus glorificauit & exaltauit te præ aliis beatis, qui quidem sunt consortes tui, sed non sedent ad dexteram Patris, sicut tu sedes. (Hebr. 1. 13.) Secundo, de vnctione lætitiæ, id est, de vnione humanitatis cum Diuinitate. Et tunc illa particula, *propterea*, non significat causam meritoriam, vt in priori explicatione, sed finalē, hoc sensu: Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, & ad hoc vnxit te Deus. Vel, propterea, seu in eum finem vnxit te Deus, vt diligeres iustitiam, & odio haberes iniquitatem. Vide Bellarminum in Commentario illius Psalmi, & Vasquez disp. 21. cap. 7.

13. QUARTA CONCLUSIO. Christus non solum non meruit, sed nec potuit mereri unionem hypostaticam. Ita aliqui recentiores contra Suarez disp. 10. sect. 4. Ratio est, quia fieri non potest, vt principium meriti cadat sub meritum: At vnio est principium meriti in Christo: Ergo non potest cadere sub meritum Christi. Vel, sic: Idem non potest simul esse causa & effectus, respectu

eiusdem: sed unio est causa meriti in Christo: Ergo non potest esse effectus seu præmium eiusdem meriti.

14. Aliqui respondent, unionem dupliciter spectari posse. 1. quatenus est in intentione seu prædestinatione Dei. Et sic esse principium seu causam meriti, non autem præmium seu effectum. 2. quatenus est in executione, seu quatenus re ipsa existit in humanitate. Et sic posse esse præmium seu effectum, non tamen principium seu causam. Probant à simili, quia æterna gloria, quatenus est in intentione, est principium meriti: quatenus in executione, non est principium, sed effectus seu præmium. Iuxta hanc distinctionem sic explicant Axioma Patrum & Theologorum: Principium meriti, ea ratione, qua principium est, non cadit sub meritum: Nihilominus alia ratione, qua non est principium meriti, potest cadere sub meritum.

15. Hæc responsio non placet. Primo, quia repugnat Patribus & Conciliis. Nam illi sic argumentantur: Principium meriti non cadit sub meritum: sed prima gratia, quatenus est in executione, est principium meriti: Ergo prima gratia, quatenus est in executione, non cadit sub meritum. Minor propositio, iuxta mentem Patrum & Conciliorum, verissima est. At iuxta dictam distinctionem esset falsa. Sic enim dicendum esset: Prima gratia quatenus est in prædestinatione, est principium meriti. Quod nemo hactenus dixit.

16. Deinde falsum est, Unionem hypostaticam, quatenus est in executione, non esse principium meriti. Imo eatenus est principium meriti, & non aliter. Quod dupliciter ostendo. Primo, quia Christi
sus

stus non potuit mereri, nisi de facto esset sanctus & Deo gratus: at de facto non fuit sanctus & Deo gratus per vnionem hypostaticam, quatenus erat in prædestinatione, sed quatenus erat in executione. Secundo, quia actiones Christi, per quas meruit, non acceperunt infinitum valorem merendi ab vnione, quatenus ab æterno fuit in intentione Dei, sed quatenus actu existebat in humanitate Christi. Vide Vasquez disp. 21. cap. 5.

17. Nec est simile de gloria. 1. quia gloria est principium meriti, quatenus est in intentione hominis, non quatenus est in prædestinatione Dei. 2. Nec est principium meriti per modum efficientis, sicut vnio, sed per modum causæ finalis. Est enim finis vltimus, ad quem obtinendum tendit homo per merita bonorum operum. Itaque ex amore seu intentione gloriæ, mouetur seu impellitur homo in hac vita ad facienda pia opera, quibus eam possit mereri, quam nondum habet. At vnio hypostatica non fuit finis, ex cuius amore & intentione mouebatur Christus ad pia opera, quibus eam posset mereri, quia ab instanti conceptionis semper illam habuit: Sed potius tenuit se ex parte causæ efficientis. Erat enim quasi substantialis quædam sanctitas, quæ tribuebat humanitati valorem in operando seu merendo, vt posset nostram redemptionem perficere.

18. D I C E S, Si princeps daret alicui militi arma, propter vsum belli futurum, dependentem ab iisdem armis, iam arma illa essent principium meriti, & simul darentur propter meritum: Ergo idem dici potest de Christo. Nam Deus potuisset illi dare vnionem hypostaticam propter meritum futurum, dependens ab vnione. Hoc argumento vti-

tur Suarez loco citato. Respond eo. Non est simile. Primo, quia Princeps non dat militi arma propter usum belli futurum, dependentem à solis armis, sed propter industriam, & alia opera, quæ ab ipso milite dependent. Multa enim possunt laudabiliter fieri à tali milite, quæ nullo modo dependent ab illis armis. At in Christo nullum fuit opus meritorium, independens ab vnione, tanquam à principio meriti; ac proinde vnio non potuit esse præmium alicuius meriti in Christo. Secundo, quia arma non sunt principium meriti in milite, sicut vnio est principium meriti in Christo. Nam vnio sanctificat & dignificat humanitatem Christi, vt posset mereri apud Deum: Et actiones Christi accipiunt infinitam vim merendi ab humanitate per vnionem sanctificata & dignificata. At arma non sanctificant aut dignificant militem, vt possit mereri, sed tantum sunt instrumenta, quibus vtitur miles ad operandum. Miles autem est aptus & idoneus ad merendum per propriam industriam, peritiam, fortitudinem, & alias dotes, quas habet. Itaque arma militis non debent conferri cum vnione hypostatica, sed cum instrumentis, quibus vsus est Christus in suis actionibus meritoriis, cuiusmodi sunt lingua, manus, pedes, crux, clavi, flagella.

19. Superest vna difficultas, quæ est talis: Esto, Christus non meruerit, nec mereri potuerit vnionem hypostaticam, prout ab initio facta est; an saltem mereri potuerit hæc tria? 1. Continuationem seu perseuerantiam illius vnionis. 2. Extensionem eius ad omnes partes materiae, quas paulatim per nutritionem acquirebat. 3. restitutionem
vnio

unionis, quæ tempore resurrectionis facta est in humanitate. Aliqui affirmant. Ratio est, quia magna est differentia inter unionem, & hæc tria. Nam unio erat principium meriti, & ideo non poterat cadere sub meritum. At hæc tria non erant principium meriti, neque meritum Christi ab illis dependebat: Ergo poterant cadere sub meritum.

20. Respondeo. Verum quidem est, quod hæc tria non fuerint principium meriti in Christo, ac proinde quod ex hac parte non fuerit defectus; sed videndum est, an ex alio capite fuerit impedimentum. Ego probabiliter sic sentio. Primo, Christum non meruisse conseruationem seu continuationem unionis. Ratio est, quia quod ex natura rei debitum est, hoc non cadit sub meritum: sed perpetua conseruatio ex natura rei debita est unioni, sicut etiam visioni beatificæ, & animæ rationali: Ergo sicut conseruatio animæ rationalis & visionis beatificæ non cadit sub meritum, ita nec conseruatio unionis hypostaticæ. Hæc ratio magis explicabitur sequenti quæst. §. 4. & 5.

21. Secundo, Christum non meruisse extensionem unionis ad nouas partes materiæ, propter eandem rationem; quia illa extensio, seu unio partialis sequitur ex vi primæ unionis; & ex natura rei, illi debita est. Nam prima unio, qua Deus factus est homo, requirit, vt omnes partes humanæ naturæ subsistant subsistentia Verbi: Ergo requirit, vt omnes sint unitæ Verbo.

22. Tertio, si unio humanitatis cum Verbo addit aliquid supra uniones partiales, Christum meruisse illam unionem, sicut meruit resurrectionem, quæ non poterat fieri sine tali unione. Si autem nihil

addit supra partiales vniones, non fuisse opus vllō merito.

Q V Æ S T I O VII.

An Christus meruerit sibi beatitudinem, seu visionem beatificam?

1. **A**ffirmant Altifiodorensis, Albertus, Maior, Bassolis, apud Vasquez disp. 78. cap. 1. Ratio est, quia cæteris paribus, perfectius est, habere aliquid per proprium meritum, quam sine merito: At Christus potuit habere beatitudinem per proprium meritum, cum nulla sit repugnantia: Ergo dicendum est, habuisse per proprium meritum. Quidquid enim perfectionis illi tribuere possumus, hoc ei tribuendum est, quando nihil obstat.

2. Alij negant. Qui iterum diuisi sunt. Nam aliqui putant, illum nec meruisse suam beatitudinem, nec mereri potuisse, posito, quod eam haberit ab instanti conceptionis, sicut reuera habuit. Alij, non quidem meruisse, sed tamen mereri potuisse; vel saltem non implicare contradictionem, si asseramus meruisse. Priorem partem tenent Thomistæ; Posteriores Bonauentura, Richardus, Paludanus, & alij apud Suarez disp. 40. sect. 2.

3. **PRIMA CONCLUSIO.** Christus de facto non meruit beatitudinem, seu visionem beatificam, quam accepit in instanti conceptionis. Variæ solent adferri rationes à Scholasticis. Ego duas adferam, quæ videntur probabiliore. Prima est, quia omnis actus meritorius in Christo fuit posterior visione beatifica, & ab ea dependens: Ergo per nullum actum illam meruit. Antecedens
proba

probatur ex hoc triplici principio. 1. quod omnis actus meritorius fuerit elicitus ab habitu infuso. 2. quod fuerit liber, quoad exercitium. 3. quod actus liberi sint posteriores necessariis. Itaque hic ordo in Christo seruatus est. 1. fuit unio hypostatica, per quam constitutus est in esse Christi. 2. infusio luminis gloriæ, & aliorum habituum supernaturalium, ut est habitus scientiæ infusæ, habitus charitatis, obedientiæ, & similium virtutum. 3. Actus illorum habituum. Ac primo, actus necessarij, ut visio beatifica, amor, & gaudium beatificum. Deinde actus liberi, ut cognitio scientiæ infusæ, amor charitatis erga proximum, actus obedientiæ, religionis, & aliarum virtutum. Ex quo ordine constat, omnem actum meritorium posteriorem fuisse visione beatifica, & dependentem à tribus quasi principiis. 1. Ab unione hypostatica, quoad infinitum valorem. 2. Ab habitu supernaturali, quoad efficientiam. 3. A visione beatifica vel cognitione scientiæ infusæ, tanquam à conditione necessario prærequisita. Vnde ulterius sequitur, Christum non meruisse illa tria principia, quia principium meriti non cadit sub merito.

4. Altera ratio est, quia quod alicui datur ex debito connaturali, si datur eo tempore, quo debitum est, non datur per modum præmij, sed tantum per modum debiti connaturalis: At beatitudo seu visio beatifica data est Christo ex debito connaturali, & data est in instanti conceptionis, in quo debebat dari: Ergo non est data per modum præmij, sed tantum per modum debiti connaturalis. Maior patet in simili exemplo,

R s

quia facultas videndi, vel etiam visio sensitiva, quæ datur homini ex debito naturali, si datur eo tempore, quo debet dari, nõ datur per modum præmij, sed tantum per modum debiti naturalis. Neque Christus dicitur eam sibi meruisse, quia habuit illam ex naturæ debito, & habuit eo tempore, quo habere debuit. Ergo idem dicendum est de visione beatifica. Nam sicut visio sensitiva debebatur illi, ratione animæ sensitivæ; ita visio beatifica, ratione vnionis hypostaticæ. Per hanc enim vnionem factum est, vt esset filius Dei naturalis. At filio Dei naturali debetur beatitudo, seu visio beatifica, tanquam operatio connaturalis: non minus, quam homini, quatenus animal sensitivum est, debetur visio sensitiva.

5. Dixi, Si datur eo tempore, quo ex natura rei debet dari. Nam si ob aliquam causam differtur in aliud tempus, potest dari per modum præmij, & non tantum ex debito naturali. Sic factum est Christo circa gloriam corporis. Nam illa quidem data est ei ex debito connaturali, sicut gloria animæ; non tamen data est in instanti conceptionis, quo ex natura rei debebat dari, sed dilata ad instans resurrectionis; & ideo potuit dari per modum præmij, & non tantum ex debito naturali. Quod si visio sensitiva fuisset etiam dilata in aliud tempus, potuisset etiam dari per modum præmij. Nam sicut Christus de facto meruit sibi gloriam corporis, quam ab initio non habuit; ita potuisset sibi mereri visionem sensitivam, si eam ab initio non habuisset.

6. Quod etiam locum habet in merito Christi, respectu aliorum. Nam iis, qui cæci nascebantur, & postea

& postea visum ab eo miraculose recipiebant, meruit facultatem videndi, & consequenter visionem sensitivam, quæ inde immediate sequebatur. Aliis vero, qui ab initio visum habebant, non meruit. Potuisset tamen mereri, si non habuissent.

7. SECUNDA CONCLUSIO. Tametsi Christus de facto non meruerit beatitudinē seu visionem beatificam, vt ostensum est; potuisset tamen mereri per absolutam Dei potentiam. Ratio est, quia nulla apparet repugnantia. Quod ostendo ex triplici principio. Vnum est, Quod actus Christi, per quos re ipsa meruit, elicitifuerint ab habitibus infusis, vt dixi. Alterum, quod potuissent elici ab auxilio actuali, sine habitibus infusis. Tertium, quod non necesse sit, vt meritum ordine temporis sit prius præmio, sed sufficiat, si ordine naturæ sit prius, vt patet in merito augmenti gratiæ. Nam illud augmentū datur eodem instanti temporis, quo elicitur actus meritorius; sed tamen ordine naturæ posterius est.

8. Ex quibus ita concludo. Christus in primo instanti conceptionis, potuisset habere actualem Dei cognitionem, & actum amoris erga Deum, prius natura, quam infunderentur habitus supernaturales, cum in hac re nulla sit repugnantia: Ergo per illum actum amoris potuisset mereri habitus supernaturales, & nominatim habitum luminis gloriæ: Ergo etiam visionem beatificam, quæ est posterior habitu luminis gloriæ: Et confirmatur, quia nihil defuisset illi actui ad rationem meriti. Fuisset enim actus liber & honestus, vt per se constat: fuisset actus viatoris, quia
Christus

Christus erat simul viator & comprehensor: fuisse actus hominis sancti & Deo grati, quia Christus, secundum humanitatem, erat sanctus & Deo gratus per gratiam vnionis hypostaticæ. Denique potuisset interuenire promissio præmij seu retributionis.

9. DICES, Videtur ita factum esse, quia Christus in primo instanti conceptionis habuit actum amoris erga Deum, per quem disposuit se ad infusionem gratiæ habitualis: Ergo per illum actum meruit gratiam habitualementem, & alios habitus infusos, cum nihil defuerit illi actui ad rationem meriti, vt dictum est. Antecedens est D. Thomæ, quæst. 34. art. 3. vbi discrete ait, Christum in primo instanti conceptionis sanctificatum esse: formaliter quidem per gratiam sanctificantem, quæ illi infusa est; Dispositiue vero per proprium actum liberi arbitrij in Deum. Et distinguit duplicem sanctificationem: Vnam infantium, qui sine propria dispositione: alteram adultorum, qui per propriam dispositionem sanctificantur. Et hoc posteriori modo Christum sanctificatum esse. Respondeo. Quidquid sit de mente D. Thomæ, negandum est antecedens. Tametsi enim homines adulti soleant iustificari & sanctificari per propriam dispositionem, non tamen Christus hoc modo sanctificatus est, vt recte notarunt Bonauentura, Richardus, & alij apud Suarez, disp. 40. sect. 2. circa finem. Ratio differentiæ est, quia Christus non indigebat præuia dispositione actuali ad infusionem gratiæ, quia per vnionem hypostaticam erat sufficientissime dispositus & sanctificatus, ac proinde nihil in eo erat, quod
infusioni

infusioni gratiæ repugnaret. At alij homines indigent præuia dispositione ad infusionem gratiæ iustificantis, quia cum sint obnoxij peccato, non possunt digne recipere gratiam, nisi per proprium actum disponantur.

10. Sed contra, quia hoc non habet locum in Angelis & primis parentibus, qui etiam non indigebant præuia dispositione, cum non essent obnoxij peccato; & tamen per proprium actum disposuerunt se ad infusionem gratiæ: Ergo idem de Christo dici potest. Respondeo. Angeli & primi parētes ex alio capite indigebant præuia dispositione, nimirum vt per illam eleuarentur ad ordinem supernaturalem. Cum enim gratia sanctificans sit quædam forma supernaturalis, quæ naturam rationalem habitualiter constituit in ordine supernaturali; decens est, vt natura prius actualiter disponatur ad illum ordinem, antequam formaliter in eo existat. Hoc intellige, si fieri potest. Quod dico propter infantes, qui per proprium actum non possunt disponi. Iam vero Christus, per gratiam vnionis hypostaticæ eleuatus erat ad ordinem supernaturalem, ac proinde non indigebat alia dispositione actuali.

11. Tria obiici possunt contra secundam conclusionem. Primo, impossibile est simul moueri ad terminum, & esse in termino: Ergo impossibile est, simul mereri beatitudinem, & habere beatitudinem. Respondeo. Negatur antecedens.

1. quia in mutationibus instantaneis simul est moueri ad terminum, & esse in termino. 2. Angelus eodem instanti, quo disposuit se ad gratiam, simul accepit gratiam. 3. iustus eodem instanti
confe

consequitur augmentum gratiæ, quo illud meretur.

12. Obiicitur 2. Impossibile est, nos eodem instanti mereri beatitudinem; & habere illam: Ergo idem dicendum est de Christo. Antecedens patet, quia illo instanti temporis, quo meremur beatitudinem, habemus actum Fidei, cum nulla nostra operatio possit esse meritoria sine actu fidei, iuxta illud 2. Corinth. 5. 6. *Per fidem ambulamus.* Et Hebr. 11. 6. *Sine fide impossibile est placere Deo.* At actus fidei non potest esse simul cum actu visionis beatificæ. Respondeo. Non est simile de Christo, qui nunquam habuit actum fidei. Deinde, quod nos indigeamus actu fidei, hoc fit secundum legem Dei ordinariam. Alioqui non esset impossibile, nos acquirere beatitudinem sine actu Fidei, si **D E V S** vellet.

13. Obiicitur 3. Si Christus potuit mereri beatitudinem, ut nos asserimus, dicendum est quod de facto meruerit; cum perfectius sit, habere aliquid per meritum, quam sine merito, ut initio quæstionis argumentati sumus. Respondeo. Perfectius est habere aliquid per proprium meritum, quam sine merito, si cætera sint paria. At in hoc casu cætera non sunt paria. Nam etiam ex altera parte perfectius est, operari ex habitu, quam sine habitu: Ergo, si Christus meruisset beatitudinem, debuisset id fieri per actum sine habitu, ut in Conclusionem explicatum est. Quæ fuisset quædam imperfectio. Ad hanc impediendam, constitutum fuit, ut haberet beatitudinem sine merito.

QVÆ

QVÆSTIO VIII.

An Christus meruerit sibi gratiam habitualem?

1. **H**Æc quæstio eodem modo decidenda est, quo præcedēs. Nam Christus de facto non meruit gratiam habitualem; sed tamen absolute loquendo, potuisset mereri.

2. Prior pars patet, quia omnis actus meritorius in Christo fuit posterior infusione gratiæ habitualis, vt ex dictis patet: Ergo per nullum actum potuit eam mereri.

3. Altera etiam patet, quia absolute loquendo, potuisset fieri, vt Christus haberet actum amoris ex actuali Dei gratia, prius ordine naturæ, quam infunderetur illi gratia habitualis: Et per illum actum mereretur gratiam habitualem. Hoc enim non repugnat.

QVÆSTIO IX.

Quid Christus meruerit Angelis?

1. **D**vo probanda sunt. 1. Christum non meruisse Angelis gratiam, aut gloriam. 2. Meruisse tamen aliquarum rerum seu mysteriorum reuelationem. Prius probatur ex duplici principio. Vnum est, quod gratia & gloria Angelorum fuerit independēs à peccato Adami, & consequenter à morte Christi. Alterum, quod merita Christi supponant peccatum Adami, & dependeant à carne passibili. Vtrumque explicatum est in 1. parte, cap. 2. de Angelis, quæst. 4 & obiectiones solutæ.

2. Poste

2. Posterius colligitur ex Scriptura. Primo ex illo Isa. 63. 1. *Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? iste formosus in stola sua, gradiens in multitudine virtutis sue?* Hæc enim interrogatio facta est ab Angelis in die Ascensionis Christi, qui vsque ad illud tempus multa ignorabant circa Christi passionem, resurrectionem, & Ascensionem. Quibus ab ipso Christo responsum est: *Ego, qui loquor iustitiam, & propugnator sum ad saluandum.* Et cum iterum interrogarent: *Quare ergo est rubrum indumentum tuum? & vestimenta tua sicut calcantium in torculari?* Iterum responsum est: *Torcular calcavi solus, & de gentibus non est vir mecum.* Videatur Dionysius cap. 7. cœlestis Hierarchiæ, Hieronymus, Cyrillus, Lyran. in illum locum, Diuus Thomas in 1. parte, quæstione 57. articul. 5.

3. Secundo ex illo Ephes. 3. 8. *Mihi data est gratia hæc, in gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes, quæ sit dispensatio Sacramenti absconditi à seculis in Deo, ut innotescat Principatibus & potestatibus in cœlestibus, per Ecclesiam, multiformis sapientia Dei, &c.* Hic per principatus & potestates intelliguntur Angeli sancti, quibus per prædicationem Apostolorum multa reuelata sunt circa Christum, quæ antea nesciebant, vt exponunt Hieronymus, Theodoretus, Anselmus, Theophylactus, & plures alij. Quibus fauet Augustinus lib. 5. super Genesin ad litteram cap. 19. & D. Thom. in 1. part. quæst. 117. art. 2. ad 1.

QVA

QVÆSTIO X.

Quid Christus meruerit nobis?

1. **H**ic tria certa sunt. Primo, meruisse nobis gratiam iustificantem, & remissionem peccatorum. Rom. 3. 24. *Iustificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu.* Et Eph. 1. 7. *In quo habemus redemptionem per sanguinem eius, remissionem peccatorum secundum diuitias gratiæ eius, quæ superabundauit in nobis.* Et ratio est, quia hæc est præcipua causa, cur Christus pati & mori voluerit, vt pro nobis satisfaceret, & nos à seruitute peccati redimeret, ac faceret Deo gratos & acceptabiles.

2. Secundo, Meruisse nobis omnia dona gratiæ, quæ sequuntur primam gratiam iustificantem, & remissionem peccatorum: Cuiusmodi sunt auxilia gratiæ, merita bonorum operum, augmentum gratiæ, donum perseuerantiæ, remissio peccatorum venialium, remissio pœnæ temporalis, iuxta illam generalem regulam Eph. 1. 3. *Qui benedixit nos in omni benedictione spiritali in cœlestibus, in Christo, id est, per Christum, seu per merita Christi.*

3. Tertio, Meruisse nobis vitam æternam. Ioan. 10. 10. *Ego veni, vt vitam habeant, & abundantius habeant.* Et Rom. 6. 23. *Gratia Dei vita aterna, in Christo Iesu Domino nostro.* Et hoc sensu dici solet, Christum sua morte aperuisse nobis ianuam regni cœlorum, quæ antea erat clausa propter peccatum primi parentis. Hebr. 10. 19.

4. In his tribus conueniunt Scholastici. Dispu-
Tertia Pars. S

tant recentiores, an etiam meruerit nobis dispositiones, quibus præparamur ad primam gratiam iustificantem, & remissionem peccatorum, cuiusmodi sunt motus fidei, spei, dilectionis, contritionis? Negant Capreolus, Ioannes Driedo, Ruardus Tapperus, Adamus Salbout, & alij citati apud Vasquez disp. 77. cap. 1. Docent enim, Christum meruisse quidem, vt adulti sufficienter dispositi consequantur gratiam iustificantem, non tamen meruisse motus fidei, spei, dilectionis, contritionis, quibus disponuntur ad susceptionem gratiæ iustificantis.

5. CONCLUSIO. Christus meruit nobis omnia auxilia gratiæ excitantis & adiuuantis, quibus disponimur ad gratiam iustificantem, & consequenter meruit nobis motionem fidei, spei, dilectionis, & contritionis. Ita Vasquez loco citato cap. 2. Suarez disputatione 41. sectione 2. & alij plures. Et colligitur ex Diuo Thoma quæstione 7. articulo 9. & sequentibus, vbi dicit, Christo datam esse gratiam, tanquam principio cuidam vniuersali, cuius virtus se extendat ad omnes gratiæ effectus & operationes. Et quæst. 8. art. 3. ad 2. actum credendi in peccatoribus esse ex meritis Christi.

6. Et probatur 1. ex Scriptura Eph. 1. 3. *Qui benedixit nos in omni benedictione, in cælestibus in Christo.* Certe sub omni benedictione spiritali, continetur etiam motus fidei, spei, charitatis. Et 2. Timoth. 1. 9. *Vocauit nos vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam, quæ data est in Christo Iesu, id est, per meritum Christi Iesu.* Et Hebr. 12. 2. *Aspicientes in*
autho

authorem fidei, & consummatorem Iesum. Secundo ex Concilio Tridentino, sess. 6. cap. 5. vbi sic habet: *Declaratur præterea, ipsius iustificationis exordium in adultis à Dei per Christum Iesum præueniente gratia, sumendum esse, hoc est, ab eius vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur.* Tertio ex Patribus, præsertim Augustino, Ambrosio, Prospero, Fulgentio, Bernardo, apud Vasquez cap. 3.

7. Accedit triplex ratio. Prima, quia Christus est perfectus Redemptor humani generis: Ergo per illum habemus omnia, quæ requiruntur ad perfectam redemptionem: Ergo etiam dispositiones ad remissionem peccatorum. Altera, Meritum Christi fuit sufficiens ad impetranda dona gratiæ; & Deus Pater promisit illi plenam potestatem distribuendi sua dona. (Isaiæ 53. 10.) Quo etiam spectat illud Eph. 4. 7. *Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Tertia, Christus in hac vita non solum remittebat hominibus peccata per gratiam iustificantem, sed etiam disponebat illos per gratiam excitantem, Matthæi vndecimo, versu 28. *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Nota. Quandocunque Christus externa voce hortabatur peccatores ad conuersionem & pœnitentiam, semper dabat illis internam gratiam excitantem, per quam possent conuerti & pœnitere, si vellent. Vnde passim docent Patres & Theologi, hoc interesse inter Christum & Moysen, quod Moyses externam legem dederit Iudæis, sine interna gratia: Christus autem addiderit etiam internam gratiam, qua possent legem seruare, iuxta illud Ioann. 1. 17. *Lex per*

Moyſen data eſt; gratia & veritas per Ieſum Chriſtum facta eſt.

8. **D I C E S I.** Scriptura contrarium docet, Ioan. 6. 44. *Nemo, inquit Chriſtus, poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum, id eſt, Nemo poteſt eſſe particeps meritorum meorum, niſi Pater meus, ſua gratuita vocatione eum traxerit, & diſpoſuerit. Reſpondeo. Pater neminem trahit, niſi propter merita Chriſti. Nam hoc ipſo, quod voluit Chriſtū pro nobis mori, voluit etiam omnia media ſalutis noſtræ pendere à morte & meritis Chriſti, iuxta illud Rom. 8. 32. *Qui proprio filio ſuo nō pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum; quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit?**

9. **D I C E S 2.** Duo concurrunt ad iuſtificationem, nempe gratia iuſtificans, & diſpoſitiones ad gratiam iuſtificantem. Si ergo non ſolum gratia iuſtificans, ſed etiam diſpoſitiones eſſent ex merito Chriſti, iam tota iuſtificatione eſſet ex merito: Ergo tota eſſet ex iuſtitia: Ergo nullo modo eſſet gratuita, quod eſt contra Apoſtolum, Rom. 3. 24. *Iuſtificari gratis per gratiam ipſius.* Reſpondeo. Iuſtificatione noſtra dupliciter ſpectari poteſt. 1. reſpectu Chriſti: Et ſic tota eſt ex meritis Chriſti. 2. reſpectu noſtri: Et ſic tota eſt gratuita.

10. **D I C E S 3.** Auguſtinus contrarium docet in libro de prædeſt. Sanctorum cap. 15. ubi ait, nos tam gratis iuſtificari, quam gratis humanitas Chriſti vnita eſt Verbo. At hæc ſine vlllo merito, ſiue proprio, ſiue alieno, vnita eſt Verbo: Ergo nos etiam ſine vlllo merito, ſiue proprio, ſiue alieno, gratis iuſtificamur. Reſpondeo. Augu

Augustinus non confert vnionem hypostaticam cum nostra iustificatione , sed cum nostra fide. Dicit enim nos tam gratuito fieri Christianos per fidem , quam gratuito humanitas Christi vnita fuit personæ Verbi. Sensus autem est, sicut humanitas Christi nullis suis operibus meruit assumi à persona Verbi; ita nos nullis nostris operibus meruimus fieri Christiani. Quod verissimum est. Vide Vasquez, disp. 77. cap. 4.

11. D I C E S 4. Auxilia communia , quæ dantur omnibus adultis , non dantur ex meritis Christi , sed ex sola Dei benignitate , quia id exigit ordo diuinæ prouidentiae. Respondeo. Auxilia communia sunt duplicia. Quædam ordinis naturæ, quæ dantur homini, ratione creationis, per prouidentiam naturalem. Quædam ordinis gratiæ , quæ dantur homini, ratione redemptionis, per prouidentiam supernaturalem. Hæc pendent ex meritis Christi, illa non pendent.

12. D I C E S 5. Si Christus non venisset , adhuc Deus dedisset nobis auxilia gratiæ ad vitanda peccata , & seruandam legem : Ergo signum est , eiusmodi auxilia non dari ex meritis Christi. Respondeo. Non disputamus , quid futurum fuisset , si Christus non venisset ; sed quid nunc fiat post aduentum Christi. Nunc omnia auxilia gratiæ dantur ex meritis Christi. Non quidem fuissent data ex meritis Christi , si Christus non venisset. Sed an fuissent data ex sola Dei benignitate , an omnino non fuissent data in pœnam peccati, nos nescimus.

13. D I C E S 6. Auxilia gratiæ, quæ nunc dantur infidelibus , non dantur ex meritis Christi.

Ratio est, quia infideles non sunt membra Christi : Ergo Christus non est caput illorum : Ergo non influit in illos per sua merita. Respondeo. Christus non solum influit in fideles, qui sunt ipsius membra, sed etiam in infideles, vt fiant ipsius membra. Sicut calor naturalis in corpore humano non solum agit in membra corporis, ea conseruando, & vegetando; sed etiam in cibum & potum, ea conuertendo, & transmutando, vt fiant partes membrorum corporis.

14. D I C E S 7. Ea tantum recuperamus per Christum, quæ per Adamum perdidimus : Sed per illum non perdidimus fidem : Ergo per Christum non recuperamus fidem. Minor patet, Quia Adamus per peccatum obedientiæ non amisit fidem, sed gratiam & iustitiam originalem. Respondeo. Minor neganda est. Nam Patres passim affirmant, Adamum factum esse infidelem, quia non credidit Deo dicenti: *Quacunque die comederis ex eo, morte morieris.* Vide Bellarminum lib. 3. de amissione gratiæ, cap. 6. Deinde, etiamsi verum esset, quod sibi non amisisset fidem, non tamen sequeretur, quod nobis non amisisset, vt notat Vasquez disp. 77. cap. 4.

15. D I C E S 8. Merita Christi non applicantur omnibus: Ergo debet inuestigari causa, cur huic potius, quam illi applicentur, id est, cur hic potius vocetur ad fidem, quam ille: aut cur hic potius baptizetur, quam ille. Hoc autem non est ex merito Christi, sed ex Diuina electione & misericordia. Respondeo. Tametsi non sit ex merito Christi totum hoc complexum, nempe, quod hic vocetur ad fidem, ille non vocetur; aut
quod

quodhic Baptismum suscipiat, ille non suscipiat; tamen altera pars illius complexi est ex meritis Christi, nempe, quod aliqui vocentur ad fidem, & Baptismum suscipiant: Altera vero ex iusto dei iudicio, nempe, quod aliqui non vocentur ad fidem, neque baptismum suscipiant. Vide Augustinum tractatu 26. in Ioann. Valentiam quæst. 19. puncto 4. Suarez disp. 41. sect. 2. De hac applicatione deinceps agendum est.

QVÆSTIO XI.

Quomodo merita Christi nobis applicentur?

1. **T**Riplex potest esse quæstio. 1. quando merita Christi nobis applicentur? 2. an omnibus applicentur? Et, si non omnibus, unde hoc proveniat? 3. an iis, quibus applicantur, æqualiter applicentur? Et, si inæqualiter, quæ sit causa inæqualitatis?

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Merita Christi tunc dicuntur nobis applicari, quando aliquod donum gratiæ datur nobis ex illius meritis, siue detur in Sacramento, siue extra Sacramentum. Item, siue sit donum fidei, spei, charitatis, quo disponimur ad iustificationem: siue sit ipsa iustificatio: siue aliud donum subsequens iustificationem. Itaque hæc duo æque late patent. 1. Dari nobis aliquid ex meritis Christi. 2. Applicari nobis merita Christi. Vide Vasquez disp. 77. cap. 5.

3. Unde sequitur, Capreolum, Driedonem, Tapperum, & alios, qui dicunt dispositiones ad iustificationem non dari ex meritis Christi, conse-

quenter debere dicere, merita Christi non applicari nobis ante iustificationem, sed in ipsa iustificatione. Nos vero, qui asserimus, dispositiones illas dari ex meritis Christi, consequenter debere asserere, merita Christi applicari nobis, etiam ante iustificationem, nempe quando dantur nobis auxilia gratiæ, quibus disponimur ad iustificationem.

4. SECUNDA CONCLUSIO. Merita Christi applicantur omnibus adultis, non tantum prædestinatis, sed etiam reprobis. Est contra Calvinistas, qui putant Christum pro solis prædestinatis mortuum esse, ac proinde illis solis applicari ac prodesse merita Christi. Sed errant. Nam Apostolus diserte ait, 2. Corinth. 5. 15. *Pro omnibus mortuus est Christus.* Et 1. Timoth. 2. 6. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Et 1. Ioann. 2. 2. *Ipsæ est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.*

5. Pro maiori explicatione, hæc tria notanda & distinguenda sunt. Primo, meritum Christi fuisse sufficiens ad omnes homines redimendos & saluandos. In quo conueniunt nobiscum Calvinistæ. Ratio est, quia meritum ipsius fuit infiniti valoris, ut supra dixi.

6. Secundo, Meritum Christi re ipsa esse inefficax respectu reproborum, quoad vitam æternam. Neque hic dissentimus. Ratio est, quia reprobi re ipsa non perueniunt ad vitam æternam. Si enim peruenirent, non essent reprobi, sed prædestinati.

7. Tertio, Meritum Christi re ipsa esse efficax respectu reproborum, quoad dona gratiæ in hac vita. Hoc negant Calvinistæ. Sed male. Nam repro

reprobi reipſa accipiunt gratiam vocantem ſeu excitantem, ex meritis Chriſti, vt patet ex illo Mat. 11. 25. *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Et cap. 20. 16. *Multi vocati, pauci electi.* Et Actor. 7. 51. *Dura cervice, & incircumciſis cordibus, vos ſemper Spiritui ſancto reſiſtitis.* Vbi manifeſte loquitur de reprobis, qui quidem accipiunt inſpirationes diuinas ex meritis Chriſti, ſed eas reſpuunt. Quo etiam ſpectat illud Prou. 1. 24. *Vocavi, & renuiſti.* Et Matth. 23. 37. *Hieruſalem, Hieruſalem, quoties volui congregare filios tuos, & noluiſti.*

8. Nec ſolum gratiam vocantem ſeu excitantem, ſed interdum etiam fidem & gratiam iuſtificantem ex meritis Chriſti accipiunt, vt diſerte docet Auguſtinus lib. de correptione & gratia cap. 13. his verbis: *Credendum eſt, quosdam de filiis perditionis, non accepto dono perſeuerantia in finem, in fide, qua per dilectionem operatur, incipere viuere, & aliquãdiu fideliter & iuſte viuere, & poſtea cadere.* Et confirmatur ex Apoſtolo, 1. Timoth. 1. 19. *Quidam, inquit, circa fidem naufragauerunt. Et Hebr. 6. 4. Impoſſibile eſt eos, qui ſemel ſunt illuminati, guſtauerunt etiam donum cœleſte, & participes facti ſunt Spiritus ſancti, & prolapſi ſunt, ruruſum renouari ad pœnitentiam, &c.* Vbi duo inſinuantur. 1. fieri poſſe, vt qui ſemel per fidem & baptiſmum à Chriſto inſtitutum illuminati ſunt, & participes facti Spiritus ſancti, prolabantur iterum in peccatum, & deſinant eſſe, quales erant. 2. Impoſſibile eſſe, tales iterum reuocari ad pœnitentiam. Nunc quæro, ex Caluiniſtis, an Apoſtolus loquatur de prædeſtinatis, an de reprobis? Non dicent de

prædestinatis, quia prædestinati, ex sententiâ Caluini; nunquam amittunt fidem & iustitiam. Si ergo de reprobis (quod fatetur Caluinus lib. 3: cap. 3. §. 21.) consequens est, reprobos aliquando illuminari & participes fieri meritorum Christi, quod nos contendimus.

9. Obiicit Caluinus, Christum fateri, se non venisse pro omnibus. Matth. 9. vers. 13. *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* Et cap. 15. versu 24. *Non sum missus, nisi ad oves, quæ perierunt, domus Israël.* Respondeo. Qui hæc loca obiiciunt, contra se faciunt. Nam si Christus non venit vocare iustos, sed peccatores, & ex Caluini sententiâ, venit vocare prædestinatos, non reprobos; efficitur ex Caluini sententiâ, solos reprobos esse iustos, solos prædestinatos esse peccatores. Quis hoc credat? Rursum, si non est missus nisi ad Iudæos; certe aut soli Iudæi prædestinati sunt, aut non est missus ad solos prædestinatos. Videant Caluinistæ, quo se vertant.

10. Longe alius utriusque loci sensus est. Christus quia medicus erat, sanabat eos, qui se ægros esse fatebantur, & medicinam admittent. Alios vero, qui se sanos profitebantur, cuiusmodi tunc erant Pharisei, & modo Caluinistæ, non sanabat, quia medici opem respuebant. Rursum, quia Messias erat, & solis Iudæis propter fidem Abrahæ promissus, dicit se missum ad solos Iudæos, ut ipsis suam præsentiam, prædicationem, & miraculorum gratiam exhiberet, ideoque ab Apostolo Minister circumcisionis appellatur. (Rom. 15. 8.) Nec tamen ideo gentes exclusit à sua gratia. Imo gentes assumpsit; gentibus

Euan

Euangelium prædicari voluit. *Euntes, inquit, docete omnes gentes.*

11. Dixi in Conclusionem, Merita Christi applicari omnibus adultis. Nam de infantibus distinguendum est. Quibusdam applicantur, quibusdam non. Applicantur iis, qui baptismum suscipiunt: non aliis, qui non suscipiunt. Prius prouenit ex meritis Christi; Posterius ex iusto Dei iudicio, qui reprobat illos propter peccatum originale, in quo nati sunt, vt dictum est in prima parte, de reprobatione. Vide etiam Vasquez in 3. parte, disputat. 77. cap. 5.

12. TERTIA CONCLUSIO. Merita Christi non applicantur omnibus æqualiter, vt manifeste constat ex Euangelio. Matth. 19. vers. 12. *Qui potest capere capiat.* Et cap. 25. versu 14. *Vni dedit quinque talenta, alij autem duo, alij vero unum.* Et Luc. 8. versu 11. *Vobis datum est nosse mysterium regni Dei.* Et ex Apostolo, 1. Corinth. 7. versu 7. *Vnusquisque proprium donum habet ex Deo: alius quidem sic, alius vero sic.* Et Ephes. 4. *Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Et alibi.

13. Hæc conclusio in triplici sensu vera est. Primo, quia quibusdam ex meritis Christi datur tantum gratia vocationis, non tamen iustificationis, aut vitæ æternæ: quibusdam gratia vocationis & iustificationis: aliis etiam vitæ æternæ. Secundo, quibusdam datur maior gratia vocationis, quibusdam minor. Quod similiter de gratia iustificationis & vitæ æternæ intelligendum est. Tertio, sæpe fit, vt qui habet maiorem gratiam vocationis, non vtatur; qui minorem, vtatur.

Et

Et è contrario. Hæc omnia pendent partim ex Dei voluntate, qui inæqualiter distribuit suam gratiam, dando huic quinque, alteri plura, alteri pauciora talenta; partim ex cooperatione hominum, qui vel respuunt dona Dei, vel illis bene utuntur: & alius maiori, alius minori conatu & industria. (Matth. 25. versu 20. & 1. Corinth. 9. vers. 24.)

Q V Æ S T I O XII.

Quomodo nostra merita dependeant à meritis Christi?

1. **C**ertum est, merita nostra, ratione suæ causæ, pendere à meritis Christi. Nam causa nostrorum meritorum sunt auxilia gratiæ, quæ nobis dantur ad bene operandum & merendum. Hæc autem auxilia dantur ex meritis Christi: Ergo nostra merita, ratione auxiliorum gratiæ, pendent ex meritis Christi.

2. Quæstio est, an etiam ratione sui valoris pendeant ex iisdem meritis? Aliqui affirmant, asserentes opera nostra, quæ fiunt per auxilia gratiæ actualis, accipere quendam valorem, seu virtutem merendi ex meritis Christi, quem alioqui non haberet, etiamsi facta essent ex auxiliis gratiæ actualis. Unde inferunt, omne augmentum gratiæ, quod meremur, non solum dari propter nostrum meritum, sed etiam propter meritum Christi, quia nostrum meritum per se non esset sufficiens, nisi coniungeretur cum merito Christi, & ab eo immediate haberet vim & efficaciam, vt ex iustitia aliquid obtineat. Pro hac sententia citantur Andreas

dreas Vega, Hofius, Sotus, & alij apud Suarez disputatione 41. sectione 3. Quibus videtur favere Conc. Trid. sess. 14. cap. 8. cum ait: *Non habet homo, unde gloriatur, sed omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentia, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.*

3. PRIMA CONCLUSIO. Opera iustorum, quæ procedunt ex gratia per Christum data, habent sufficientem dignitatem ac valorem respectu augmenti gratiæ & gloriæ. Ratio est, quia cæteris paribus, gratia per Christum data non est minus efficax, quam gratia ex mera Dei liberalitate data: sed opera iustorum, quæ procedunt à gratia, ex mera Dei liberalitate data, habent sufficientem valorem, & operationem respectu augmenti gratiæ & gloriæ, ut patet in Angelis viatoribus: Ergo idem dicendum est de operibus iustorum, quæ procedunt à gratia per Christum data. Unde sequitur, ad hoc, ut opera iustorum habeant sufficientem valorem ad præmium supernaturale, non opus esse, ut coniungantur cum meritis Christi, & inde novum valorem participent; quia alioqui opera Angelorum non habuissent sufficientem valorem, quod tamen falsum est.

4. SECUNDA CONCLUSIO. Tametsi opera iustorum habeant ex se sufficientem valorem ad præmium supernaturale, tamen non habent rationem perfecti meriti, nisi accedente Dei promissione. Hæc autem promissio videtur facta propter merita Christi, ut colligitur ex illo 2. Timot. 1. 1. *Paulus Apostolus Iesu Christi, per voluntatem Dei, secundum promissionem vitæ, quæ est in Christo Iesu.*

Et

Et ex Conc. Trident. Sess. 6. cap. 16. *Bene operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita aeterna, & tanquam gratia filiis Dei per Christum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddenda.* Hoc ergo sensu dici potest, nostra merita non esse sufficientia, nisi coniungantur cum meritis Christi, id est, nostra merita non posse obligare Deum, nisi intercedente promissione Dei de facienda retributione, quam promissionem meruit nobis Christus.

5. Non tamen negandum est, si opera iustorum coniungantur cum meritis Christi, posse habere maiorem vim & efficaciam, quam si praese per se spectentur: non quod in seipsis futura essent maioris efficaciae & valoris, sed quod plus obtinerent coniuncta cum meritis Christi, quam si sola sumantur. Et sic aliqui probabiliter asserunt, augmentum gratiae, quod datur nobis propter nostrum meritum, semper maius dari, quam sit valor nostri meriti; & excessum illum prouenire immediate ex meritis Christi, quatenus cum nostro merito coniunguntur. Quod pie colligunt ex verbis Christi, Ioan. 10. 10. *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Vnde sequitur, augmentum gratiae habere quasi duas partes; alteram ex meritis nostris, alteram ex meritis Christi.

C A P V T X V.

De satisfactione Christi.

1. **T**ria spectari possunt in actionibus Christi, ut supra dictum est. 1. Valor. 2. Meritum.
3. Satisfactio pro peccatis nostris. De hac quaeritur

ritur 1. An satisfactio Christi sit pura satisfactio, an vero includat etiam rationem meriti? 2. An Christus cōdigne satisfecerit pro peccatis nostris? 3. An ex iustitia? 4. An ex rigore iustitiæ?

2. PRIMA CONCLUSIO. Satisfactio Christi includit rationem meriti, ac proinde non est pura satisfactio. Nota. Duplex est satisfactio. Vna quæ per seipsam formaliter extinguit debitum. Vt si homicida, qui ratione homicidij incurrit debitum mortis, reipsa sustineat mortem. Aut si Titius, qui ratione furti, debet Petro restituere ablatam pecuniã, reipsa restituat. Altera, quæ per seipsam non extinguit debitum, sed meretur vel impetrat aliquid, per quod extinguitur debitum. Talis est satisfactio Christi. Nam Christus per suam satisfactionem meruit nobis gratiam iustificantem, per quam formaliter extinguitur peccatum. Prior satisfactio non includit rationem meriti, & ideo est pura satisfactio. Posterior includit rationem meriti, & ideo non est pura satisfactio.

3. Vnde sequitur, passionem Christi, quam voluntarie sustinuit, simul esse meritoriam & satisfactoriam, respectu nostri. Meritoria est, quia per illam meruit nobis gratiam iustificantem. Satisfactoria, quia mediante gratia iustificante, extinguit peccata nostra. Itaque immediate per se est meritoria; Mediante vero gratia, satisfactoria. Dixi, respectu nostri, quia respectu ipsius Christi & Angelorum, est tantum meritoria, non satisfactoria. Nam in Christo & Angelis nullum fuit peccatum, quod indigeret satisfactione.

4. Hinc ulterius sequitur, meritum Christi
latius

latius patere, quam satisfactionem. Et quidem dupliciter. Primo, ex parte eorum, pro quibus meruit & satisfecit. Nam meruit pro se, pro Angelis, pro nobis. At non satisfecit, nisi pro nobis. Secundo, ex parte effectuum. Plures enim sunt effectus meriti Christi, quam satisfactionis. Effectus meriti sunt triplices: Alij in ipso Christo, vt gloria corporis & exaltatio nominis: Alij in Angelis, vt variæ illuminationes: Alij in nobis, vt gratia & gloria. Effectus satisfactionis est tantum vnicus, nempe liberatio à peccatis: qui tamen pendet ab effectu meriti, id est, à gratia iustificante, vt dictum est. Quomodo autem gratia iustificans extinguat peccatum, explicauit in tractu de iustificatione cap. 3. quæst. 5. §. 11.

SECUNDA CONCLUSIO. Christus cōdigne, perfecte, exacte, imo etiam abunde satisfecit pro nobis. Ita D. Thom. quæstione 1. articul. 2. ad 2. & quæst. 48. art. 2. Vasquez disp. 5. cap. 2. & alij apud illum citati. Et patet ex illo Rom. 5. 15. *Sed non sicut delictum, ita & donum. Si enim vnus delicto multū mortui sunt, multo magis gratia Dei & donum in gratia vnus hominis Iesu Christi in plures abundauit. Et infra: Vbi abundauit delictum, superabundauit gratia.* Quibus verbis insinuat Apostolus, meritū & satisfactionem Christi potentiorē esse ad saluandum, quam peccatum ad perdendum.

6. Ratio est, quia actiones Christi, quibus meruit & satisfecit, erant infiniti valoris, propter infinitam dignitatem operantis, vt sæpe dictum est. Sicut ergo poterant cōdigne & abundanter mereri gratiam; ita etiam poterant cōdigne & abundanter satisfacere pro peccatis nostris. Et
confirma

confirmatur, quia voluntaria mortis susceptio, per quam potissimū meruit & satisfecit Christus, fuit infiniti valoris in merendo: ergo etiam in satisfaciendo. Nam satisfactio Christi fundabatur in merito illius, ut explicatum est. Sicut ergo per illam condigne & abundanter meruit gratiam iustificantem; ita etiam condigne & abundanter satisfecit pro peccatis nostris, quia hæc satisfactio facta est per meritum gratiæ iustificantis.

7. **DICES I.** Christus non potuit reddere condignas seu æquales Deo gratias pro beneficiis acceptis: Ergo etiam non potuit condigne seu æqualiter satisfacere pro peccatis nostris. Aliqui negant Antecedens, quia gratiarum actio, quam Christus Deo exhibuit, fuit infiniti valoris. Alij Consequentiam, quia potest aliquis condigne satisfacere Regi pro debito alterius, etiamsi nequeat æquales illi gratias agere pro beneficiis ab eo acceptis. Fieri enim potest, ut debitum alterius, pro quo satisfecit, sit minus, quam beneficium, pro quo gratias agit.

8. Ego sic respondeo. Tria spectari possunt in gratiarum actione, quam Christus exhibuit. 1. quod sit gratiarum actio. 2. quod sit infiniti valoris. 3. quod sit nouum Dei beneficium, distinctum à prioribus beneficiis, pro quibus offertur. Christus ergo potuit per illam gratiarum actionem, cum fuerit infiniti valoris, æquales Deo gratias reddere pro omnibus beneficiis, excepta ipsa gratiarum actione, quæ erat etiam beneficium Dei. Nam illa non fuit oblata pro seipsa, sed pro præcedentibus beneficiis. Alioqui si etiam pro se ipsa potuisset offerri, fuisset sufficiens, quia erat

infiniti valoris, vt dixi. Vide Vasquez disp. 5. cap. 7.

9. **D I C T U M 2.** Si humanitas Christi, manens vnita Verbo, peccaret, non potest pro se ipsa condigne satisfacere: Ergo nec potuit condigne pro nobis. Respondeo. Illa suppositio est impossibilis. Fieri enim non potest, vt humanitas Christi peccet, durante vnione hypostatica. Admissa tamen suppositione, verum est Antecedens. Nam si humanitas Christi peccaret, non esset Deo grata, sed inimica; ac proinde non posset pro se condigne satisfacere. Sed tunc negatur consequentia, quia quando pro nobis satisfecit, non fuit Deo inimica, sed grata, & ideo potuit condigne satisfacere, supposita vnione hypostatica.

10. **TERTIA CONCLUSIO.** An autem Christus, sicut condigne & abunde pro nobis satisfecit, sic etiã ex iustitia satisfecerit, pendet ex alia questione, An scilicet inter Christum & Deum possit esse iustitia? Vel, an in Deo possit esse iustitia respectu Christi, & similiter in Christo respectu Dei? Affirmat Suarez disp. 4. sect. 5. & alibi. Negat Vasquez disp. 7. & 8. Sed videtur esse dissensio de nomine. Nam si iustitia sumatur striete, prout sumitur ab Aristotele eiusque sectatoribus, quando diuiditur in commutatiuam & distributiua; certum est, non esse in Deo. Ratio est, quia iustitia hoc modo sumpta, supponit obligationẽ vnus ad alterum, qui perfecte alter est. Vt autem perfecte sit alter, duo necessaria sunt. Primo, vt sit alter, quoad personam seu suppositum. Et hoc sensu ait Diuus Thomas in 22. quæst. 58. art. 2. *Iustitia proprie dicta requirit diuersitatem suppositorũ.*

Secun

Secundo, vt sit alter, quoad ius & potestatem, seu, vt sit sui iuris & potestatis. Ex cuius defectu non est iustitia inter patrem & filium minorennem, aut inter seruum & Dominum, vt docet Aristoteles libro 5. Ethic cap. 6. quia neque filius minorennis, neque seruus est sui iuris & potestatis; sed alter est sub iure & potestate patris, alter sub iure & potestate Domini.

11. Hinc sequitur, in Deo non esse iustitiam, respectu Christi secundum humanitatem. 1. quia in Deo non est obligatio iustitiæ, respectu Christi. Tametsi enim Christus obtulerit Deo sufficientem, imo etiam abundantem satisfactionem pro humano genere; tamen deus non fuit ex iustitia obligatus acceptare illam satisfactionem, sed solum ex charitate vel gratuita promissione. 2. quia Christus secundum humanitatem non est perfecte alter à Deo. Non enim est sui iuris & potestatis, sed tota ipsius humanitas est sub iure, potestate, & dominio Dei, multo magis, quam filius aut seruus est sub potestate patris aut Domini. Si ergo ex hoc capite non potest esse iustitia inter patrem & filium, aut inter seruum & Dominum; multo minus inter Deum & Christum secundum humanitatem.

12. Si autem Iustitia sumatur latius, prout solet accipi in Scriptura, sic potest esse in Deo. Nam hoc modo sumpta, non requirit obligationem vnius personæ ad alteram quæ sit sui iuris; sed solum, vt inter duos seruetur æqualitas rerum, quam iustitia efficit. Hoc sensu Deus dicitur iustus Iudex, quia bene operantibus reddit æqualem seu integram mercedem, iuxta illud 2. Timoth.

4. 8. *In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus index. Vbi Deus vocatur iustus, quia dat iustam seu æqualem mercedem. Et ipsa merces vocatur corona iustitiæ, quia est æqualis labori, pro quo datur. Vide Lessium lib. 13. de diuinis perfectionibus cap. 2.*

13. **QUARTA CONCLUSIO.** Recte dici potest, Christum satisfecisse pro nobis ex rigore iustitiæ. Non quidem ex rigore iustitiæ priori, sed posteriori modo sumptæ. ita Vasquez disp. 7. cap. 5. & Lessius loco citato. Ratio est, quia tam perfecte, exacte, & abunde satisfecit: vt secundum rigorem iustitiæ plus ab eo exigere non possit. Nota. Sicut iustitia dupliciter sumi potest, semel stricte, & semel late, vt dictum est; ita etiam rigor iustitiæ. Primo pro rigore iustitiæ, qui & strictam obligationem personæ ad personam sui iuris, & æqualitatem rei ad rem includit. Secundo, pro rigore iustitiæ, qui solum includit exactam rei ad rem æqualitatem. Sic sumitur hoc loco.

14. Ex dictis sequitur, ad iustitiam stricte acceptam tria requiri. 1. Vt sit inter duas personas distinctas. 2. Vt vtraque persona sit sui iuris & potestatis. 3. Vt vna obligata sit dare alteri ius suum ad æqualitatem. Et hoc modo non esse iustitiam inter Deum & Christum secundum humanitatē. Rursum ad iustitiam late acceptam, duo tantum requiri. 1. Vt sit inter duos, etiamsi alter illorum non sit sui iuris & potestatis. 2. Vt alter alteri præstet æqualitatem, etiamsi alter alteri ex iustitia nõ sit obligatus. Et hoc modo inter Deum & Christum posse esse iustitiam: Imo & rigorem iustitiæ.

CAPVT

CAPVT XVI.

De subiectione Christi.

Ria quæri possunt. 1. An Christus sit minor Patre? 2. An sit illi subiectus? 3. An sit seruus illius? Prima quæstio facilis est, quia constat Christum secundum humanitatem, esse minorem Patre, iuxta illud Ioann. 14. 28. *Pater maior me est.* At de subiectione & seruitute est difficultas. Differunt autem hæc duo, quod subiectio dicat ordinem seu relationem ad præceptum superioris: Seruitus, etiam ordinem ad dominium alterius. Is enim dicitur alicui subiectus, qui debet obedire præcepto illius. Is autem dicitur seruus alterius, qui non solum debet illi obedire, sed etiam totus esse sub dominio & potestate illius, ita vt non sit sui iuris. An aliquid amplius requiratur, postea videbimus.

QVÆSTIO I.

An Christus fuerit subiectus legi aut præcepto Diuino?

1. **L**oquor de Christo secundum humanitatem. Et potest esse quadruplex quæstio. 1. An Christus secundum humanitatem fuerit subiectus legi naturali? 2. An legi Mosaicæ? 3. An Euāgelicæ? 4. An speciali præcepto moriendi pro nobis?

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Christus secundum

T 3

humanitatem fuit subiectus legi naturali. Ita D. Thom. in 1.2. quæst. 93. art.4. ad 2. Ratio est, quia tenebatur colere Deum, honorare parentes, non mentiri, non furari, & sic deinceps.

3. **D I C E S**, Ergo etiam deus est subiectus legi naturali, quia tenetur etiam non mentiri. Respondeo Non tenetur vi obligationis, quæ ab aliquo superiore imposita sit, sicut nos tenemur; sed tenetur ex natura bonitatis & veracitatis suæ, cui repugnat mentiri.

4. **D I C E S** 2. Lex habet vim obligandi sub reatu peccati: At Christus non potuit obligari sub reatu peccati, quia erat impeccabilis: Ergo non fuit subiectus legi. Respondeo. Lex habet duplicem vim, nempe dirigendi & obligandi. Voluntas Christi potuit dirigi per legem, quia non erat sibi ipsi regula suorum actuum. Potuit etiam obligari ad faciendum bonum, & omittendum malum: Non tamen potuit obligari sub reatu peccati, quia erat impeccabilis. Igitur hæc duo distinguenda sunt. 1. Lex obligat ad aliquid faciendum aut omittendum. 2. Lex obligat ad hoc ipsum, sub reatu peccati. Prius conuenit legi, respectu cuiuscunque subditi: posterius, respectu illius tantum, qui peccare potest.

5. **SECUNDA CONCLUSIO**. Christus non fuit subiectus legi Mosaicæ de iure, licet fuerit de facto. Ita D. Thom. quæst. 37. art.4. Ratio est, quia quamuis de facto seruauerit illam legem, non tamen tenebatur seruare. Nam lex illa fuit data Iudæis, qui per seminalem generationem descendebant ab Abrahamo, qualis non erat Christus. Quæres, cur seruauit legem, si non tenebatur? Respondeo, propter has causas. i. vt daret nobis exemplum
humi

humilitatis & obedientiæ. 2. Vt suo facto approbaret legem, tanquam sanctam, & à deo datam. 3. Vt non daret Pharisæis occasionem calumniandi. Vide D. Thomam loco citato.

6. Obiici potest illud Galat. 4. 4. *Misit Deus Filium suum factum sub lege.* Vnde colligitur, Christum fuisse subiectum legi Mosaicæ. Respondeo. Fuit subiectus de facto, non de iure. Vnde Anselmus ibidem: *Subiectus est legi, inquit, non quia ipse legi quidquam deberet, sed ut nos redimeret.* Et Athanasius in disp. cum Ario, circa finem, ait, Christum fuisse & liberum, & subditum legi. Liberum, quoad obligationem: subditum, quoad obseruationem. Et D. Thom. quæst. 37. art. 4. Christum non fuisse legi obnoxium, voluisse tamen legis onera subire.

7. Secundo obiicitur; Omnes circumcisi tenebantur seruare legem Mosaicam, teste Apostolo, Galat. 5. 3. *Testificor omni homini circumcidenti se, quia debitor est vniuersæ legis faciendæ.* At Christus fuit circumcissus: Ergo fuit debitor legis faciendæ. Respondeo. Maior est vera de hominibus peccato obnoxiiis, non de Christo.

8. TERTIA CONCLUSIO. Christus non fuit subiectus legi Euangelicæ, qualis est Lex Baptismi & aliorum Sacramentorum. Ratio est, quia ipsemet erat Legislatores, & author illius legis. dices, Legislatores est etiam subiectus legi à se latæ. Respondeo. Tunc est subiectus legi à se latæ, quando Lex versatur in aliqua materia, quæ æque pertinet ad ipsum, & ad subditos; cuiusmodi est lex ieiunij. Tunc non est subiectus, quando lex respicit subditos, vt subditi sunt; cuiusmodi est lex de soluendis tributis. Talis est etiam Lex Euan-

gelica à Christo lata, quæ respicit homines peccatores, qui cupiunt saluari.

9. **QUARTA CONCLUSIO.** Christus habuit speciale præceptum moriendi pro hominibus. Ita D. Thom. quæstione 47. articulo 2. vbi ex professo docet, Christum ex obedientia mortuum esse, iuxta illud Philipp. 2. 8. *Factus obediens usque ad mortem.* Speciale vero præceptum, cui fuit obediens, colligitur ex illo Ioann. 10. 18. *Hoc mandatum accepi à Patre meo.* Et capite 14. 31. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Ratio est, quia sicut homines per inobedientiam primi parentis fuerunt perditii; ita conueniens fuit vt per obedientiam Christi saluarentur. Quod etiam Apostolus aperte docet, Rom. 5. 19. *Sicut per inobedientiam vnus hominis, peccatores constituti sunt multi, ita per vnus obeditionem, iusti constituentur multi.*

10. Quæres, An præceptum moriendi, quod habuit Christus, fuerit præceptum proprie dictum? Aliqui negant, asserentes fuisse tantum simplicem Dei voluntatem, cui Christus voluerit se accommodare, iuxta illud Matthæi 26. versu 42. *Pater mi, si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua.* Alij rectius affirmant, quia vera obedientia non est, nisi vbi est præceptum proprie dictum: At Christus fuit vere obediens: Ergo habuit præceptum proprie dictum. Nec obstat illud, *Fiat voluntas tua.* Nam voluntas sæpe sumitur pro lege seu præcepto, vt Matthæi 7. versu 21. *Qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum.* Et Psalm. 39. versu 8. *Tunc dixi, Ecce venio: In capite libri scriptum est de me, vt facerem voluntatem tuam, Deus meus*

meus volui, (facere voluntatem tuam) & *legem tuam in medio cordis mei*, supple, posui. Vbi voluntas & lex sumuntur pro eodem, nempe pro præcepto Patris, quo voluit Christum mori pro hominibus.

11. Obiici potest illud Ioan. 10. versu 18. *Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à Patre. Vbi dicit se accepisse mandatum moriendi & resurgendi. At non accepit mandatum resurgendi proprie dictum: Ergo nec moriendi proprie dictum. Respondeo. Mandatum debet referri ad solam mortem, non ad resurrectionem, vt ipsemet Christus explicat ibidem versu 17. cum ait: Propterea diligit me Pater, quia pono animam meam, vt iterum sumam eam, id est, Propterea diligit me Pater, quia paratus sum seruare præceptum moriendi, vt iterum resurgam. Itaque mors est medium, quod præcipitur: resurrectio est finis, propter quem præcipitur. Vide Suarez disp. 43. sect. 3.*

12. Secundo obiicitur; Charitas est perfectior, quam obedientia: Ergo Christus ex charitate potius, quam ex obedientia mortuus est. Quod etiam colligitur ex illo Ephes. 5. versu 2. *Ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem. Et Ioan. 15. vers. 13. Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Respondeo. Christus & ex charitate, & ex obedientia, pro nobis mortuus est. Vtrumque enim Scriptura testatur. Nec alterum alteri contrarium est. Non enim repugnat, ex duplici motiuo mortem sustinere.*

QVÆSTIO II.

An Christus secundum humanitatem proprie sit seruus Dei?

1. **O** Missa seruitute peccati, de qua hic non est quæstio, duplex solet distingui seruitus. Vna naturalis, qua creaturæ sunt seruæ Dei. Hæc fundatur in essentiali dependentia creaturarū à Deo. Altera legalis seu humana, qua vnus homo est seruus seu mancipium alterius. Hæc contrahitur vel iure belli, vel natiuitate, vel iusta Iudicis condemnatione, vel emptione. De priori seruitute hic agimus. Est igitur quæstio, An Christus secundum humanitatem sit seruus Dei, seruitute naturali? Affirmant D. Thomas quæst. 20. art. 1. ad 2. Caietanus & Medina ibidem, Suarez disputat. 44. section. 1.

2. Probatur 1. ex veteri Testamento, vbi Christus passim vocatur seruus. Psalm. 115. versu 16. *O Domine quia ego seruus tuus, & filius ancilla tua.* Et Isaia 42. versu 1. *Ecce seruus meus, suscipiam eum.* Et capite 44. versu 2. *Noli timere serue meus Iacob.* Et capite 52. versu 13. *Seruus meus exaltabitur.* Et capite 53. versu 11. *Iustificabit seruus meus multos.* Et Zacharia 3. vers. 8. *Ego adducam seruum meum orientem.* Deinde ex nouo, Philip. 2. v. 7. *Semetipsum exinanivit, formam serui accipiens.*

3. Secundo ex Patribus. Ambrosius libro 5. de fide capite 6. ait: *Non igitur præiudicet, quod subiectus dicitur, cui non præiudicat, quod seruus legitur, quod crucifixus asseritur, mortuus predicatur.* Et Augustinus
Episto

Epistola 178. circa finem : *In qua eum infirmitate (carnis) non solum subditum, sed etiam seruum evidentissime confitemur.* Et Cyrill. libr. 12. thesauri cap. 15. circa finem : *Seruus factus est, quia uere homo.* Et Athanasius orat. 3. contra Arianos, longe à principio : *Quatenus in confesso est, eum hominem esse factum, nihil discriminis attulerit, siue genitus siue factus, siue conditus siue fictus appelletur, siue idem seruus siue filius ancilla.*

4. Tertio, accedunt rationes. 1. Christus, ut homo, est creatura: at omnis creatura est serua Dei: Ergo Christus, ut homo, est seruus Dei. 2. Christus, ut homo, uere subiectus est Deo: Ergo est seruus Dei. 3. Etiam si sit Dominus actionum suarum, non tamen est supremus: Ergo habet alium Dominum superiorem, nempe Deum. 4. Anima Christi debet adorare deitatem adoratione latriæ, id est, seruitutis.

5. Alij contrarium tenent. Christum secundum humanitatem non esse proprie seruum Dei. Ita Vasquez disp. 80. cap. 6. Probatur 1. ex definitione Ecclesiæ, quia Concilium Francofurdense & Adrianus primus in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, damnarunt sententiam Elipandi Archiepiscopi Toletani, qui assererat, Christum secundum humanitatem esse filium Dei adoptiuum & seruum. De quo prolixè Vasquez loco citato cap. 3. 4. & 5.

6. Deinde ex Patribus. Damascenus lib. 3. de fide cap. 21. sic ait: *Sciendum autem, quod neque seruum ipsum dicere debeamus.* Et infra: *Vnus enim existens Christus, non potest seruus sui ipsius esse, & Dominus. Nam hæc non simpliciter dicuntur, sed ad alterum.*

Cuius

Cuius ergo erit seruus? Patris? Ergo non omnia, quæcunque habet Pater, & Filij sunt. Et rursus ibidem: Appellationem igitur serui habet, non quod ipse sane existat hoc, sed quod propter nos formam serui accepit, & seruus nobiscum vocatus.

7. Et Augustinus tract. 3. in Ioannem, explicans illud, *Lex per Moſen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est*; sic ait: *Per seruum Lex data est, reos fecit: Per Imperatorem indulgentia data est, reos liberavit. Lex per Moſen data est. Non sibi aliquid amplius seruus assignet, quam quod per illum factum est. Electus ad magnum ministerium, tanquam fidelis in domo, sed tamē seruus. Agere secundum Legem potest, soluere à reatu Legis non potest. Vbi opponit Moſen & Christum, tanquam seruum & Imperatorem. Quod etiam facit Apostolus, Hebr. 3. asserens Moſen in domo Dei fuisse tanquam famulum; Christum, tanquam filium.*

8. Chrysoſtomus hom. 13. in Epist. ad Hebræos: *Sicut enim seruus factus est, sic & Pontifex & Minister: sed seruus factus, non mansit seruus; sic & Minister factus, non mansit Minister. Non enim Minister est sedere, sed stare. Vbi insinuat, Christum officio fuisse ministrum & seruum vsque ad mortem, non conditione naturæ. Nunc autem nec officio, nec conditione talem esse. Eodem sensu dicit Concilium Francofurdense, Christum in statu viæ assumptis ministerium & humilitatem serui, cum tamen seruus non esset. Et Damascenus supra, fuisse seruum, non re ipsa, sed appellatione. Et Athanasius serm. 3. contra Arianos, fuisse seruum appellatione, non veritate. Et Cyrill. Alexandrinus in expositione Symboli Niceni circa medium:*

medium: *Accepit autem formam serui, ut liberi, non seruus existens ad libertatis rediit gloriam.*

9. Et ratio est 1. quia Christus secundum humanitatem est filius Dei naturalis: Ergo non est seruus. Hæc enim inter se pugnant. 2. Cum sit Filius Dei naturalis, habet ius ad hæreditatem Dei Patris: At seruus non habet ius ad hæreditatem Domini. 3. Serui non est sedere, sed stare, ut argumentatur Chrysostronus: At Christus secundum humanitatem sedet ad dextram Dei Patris: Ergo non est seruus. 4. Paterfamilias in Parabola Euangelica, prius misit seruos, deinde filium (Matth. 21.34.) Quo significatur, Deum prius misisse Prophetas, qui erant serui; deinde Christum, qui erat filius, non seruus.

10. Hæc controuersia videtur esse de nomine. Et decisio pendet ex eo, quid significetur nomine serui? Aut, quæ sint conditiones seruitutis? Humanæ seu legalis seruitutis sunt tres conditiones. 1. ut seruus obediat Domino. 2. ut non sit sui iuris. 3. ut cum Domino nec in bonis, nec in honore, nec in sede communicet. Vel, ut alij, ut non habeat ius ad hæreditatem Domini. Ita Suarez disputatione 44. sectione 1. §. *ad dirimendam.* Vasquez disputatione 80. capite 4. & 8. Si totidem sunt conditiones seruitutis naturalis, qua creaturæ sunt seruæ Dei, iam certum est, Christum secundum humanitatem non esse seruum, quia tertia conditio illi non conuenit. Nam Christus secundum humanitatem habet ius ad hæreditatem Dei, & communicat cum illo in bonis, honore, & sede. In bonis quidem, iuxta illud Coloss. 2. 9. *In ipso habitat omnis plenitudo diuini*

*diuinitatis corporaliter. In honore & sede, iuxta illud
Hebræor. 1. 3. Sedet ad dextram Maiestatis in
excelsis.*

11. Et hanc sententiam sequitur Damascenus supra citatus, qui tria docet, 1. Humanitatem Christi secundum se sumptam, esse seruam Dei. 2. Eandem humanitatem, quatenus hypostatice vnita est diuinitati, non esse seruam dei. 3. Nec Christum secundum humanitatem esse seruum dei. Primum docet libro 3. capite 21. his verbis: *Seruam assumpsit naturã. Nam & hominis natura, serua Dei est, qui fecit illam.* Alterum ibidem: *Serua est caro; nisi vnita esset Deo Verbo. Semel autẽ vnita secundum hypostasin, quomodo serua erit?* Et libro 4. cap. 19. *Nisi caro Deo Verbo copulata fuisset, serua proculdubio, & ignorans extitisset. Verum ob personalem cum Deo Verbo vnionem id habuit, vt nec serua esset, nec in ignoratione versaretur.* Tertium, priori loco: *Sciendum autem, quod neque seruum ipsum dicere debeamus.* Rationem addit, quam supra insinuauit, quia Christus secundum humanitatem communicat cum deo in bonis, honore, & sede. Vel, vt ipse loquitur, omnia, quæ sunt dei Patris, sunt etiam Christi.

12. Nec obstant, quæ in contrarium allata sunt. Primo, quia Christus in Veteri Testamento vocatur seruus, duplici sensu. Tum quia assumpsit humanam naturam, quæ secundum se serua est. Et hoc sensu dixit apostolus, *Semetipsum exinanuit, formam serui accipiens.* Tum etiam, quia assumpsit ministeriũ & humilitatem serui, tametsi seruus non esset, vt ex Concilio Francofurdensi, & ex Damasceno, Athanasio, Cyrillo dictum est.

Patres,

Patres, qui contra nos citantur, eodem modo explicari possunt.

13. Ad rationes sic Respondeo. Ad 1. Christus, vt homo, includit duo, nempe personam Verbi & humanitatem. Sic proprie non est creatura, vt nunc loquimur, de creatura; sed est compositum ex vno increato, & altero creato. Humanitas tamen Christi est creatura; sed ratione vnionis hypostaticæ, est creatura deificata, communicans cum deo in bonis, honore, & sede; ac proinde non est serua, vt cum Damasceno explicatum est.

14. Ad 2. Negatur consequentia, quia etiam inter homines, filius est subiectus patri, & tenetur illi obedire; nec tamen ideo seruus aut mancipium est.

15. Ad 3. Verum est, Christum secundum humanitatem præcise, vel, quod idem est, humanitatem Christi, habere alium dominum se superiorem, nempe deum, sicut etiam ciues habent supra se Magistratum: Hoc tamen non sufficit ad conditionem seruitutis, sed vltterius requiritur negatio communicationis bonorum, vt supra dixi.

16. Ad 4. Nomen seruitutis sumi potest dupliciter. 1. pro obsequio, quod deo debetur. Et tunc idem est, quod latria. 2. pro cōditione seruili, quæ includit negationē communicationis bonorum. Sic differt à latria.

CAPVT

CAPVT XVII.

De oratione Christi.

Vari potest 1. An Christus in hac vita vere orauerit? 2. Quare orauerit? 3. An oratio eius semper fuerit exaudita? 4. An etiam nunc in cœlis oret? Loquor autem de Christo secundum humanitatem, vt hæctenus, quia secundum Diuinitatem non potuit orare. Nam oratio est actus deprecantis alium, vt se adiuuet, ac proinde est actus indigentis ope alterius. At Christus secundum diuinitatem, nullius ope indiget.

QVÆSTIO I.

An Christus in hac vita vere orauerit?

I. **P**RIMA CONCLUSIO. Christus in hac vita vere orauit, tam pro se, quam pro nobis, Luc. 6. 12. *Exiit in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei.* Et Lucae 22. 32. *Ego rogavi pro te Petre, vt non deficiat fides tua.* Et Ioan. 17. vers. 1. *Pater, venit hora, clarifica filium tuum.* Et infra versu 9. *Ego pro eis rogo.* Et versu 11. *Pater sancte, serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi.* Et alibi sæpius.

2. **D**ICES I. Damascenus docet, Christum non vere, sed simulate orasse. Nam libro 4. De Fide capite 19. post medium, diserte asserit, Christum multa simulate fecisse. Primo, cum interrogauit de Lazaro, *Vbi posuistis eum?* 2. Cum ad ficum accessit, quærens ex ea fructum. 3. Cum finxit se longius ire. 4. Cum se abscondit. 5. Cum

5. Cum oravit. Respondet Vasquez disputatione 82. capite 2. orationem Christi dupliciter posse considerari. 1. Respectu humanæ naturæ tantum, quæ erat proxima causa eliciens actum orationis. 2. Respectu personæ Verbi. Si priori modo spectetur, Christum vere & non fictè orasse, quia humana Christi natura vere indigebat auxilio dei, nec per se poterat præstare, quæ petebat. Si posteriori, Christum aliquo modo simulate orasse, quia quando coram hominibus externa voce orabat deum Patrem, videbatur significare, personam suam indigere auxilio dei Patris, cum tamen non indigeret. Et hoc modo intelligendum esse Damascenum

3. Hæc distinctio, tametsi bona sit, non tamen attingit mentem Damasceni. Nam cum dixisset Damascenus, Christum multa per simulationem fecisse, mox subiicit: *His enim & similibus, neque ut Deus, neque ut homo indigebat.* Sensus igitur Damasceni est, Christum vere quidem orasse, sicut etiam vere interrogavit de Lazaro, vere accessit ficum, vere abscondit se; sed simulasse, se his omnibus indigere, cum tamen non indigeret. Non enim opus illi erat, ut interrogaret de loco sepulturæ Lazari, quia sciebat, ubi sepultus esset: nec, ut accederet arborem fici, visurus an fructum haberet, quia sciebat non habere: Nec, ut se absconderet, ne lapidaretur à Iudæis, quia poterat alio modo hoc malum impedire: Neque, ut oraret deum Patrem, quia potuisset sine oratione obtinere quod petebat. An hoc postremum de oratione absolute verum sit, sequenti quæstione disputandum est.

Tertia Pars.

V

4. D I C E S 2. Oratio est ascensio mentis in Deum : sed mens Christi non poterat de nouo ascendere in Deum , quia ab instanti conceptionis semper fuit illi coniuncta per visionem & amorem beatificum : Ergo non poterat orare. Hoc argumentum proponunt Damascenus lib. 3. de fide, cap. 24. & D. Thomas quæst. 21. art. 1. Sed non eodem modo respondent. Ego sic respondeo. Mens Christi non poterat per visionem & amorem beatificum de nouo ascendere in Deum, vt bene ostensum est ; poterat tamen per cognitionem scientiæ infusæ , & per nouum desiderium impetrandi aliquid à Deo. Idem dicendum est de mente Angelorum & aliorum beatorum in cœlo , qui quotidie pro nobis orant. Tametsi enim mens illorum semper Deo coniuncta sit per visionem & amorem beatificum ; non tamen semper per affectum & desiderium impetrandi hoc vel illud pro nobis.

5. D I C E S 3. Nullus prudenter petit id fieri, quod certo scit futurum, vel non futurum. Nam si certo scit futurum , non opus est petere , vt fiat: Si certo scit non futurum, frustra petit , vt fiat. At Christus ab instanti conceptionis certo sciuit omnia, quæ vel futura essent, vel non futura: Ergo non potuit prudenter petere seu orare , vt aliquid fieret. Respondeo. Nemo prudenter petit id fieri, quod certo scit futurum , vel non futurum , independenter à sua oratione. Si autem certo scit aliquod bonum futurum propter suam orationem, quod alias non esset futurum , tunc prudenter potest orare, vt fiat. Similiter , si certo scit, aliquod malum impediendum propter suam orationem, quod alias non esset impediendum , prudenter potest

potest orare, vt impediatur. Et sic fecit Christus. Sciebat deum Patrem quædam facturum propter suam orationem, & ideo orabat illum, vt ista fierent. Rursum sciebat deum Patrem permissurum quædam peccata, nisi per orationem impedirentur, & ideo orabat, vt impedirentur. Vide Diuum Thomam quæst. 21. art. 1. ad 2.

QVÆSTIO II.

Quare Christus in hac vita orauerit?

1. **T**heologi docent, Christum variis de causis orasse. 1. Propter exercitium virtutis. 2. Ad exemplum aliorum. 3. Vt ostenderet se esse Filium dei Patris, & ab eo missum. 4. Propter necessitatem & indigentiam. Hæ causæ paucis explicandæ sunt.

2. Primo igitur orauit propter exercitium virtutis. Sicut enim in hac vita voluit exercere actum charitatis, patientiæ, misericordiæ, humilitatis, paupertatis, obedientiæ, iustitiæ, fortitudinis; ita etiam actum religionis.

3. Secundo, vt daret nobis exemplum & modum orandi, quem imitemur. Modus autem orandi, quem nobis dedit ad imitandum, est hic. Primo, vt oremus cum debita corporis compositione, nunc flexis genibus, nunc oculis in cælum eleuatis, nunc alio decenti ritu. Matth. 26. versu 39. *Procidit in faciem suam, orans & dicens.* Et Lucæ 22. versu 41. *Positis genibus orabat dicens.* Et Ioann. 11. 41. *Eleuatis sursum oculis, dixit: Pater, gratias ago tibi.* Secundo, vt in loco commodo & apto.

Matth. 14. 23. *Et dimissa turba, ascendit in montem solus orare.* Et Marci 6. 46. *Et cum dimisisset eos, abiit in montem orare.* Tertio, vt sine tædio & fatigatione. Luc. 6. 12. *Et erat pernoctans in oratione.* Et Matth. 26. 44. *Iterum abiit & orauit tertio, eundem sermonem dicens.*

4. Tertio, vt ostenderet se esse filium Dei, & à Deo Patre missum. Ita D. Thomas quæst. 21. art. 1. ad 1. Et probat dupliciter. Primo ex verbis Christi, Ioann. 11. 42. *Propter populum, qui circumstat, dixi (scilicet verba orationis) vt credant, quia tu memisisti.* Deinde ex Hilario lib. 10. de Trinitate, sub finē vbi ait: *Nobis itaque orauit, ne filius ignoraretur; & cum sibi non proficeret deprecationis sermo, ad profectum tamen nostræ fidei loquebatur.*

5. D I C E S, Ex eo, quod Christus orauit deū Patrem, non potuit colligi, ipsum esse filium Dei, sed potius esse filium hominis. Non enim orauit secundum diuinitatem, qua erat Filius Dei, sed secundum humanitatem, qua erat Filius hominis. Respondeo. Ex eo præcise, quod orauit, non potuit hoc colligi, sed ex eo, quod orauit deum, vocando illum suum Patrem; & per miraculosam resuscitationem Lazari confirmando, se esse filium, vt patet Ioann. 11. 41. vbi ait: *Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me, &c.* Vide Vasquez, disp. 81. cap. 1. in fine.

6. Quarto orauit propter indigentiam & necessitatem. Nam aliqua non potuit obtinere, nisi per orationem. Sicut enim ordinatum fuit à deo, vt homines non redimerentur, nisi per mortem Christi; ita etiam ordinatum fuit, vt quidam effectus non fierent, nisi per orationem Christi. Nec
obstat,

obstat, quod Damascenus dicat, Christum, neque ut deum, neque ut hominem indignis oratione. Non indignis quidem absolute, sed tamen indignis supposito dei decreto. Nam deus libere decrevit, ut quædam non fierent, nisi per meritum orationis Christi. Vide Suarez disp. 45. sect. 1.

 QVÆSTIO III.

An oratio Christi semper fuerit exaudita?

1. **A**liqui respondent cum distinctione, orationem Christi semper fuisse exauditam, quando procedebat ex absoluta & efficaci voluntate; non autem, quando procedebat ex simplici affectu, seu ex voluntate inefficaci. Ita Suarez, quæst. 21. art. 4. in Commentario, Caietanus, & recentiores Thomistæ ibidem. Prior pars colligitur ex illo Ioann. 11. 42. *Ego autem sciebam, quia semper me audis.* Et Hebr. 5. 7. *Exauditus pro sua reuerentia.* Posterior ex illo Matth. 26. 39. *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste.*

2. Alij sine distinctione, absolute asserunt, orationem Christi semper fuisse exauditam. Ita Vasquez disp. 82. cap. 5. & alij ab eo citati. Et colligitur ex D. Thoma quæstione 21. articulo 4. ubi absolute dicit: *Omnis eius oratio fuit exaudita.* Ratio est, quia licet in Christo distingui debeat duplex voluntas, vna efficax, altera inefficax; non tamen distingui debet duplex oratio, vna procedens ex efficaci voluntate, altera ex inefficaci. Nam oratio, si vere oratio est, semper procedit ex absoluta & efficaci voluntate orantis; nunquam

ex inefficaci. Qui enim petit aliquid fieri, efficaciter illud desiderat, & ideo adhibet orationem, tanquam medium quoddam ad obtinendum id, quod petit. Hinc solet dici, orationem natura sua utilem esse ad impetrandum. Unde sic concludo: Qui vult aliquid voluntate inefficaci, nullum medium adhibet ad illud obtinendum; quia si adhiberet aliquod medium, iam vellet illud voluntate efficaci: At qui orat, adhibet aliquod medium ad obtinendum, nempe ipsam orationem: Ergo qui orat, non vult voluntate inefficaci, sed tantum efficaci.

3. Hæc sententia est probabilior. pro qua nota, aliud esse, orare; aliud, simplex seu inefficax desiderium proponere. Quod facile in nobis ostendi & explicari potest. Nam nostra oratio debet esse coniuncta cum certa spe seu fiducia consequendi id, quod petimus. Iacobi 1.6. *Postulet autem in fide, nihil hesitans.* Et Matth. 21. 22. *Omnia quaecumque petieritis in oratione credentes, accipietis.* Quando autem proponimus seu manifestamus alteri simplex seu inefficax desiderium nostrum, non facimus id cum certa spe seu fiducia consequendi illud, sed potius cum contrario affectu; ut si dicam: *O mihi præteritos referat sit Iuppiter annos.*

4. Cum igitur Christus dixit. *Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste*, non oravit, sed simplex naturæ desiderium proposuit, ut notat D. Thomas quæst. 21. art. 4. ad 1. in fine. Et cum statim adiecit, *Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu vis*, cohibuit illud desiderium, & oravit, ne fieret secundum suum desiderium, sed secundum voluntatem Dei patris. Hinc confirmatur nostra
nostra

nostra sententia. Nam si orasset, cum dixit, *Transseat à me calix iste*, sequeretur, quod bis eodem pene instanti orasset: Semel, *Transseat à me calix iste*: Et iterum, *Non sicut ego volo, sed sicut tu*: Et consequenter, quod priorem orationem per posteriorem reuocasset. Quod est absurdum.

5. D I C E S, Ex Scriptura constat, orationem Christi non semper fuisse exauditam. Primo ex illo Luc. 23. 34. *Pater, dimitte illis*. Non enim omnibus, qui aderant, dimissum est peccatum. Secundo, ex illo psalmo 21. 3. *Deus meus, clamabo per diem, & non exaudies: & nocte, & non ad insipientiam mihi*. Quod dictum est in persona Christi. Respondeo. Ad priorem locum duplex solutio est. Vna D. Thomæ loco citato ad 2. Christum fuisse exauditum, cum dixit, *dimitte illis*, quia non orauit pro omnibus crucifixoribus, sed pro solis prædestinatis. Altera, orasse quidem pro omnibus, sed hoc solum orasse, vt deus daret illis sufficientem gratiam, per quam possent conuerti, si vellent; & in eo fuisse exauditum.

6. Posterior locus potest dupliciter intelligi. Primo sic: deus meus, etiamsi clamem die ac nocte, *Transseat à me calix iste*, non exaudies me. Et tamen non poterit hoc mihi adscribi ad insipientiam, si ita clamem, & non exaudiar; quia per illum clamorem non oro, vt transeat à me calix passionis & mortis, sed solum ostendo naturale desiderium viuendi, seu naturalem metum ac horrorem mortis. Secundo sic: deus meus, clamabo per diem, id est, dum sum in hac vita, *Transseat à me calix iste*, Et non exaudies: Et clamabo per noctem, cum fuerò mortuus, vt resurgam; & non

ad insipientiam mihi, quia clamorem hunc exaudies. Vtramque expositionem habet Bellarminus in Commentario. At ex neutra sequitur, Christi orationem non fuisse exauditam. Nam clamor ille per diem, *Transseat à me calix iste*, non fuit oratio, sed explicatio naturalis affectus, quo Christi humanitas abhorrebat à morte.

QVÆSTIO IV.

An Christus etiam in cælo pro nobis oret?

1. **C**ertum est, Christum in cælo nunc existentem aliquo modo pro nobis orare, quia id aperte constat ex Scriptura. Rom. 8. 34. *Qui est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Et Hebr. 7. 25. *Vnde & saluare in perpetuum potest, accedens per semetipsum ad Deum, semper viuens ad interpellandum pro nobis.* Et cap. 9. 24. *Iesus introiit in ipsum cælum, ut appareat nunc vultui Dei pro nobis.* Et 1. Ioann. 2. 1. *Aduocatum habemus apud Patrem, Iesum Christum.*

2. Sed quæstio est, quomodo id intelligendum sit? Potest enim dupliciter intelligi. Primo, quod vere, proprie, & expresse oret, petendo aliquid pro nobis. Secundo, quod solum improprie seu interpretatiue oret, repræsentando suam passionem & merita. Igitur aliqui putant, illum proprie ac vere pro nobis orare, vt D. Thomas, Abulensis, Toletus, quos sequitur Suarez disp. 45. sect. 2. & Valentia quæst. 21. p. 1. assert. 3. Probatur 1. ex Scripturis citatis, quæ possunt proprie intelligi de vera oratione. Et speciatim ex illo Ioã. 14. 16.

Ego

Ego rogabo Patrem (nempe, postquam in cœlum ascendero) & *alium Paraclitum dabit vobis.* deinde ex quibusdam Patribus. Tertio ratione, quia ex vna parte non est indecens, Christum pro nobis orare: ex altera, multum commendat ipsius charitatem.

3. Alij rectius sentiunt, solum interpretatiue pro nobis orare, repræsentando Patri suam passionem, quam pro nobis sustinuit. Ita Rupertus, Spencæus, Adamus Salsbourn, Bartholomæus Medina, quos sequitur Vasquez disp. 82. cap. 2. probatur etiam ex Scripturis, patribus, & ratione. primo ex illo Matth. 28. 18. *Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.* Vbi duo notanda sunt. 1. quod Christus loquatur de se secundum humanitatem. 2. quod loquatur de omni potestate spiritali (non excludo temporalem) quia mox addit: *Euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes eos, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Quasi dicat, Quandoquidem Deo patri fui obediens vsque ad mortem, dedit mihi omnem potestatem spiritali in cœlo & in terra: Et ex hac plenitudine potestatis, qua nunc vtor, mitto vos in vniuersum mundum, vt vbique prædicetis Euangelium, & administretis Sacramenta. Vnde sic concludo: Christus in cœlo nunc existens, habet omnem potestatem spiritali, ita vt in rebus spiritalibus, seu ad vitam æternam pertinentibus, possit facere & disponere pro suo arbitrio: Ergo non opus est, vt per orationem recurrat ad Deum patrem, & aliquid ab eo impetret; quia potest vti sua potestate, quam habet. Sicut si Rex daret filio suo, siue naturali, siue adoptiuo, omnem potestatem tem-

poralem in aliqua prouincia, non opus esset, ut filius oraret Regem pro aliquo negotio temporali, ad illam prouinciam pertinente.

4. Secundo, ex illo Hebr. 9. vers. 12. *Christus per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, aeterna redemptione inuenta.* Vnde sic: Nemo re inuenta, orat pro illa, ut inueniat, sed potius gratias agit, quod inuenerit: At Christus in cœlo existens, inuenit nostram redemptionem, quam in hac vita desiderabat: Ergo in cœlo existens nō orat pro nostra redemptione, tametsi in hac vita existens pro illa orauerit. Nota. Nomine redemptionis significantur omnia, quæ pertinet ad nostram salutem. Ergo Christus pro nulla re ad salutem nostram pertinente, nunc orat.

5. Tertio ex Patribus, præsertim ex Paulo Aquileensi, Nazianzeno, Gregorio, Chrysofomo, Ruperto, & aliis apud Vasquez loco citato. Accedit ratio, quia Christus in hac vita per suam passionem & mortem perfecit opus nostræ redemptionis, & omnia impetrauit, quæ ad salutem nostram necessaria sunt: Ergo nunc in cœlo existens, nihil amplius pro nobis petit. Nam si aliquid peteret, quod antea impetrasset, frustra peteret. Antecedens patet ex Hebr. 9. 28. *Christus semel oblatus est ad multorum exhaurienda peccata.* Et cap. 10. 14. *Vna enim oblatione consummauit in sempiternum sanctificatos.*

6. Hac ratione vsus est Chrysofomus hom. 15. in Epistol. ad Romanos, explicans illa verba: *Qui est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.* Sic enim habet: *Qui desperatos & condemnatos, propria auctoritate ab illa condemnatione liberauit, & iustos & filios fecit, & ad honores supremos subuexit, & qua nunquam*

quam sperata fuerant, ea ad opus deduxit: is quo tandem modo post omnia à se perfecta, post naturam nostram in throno Regio ostensam ac collocatam, ad ea, quae faciliora sunt, intercessionis indigeat? quasi dicat, minime.

7. DICE S, Christus quidem per passionem & mortem suam perfecit opus nostrae redemptionis, & meruit omnia, quae ad salutem nobis necessaria sunt, ut bene probatum est; nihilominus merita ipsius non profunt nobis, nisi applicentur. Sicut ergo applicantur per Sacramenta, per sacrificium Missae, per intercessionem Sanctorum; sic etiam possunt applicari per orationem Christi. Tametsi igitur Christus in caelo existens, non oret pro nobis, ut impetret nobis gratiam & vitam aeternam, orat tamen, ut merita ipsius nobis applicentur. Respondeo. Non ita est. Nam cum ipse habeat omnem potestatem spiritualem, ut dictum est, habet etiam potestatem applicandi nobis merita sua, ac proinde, non opus est, ut in hac re confugiat ad Deum Patrem, & illum exoret, pro applicatione meritorum. Nam ipsemet potest applicare, quando vult, & cui vult. Vult autem applicare, vel per Sacramenta à se instituta, ut per sacrificium Missae, vel per intercessionem Sanctorum, vel per alia media. Non tamen per suam orationem. Non enim decet, ut post acceptam plenitudinem potestatis, ad Deum Patrem confugiat, quasi non haberet sufficientem potestatem.

8. Testimonia Scripturae in contrarium allata facile explicantur. Christus enim dicitur pro nobis interpellare, dicitur pro nobis apparere vultui Dei, dicitur esse advocatus noster apud Deum

Deum patrem ; non quod proprie pro nobis oret , sed quia repræsentat Deo patri sua merita, labores, passiones , & mortem , quam pro nobis sustinuit. Ita multi Authores apud Vasquez disputatione 82. cap. 2. & 4. Illud porro, *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis* ; non significat Christum rogaturum patrem post ascensionem in cœlum , vt aliqui putant ; sed ante passionem. Quod etiam fecit Ioan. 17. 9. *Ego pro eis rogo. Non pro mundo rogo, sed pro his. quos dedisti mihi.* Et infra: *Pater sancte , serua eos in nomine tuo , quos dedisti mihi, &c.*

9. Quod ad patres attinet , fateor aliquos contra nos sentire. Sed & multi nobiscum sentiunt, vt dixi. Quod obiicitur non esse indecens , Christum in cœlis pro nobis orare ; imo esse signum charitatis ipsius erga nos ; respondeo, magis ipsum decere, vt non oret, quam vt oret. Cum enim habeat omnem potestatem spirituales, consentaneum est, vt vtatur potestate sibi à deo data, & non confugiat ad deum per orationem , dissimulando suam potestatem. Charitas eius satis ostenditur per hoc , quod perpetuo repræsentet deo patri suam mortem, in fauorem nostri.

CAPVT XVIII.

De adoptione Christi.

DVplex est adoptio , humana & diuina. Quæritur 1. Quid sit adoptio , tam humana, quam diuina? 2. Quomodo altera ab altera differat? 3. Quinam sint capaces adoptionis diuinæ?

diuinæ? 4. An Christus secundum humanitatem sit Filius dei adoptiuus? 5. An sit filius dei naturalis?

QVÆSTIO I.

Quid sit adoptio humana & Diuina?

1. **P**RIMA CONCLUSIO. Adoptio humana est gratuita assumptio seu acceptatio personæ extraneæ ad hæreditatem, vt colligitur ex Diuo Thoma, quæst. 23. art. 1. Solent autem à Iuristis assignari variæ conditiones, quæ requiruntur ad hanc adoptionem. prima est, vt persona, quæ adoptatur, sit extranea, id est, vt ex vi suæ originis non habeat ius ad illam hæreditatem, ad quam adoptatur. Vnde si aliquis adoptatur in filium, necesse est, vt non sit filius naturalis. Si adoptatur in nepotem, necesse est vt non sit nepos. Quæres, quid si nepos adoptetur in filium, poteritne dici persona extranea? Respondeo. Quodammodo dicetur non esse persona extranea, vt patet Instit. de Adoptionibus, §. *Sed hodie*. Simpliciter tamen debet dici extranea, quia caret illo gradu coniunctionis, ad quem adoptatur.

2. Altera conditio est, vt assumptio ad hæreditatem sit gratuita. Nam si detur titulo oneroso, non erit adoptio, sed venditio, vel alius similis contractus. Has duas conditiones posuit Concilium Francofurdense colum. 4. vbi sic ait: *Adoptiuus non dicitur, nisi qui est alienus, & adoptio non datur ex debito, sed ex indulgentia.*

3. Tertia est, vt is, qui adoptatur, consentiat in adoptionem. Et quidem si sit sui Iuris, rogatur an velit

an velit adoptari? Et talis adoptio vocatur adrogatio, vt habetur L. 2. ff. de adoptionibus. Si autem fit sub patria potestate, tunc retinet nomen adoptionis, & requirit consensum vtriusque, tam eius qui adoptatur, quam illius sub cuius potestate est, vt colligitur ex L. 5. ibidem. Quod si nondum ratione vtatur adoptandus, sufficiet consensus parentis vel tutoris, in cuius potestate est, vt patet ex L. 42. ibidem. & L. Impuberem. C. eodem titulo. Ratio huius conditionis est, quia adoptio est quasi contractus quidam humanus, ac proinde ex vtraque parte debet esse voluntarius. Aliæ conditiones, quæ adferuntur, sunt accidentariæ, vt patebit ex sequenti quæstione.

4. SECUNDA CONCLUSIO. Adoptio diuina est, quando Deus gratuito assumit aliquem ad participationem æternæ beatitudinis. Hæc enim beatitudo est hæreditas, ad quam homines & Angeli adoptantur. Habent autem hic locum eadem conditiones, quæ sunt in adoptione humana.

1. quia persona humana & Angelica censetur extranea, respectu beatitudinis supernaturalis. Nam ex vi suæ originis nullum ius ad illam habet.
2. quia gratis acceptatur ad hæreditatem. Acceptatur enim in prima iustificatione, quæ omnino gratuita est.
3. quia requiritur consensus eorum, qui acceptantur, siue proprius, vt in adultis: siue alienus, vt in infantibus.

5. Hæc adoptio diuina nihil aliud est, quam ipsa hominum vel Angelorū iustificatio, vt docet Augustinus epist. 120. cap. 4. & lib. 3. contra Faustum cap. 3. Et colligitur ex Scriptura. Rom. 8. 15. *Accepistis spiritum adoptionis filiorū*, nempe, quando iusti

iustificati eritis. Et Galat. 4. 4. *Misit Deus filiū suum, factum sub lege, ut adoptionem filiorum reciperemus.* Et Ephes. 1. 5. *Prædestinavit nos in adoptionem filiorum, per Iesum Christum.* Quam adoptionem explicans, subdit: *Gratificavit nos in dilecto filio suo.* Ratio est, quia homo iustificatus habet ius ad hæreditatem: Ergo est filius: Non naturalis: ergo adoptivus, quam adoptionem in ipsa iustificatione suscepit. Et confirmatur, quia per iustificationem dicitur homo renasci: Ergo tunc incipit esse filius adoptivus. Huc spectat illud petri 1. 3. *Benedictus Deus, qui secundum misericordiam suam magnam regeneravit nos in spem viuam, in hæreditatem incorruptibilem.* Et Iacobi 1. 18. *Voluntarie genuit nos verbo veritatis, ut simus in initium aliquod creature eius.* Et ad Titum 3. 5. *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis, ut iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vite æternæ.* Et Ioan. 1. 12. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, qui ex Deo nati sunt.* Vide Suarez quæst. 23. art. 1. in Commentario.

QVÆSTIO II.

Quomodo differat adoptio diuina ab humana?

1. **E**X D. Thoma quæst. 23. colliguntur variæ differentia. prima est, quod adoptio humana formaliter fiat, per solam extrinsecam acceptationem, qua confertur ius ad hæreditatem; non autem per aliquid intrinsecum, in quo fundetur ius ad hæreditatem. Adoptio vero diuina, non fit formaliter per extrinsecam acceptationem ad gloriam, ut putant Lutherani & Calvinistæ; sed

sed per internam infusionem gratiæ sanctificantis, per quam homo fit particeps diuinæ naturæ, & acquirit ius ad gloriam seu hæreditatem cœlestem. (1. Ioan. 3. & 2. Petri 1. 4.)

2. Secunda, quod humana adoptio non habeat rationem generationis physicæ, quia fit per solam extrinsecam acceptationem, vt dictum est. Adoptio autem diuina participat quandam rationem generationis & natiuitatis, vt patet ex Scripturis qu. 1. §. 5. citatis, quia in ea confertur gratia habitualis, quæ est quædam diuinæ naturæ participatio. (2. Petr. 1. 4.)

3. Tertia, quod ex adoptione humana non resultet relatio realis, sed tantum rationis; quia fundatur in sola extrinseca denominatione seu acceptatione. At ex diuina adoptione resultat relatio filiationis realis, fundata in reali & intrinseca iustificatione. Hæc enim iustificatio est vera & realis generatio, in similitudinem diuinæ naturæ, non quidem perfectam & substantialem, sed tamen realem & accidentalem.

4. Quarta, quod in humana adoptione, persona quæ adoptatur, non procedat in suo esse reali à persona adoptante: At in diuina, semper procedat à deo adoptante, saltem per creationem & conseruationem. Hoc tamen non obstat, quo minus sit vera adoptio. Nam licet homo realiter & effectiue procedat à deo per creationem, censetur tamen persona extranea, quia vi creationis non habet ius ad æternam hæreditatem, ad quam adoptatur.

5. Quinta, quod adoptio humana introducta sit, ex defectu & indigentia filij naturalis. Diuina vero,

vero,

vero, non ex indigentia, (quia pater in Diuinis habet Filium naturalem) sed ex infinita Dei bonitate, vt similitudo filij naturalis communicetur filiis adoptiuis. Ita D. Thom. art. 1. ad 2. Et in hunc sensum explicat illud Rom. 8. 29. *Quos præsciuit, & prædestinauit conformes fieri imaginis Filij sui.*

6. Sexta, quod adoptio humana, ad hoc ordinetur, vt Filius succedat Patri in hæreditate. De ratione autem successionis est, vt altero decedente, vel deferente hæreditatem, alius accedat, & acquirat illam. Adoptio autem Diuina non ordinatur ad successionem, sed ad communicationem vel participationem eiusdem hæreditatis. De qua Augustin. tract. 2. in Ioannem, sic ait: *Non timuit Christus habere cohæredes, quia hæreditas eius non fit angusta, si multi eam possederint.*

7. Septima, quod in humana adoptione solus ille possit adoptare, qui potest generare. In diuina autem adoptant omnes personæ, licet non omnes possint generare. Nam solus pater generat, non Filius, aut Spiritus sanctus. Ita D. Thom. art. 2. ad 1. Hæc autem differentia non fundatur in iure ciuili, quia secundum illud possunt etiam adoptare illi qui non possunt generare, vt expresse habetur Instit. De adoptionibus, §. Sed & illud. his verbis: *Sed & illud utriusque adoptionis commune est, quod & ij, qui generare non possunt, (quales spadones) adoptare possunt, castrati autem non possunt*

QVÆSTIO III.

Quinam sint capaces adoptionis Diuinæ?

1. **P**RIMA CONCLUSIO. Nulla creatura irrationalis est capax Diuinæ adoptionis. Ita D. Thom. art. 3. Ratio est, quia non est capax æternæ hæreditatis, quæ in visione beatifica consistit. Dices, Deus non dicitur Pater alicuius creaturæ, nisi per adoptionem; Dicitur autem Pater alicuius creaturæ irrationalis, nempe pluuiæ, iuxta illud Iob. 38. 28. *Qui est pluuiæ Pater? &c.* Ergo est Pater illius per adoptionem: Ergo creatura irrationalis potest adoptari. Respondeo. Deus dicitur Pater creaturæ irrationalis, non per adoptionem, sed per creationem, vt patet ex loco citato, vbi additur: *Quis est pluuiæ Pater? vel quis genuit stillas roris?* Quo sensu, etiam peccatores possunt vocari filij Dei, vt notat Irenæus libro 4. contra hæreses cap. 79. Et patet ex illo deut. 32. 6. *Hæcine reddis Domino popule stulte & insipiens? nunquid non ipse est Pater tuus, qui creauit te?* Vide D. Thom. art. 3. ad 1.

2. **S**ECUNDA CONCLUSIO. Omnis creatura rationalis ex se capax est diuinæ adoptionis, tamen non omnis actu eam habeat. Ita D. Thomas ibidem. Ratio est, quia omnis creatura rationalis ex se capax est gratiæ iustificantis, ad quam nullum ius habet ex vi suæ originis. Hinc sequitur 1. Angelos sanctos esse filios Dei adoptiuos. 2. Adamum in statu innocentiae fuisse filium Dei adoptiuum, quia habuit gratiam iustificantem, & conse

consequenter habuit ius ad æternam hereditatem, licet per peccatum postea illud amiserit. 3. Omnes iustos veteris Testamenti fuisse filios dei adoptiuos, quia tales facti sunt per iustificationem.

3. **D I C E S**, Adoptio filiorum non est concessa hominibus, nisi post aduentum Christi: Ergo in veteri Testamento nulli fuerunt filij adoptiui. Antecedens patet ex illo Ioann. 1. 12. *Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri.* Et Galat. 4. 4. *Misit Deus filium suum, ut adoptionem filiorum reciperemus.* Respondet Cyrill. lib. 1. in Ioan. cap. 14. & Chrysostomus hom. 13. in Ioannem, Adoptionem antiquorum Patrum solum fuisse figuram & typum veræ adoptionis nobis conferendæ per Christum.

4. Sed contra, quia in illis Patribus fuit vera gratia & iustitia, eiusdem rationis ac speciei cum nostra: Ergo etiam in illis fuit vera adoptio. Respondeo 1. Antiqui Patres vi Legis Mosaicæ, non habebant veram iustitiam & adoptionem internam, qualem nos habemus vi legis Euangelicæ; sed solum habebant iustitiam & adoptionem legalem, quæ erat figura veræ iustitiæ & adoptionis per Christum dandæ. Sic intelligendi sunt Cyrill. & Chrysostomus. Respondeo 2. Præter illam legalem iustitiam & adoptionem, quam habebant vi legis Mosaicæ, habebant etiam veram iustitiam & adoptionem vi legis Euangelicæ, quatenus scilicet viua fide credebant in Christum venturum: Et sic magis ad legem nouam, quam ad veterem pertinebant, vt sæpe docet Augustinus.

5. Addo. Tametsi illi Patres haberent veram iustitiam & adoptionem, per fidem in Christum, sicut nos habemus, multum tamen differebant à nobis. Primo, quia non habebant statum filiorum, sed seruorum: Erant enim sub lege, & spiritu timoris ducebantur. Vnde Apostolus comparat eos paruulo, qui quanquam hæres sit, *tamen quandiu sub actoribus & tutoribus est, nihil differt à seruo.* (Galat. 4. 1.) Secundo, quia licet essent filij adoptiui, non tamen poterant adire hæreditatem, donec Christus veniret. Hinc patet, quo sensu dicatur Christus venisse, vt adoptionem filiorum reciperemus. Hoc enim duplici sensu verum est, 1. vt liberati à iugo & seruitute legis Mosaicæ, transferremur in statum filiorum Dei. 2. vt possimus actu hæreditatem adire.

6. Quæres, An omnes prædestinati, & nulli reprobis, sint filij Dei adoptiui? Respondeo, hic duæ regulæ generales seruandæ sunt. Prior est, nullos peccatores esse filios adoptiuos pro eo tempore, quo peccatores sunt, etiamsi alias sint prædestinati. Posterior, omnes iustos esse filios adoptiuos pro eo tempore, quo iusti sunt, etiamsi alioqui sint reprobis. Ratio est, quia adoptio consistit in iustificatione: Ergo quicumque est iustificatus, est etiam filius adoptiuus. Hinc patet errasse Gabrielem in 3. dist. 10. vbi negat præscitos esse filios adoptiuos, quia non sunt per voluntatem Dei ad hæreditatem præordinati. Quamuis enim non sint præordinati ad gloriam per voluntatem Dei efficacem & absolutam, sunt tamen præordinati per voluntatem antecedentem & conditionatam. Vnde si tales decederent in statu gratiæ, reuera
 alleque

assequerentur gloriam. Quod autem amittant gratiam, hoc fit illorum culpa, non Dei prædestinatione. Quo spectat illud Apoc. 3. 11. *Tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* Et 2. Tim. 2. 21. *Si quis ergo emundauerit se ab istis, erit vas in honorem.*

QVÆSTIO IV.

An Christus secundum humanitatem sit filius Dei adoptiuus?

1. **T**Riplex opinio est. Prima, Christum vt hominem, esse filium Dei adoptiuum. Ita Durand. in 3. dist. 4. q. 1. & Bassolis ibidem art. 2. probatur 1. quia gratia Christi est eiusdem rationis cum nostra: sed nos sumus filij adoptiui, ratione huius gratiæ: Ergo & Christus. Confirmatur, quia formalis effectus gratiæ habitualis est, adoptare creaturam rationalem ad beatitudinem. Nam gratia, quæ infunditur in iustificatione, in aliis hominibus habet hunc effectum per solam informationem & causalitatem formalem: sed in Christo, quatenus est homo, est talis gratia: Ergo facit illum filium adoptiuum. 2. Probatur, quia Christus, vt homo, est filius Dei: At non est filius naturalis per æternam generationem: Ergo est adoptiuus per gratuitam acceptationem. 3. Si secundum humanitatem potest esse seruus, vt multi putant, multo magis filius Dei adoptiuus.

2. Altera est, tametsi Christus secundum humanitatem non sit filius Dei adoptiuus, tamen ipsam Christi humanitatem denominari posse filiam adoptiuam, vt insinuat Scotus in 3. dist. 10. Ratio

est, quia relatio seu denominatio filij non est propria suppositi, sed potest etiam naturæ conuenire. Humanitas autem Christi est extranea respectu Verbi, & ex sola dei liberalitate ordinata est ad vnionem hypostaticam: Ergo potest dici filia per adoptionem.

3. Tertia est, Humanitatem Christi non quidem dici posse filiam adoptiuam, eo quod relatio & nomen filij conueniat soli supposito, & non naturæ; posse tamen dici adoptatam, quia gratuito assumpta est ad participationem æternæ hæreditatis. Ita Gabriel in 3. dist. 10. Almainus & Maior ibid. Fauet Hilar. l. 2. de Trinitate, post medium, ubi ait: *Potestatis dignitas non amittitur, dum carnis humilitas adoptatur.* Hæ tres opiniones refellendæ sunt.

4. PRIMA CONCLUSIO. Christus in quantum homo, non est filius dei adoptiuus. Ita D. Th. q. 23. ar. 4. Magister in 3. dist. 4. Albertus, Bonau. Paludan. Capreolus ibid. Et patet ex Cõcilio Francofurdensi, & ex Epist. Adriani Papæ. Ratio sumitur ex definitione adoptionis. Nam adoptio est gratuita assumptio seu acceptatio personæ extraneæ ad hæreditatem. At Christus, vt homo, non est persona extranea, respectu dei, cum sit ipsa persona filij dei naturalis. Nec gratuito acceptatur ad æternam hæreditatem, sed iure vnionis hypostaticæ.

5. SECUNDA CONCLUSIO. Humanitas Christi non potest dici filia adoptiua. Ita D. Th. art. 4. ad 1. Ratio est, quia filiatio proprie conuenit hypostasi seu personæ, non autem naturæ: Ergo natura humana non potest dici filia adoptiua. Et Confirmatur ex dictis, quia adoptio est assumptio
per

personæ, non naturæ, ad hæreditatem. Hinc Diuus Thomas art. 4. ad 3. ponit differentiam inter seruitutem & filiationem, quod filiatio respiciat personam tantum; seruitus etiam naturam.

6. TERTIA CONCLUSIO. Humanitas Christi non potest dici vere adoptata. Ita D. Th. ibidem. Ratio est, quia si non est filia adoptiua, Ergo nec adoptata. Hæc enim pro eodem sumuntur. Confirmatur, quia nec est adoptata ad gratiam habituales, nec ad gratiam vnionis, nec ad gloriam. Non 1. Quia adoptio est assumptio ad hæreditatē: At gratia habitualis non est hæreditas: Ergo ad gratiam habituales nemo dicitur adoptari, sed potius per gratiam ad gloriam. Nec 2. propter similitudinem rationem. Nec 3. quia si humanitas Christi esset adoptata ad gloriam, vel esset ad illam adoptata per gratiam vnionis, vel per gratiam habituales. Non prius, quia vnio non potest esse adoptio: tum quia per adoptionem non communicatur filiatio naturalis, quæ tamen communicatur Christo per vnionem: tum etiam, quia deus per adoptionem non communicat nobis suum proprium esse naturale: At per vnionem communicat suum proprium esse personale. Nec posterius, quia adoptio debet esse gratuita: At gratia habitualis non est Christo data gratuito, sed ex debito, ratione vnionis: Ergo adoptio non est facta per gratiam habituales.

7. Ad Argumenta primæ opinionis sic Respondeo. Ad 1. Quamuis gratia Christi sit eiusdem rationis cum nostra, in eo tamen differt quod illi data sit ex debito, nobis autem ex liberalitate. Vnde nos possumus adoptari per gratiam, quia respectu illius sumus personæ extraneæ: At Christus

non potuit per illam adoptari, quia non erat persona extranea. Nam ratione vnionis, debebatur illi gratia.

8. Ad Confirmationem. Effectus formalis gratiæ habitualis non est, facere hominem adoptiuum, sed facere sãctum, iustum, & Deo gratum. Nam gratia habitualis est forma quædam absoluta: Ergo debet habere effectum formalem absolutum. Esse autem filium adoptiuum, non est quid absolutum, sed relatiuum, quod resultat ex formali effectu gratiæ habitualis in subiecto capaci. Christus autem non est capax illius filiationis adoptiue, cum non sit persona extranea. Vnde licet Christus & alij homines in eo conueniant, quod per gratiam habitualement constituantur formaliter sancti, iusti, & Deo grati: in eo tamen differunt, quod in Christo non resultet relatio filij adoptiui, eo quod non sit persona extranea; in aliis autem resultet, quia sunt personæ extraneæ.

9. Ad 2. Christus, vt homo, est filius naturalis, vt dicam sequenti quæstione. Ad 3. Christus secundum humanitatem, nec est seruus, nec filius adoptiuus, ex nostra sententia. Esto tamen, humanitas Christi sit serua, vt multi volunt; non sequitur esse filiam adoptiuam. Nam seruitus potest conuenire naturæ; filiatio soli personæ, vt supra dictum est ex D. Thoma art. 4. ad 3.

10. Ad Argumentum 2. & 3. opinionis patet solutio ex dictis. Ad testimonium Hilarij respondeo cum D. Thoma art. 4. ad 1. quod improprie locutus sit.

QVAE

QVÆSTIO V.

*An Christus secundum humanitatem sit filius
Dei naturalis?*

1. **R**atio dubitandi est duplex. Vna, quia Christus, ut est homo, non est Deus: Ergo nec est filius Dei naturalis. Nam filius Dei naturalis est Deus. Altera, quia filius Dei naturalis procedit à Patre per æternam generationem: sed Christus secundum humanitatem non procedit à Patre per æternam generationem: Ergo non est filius Dei naturalis.

2. **N O T A.** Tribus modis possumus loqui de Christo. 1. de Christo, quatenus est Verbum. 2. de Christo homine. 3. de Christo, quatenus est homo. Igitur hæc tria probanda sunt. 1. Christum, quatenus est Verbum, esse Filium Dei naturalem, per æternam generationem. 2. Christum hominem, esse Filium Dei naturalem, per communicationem idiomatum. 3. Christum, quatenus est homo, esse Filium Dei naturalem, per gratiam vnionis hypostaticæ.

3. **PRIMA CONCLUSIO.** Christus, quatenus est Verbum, seu secunda persona in Deitate, est filius Dei naturalis, per æternam generationem. Hoc probatum est in Tractatu de Trinitate contra Arianos.

4. **SECUNDA CONCLUSIO.** Christus homo, seu hic homo Christus, est filius Dei naturalis, per communicationem idiomatum. Hoc patet ex c. 7. Nam sicut attributa essentialia Verbi, sic etiam

personalia poſſunt in concreto prædicari de hoc nomine Chriſto, propter identitatem perſonæ. Vnde ſicut recte dicimus, Hic homo eſt Deus, omnipotens, immortalis, immenſus; ſic etiam, Hic homo eſt filius Dei naturalis, Hic homo eſt Verbum, Hic homo eſt ſecunda perſona Deitatis.

5. TERTIA CONCLUSIO. Chriſtus, in quantum homo, eſt filius Dei naturalis. Ita D. Thom. quæſt. 23. art. 4. Probatur ex Scriptura. Lucæ 1. 35. *Quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei.* Et Rom. 8. 32. *Qui proprio filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum.* Hæc testimonia intelliguntur de Chriſto, quatenus eſt homo, quia quatenus homo, natus eſt ex Maria Virgine, & pro nobis traditus: Ergo quatenus homo, eſt filius Dei naturalis. Non enim poteſt dici adoptiuus, vt ſupra probatum eſt.

6. QUARTA CONCLUSIO. Quod Chriſtus, in quantum eſt homo, ſit filius Dei naturalis, poteſt duob. modis intelligi. 1. vt illa particula, *in quantum homo*, ſumatur ratione perſonæ ſeu ſuppoſiti, vt ſenſus ſit: Chriſtus, quatenus eſt ſuppoſitum humanæ naturæ, eſt filius Dei naturalis. 2. vt eadem particula ſumatur ratione naturæ, vt ſenſus ſit: Chriſtus ſecundum humanitatem eſt filius Dei naturalis. Vide D. Thomam, quæſt. 16. art. 11. Si intelligatur priori modo, certum eſt Chriſtum, quatenus eſt ſuppoſitum naturæ humanæ, eſſe filium Dei naturalem, & quidem per æternam generationem. Nam neque natura humana habet aliud ſuppoſitum, præter filium Dei naturalem: neque illud ſuppoſitum ex eo, quod ſubſiſtat in natura
humana,

humana, desinit esse filius dei naturalis. Si autem sumatur posteriori modo, probabile est, Christum secundum humanitatem dici posse aliquo modo filium dei naturalem; non quidem per æternam generationem, neque per cōmunicationem idiomatum, sed per gratiam vnionis hypostaticę. Nam Christus secundum humanitatem, ratione vnionis hypostaticę, habet ius ad æternam hæreditatem, in quo iure fundatur hæc filiatio. Hoc autem ius non est adoptionis, quia non est datum personæ extraneæ; nec est ius per æternam & naturalem generationem, quia Christus secundum humanitatem non est ab æterno per naturalem generationem productus; sed est ius fundatum in vnione hypostatica, quod aliquo modo dici potest connaturale Christo, quia non est datum personæ extraneæ, licet datum sit naturæ extraneæ.

7. Hinc facile soluuntur rationes dubitandi, quas initio posui. Nam hæc propositio; Christus quatenus est homo, non est Deus, debet distingui. Vera est, si particula illa, *quatenus homo*, designet naturam. Christus enim secundum humanitatem non est Deus. Falsa est, si eadem particula designet suppositum. Nam Christus, quatenus est suppositum naturæ humanæ, est reuera Deus. Similiter, duobus modis dici potest Filius naturalis. 1. qui est Filius per naturam, vel per naturalem generationem à Patre. 2. qui est filius per ius aliquo modo naturale, hoc est, per ius, quod non datur personæ extraneæ. Hoc sensu Christus secundum humanitatem est filius Dei naturalis, non priori.

8. Ex dictis constat, duplicem esse filiationem

in Christo, respectu Dei: Alteram increatam, æternam, & omnino naturalem, quæ conuenit Christo Verbo per æternam generationem; & Christo homini per communicationem Idiomatum. Alteram creatam, temporalem, & aliquo modo naturalem, quæ conuenit Christo secundum humanitatem per gratiam vnionis hypostaticæ. Prior est realis, posterior rationis. Prior fundatur in generatione æterna; posterior in gratia vnionis. Prior intrinsece constituit personam Verbi; posterior accidentaliter illi aduenit. Prior est per se subsistens; posterior non item. Per priorem Christus est Filius solius Patris; per posteriorem, totius Trinitatis.

9. DICES I. Theologi non agnoscunt nisi duas filiationes naturales in Christo: alteram respectu patris; alteram respectu matris. Nos autem addimus tertiam, respectu Trinitatis: Ergo. Respondeo. Theologi agnoscunt tantum duas filiationes naturales, fundatas in generatione naturali. Nostra tertia non fundatur in generatione naturali, sed in gratia vnionis.

10. DICES 2. Si Christus secundum humanitatem est Filius totius Trinitatis. Ergo est Filius sui ipsius: Ergo eadem persona est Filius & Pater, quod est absurdum. Respondeo. Quod ad rem attinet, concedi potest, eandem personam, ratione diuersarum naturarum, habere paternitatem & filiationem. Modus tamen loquendi est cauendus, ne videamur duas personas in Christo admittere. Nam qui diceret, Christum esse filium Christi, significaret duas esse personas Christi, alteram Patris, alteram Filij.

II. DICES 3. Christus secundum humanitatem non est Filius Spiritus sancti: Ergo non est Filius totius Trinitatis. Antecedens patet ex Concilio Toletano 11. in Confess. fidei, vbi expresse definit, Spiritum S. non esse Patrem Christi. Idem docet August. in Enchirid. cap. 38. & 39. Et confirmatur ex illo Matth. 3. 17. *Hic est filius meus, in quo mihi complacui.* Nam illa verba sunt solius Patris, non Spiritus sancti, vt interpretantur patres. Ergo solus pater in diuinis potest dici pater Christi. Vnde August. lib. 2. de Trinit. cap. 10. explicans illa verba dicit; non nisi de patre accipi posse, quia *Christus Spiritus S. filius, aut etiam suus filius credi non potest.* Respondeo. Christus secundum humanam generationem est Filius Mariæ Virginis, ex cuius utero natus est; non tamen Filius Spiritus sancti, cuius virtute conceptus est. Et hoc sensu intelligendi sunt authores citati.

CAPVT XIX.

De prædestinatione Christi.

PRæter ea, quæ generatim disputari solent de prædestinatione in 1. parte, supersunt pauca de prædestinatione Christi in particulari. 1. An Christus secundum Diuinitatem possit dici prædestinatus? 2. An secundum humanitatem? 3. An ipsa humanitas sit prædestinata? 4. An prædestinatio Christi sit causa nostræ prædestinationis?

QVÆ

QVÆSTIO I.

*An Christus secundum diuinitatem possit dici
prædestinatus?*

1. **I**N Prædestinatione possunt hæc tria spectari.
1. Actus Dei prædestinantis. 2. obiectum
prædestinationis, id est, res quæ prædestinatur.
3. terminus prædestinationis, ad quem scilicet
fit prædestinatio; vt cum dico, Petrus prædesti-
natur ad gloriam. Est ergo quæstio, An Christus
secundum diuinitatem, vel an Verbum, seu filius
Dei naturalis, possit dici prædestinatus ad ali-
quem terminum? Potest autem fingi triplex ter-
minus in hoc casu. 1. filiatio Dei naturalis, quæ est
Verbo seu Filio Dei intrinseca. 2. Beatitudo Filij
Dei increata. 3. Assumptio humanitatis, seu, Esse
hominis.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Nō potest dici, Chri-
stum secundum diuinitatem, seu personam Ver-
bi prædestinatam esse à deo, vt sit Filius Dei natu-
ralis, seu, ad Esse filij naturalis. Ita Scholastici in 3.
distin. 7. Et probatur 1. quia actus Dei prædestinan-
tis est communis toti Trinitati: Ergo omnes per-
sonæ prædestinant: Ergo si Pater prædestinaret
Filium ad Esse Filij, etiam Filius prædestinaret se-
ipsum ad Esse Filij, quod est falsum. Dices, Pater
Filio dat esse Filij per æternā generationem: Ergo
prædestinat filium ad Esse filij, per æternam præ-
finitionē. Respondeo. Non sequitur, quia generare
conuenit soli Patri; prædestinare toti Trinitati.

3. Probatur 2. Quia terminus prædestinationis
debet esse extrinsecus illi, qui prædestinatur ad
termi

terminum. Nemo enim dicitur prædestinari ad id, quod est illi essenziale & intrinsecū, vt Homo non dicitur prædestinari ad Esse hominis. At personæ Verbi intrinsecum est, esse Filium dei naturalem: Ergo ad hoc non potest prædestinari.

4. Tertio, Quia illi tantum dicuntur prædestinari, qui subiiciuntur gubernationi diuinæ prouidentia, cum prædestinatio sit pars quædam prouidentia, vt docet D. Thom. in 1. part. quæst. 23. art. 1. Filius autem dei non subiicitur tali gubernationi, sed potius est auctor illius gubernationis, sicut Pater, & Spiritus sanctus: Ergo, &c.

5. SECUNDA CONCLUSIO. Nec dici potest, personam Verbi prædestinatam esse ad beatitudinem increatam. Probatur iisdem fere argumentis. Nam neque persona Verbi potest seipsam prædestinare; neque subiecta est gubernationi & prouidentia diuinæ; neque potest ordinari ad id, quod illi intrinsecum & essenziale est, cuiusmodi est beatitudo increata, quæ consistit in cognitione increata, qua deus seipsum cognoscit, vt docet D. Thomas in 1. parte, quæst. 26. art. 2.

6. TERTIA CONCLUSIO. Quamuis probabile sit, dici posse filium dei prædestinatum esse ab æterno, vt fiat homo, seu ad esse hominis: probabilius tamen est oppositum. Priorem partem tenet Suarez disp. 50. sect. 1. & citat pro se D. Thomam, & quosdam alios. Ratio eius est, quia proprie dicimus, Verbum factū est homo: Ergo etiam, Verbum prædestinatum est, vt fieret homo. Posterior pars probatur 1. ex dictis, quia filius dei non est subiectus gubernationi diuinæ prouidentia. 2. quia alias prædestinasset seipsum, vt fieret

fieret homo. 3. quia nomen prædestinationis significat, prædestinatum ordinari ad aliquod beneficium, vel gratiam suscipiendam: At respectu filij Dei, non est beneficiū aut gratia, quod fiat homo. Vide D. Thomam quæst. 24. art. 2. ad 3. & Durandum in 3. distinct. 7.

7. **DICES** 1. pater dicitur misisse filium in hunc mundum, vt fieret homo. 2. Ab æterno decretum est, vt fieret homo. 3. in tempore factus est homo. Cur ergo dici non potest, prædestinatum esse, vt fieret homo? Respondeo 1. pater non misit filium per Imperium aut Consilium, sed per originem seu generationem: sicut etiam pater & Filius mittunt Spiritum sanctum, per originem seu spirationem, hæc autem missio est æterna. præter hanc, est alia, quæ fit in tempore, qua pater mittit filium in hunc mundum, vt fiat homo. Item pater, & Filius mittunt Spiritum sanctum, vt distribuatur dona gratiæ in Apostolis & aliis hominibus. Hæc missio fit etiam per originem. Nam hoc ipso, quod vna persona habet ab alia essentiam Diuinam sibi communicatam cum omnibus attributis, censetur etiam habere, vt efficiat in creatura, quidquid efficit. v. g. Spiritus sanctus habet essentiam & potentiam suam à patre & Filio, per æternam processionem: Ergo quando Spiritus sanctus in hoc aut illo homine incipit operari dona gratiæ, dicitur hoc facere vi suæ processionis à patre & Filio, quia scilicet à patre & Filio habet, vt hoc faciat. Idem est de Filio respectu patris. Hinc patet, missionem Filij per originem, non per Imperium aut subiectionem esse factam. At prædestinatio requirit subiectionem in prædestinato.

8. Respon

8. Respondeo 2. Tametsi ab æterno decretum & ordinatum sit, vt Filius Dei assumeret humanitatem, tamen illud decretum non habet rationem prædestinationis, respectu filij. 1. Quia non refertur ad Filium, tanquam ad rem subiectam gubernationi Diuinæ. 2. quia factum est à tota Trinitate. Tota enim Trinitas decreuit, vt secunda persona assumeret humanitatem.

9. Respondeo 3. Filius in tempore factus est homo, non ex vi prædestinationis æternæ, sed vi illius Decreti, de quo dictum est. Vnde quamuis verum sit, ab æterno decretum & ordinatum esse à Deo, vt Filius fieret homo; non tamen dici potest, Filium Dei prædestinatum esse ad humanitatem, vt seu fieret homo. Quod etiam fatetur D. Thomas quæst. 24. ar. 2. ad 3. in fine. Et definitum est in Concilio Toletano 11. in Confess. Fidei, his verbis: *Filius Dei per hoc (id est, secundum hoc) quod de Patre sine initio procedit, neque factus, neque prædestinatus dici potest. Per hoc tamen, quod de Maria Virgine natus est, factus, & prædestinatus esse credendus est.*

QVÆSTIO II.

An Christus secundum humanitatem possit dici prædestinatus?

1. **D**vo sunt controuersa. 1. An Christus secundum humanitatem dici possit prædestinatus ad Esse Filij Dei naturalis? 2. An ad gratiam & gloriam?

PRIMA CONCLUSIO. Quamuis probabile sit, proprie dici posse, Christū quatenus est homo,

Tertia Pars.

Y

prædestinatum esse ab æterno, vt in tempore sit Filius Dei naturalis; tamen probabilius est contrarium. Priorem partem tenet Suarez disp. 50. sect. 2. & citat D. Thomam, & quosdam alios. Fundamentum sumitur ex illo Rom. 1. 3. *Qui factus est ei ex semine David secundum carnem, qui prædestinatus est Filius Dei in virtute, secundum spiritum sanctificationis, ex resurrectione mortuorum.*

2. Posteriores tenet Durandus in 3. dist. 7. quæst. 3. Paludanus ibidem, Toletus in cap. 1. ad Romanos, Valquez in 1. p. disp. 18. n. 6. & multi alij. Ratio est, quia obiectum prædestinationis non debet includere terminum eiusdem prædestinationis. At Christus, quatenus est hic homo, in suo conceptu includit suppositum Filij Dei: Ergo nullo modo potest dici prædestinatus ad hoc, vt sit Filius Dei. Confirmatur 1. Quia homo non dicitur prædestinari ad animam rationalem, cum hic terminus includatur in ipso homine: Ergo nec Christus ad Esse Filij naturalis, cum hoc Esse includatur in Christo. 2. Quia non proprie dicimus, Christus in quantum homo, factus est Deus, eo quod Christus includat suppositum diuinum: Ergo etiam non recte dicimus, Christus in quantum homo, prædestinatus est, vt sit Filius Dei, propter eandem rationem.

3. Respondet Suarez, Christum, vt est hic homo, non includere suppositum Filij Dei, sed solum id, quod subsistit in hac humanitate. Sed contra, quia illud subsistens in humanitate, vel est suppositum diuinum, vel humanum. Non humanum, vt omnes Catholici fatentur: Ergo diuinum. At non est suppositum Patris, aut Spiritus sancti:
Ergo

Ergo est suppositum Filij: Ergo suppositum Filij includitur in obiecto prædestinationis: Ergo non potest esse terminus.

4. Locus Apostoli, qui obiicitur, potest dupliciter explicari. Primo, vt intelligatur, non de prædestinatione Christi, sed de eius manifestatione, hoc sensu: licet Christus factus sit secundum carnem, tamen declaratus & manifestatus est Filius dei. 1. in virtute miraculorum. 2. in sanctificatione Apostolorum per missionem Spiritus sancti. 3. in resurrectione ex mortuis. Ita Chrysostronus, theophylactus, & alij Græci expositores, quibus fauet Græcus textus. Nam in Græcis exemplaribus non habetur verbum, *προορίζω*, quod significat, prædestino; sed *ὀρίζω*, quod sæpe sumitur pro declaro.

5. Altera expositio est, vt Christus dicatur prædestinatus, non quidem absolute & simpliciter, vt sit Filius dei; sed vt sit Filius dei in virtute, id est, vt nos redimat, sanctificet, & resuscitet: Est ergo hic sensus, Christum esse prædestinatum ad officium redimendi, sanctificandi, & resuscitandi homines. Ita Augustin⁹ in Expositione inchoatæ Epistolæ ad Romanos, quem sequitur Titelmanus, & Caietanus ibidem.

6. SECUNDA CONCLUSIO. Christus secundum humanitatem potest dici prædestinatus ad gratiam & gloriam. Est contra quosdam Thomistas, qui putant id vere ac proprie dici non posse. Ratio illorum est, quia prædestinatio dicitur esse ad id, quod est supremum & præcipuum in prædestinato: At in Christo suprema eius dignitas non est beatitudo, sed vnio hypostatica, & naturalis

filiatio Dei: Ergo non proprie dicitur prædestinatus ad beatitudinem, sed solum ad Esse Filij Dei naturalis. Sed probatur Conclusio, quia ab æterno deus præparauit Christo gratiam, & gloriam: Ergo ab æterno fuit prædestinatus ad gratiam & gloriam. Nam, teste Augustino, Prædestinatio nihil aliud est, quam præparatio gratiæ & gloriæ. Nec obstat ratio contraria, quia prædestinatio non solum est ad supremam hominis dignitatem, sed etiam ad inferiorem. Nam homines non tantum dicuntur prædestinari ad gloriam animæ, sed etiam ad gloriam corporis, & ad dona gratiæ. Et August. in libro de prædestinatione Sanctorum cap. 15. dicit, Christum fuisse prædestinatum, vt sit caput nostrum. Deinde, falsum est, quod Christus sit prædestinatus ad naturalem filiationem, aut ad vnionem hypostaticam. Nam naturalis filiatio, & vnio hypostatica includuntur in Christo, vt ex dictis patet.

Q V Æ S T I O III.

An humanitas Christi possit dici prædestinata?

1. **D**Vplex quæstio est. Vna, An humanitas Christi sit prædestinata ad vnionem hypostaticam? Altera, an sit prædestinata ad beatitudinem? Vtrumque videtur negare Diuus Thomas, quæstione 24. artic. 1. ad 2. Vbi asserit suppositum prædestinari, non autem naturam. Et ratio est, quia prædestinari nihil est aliud, quam dirigi in salutem: nemo autem dirigitur in salutem, nisi qui per certa media consequitur

tur finem: At consequi finem est suppositi, non naturæ. Nam actiones sunt suppositorum.

2. **CONCLUSIO.** Humanitas Christi proprie non potest dici prædestinata ad beatitudinem, ut bene notat D. Thom. loco citato. Nam beatitudo consistit in operatione: At operari non est naturæ, sed suppositi. Potest tamen dici prædestinata ad unionem hypostaticam, ut docet Augustinus in libro de Prædestinatione Sanctorum cap. 15. Ratio est, quia unio non est operatio, sed coniunctio naturæ humanæ cum diuino supposito: Ergo proprie conuenit naturæ: Ergo potest natura ad illam prædestinari. Vide Suarez disputatione 50. sect. 4.

QVÆSTIO IV.

An prædestinatio Christi sit causa nostræ prædestinationis?

1. **R**espondeo cum distinctione. Si prædestinatio spectetur quoad actum prædestinantis, prædestinatio Christi non potest dici causa nostræ prædestinationis. Ita Diuus Thomas articulo 3. & 4. Ratio est, quia Deus vno & eodem actu prædestinauit nos & Christum. Si autem prædestinatio spectetur quoad terminum, sic prædestinatio Christi est causa nostræ prædestinationis. Ita D. Thomas ibid. Ratio est, quia gratia, ad quam Christus fuit prædestinatus, est causa illius gratiæ, ad quam nos prædestinamur.

2. **Quæres.** In quo genere causæ id verum sit? D. Thom. videtur loqui de triplici genere causæ.

1. de exemplari. 2. de meritoria. 3. de finali. Hæc omnia pendent ex iis quæ dicta sunt, partim in 1. parte de prædestinatione, partim in hac 3. parte, cap. 1. de fine Incarnationis, & cap. 14. de merito Christi.

CAPVT XX.

De Christo Capite Ecclesie.

Actenus fere actum est de Christo, quatenus est singularis persona. Nunc de publicis ipsius officiis agendum est, cuiusmodi sunt hæc: Esse caput seu monarcham Ecclesie; esse mediatorem; esse Sacerdotem, Prophetam, Regem, Legislatorem, Iudicem. Igitur hoc loco quaeritur 1. An Christus sit caput Ecclesie? 2. An sit Caput omnium hominum? 3. An etiam Angelorum? 4. Quæ sit gratia Capitis in Christo?

2. PRIMA CONCLUSIO. Christus est caput totius Ecclesie, tam militantis in terra, quam triumphantis in cælo: & consequenter, Ecclesia est corpus Christi. Hoc diserte docet Apostolus, ephes. 1.22. *Omnia subiecit sub pedibus eius: & ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius.* Et cap. 4.15. *Crescimus in illo per omnia, qui est Caput Christus.* Et cap. 5.73. *Vir caput est mulieris, sicut Christus Caput est Ecclesie.* Et Coloss. 1.18. *Et ipse est caput corporis Ecclesie.*

3. Nota. Nomen capitis sumitur dupliciter. 1. Proprie pro naturali capite humani corporis, cuius officium est gubernare membra corporis. 2. Metaphorice, pro morali capite, seu principe

Reipu

Reipublicæ, cuius officium est gubernare membra Reipublicæ seu communitatis. Et hoc sensu Christus dicitur Caput seu Princeps Ecclesiae, quia gubernat Ecclesiam.

4. Hanc metaphoram sic explico. Caput naturale duob. modis gubernat corpus humanum. 1. per internum influxum, qui in eo consistit, quod ex capite, tanquam ex fonte seu principio derivantur spiritus sensitiui in reliqua membra. Unde fit, vt reliqua membra possint vitam conseruare, & suas functiones exercere. 2. per externam directionem, quæ in eo consistit, quod caput per intellectum, voluntatem, visum, auditum, & alios sensus, qui in eo vigent, dirigat reliqua membra in externis actionibus, ne aberrent: quo pacto per intellectum & voluntatem dirigit manus, ne quid illicitum committant: Et per visum dirigit pedes, ne in foueam incidant; & sic deinceps.

5. Sic etiam Christus duobus modis gubernat Ecclesiam. 1. per internum influxum donorum gratiæ. Ioann. 1. 16. *De plenitudine eius nos omnes accepimus.* Et Eph. 4. 7. *Unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* 2. per externam gubernationem. Eph. 5. 22. *Mulieres viris suis subditæ sint, sicut Domino: quoniam vir est caput mulieris, sicut Christus caput est Ecclesiae.* Vbi Christus eo sensu dicitur esse caput Ecclesiae, quo vir est caput mulieris, nempe per externam gubernationem. Sicut enim mulier in externis suis actionibus, tenetur se dirigere iuxta imperium sui viri; ita Ecclesia iuxta legem & mandatum Christi.

6. Duo tamen addenda sunt. 1. Christum, cum adhuc in terris esset, per se exercuisse vtrumque

officium capitis in Ecclesia. Nam & per se donabat fidelibus internam gratiam: & similiter per se dirigebat & gubernabat illos in externis actionibus, quæ ad Ecclesiæ statum pertinebant. At nunc, cum in cœlis est, per se quidem præstat prius officium: posterius vero per Vicarium. 2. Christum dupliciter considerari posse. 1. quatenus est deus. 2. quatenus est homo. Vtroque modo per se præstat prius officium; sed diuersa ratione. Nam quatenus est deus, per se physice & effectiue producit gratiam: quatenus homo, per se moraliter & meritorie illam confert. Prior modus conferendi est illi communis cum patre, & Spiritu sancto: posterior est illi proprius.

7. SECUNDA CONCLUSIO. Christus est caput omnium hominum, qui sunt in Ecclesia militante, & triumphante. Sequitur ex dictis, quia si est Caput totius Ecclesiæ, est etiam caput omnium membrorum Ecclesiæ. Et quidem duplici titulo, vt explicatum est. 1. quia per externam directionem gubernat omnes, qui sunt in Ecclesia. 2. quia omnes ab eo accipiunt influxum donorum gratiæ. Non tamen æqualiter. Nam aliqui accipiunt influxum fidei & spei; alij etiam charitatis & gratiæ iustificantis; alij denique perseuerantiæ & æternæ gloriæ. Hinc sequitur 1. non esse Caput damnatorum, qui sunt in inferno, quia nec gubernantur ab illo per externam directionem, nec accipiunt influxum gratiæ. 2. ob eandem causam, non esse caput infantium, qui sine baptismo moriuntur. 3. esse tamen aliquo modo caput eorum infantium, qui quidem baptizati non sunt, sed tamen baptizandi: quia tametsi non accipiant ab illo

illo influxum gratiæ ante baptismum; gubernantur tamen ab illo per externam directionem, mediante ministerio Angelorum, parentum, vel aliorum hominum, vt possint baptizari. 4. esse etiam aliquo modo caput adulatorum infidelium, vt Gentilium, Iudæorum, Turcarum, quia tametsi non sint in Ecclesia, propter defectum fidei, & baptismi; accipiunt tamen influxum gratiæ actualis, qua excitantur ad fidem & baptismum, si non proxime & immediate, saltem remote & mediate.

8. TERTIA CONCLUSIO. Christus est caput omnium Angelorum in cœlis, vt patet ex illo Ephes. 1. 20. *Suscitans illum (id est, Christum) à mortuis, & constituens ad dexteram suam in cœlestibus: supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem, dominationem, & omne nomen.* Et Coloss. 2. 10. *Qui est caput omnis principatus, & potestatis.* Ratio est, tum quia Christus gubernat omnes Angelos beatos, & utitur illorum ministerio circa salutem hominum: tum etiam, quia omnes accipiunt ab illo dona gratiæ: non quidem gratiæ iustificantis, aut gloriæ, sed tamen illuminationis & illustrationis, vt c. 14. quæst. 9. ostensum est.

9. QUARTA CONCLUSIO. Cum duplex sit gratia in Christo, altera vnionis hypostaticæ, altera habitualis; Christus est Caput Ecclesie per vtramque gratiam. Ratio est, quia per vtramque influit dona gratiæ in membra Ecclesie. Nota. Christus quatenus homo, influit dona gratiæ meritorie, non physice. Igitur per opera meritoria influit gratiam. duo autem spectari possunt in operibus Christi meritoriis. 1. Quod in entitate sua

sint supernaturalia : Et hoc habent à gratia habituali. 2. Quod sint infiniti valoris in merendo: Et hoc habent à gratia vnionis.

C A P V T X X I.

De Christo mediatore.

1. **D**uo explicāda sunt. 1. An solus Christus sit mediator inter Deum & homines. 2. secundum quam naturam sit mediator. Nota. Is proprie dicitur mediator, qui inter Personas dissidentes intercedit, vt eas inter se conciliet. Hoc potest fieri quatuor modis. 1. Discernendo & iudicando causam vtriusque partis; quo pacto arbitri possunt dici mediatores. 2. Referendo hinc inde pacta, & conditiones vtriusque partis; quo pacto omnes internuncij possunt dici mediatores. 3. orando & supplicando vni parti pro altera. 4. soluendo & satisfaciendo vni parti pro altera.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Solus Christus dicitur mediator Dei & hominum, hoc vltimo modo, quia scilicet solus ipse satisfecit Deo pro nobis, & suo sanguine nos illi reconciliauit, iuxta illud 1. Timoth. 2. 5. *Vnus enim Deus, vnus & mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus; qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Nihilominus præter Christum, possunt esse alij mediatores, alio sensu. Quo pacto Moyse fuit mediator, referendo pacta & conditiones vtriusque partis, vt patet ex illo Deut. 5. 5. *Ego sequester & medius fui inter*
domi

Dominum, & vos, in tempore illo, ut annuntiarem vobis verba eius. Item Sancti in cælo possunt esse mediatores, orando & supplicando pro nobis. Idem dici potest de hominibus in terra existentibus.

3. SECUNDA CONCLUSIO. Christus secundum humanitatem est Mediator, non secundum diuinitatē. Est contra Lutheranos & Caluinistas, qui docent Mediatorem esse secundum vtramque naturam. Sed facile refelluntur. Primo, ex verbis Apostoli citatis, *vnus Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus.* Vbi particula, *Homo*, addita est, ut constaret secundum quam naturam esset Mediator, ut notauit Augustinus libr. 2. de Peccato originali capit. 28. & sermon. 11. de verbis Apostoli. Et confirmatur, quia Apostolus distinguit Mediatorem à Deo, cum ait: *vnus Deus, vnus & Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus.* Ergo non est Mediator secundum diuinam naturam, quia secundum illam non distinguitur à Deo.

4. Respondent Aduersarij, Apostolum facere distinctionem, non ratione naturæ, sed personæ, ut per vnum Deum intelligatur Pater, à quo Filius distinguitur personaliter. Hoc probant, quia si per vnum Deum intelligeretur Trinitas, & à Trinitate distingueretur Mediator, iam necessario daretur quaternitas, quod est absurdum. Sed contra, quia Augustinus sermon. 1. in Psalm. 29. explicans verba Apostoli, diferte docet, vnum Deum significare Trinitatem, & Christum esse Mediatorem inter Trinitatem, & homines peccatores. Sic enim loquitur: *Quid est, Mediatorem esse inter Deum & homines? Non inter Patrem,*
& homi

& homines, sed inter Deum & homines. Quid est Deus? Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Qui sunt homines? peccatores, impij, mortales. Inter illam Trinitatem & hominum infirmitatem, & iniquitatem, Mediator factus est homo, non iniquus, sed tamen infirmus. Idem docent Chrysostronus, Theophylactus, Beda, & Anselmus, in locum Apostoli citatum.

5. Et ratio est, quia non solus Pater fuit offensus, propter nostra peccata, sed etiam Filius, & Spiritus sanctus: Ergo omnes tres personæ, quatenus sunt vnus deus, debebant placari à Mediatore. Nec inde sequitur quaternitas personarum in deo, quia vna eademque persona, quæ est Filij, est etiam Mediatoris. Quæ quidem persona, ratione diuinitatis fuit offensa, ratione humanitatis fecit officium Mediatoris. duo igitur spectari debent in Mediatore. 1. Persona Verbi, quæ exercuit opera Mediatoris. 2. humanitas, per quam exercuit.

6. Primo, obiicitur illud Ioan. 10. 15. *Ego pono animam meam pro ouibus meis.* quem locum vrget Calvinus in Epist. ad polonos, quia Christus hic loquitur tanquam Mediator. At non loquitur vt homo, sed vt deus; quia homo non habet arbitrium vitæ & mortis, sed deus. Respondeo. ponere animam, nihil aliud est, quam mori. Hoc autem non conuenit Christo secundum diuinitatem, sed secundum humanitatem. Nota. Aliud est, ponere animam: aliud, habere potestatem ponendi animam. Nam ponere animam, conuenit homini secundum mortalitatem. potestas vero ponendi animam datur à deo. Hinc illud Augustini, Tract. 47. in Ioannem: *Caro ponit animam suam, & Caro*

& Caro iterum sumit eam ; non tamen sua potestate caro, sed potestate inhabitantis carnem. Vide eundem Augustinum lib. 3. contra Maximinum cap. 14.

7. Secundo obiicitur illud 2. Corin. 5. 18. *Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliauit sibi per Christum. Et infra vers. 19. Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Et Coloss. 1. 20. Pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in terris, siue quæ in coelis sunt. Hic deus dicitur reconciliare & pacificare. At reconciliare & pacificare sunt officia Mediatoris: Ergo Christus est deus, vt Mediator. Respondeo. Non semper sunt officia Mediatoris. Nam qui alteri offensus est, potest vel per seipsum, vel per Mediatorem, reconciliare sibi hostem seu aduersarium suum, & cum eo pacem inire. deus igitur, qui fuit offensus, non per seipsum, sed per Christum Mediatorem reconciliauit sibi humanum genus, & cum eo pacem inuit.*

8. Tertia Obiectio. Solus deus potest renouare corda, & dare Spiritum sanctum: Sed renouare corda & dare Spiritum sanctum sunt opera Mediatoris, teste Augustino in Enchiridio cap. 33. Ergo solus deus est Mediator. Respondeo. Solus deus effectiue renouat corda, & dat Spiritum sanctum. At Mediator facit vtrumque meritorie. Vide plura apud Vasquez disp. 83. c. 3. & 4. & apud Bellarminum lib. 5. de Christo cap. 8.

C A P V T   X X I I .

De Christo Sacerdote.

1. *V*eritur 1. An Christus fuerit vere & proprie Sacerdos? 2. An fuerit Sacerdos secundum naturam humanam?
3. An

3. An fuerit simul Sacerdos & sacrificium? 4. An sacerdotium eius sit eiusdem rationis cum sacerdotio legis naturæ, aut cum sacerdotio Mosaïco, aut cum sacerdotio Euangelico. 5. quomodo dicatur Sacerdos secundum ordinem Melchisedech?

2. PRIMA CONCLUSIO. Christus fuit vere & proprie Sacerdos. Ita D. Thomas, quæst. 22. art. 1. Et patet ex Apostolo, Hebr. 5.6. *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech.* & vers. 10. *Appellatus à Deo Pontifex iuxta ordinem Melchisedech.* Et cap. 7. 24. *Hic autem eo quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium.* Et cap. 8. 1. *Talem habemus Pontificem, qui consedit in dextra sedis magnitudinis in cœlis.* Ratio est, quia proprium officium Sacerdotis est offerre sacrificium, vt docet idem Apostolus Hebræor. 5. 1. At Christus obtulit sacrificium pro humano genere, vt patebit ex tertia Conclusionē: Ergo fuit vere Sacerdos. Vide Suarez disput. 46. sect. 1.

3. SECUNDA CONCLUSIO. Christus secundum humanitatem, non autem secundum diuinitatem fuit Sacerdos. Est contra Lutheranos & Calvinistas, qui dicunt fuisse Sacerdotem secundum vtramque naturam. Sed errant, quia Christus secundum diuinitatem non habet superiorem, cui possit sacrificium offerre: Ergo secundum diuinitatem non potuit esse Sacerdos, sed secundum humanitatem.

4. Obiicitur illud Hebræor. 4. 14. *Habemus Pontificem magnum, qui penetrauit cœlos.* Et cap. 7. 3. *Sine Patre, sine Matre, sine genealogia.* Nam penetrare cœlos non potest conuenire puro homini, sed homini

homini Deo. Similiter, esse sine patre & matre, non conuenit Christo vt homini, sed vt Deo & homini simul. Nam vt Deus, non habet matrem; vt homo, non habet Patrem. Igitur secundum vtramque naturā est Pontifex siue Sacerdos. Respondeo. Aliud est, Christum esse Deum simul ac hominem; aliud, esse Sacerdotem secundum deitatem, & humanitatem. Fatemur esse Deum simul ac hominem: imo fatemur, Christum Sacerdotem esse Deum, & hominem: Sed negamus, esse Sacerdotem secundum diuinitatem & humanitatem. Illud igitur Apostoli: *Habemus Pontificem, qui penetravit cœlos*, sic debet intelligi: Habemus Pontificem, in quo duo distingui debent. 1. virtus penetrandi cœlos. 2. ipsum penetrare cœlos. Virtus erat à Christo secundum diuinitatem. At ipsum penetrare cœlos, conueniebat Christo secundum humanitatem; quia cum penetrare, sit moueri loco, non potest Christo conuenire secundum diuinitatem, quæ est immobilis. Similiter illud, *sine Patre, sine Matre*, conuenit etiam Christo, quatenus est Deus & homo: sed esse sacerdotem, non conuenit illi secundum vtramque naturam, sed secundum humanam.

5. TERTIA CONCLUSIO. Christus simul fuit Sacerdos, & sacrificiū, iuxta illud Ephes. 5. 2. *Tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis*. Quod etiam docet Nazianzenus orat. 36. quæ est quarta de Theologia, prope finem, vbi ait Christum dici ouem, quia fuit victima: & pontificem, quia fuit oblato. Et in Carmine nono: *Mortalisque Deusque, & victima pura Sacerdos*. Et definitum est in Epistola Concilij Alexandrini

Alexandri, Anathematismo secundo, quæ Epistola est decima apud Cyrillum, & recepta in Concilio Ephesino.

6. QUARTA CONCLUSIO. Sacerdotium Christi fuit altioris & perfectioris rationis, quam ullum aliud sacerdotium, siue naturæ, siue legis Mosaicæ, siue Euangelicæ. Et quidem triplici titulo. 1. propter infinitam dignitatem personæ offerentis. 2. propter ampliorem ipsius potestatem. 3. propter nobiliorem finem, qui erat totius humani generis redemptio. Vide Suarez disput. 46. section. 3.

7. QUINTA CONCLUSIO. Christus dicitur fuisse Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, propter repræsentationem, quæ in his consistit. Primo, quia Melchisedech idem est, quod Rex iustitiæ. Christus autem est verus Rex iustitiæ. Secundo, Melchisedech fuit Rex Salem, id est, Rex pacis. Christus autem est vera pax nostra. (Ephes. 2. 14. & Coloss. 1. 20.) Tertio, Melchisedech introducit sine patre & matre. Christus autem secundum deitatem non habuit matrem; nec secundum humanitatem habuit patrem. Quarto, Melchisedech introducit *neque initium dierum, neque finem vitæ habens*. Christus autem nec principium habuit dierum, quoad diuinitatem; neque finem vitæ, quoad Sacerdotium. Quinto, Melchisedech obtulit panem, & vinum. Christus obtulit suam carnem, & sanguinem sub specie panis, & vini. Suarez ibid. sect. 4.

CAPVT

CAPVT XXIII.

De Christo Propheta.

1. Certum est, Christum fuisse propheta-
tam. Sic enim de eo prædixit Moy-
ses, Deut. 18. 15. *Prophetam de gente
tua, & de fratribus tuis, sicut me, susci-
tabit tibi Dominus Deus tuus: ipsum au-
dies.* Vnde Petrus Apostolus, Act. 3. 22. *Moy-
ses quidem dixit, quoniam Prophetam suscitabit vobis Do-
minus Deus vester, de fratribus vestris, tanquam me:
ipsum audietis.*

2. At quæstio est, quo sensu fuerit propheta?
Nota. Varia erant officia prophetarum in veteri
Testamento. primum, docere, instruere, & refor-
mare populum in vero Dei cultu. Et quidem Moy-
ses docuit populum, quando dedit & explicauit
illi legem Decalogi, & Deuteronomij. Reliqui
prophetæ, qui diuersis temporibus secuti sunt, re-
formarunt populum; & aberrantem à lege reuo-
carunt in viam. Quo spectat illud Ioann. 4. 37.
*Alius est qui seminat, & alius est qui metit. Ego misi
vos metere, quod vos non laborastis: alij laborauerunt, &
vos in labores eorum introistis.* Vbi Christus loqui-
tur de prophetis & apostolis. prophetæ semina-
uerunt; apostoli messuerunt. prophetæ labora-
uerunt; apostoli eorum laboribus fructi sunt.
Quomodo hoc? quia prophetæ, antequam veni-
rent apostoli, multum laborauerunt in erudien-
do populo, & eorum corda ad Christum recipien-
dum præpararunt. Quod si non fecissent, plus la-
borandum fuisset apostolis. Vide Origen. Iren.

Tertia Pars.

Z

August. Chryf. & alios apud Maldon. in illum locum.

3. Alterum, Arguere, reprehendere, & obiurgare eos, qui vel à vero Dei cultu, vel ab aliqua alia diuina lege recederent. Sic Samuel reprehendit Saulem Regem, eo quod non obediisset voci Domini. (1. Reg. 15. 19.) Sic Nathan reprehendit Dauidem propter adulterium & homicidium. (2. Reg. 12. 9.) Sic Helias populum claudicantem in duas partes. (3. Reg. 18. 21.) Daniel duos senes, quod falso accusassent Susannā de adulterio. (Dan. 13. 52.) & ita deinceps.

4. Tertium, Prædicere futura. Quod fiebat dupliciter. Nam Prophetæ aliquando prædicebant futura bona, ad populi consolationem, vt aduentum Messiaë, & alia Mysteria Redemptionis humani generis. Isa. 7. 14. *Virgo concipiet, & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emanuel.* Et c. 11. 1. *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.* Et c. 14. 1. *Prope est, vt veniat tempus eius, & dies eius non elongabuntur. Miserebitur enim Dominus Iacob.* Et c. 40. 1. *Consolamini, consolamini popule meus, dicit Deus vester.* Aliquando prædicebant & minabantur futura mala, quæ imminebant populo propter sua peccata, vt famem, pestem, bellum, captiuitatem. Ierem. 1. 14. *Ab Aquilone pandetur malum super omnes habitatores terra.* Et c. 5. 15. *Ecce ego adducam gentem super vos de longinquo, domus Israel, ait Dominus. Et comedet segetes tuas, & panem tuum: deuorabit filios tuos & filias tuas: comedet gregem tuum & armenta tua: conteret vrbes munitas tuas, in quibus tu habes fiduciam.*

5. Quartum, Secreta seu occulta cognoscere. Sic

Sic

Sic Samuel sciebat omnia quæ erant in corde Saulis, quærentis asinas patris sui. (1. Reg. 9. 19.) Sic Helisæus sciebat omnia, quæ à famulo absente erant perpetrata. (4. Reg. 5. 25.) Itemque omnia secreta consilia Regis Syriæ. (4. Reg. 6. 12.) Sic Daniel sciebat occultum somnium Nabuchodonosoris. (Dan. 2. 26.)

6. Christus, tanquam Propheta, hæc omnia officia exercuit. Ac primo docuit & instruxit populum. Mat. 26. 55. *Quotidie apud vos sedebam docens in templo.* Et Marci 1. 21. *Sabbatis ingressus in Synagogam docebat eos.* Et Lucæ 4. 15. *Ipse docebat in Synagogis eorum.* Et Ioann. 15. 13. *Vos vocatis me, Magister, & Domine: & bene dicitis. Sum etenim.*

7. Secundo, Reprehendit & obiurgauit Pharisæos, qui à vero Dei cultu vel saltem ab aliqua diuina lege recedebant, appellans illos hypocritas, auaros, stultos, inanis gloriæ cupidos, sepulchra dealbata, plenos rapina & immunditia, plenos hypocrisis & iniquitate, serpentes, genimina viperarum, filios gehennæ, generationem malam & adulteram. Deinde obiiciens illis Matth. 15. 3. *Quare & vos transgredimini mandatum Dei, propter traditionem vestram?* Et alia similia.

8. Tertio, prædixit multa futura, nempe suam mortem, & passionem. (Mat. 26. 19.) Crucifixionem. (Ioann. 3. 14. & c. 8. 28. & c. 12. 23.) Ascensionem. (Ioann. 3. 13. & c. 6. 63.) Spiritus sancti missionem. (Ioan. 7. 39. & c. 14. 16.) Destructionem templi Ierosolymitani. (Mat. 24. 2.) Et multa alia.

9. Quarto, cognouit secretas & occultas hominum cogitationes, Mat. 9. 4. *Et cum vidisset Iesus cogitationes eorum, dixit: Ut quid cogitatis mala in*

cordibus vestris? Et Lucae c. 8. *Ipse vero sciebat cogitationes eorum, nempe Scribarum, & Phariseorum. Et c. 24. 38. Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra?*

10. D I C E S, Scriptura videtur significare, nullos fuisse Prophetas in nouo Testamento, sed tantum in veteri, Matth. 11. 13. *Omnes Prophetae & lex usque ad Ioannem prophetauerunt*: Ergo nullus post Ioannem Baptistam prophetauit: Ergo nec Christus. Item Heb. 1. 1. *Olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissime diebus istis, locutus est nobis in Filio.* q. d. deus in veteri Testamento loquebatur per Prophetas: iam nō amplius per Prophetas, sed per Filium.

11. Respondeo. Etiam in nouo Testamento fuerunt veri Prophetae. Primo Ioannes Euangelista, qui praedixit multa in Apocalypsi, quae teste Hieronymo in Epistola ad Paulinum, tot habet Sacramenta, quot verba. Secundo, Paulus Apostolus, qui duo potissimum praedixit. 1. sua vincula. Act. 20. 23. Deinde suam & sociorum liberationem ex tempestate maris. Act. 27. 22. Tertio, Agabus, qui etiam duo legitur praedixisse. 1. futuram famem. Actor. 11. 27. Deinde Paulum à Iudæis vincendum. Act. 21. 10. Quarto, filiae Philippi Diaconi, de quibus. Act. 21. 9. *Huic Philippo erant quatuor filiae virgines prophetantes.*

12. Illud porro, quod obiicitur, *Omnes Prophetae & lex usque ad Ioannem prophetauerunt*, potest dupliciter explicari. Primo, Christum loqui de omnibus Prophetis veteris Testamenti, qui Ioannem & Christum praecesserunt, vt hic sit sensus: *Omnes Prophetae veteris Testamenti praedixerunt Christum*

Christum venturum; Ioannes fuit primus, qui presentem annunciauit. Ita Chrysoftomus, Hieronymus, Beda, Euthymius. Secundo, legem & Prophetas vsque ad Ioannem prophetasse, id est, viguisse, vim habuisse, officio suo functos esse, perdurasse. Ita Maldonatus. Et hoc colligit ex antitheto, quod sequitur: *A diebus autem Ioannis Baptistæ Regnum cœlorum vim patitur.* Vbi Regnum cœlorum opponitur legi & Prophetis, id est, nouum Testamentum opponitur veteri, vt hic sit sensus: Lex & Prophetæ viguerunt vsque ad Ioannem Baptistam: At à tempore Ioannis Baptistæ incepit Euangelium, seu nouum Testamentum.

CAPVT XXI V.

De Christo Rege.

1.

Christus dupliciter spectari potest. 1. quatenus est Deus. 2. quatenus est homo. Priori modo certum est, esse Regem Regum, & Dominum dominantium, non minus quam Patrem. posteriori, vocatur etiam Rex in Scriptura, Matth. 2. 2. *Vbi est, qui natus est Rex Iudaorum?* & cap. 21. 5. *Dicite Filia Sion: ecce Rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam.* Et Luc. 19. 38. *Benedictus, qui venit Rex in nomine Domini.* Et Ioan. 12. 13. *Osanna, benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israël.* Et cap. 18. 37. *Dixit ei Pilatus: Ergo Rex es tu? Respondit Iesus: Tu dicis, quia Rex sum ego.* Disputant Theologi, an sit Rex tantum spiritualis, an etiam temporalis?

2. PRIMA CONCLUSIO. Christus quatenus

homo, est spiritualis Rex seu Monarcha totius Ecclesiae. Hoc patet 1. ex iis Scripturae testimoniis, ubi vocatur Caput Ecclesiae. 2. ex iis, ubi vocatur Pontifex seu Sacerdos. Nam haec tria pro eodem fere accipiuntur, *Pontifex, Caput Ecclesiae, Rex spiritualis*. 3. ex illo Psalmi 2. 6. *Ego autem constitutus sum Rex ab eo, super Sion montem sanctum eius, praedicans praeceptum eius*. Quod intelligi debet de Regno spirituali, hoc sensu: Ego Christus, non ab hominibus, sed à Deo ordinatus sum Rex super Ecclesiam, quae est Ciuitas in monte posita. Item ex illo, quod sequitur in eodem Psalmo: *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terrae; quia nimirum Ecclesia toto terrarum orbe diffundenda erat, & à mari vsque ad mare propaganda*. Item ex illo Isaiae 9. 6. *Factus est principatus super humerum eius*. Et Dan. 7. 13. *Aspiciebam in visione noctis, & ecce cum nubibus caeli quasi filius hominis veniebat, & vsque ad antiquum dierum peruenit: Et dedit ei potestatem, & honorem, & Regnum: Et omnes populi, tribus, & linguae ipsi seruient: potestas eius, potestas aeterna, quae non auferetur: & Regnum eius quod non corrumpetur*. Eodem sensu dictum est: *Tu es Sacerdos in aeternum*.

3. Vnde constat, Christum, quatenus est homo, esse Regem spiritualem totius Ecclesiae, & datam esse illi potestatem aeternam, quae non auferetur. Qua potestate usus est, quando Ecclesiam fundauit, quando Sacramenta instituit, quando Leges Ecclesiasticas sanciuit, quando Apostolos ordinauit, & ad praedicandum Euangelium misit. Et eadem usus est in extremo die Iudicij, quando
segre

segregabit bonos à malis, & dabit vnicuique secundum opera sua.

4. SECUNDA CONCLUSIO. Christus, quatenus est homo, de facto non fuit Rex temporalis in hac vita. Quod patet ex propria ipsius confessione. Ioann. 18. 37. *Regnum meum non est de hoc mundo*, id est, non est mundanum, non est terrenum, non est temporale, sed cœleste, & spirituale. Et ratio est, quia nunquam exercuit officium Regis temporalis. Dices, videtur exercuisse, quando eiecit è templo vendentes oues & boues. Respondeo. Non erat officium Regum, sed Sacerdotum, eiicere homines è templo: sicut in veteri Testamento Sacerdotes eiecerunt Oziam de templo. (2. Paralip 26.) Deinde, Christus non eiecit homines de templo, tanquam Rex aut Sacerdos, sed tanquam propheta. Solent enim prophetae, diuino quodam zelo similia facere: quo pacto Helias occidit prophetas Baal.

5. Quæres, An Christus, si non de facto, saltem de Iure fuerit Rex temporalis in hac vita? Triplex opinio est. prima, Iure successionis hæreditariæ fuisse Regem Iudææ, seu Regnum Iudæorum, Iure hæreditario pertinuisse ad Christum. Ita Armacanus libro 4. de quæstionibus Armenorum cap. 15. & 16. vbi dicit Beatam Virginem habuisse Ius hæreditarium ad Regnum Iudæorum, quia per lineam rectam descendebat ex familia David, & deficiente viro, succedebat fœmina in hæreditate. Altera, Christum ex donatione Dei patris, habuisse absolutum & directum dominium, & potestatem super omnia Regna temporalia, per quam posset ea regere, gubernare, & mu-

tare pro suo arbitrio. Ita Antoninus, Turecremata, Hostiensis, panormitanus, Nauarrus, & quidam alij apud Valentiam, quæst. 22. puncto 6. Tertia, Christum nullo titulo habuisse Regnum temporale, nec titulo hæreditariæ successionis, nec titulo electionis, nec titulo iusti belli, nec titulo donationis. Ita Bellarminus, libro 5. de pontifice cap. 4. Quæ opinio probabilior est, & clare à Bellarmino probatur ac deducitur.

CAPVT XXV.

De Christo Legislatore.

Vplex hic error est. Alter pelagianorum, & petri Abbailardi, Christum non fuisse Redemptorem, sed tantum Legislatorem. Alter Lutheri & Herbrandi, non fuisse Legislatorem, sed tantum Redemptorem. Nos dicimus vtrumque fuisse, & Redemptorem, & Legislatorem, vt definitum est in Concilio Tridentino sess. 6. can. 21.

2. Et quidem quod fuerit Legislator, de quo hic disputamus, manifesto constat ex illo Isaiaë 33. 22. *Dominus Iudex noster, Dominus Legifer noster, Dominus Rex noster, ipse saluabit nos.* Et ipse in Evangelio passim loquitur de sua lege. Ioann. 14. 15. *Mandata mea seruate.* Et capite 15. 10. *Si precepta mea seruaueritis, manebitis in dilectione mea.* Et Matth. 28. 19. *Docete eos seruare omnia, quaecunque mandavi vobis.* Quod etiam facit Apostolus 1. Corinth. 7. 10. *His autem, qui matrimonio iuncti sunt,*
præci

præcipio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere. Et 1. Corinth. 9. 21. Illis, qui sine lege erant, factus sum tanquam sine lege essem, cum sine lege Dei non essem, sed in lege essem Christi. Et Hebr. 2. confert inter se Christum & Mosen, tanquam duos legislatores, alterum veteris, alterum noui Testamenti: & ait, si transgressores legis à Mose datæ puniti sunt, multo magis transgressores legis à Christo latæ puniendos esse.

3. Sunt autem triplicia præcepta legis à Christo latæ, nempe moralia, Sacramentalia, & Fidei. De moralibus constat, Matth. 5. 6. & 7. vbi Christus explicat & perficit præcepta Decalogi, quæ proprie ad mores pertinent. Et Matth. 19. 6. vbi prohibet diuortium & libellum repudij, ac decernit, vt vinculum matrimonij deinceps non dissoluatur. De Sacramentalibus patet ex illo Ioan. 3. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.* Et Ioan. 6. 53. *Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Denique de præcepto fidei, ex illo Marc. 16. 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur.* Et Ioan. 8. 24. *Si non credideritis, quia ego sum, moriemini in peccato vestro.* Hoc tamen interest inter triplicia illa præcepta, quod Sacramentalia sint vere & proprie à Christo instituta; reliqua non tam instituta, quam aucta vel explicata. Et quidem moralia, cum sint iuris naturalis, non egebant institutione, sed explanatione. Præceptum autem fidei aliquo modo auctum est. Nam Christi natiuitas, passio, mors, & reliqua mysteria, quæ à Iudæis implicite

& obscure credebantur, iam expresse & distincte creduntur à Christianis.

C A P V T X X V I.

De Christo Iudice.

1. Hristus in primo suo aduentu non exercuit officium Iudicis, sed Saluatoris, vt ipsemet fatetur, Ioan. 3. 17. *Non misit Deus Filium suum in mundum, vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum.* At in secundo aduentu exercebit officium Iudicis, vt patet ex Symbolo Fidei: *Inde venturus est iudicare viuos & mortuos.* Quod prædictum fuit per Prophetam, Isaiaë 3. 14. *Dominus ad iudicandum veniet cum senibus populi sui, & principibus eius.* Quo etiam spectat illud Petri Apostoli, Actor. 10. 42. *Ipse est, qui constitutus est à Deo Iudex viuorum & mortuorum.* Et illud ipsius Christi, Matth. 25. 31. *Cum autem venerit Filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ: & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oues ab hœdi.*

2. Obiici potest illud Ioan. 3. 18. *Qui credit in eum, non iudicatur: qui autem non credit, iam iudicatus est.* Vnde sequitur, Christum in primo aduentu iudicasse eos, qui noluerunt in ipsum credere. Respondeo. Duplex est iudicium; alterum legis, alterum Iudicis. Lex dicitur iudicare, quia qui peccat in legem, per ipsam legem iam morti addictus est, quoad reatum seu obligationem; licet senten

sententia iudicis nondum sit lata. Iudex dicitur iudicare, quia in transgressores legis profert sententiam mortis, quoad executionem. De utroque iudicio loquitur Christus cum ait: *Non misit Deus Filium suum, ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Qui credit in eum, non iudicatur: qui autem non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine unigeniti filij Dei.* In priori parte loquitur de iudicio iudicis; in posteriori, de iudicio legis. Est igitur hic sensus: Ego non veni ad iudicandos homines, sed ad saluandos. Vel enim credunt in me, vel non credunt. Si credunt, non iudico eos ad mortem, sed à sententia mortis, cui obnoxij sunt, transfero ad vitam. Si non credunt, ne sic quidem eos iudico, quia iam ante per legem iudicati sunt, ob legis transgressionem.

3. Hic sensus clarissime exprimitur in fine c. 5. 36. *Qui credit in filium, habet vitam aeternam: qui autem incredulus est filio, non videbit vitam; sed ira Dei manet super eum.* Quæ est illa ira, quæ manet super eum? Nempe, quæ in principio mûdi super omnes filios Adæ denunciata est. De qua Apostolus Ephes. 2. 3. *Eramus natura filij iræ, sicut & ceteri.* Idem sensus colligitur ex illo Ioan. 5. 24. *Qui credit, habet vitam aeternam. & in iudicium non venit, sed transit à morte ad vitam,* id est, de sententiâ mortis aeternæ, cui omnes propter peccatum primi parentis subiecti sunt, & à qua per fidem in Christum liberantur.

4. Neque hinc sequitur, Christum non fore iudicem in die iudicij. Omnino erit. Tametsi enim, qui in ipsum non credunt, iudicati & damnati sint per legem, quatenus sunt rei damnationis aeternæ, propter legis transgressionem; nihilominus

adhuc iudicabuntur à Christo, qui in illos sententiam feret, quoad executionem. Iuxta illud Matt. 25. 41. *Tunc dicet his, qui à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius.*

C A P V T   X X V I I .

De Antichristo.

1. **D**E Christo haecenus. Nunc aliquid de Antichristo, seu de Christi Aduersario dicendum est. De quo Lutherani & Calvinistæ, non tam veritatis, quam calumniandi studio, hæc duo apud rudem plebeculam inculcant. 1. Antichristum iam pridem venisse in hunc mundum. 2. Eumque esse Pontificem Romanum. Quo consilio id faciant, facilis coniectura est. Certe non alio, quam vt suam apostasiam & defectionem à fide Catholica possint velare & excusare, sub titulo ac prætextu defectionis ab Antichristo: Et liceat ipsis, quod apud Catholicos non licebat, Prælatos contemnere, vota Deo nuncupata violare, Moniales in vxores sibi adsciscere, festa & ieiunia negligere, carnis illecebras sectari, & quæ similia sunt. Duobus illorum assertis oppono duas Conclusiones.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Antichristus proprie dictus, qui ab Apostolo vocatur homo peccati, & filius perditionis, nondum venit in hunc mundum. probatur 1. quia Antichristus non veniet, nisi prius euersum & desolatum sit Romanum Imperium. Atqui hoc nondum factum est: Ergo
Antichri

Antichristus nondum venit. Maior passim asseritur ab antiquis patribus, tam Græcis, quam Latinis. Cyrillus Catechesi 15. ait: *Veniet predictus Antichristus, cum impleta fuerint tempora Romani Imperij.* Et Chrysostronus in 2. Thess. 2. *Quando è medio sublatum fuerit Romanum Imperium, tunc veniet Antichristus.* Similia habent Theophylactus, Oecumenius, & Ambrosius ibidem, Lactantius lib. 7. cap. 15. Hieronymus quæst. 11. ad Algasiam, & Tertullianus in Apologetico cap. 32. vbi etiam addit, fideles orare pro diuturnitate Romani Imperij, eo quod intelligant, Romano Imperio euerso, imminere orbi extremam sub Antichristo calamitatem.

3. Nec temere aut sine fundamento hoc dicunt patres. Habent pro se aperta Scripturæ testimonia: habent perpetuam ab Apostolorum temporibus traditionem. Quæ antequam proferantur, prius explicandum est, in quo consistat illa desolatio seu euersio Romani Imperij, postquam venturus dicitur Antichristus. Aliud enim est inclinatio illius Imperij; aliud desolatio, seu euersio.

Inclinatio facta est variis temporibus. 1. Quando Roma capta est sub Gothis. 2. quando Imperium defecit ab occidente. 3. quando restaurato per Carolum Magnum Imperio in Occidente, destructum est in oriente per Turcas.

Porro desolatio seu euersio tunc erit, quando Imperium Romanum diuidetur ac distrahetur in decem Reges, amisso nomine ac dignitate Imperiali. Et tunc primum veniet Antichristus.

4. Pro

4. Probāt hoc Patres ex Daniele & Apocalypsi. Nam cap. 2. Danielis, describitur successio quatuor præcipuorum regnorum vsque ad finem mundi, per quandam statuam, habentem caput aureum, pectus argenteum, ventrem æneum, & tibias ferreas. Explicatio est hæc. Caput aureum significat regnum Chaldæorum: pectus argenteum, regnum Persarum: venter æneus, regnum Alexandri, & Græcorum: tibie ferreæ, regnum Romanorum. Porro ex duabus tibiis oriabantur decem digiti, in quibus tota illa statua desinebat, quia scilicet Romanū Imperium tandem in decem Reges diuidendum est, & eo ipso desolandum seu euertendum.

5. Eadem quatuor Regna apud eundem Danielem c. 7. designantur per quatuor bestias, Leænam, Ursam, Pardum, & aliam innominatam, habentem decem cornua in capite. Hæc autem bestia innominata significat Imperium Romanum: & cornua significant decem Reges, qui Imperium illud diuisuri sunt: *Bestia quarta*, inquit Daniel, *regnum quartum erit in terra, quod maius erit omnibus regnis, & deuorabit uniuersam terram, & concubabit, & comminuet eam. Porro cornua decem ipsius regni, decem Reges erunt.*

6. Quod autem illi decem Reges Imperium Romanum diuisuri ac distracturi sint, colligitur ex Apocalypsi cap. 17. vbi Ioannes describit bestiam cum septem capitibus, & decem cornibus, super quam sedebat *mulier circumdata purpura & coccino, habens poculum aureum in manu sua, plenum abominatione, & immunditia fornicationis.* Nam, vt Angelus ibidem interpretatur, *Mulier est vrbs magna,*

magna, quæ sedet super septē colles, id est, Roma. Decem cornua, sunt decem Reges, qui vno tempore simul regnabunt. *Et hi odient fornicariam, & desolatam facient illam, & nudam, & carnem eius manducabunt, & ipsam igni concremabunt.* Quibus verbis aperte significat Angelus, Romanum Imperium per illos decem Reges penitus destructum ac dissipatum iri.

7. Ad hæc Scripturæ testimonia accedit antiquissima Ecclesiæ Traditio, de qua D. Hieronymus in cap. 7. Danielis sic scribit: *Ergo dicamus quod omnes Scriptores Ecclesiastici tradiderunt, in consummatione mundi, quando Regnum destruendum est Romanorum, decem futuros Reges, qui orbem Romanum inter se diuidant.* Quid clarius dici potest?

8. Constat ergo ex Scripturis & Ecclesiæ Traditione, Imperium Romanum tunc euertendum ac destruendum, quando in decem Reges diuidetur. Quod autem Antichristus non ante venturus sit, aperte conuincitur ex Daniele cap. 7. v. 24. vbi sic legimus: *Cornua decem ipsius Regni, decem Reges erunt, (de quibus iam diximus) & alius consurget post eos, & ipse potentior erit prioribus, & tres Reges humiliabit, & sermones contra Excelsum loquetur, & sanctos Altissimi conteret, & putabit quod possit mutare tempora & leges; & tradentur in manu eius usque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.* Vbi clarissime loquitur de Antichristo, quem prædicit venturum esse post decem illos Reges, qui Imperium Romanum inter se diuident; & consequenter post Romani Imperij euersionem.

9. Quod

9. Quod multi probabiliter confirmant ex illo 2. Thell. 2. 3. *Nisi venerit discessio primum, & reuelatus fuerit homo peccati, subaudi, non veniet dies Iudicij.* Hic enim Apostolus instruit Thessalonicenses, qui falso persuasi erant, instare diem Iudicij. ponit autem duo signa, quæ diem illum antecessura sint, nempe defectionem Romani Imperij, & aduentum Antichristi. q. d. Non veniet dies Iudicij, nisi prius discessio facta sit ab Imperio Romano, & appareat Antichristus. Ita explicant magni authores.

Tertullianus in libr. de resurrectione carnis cap. 24. *Nisi, inquit, veniat abscessio primo, huius utique regni (Romani) & reueletur delinquentia homo, id est, Antichristus, filius perditionis, &c.* Et paulo post: *Tantum, qui nunc tenet, teneat, donec de medio fiat: quis? nisi Romanus status, cuius abscessio in decem Reges dispersa, Antichristum superinducet, & tunc reuelabitur iniquus, &c.* Et D. Hieronymus quæst. 11. ad Algasiam: *Nisi venerit discessio primum, quod graece dicitur Apostasia, ut omnes gentes, quæ Imperio Romano subiacent, recedant ab eo, &c.* *Nisi, inquam, fuerit Romanum Imperium ante desolatum, & Antichristus præcesserit, Christus non veniet, qui ideo venturus est, ut Antichristum destruat.*

Et infra: *Tantum ut Romanum Imperium, quod nunc uniuersas gentes tenet, recedat, & de medio fiat, & tunc Antichristus veniet fons iniquitatis.* Similia habent Chrysostomus, Theophylactus, Sedulius, Primasius, Strabus, & alij in eundem locum.

10. Hæc expositio, ut dixi, probabilis est, & potest confirmari ex ipso contextu. Nam Apostolus, antequam scriberet hanc Epistolam ad Thessa

Thessa

Theſſalonicenſes , cum adhuc præſens apud illos eſſet , viua voce tradiderat illis quædam myſteria ad fidem Chriſtianam pertinentia , quorum vnum erat, non prius venturum diem iudicij, quam euerſum eſſet Imperium Romanum , & Antichriſtus apparuiſſet. Illi autem , relicta hac Traditione, nescio à quibus perſuaſi erant , diem iudicij iam adeſſe præ foribus. Igitur reuocat eos ab hoc errore , & ſimul hortatur , vt in ea Traditione , quam coram acceperant , deinceps perſiſtant , & ab ea non ſinant ſe dimoueri.

Videamus nunc verba Apoſtoli. Sic ergo incipit. *Rogamus autem vos fratres , vt non moueamini à vſtro ſenſu, neque terreamini , quaſi iſtet dies Domini.* Ecce error Theſſalonicenſium. Putabant iſtare diem iudicij, & ideo terrebantur. Sequitur inſtructio Apoſtoli: *Ne quis vos ſeducat vlllo modo, quoniam niſi venerit diſceſſio primum , & reuelatus fuerit homo peccati , non veniet dies iudicij. Num retinetis, quod cum adhuc eſſem apud vos , hæc dicebam vobis? nempe , non venturum diem iudicij, niſi venerit diſceſſio primum , & reuelatus fuerit homo peccati. Quæ autem illa diſceſſio ? donec de medio fiat Imperium Romanum, id eſt , donec omnes diſcedant ab obedientia Imperij Romani , & ſic Imperium illud de medio tollatur. Itaque fratres ſtate, & tenete Traditiones, quas accepisti, præſertim illam, quod dies iudicij ventura non ſit, niſi præceſſerint duo illa ſigna, quæ iam commemorauimus.*

11. At obiici poteſt, aliquos per verba illa Apoſtoli: *Niſi venerit diſceſſio primum,* intelligere diſceſſionem ſeu apoſtaſiam à fide , quæ antecedit diem iudicij , iuxta illud Luca 18. 8. *Filius hominis*

ueniens, putas inueniet fidem in terra? Fateor ita esse sed tamen alij, quos supra citavi, non incommode intelligunt discessionem ab Imperio Romano. Et fortasse rectius. Primo, quia totus contextus optime cohæret, si interpretemur de Imperio Romano, vt ostensum est. Secundo, quia constat Apostolum, quasi de industria obscurissime locutum in illo capite, adeo vt scribat Augustinus lib. 20. de Ciuitate Dei, cap. 19. *Ego prorsus, quid dixerit, me fateor ignorare.* At nulla erat causa, cur obscure loqueretur de defectione à fide, cum Christus apertissime de ea locutus sit loco citato, *Filius hominis ueniens, putas inueniet fidem in terra?* Erat autem causa, cur obscure loqueretur de defectione ab Imperio Romano; quia cum Romæ scriberet hanc epistolam, si clare scripsisset de euerfione illius Imperij, potuisset Neronem offendere, qui erat homo in nouos Christianos crudellissimus.

Hanc causam attigit D. Hieronymus quæst. 11. ad Algasiam, cum ait: *Non vult aperte dicere, Romanum Imperium destruendum, quod ipsi, qui imperant aeternum putant.* Et paulo post: *Si enim aperte audacterque dixisset, Non veniet Antichristus, nisi prius Romanum destruaturs Imperium; iusta causa persecutionis in orientem tunc Ecclesiam consurgere videbatur.*

12. Sed quicquid sit de hoc loco Apostoli, qui varie exponi potest, sufficit nobis, quod ex Daniele, Apocalypsi, & antiqua Patrum Traditione clare probatum sit, non prius venturum Antichristum, quam Imperium Romanum penitus extinctum sit, ac in decem Reges distributum: quod hæc

hactenus factum non est. Vnde concludo, non venisse hactenus Antichristum. Et hoc sit primum contra Aduersarios argumentum.

13. Secundum Argumentum est eiusmodi. Duo testes venturi sunt eodem tempore, quo Antichristus; & habebunt has conditiones, seu qualitates. 1. Erunt *amicti sacco* seu cilicio. 2. *propheta- bunt diebus mille ducentis sexaginta?* 3. habebunt potestatem *claudendi cœlum*, ne pluat diebus *prophe- tia ipsorum*: & potestatem *conuertendi aquas in san- guinem;* & *percutiendi terram omni plaga*, quotiescun- que voluerint. 4. quando absoluerint *testimoniũ suum* (nempe post dies 1260.) tunc Antichristus moue- bit contra illos bellum, & *vincet illos, & occidet.* 5. *corpora eorum iacebunt Hierosolymis insepulta per tres dies & dimidium.* 6. post illos dies reuiuiscunt, & spectante ac tremente populo, *ascendent in cœ- lum.* 7. tunc erit *magnus terra motus*, quo *decima pars ciuitatis* corruet, & *septem millia hominum* occidentur. Hæc omnia disertis verbis ha- bentur in Apocalypsi capite 11. v. 3. & sequenti- bus.

14. At hi duo testes (quicumque tandem illi sint) nondum venerunt: Ergo nec Antichristus ve- nit. Est autem duplex Catholicorum de illis senten- tia. Plerique putant fore Henoch, & Heliam. Nam de iis testatur Scriptura, venturos ante diem iu- dicij. Malach. 4. 5. *Ecce ego mittam vobis Heliam Prophetam, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis. Et conuertet cor Patrum ad filios, & cor filiorum ad Patres eorum.* Et Ecclesiastici 44. 16. *Henoch placuit Deo, & translatus est in Paradisum,*

ut det gentibus pœnitentiam: Et sic fere sentiunt antiqui Patres.

15. Alij putant fore Mosen & Heliam. Primo, quia illi duo locuti sunt cum Christo in monte Thabor, quando transfiguratus est. Secundo, illi duo repræsentant legem, & Prophetas. At lex & Prophetæ erunt grauiissimi testes pro Christo, ad redarguendum Antichristum. Tertio, illis duobus optime conueniunt, quæ ex Apocalypsi de duobus testibus allata sunt. Nam Moses habuit potestatem conuertendi aquas in sanguinem, & percutiendi terram omni plaga. (Exod. 7. & sequentibus.) Et Helias habuit potestatem claudendi cœlum, ne pluat. (3. Reg. 17. & Iacobi 5. 17.) Hanc sententiã sequitur Maldonatus in c. 17. Matt. v. 11.

16. Aduersarij nostri, quia vident vtranque sententiam sibi repugnare (nam ex vtraque sequitur, Antichristum nondum venisse, cum nondum venerit Henoch, Helias, aut Moses) nouam interpretationem comminiscuntur. Et alij quidem generatim aiunt, per illos duos testes intelligi quoscunque Ministros fideles, qui ab Antichristo, id est, à Romano Pontifice (ex illorum sententia) vel hætenus persecutionem passi sunt, vel adhuc patiuntur. Alij vero speciatiim designant vel Hussium, vel Lutherum, vel Calvinum, vel aliquem similem. Sed valde errant. Nam ea, quæ de duobus testibus à Ioanne prædicta sunt, nullo modo conueniunt Luthero, Caluino, & similibus. Quod sic ostendo. Vel enim quæ prædicta sunt, intelligi debent secundum sensum litteralem, seu historicum; vel secundum sensum mysticum seu spiritualem.

17. Si priori modo, certum est, Lutherum & Calvinum non posse designari per duos testes. Non enim fuerunt amicti sacco, nec prophetauerunt 1260. diebus: Non clauferunt cœlum, ne plueret: non conuerterunt aquam in sanguinē: non percusserunt terram omni plaga, quotiescunque voluerunt: non sunt interfecti ab Antichristo: nec post tres dies & medium in cœlum ascenderunt. Et sic deinceps.

18. Si autem mystice hæc omnia intelligenda sunt, ne sic quidem Luthero & Caluino poterunt accommodari. Ac primo dicant Aduersarij, quid mystice intelligatur per saccū, vel cilicium, quo amicti sunt duo testes? An pœnitentia, castigatio corporis, austeritas vitæ? At Lutherus & Calvinus, nec ipsi corpus suum castigarunt; nec alios, vt castigarent, docuerunt. Nam Lutherus, violato castitatis voto, Monialem sibi sociavit: Calvinus, propter Sodomiam, candenti ferro iniustus est. Lutheri vox fuit; *Si non vult vxor, veniat ancilla*: Caluini, *Lex Decalogi est impossibilis*.

19. Secundo dicant, quid mystice sit, *claudere cœlum, ne pluat*? An est idem, quod efficere, ne gratia Dei, per modum pluuiæ, descendat de cœlo? At hoc efficere non est bonorum testium, qui conantur alios ad fidem Christi conuertere. Nam ad hunc effectum maxime opus est diuina gratia de cœlo distillante. An è contratio, est idem, quod efficere, ne vindicta Dei descendat de cœlo? At si hoc faciunt duo illi testes, de quibus loquitur Ioānes in Apocalypsi, quomodo ergo dicuntur aquas in sanguinem cōuertere, & percutere terram omni plaga? An non hæc vindicta de cœlo est?

20. Tertio dicant, quid mystice sit, Antichristum contra duos testes bellum facere, eosdem bello vincere, & occidere? An hoc intelligendum est de bello, victoria, & occisione spirituali, quæ non in corpore, sed in anima fit? Si ita est, sequitur Lutherum, & Caluinum, non in corpore, sed in anima, victos & occisos esse ab Antichristo. Quod nescio, an aduersarij concessuri sint.

21. Quarto dicant, quid mystice sit, corpora duorum testium, Lutheri & Caluini, per tres dies, & dimidium, iacuisse Hierosolymis insepulta, ac postea resumpto spiritu reuixisse, & in cælum ascendisse? Quid item, magnum terræ motum factum esse, decimam partem Ciuitatis corruisse, septem millia hominum occisa esse? Hæc prius explicent aduersarij, si contendunt impleta esse. At non possunt.

22. Ex dictis concludo, Antichristum nondum venisse. Primo, Quia Romanum Imperium nondum euersum, ac in decem Reges diuisum est. Secundo, Quia duo illi testes, de quibus loquitur Ioannes in Apocalypsi, nondum à Deo missi sunt.

O B I E C T I O.

23. Aduersarij obiiciunt tria Scripturæ testimonia, quibus probant illum venisse. Primum 2. Thess. 2. 7. *Mysterium iam operatur iniquitatis.* Alterum 1. Ioann. 2. 18. *Filioli, nouissima hora est; & sicut audistis, quia Antichristus venit, & nunc Antichristi multi facti sunt.* Tertium, 1. Ioann. 4. 3. *Hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit, & nunc iam in mundo est.* Sed dupliciter refelluntur. Primo, quia seipso iugulant. Nam si illa testimonia probarent

rent

rent Antichristum venisse; sine dubio probarent venisse tempore Apostolorum. At si certum est tunc venisse, cur aduersarij de tempore aduentus ipsius dissentiunt? Cur Lutherus dicit venisse anno 600. tempore Phocæ Imperatoris? cur Bullingerus anno 763. Musculus anno 1200. cur alij alio tempore?

24. Deinde, male explicant Scripturam. Nam cum ait Apostolus, *Mysterium iam operatur iniquitatis*; non loquitur de Antichristo, sed de typo seu figura Antichristi, nempe de Nerone, vel aliquo alio. Hoc constat ex ipso contextu. Primo, Quia hæc duo opponuntur, *Mysterium iniquitatis*, & *reuelatio* seu apparitio Antichristi. Sicut enim reuelationem seu apparitionem Christi præcessit typus, seu figura Christi, nempe Melchisedech, Salomon, Ionas: sic etiam reuelationem & apparitionem Antichristi, quæ nondum facta est, præcessit typus & figura Antichristi, vt Antiochus in veteri Testamento; Nero, Simon Magus, & alij in nouo. Secundo, quia cum dixisset Apostolus, *Mysterium iam operatur iniquitatis*, mox subdit: *Tantum, vt qui tenet nunc, teneat, donec de medio fiat, & tunc reuelabitur ille iniquus, quem Dominus Iesus interficiet spiritu oris sui.* Quibus verbis aperte significat, eo tempore, quo mysterium iniquitatis operabatur, nondum fuisse reuelatum Antichristum, id est, nondum venisse aut apparuisse: Itaque non ipsum, sed Neronem, qui typus illius erat, fuisse tunc operatum.

25. Nec reliqua duo testimonia, quæ ex Ioanne allata sunt, intelliguntur de Antichristo, sed de hæreticis illius temporis, qui erant

præcursores Antichristi. Pro quo notandum est, nomen Antichristi duobus modis sumi posse. Primo generatim, pro quocunque Christi hoste seu aduersario; cuiusmodi sunt omnes hæretici & persecutores Christianorum. Et hoc sensu dictum est à Ioanne, *Nunc Antichristi multi sunt*, id est, multi hæretici, de quibus sequitur: *Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis*. Eodem sensu dictum est, *Omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est; hic est Antichristus, de quo audistis, quia venit, & nunc iam in mundo est*. Secundo, speciatim, pro præcipuo seu principali Christi hoste, qui in fine mundi venturus est, & cuius reliqui omnes præcursores sunt. Et de hoc loquitur Paulus cum ait: *Nisi reuelatus fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur supra omne, quod dicitur Deus*.

26. Hanc distinctionem tradit Augustinus lib. 2. contra aduersarium legis cap. 12. vbi ait: *Ad quem pertinet etiam iste, qui se ostendit Antichristum, non unum illum maiorem cæteris; sed ex his aliquem, de quibus dicit Ioannes Euangelista; Nunc Antichristi multi facti sunt. Eos enim dicebat hæreticos, qui temporibus Apostolorum esse iam ceperant. Et Damascenus lib. 4. Orthodoxæ Fidei cap. 27. Omnis qui non confitetur filium Dei, & Deum venisse in carne, & esse Deum perfectum, & factum esse hominem perfectum, Antichristus est. Attamen peculiari modo ac præcipuo Antichristus dicitur, qui in consummatione sæculi venturus est. Et alij passim.*

27. SECUNDA CONCLUSIO. Pontifex Romanus non est Antichristus. Probatum ex dictis. Primo, quia Antichristus nondum venit, nec ventu

venturus est, nisi euerso Imperio Romano: At Pontifex pridem venit, florente Imperio Romano. Secundo, Antichristus occidet duos illos Prophetas, de quibus agitur in Apocalypsi. Hoc pontifex non fecit. Accedunt tria alia argumenta.

28. PRIMVM. Antichristus non regnabit, nisi tres annos cum dimidio: At pontifex regnauit iam multis sæculis: Ergo pontifex non est Antichristus. Maior colligitur ex Scriptura, quæ variis modis illum annorum numerum expressit. Primo, sub hac forma: *Per tempus & tempora, & dimidium temporis.* (Dan. 7. 25. & Dan. 12. 7. & Apocalyp. 12. 14.) Secundo sub hac: *Mensibus quadraginta duobus.* (Apocalyp. 11. 2. & Apocap. 13. 5.) Tertio sub hac: *Diebus mille ducentis sexaginta.* (Apoc. 11. 3.) Vide Augustinum lib. 20. de Ciuitate Dei cap. 28.

29. SECVDVM. Antichristus à Iudæis pro Messia recipietur: At pontifex Romanus non recipitur ab illis pro Messia: Ergo non est Antichristus. Maior passim habetur tanquam certa, apud antiquos Patres, Irenæum, Cyrillum, Hieronymum, Ambrosium, Augustinum, Hilarium, Prosperum, & alios. Et probant ex duobus Scripturæ locis. primo, ex illo Ioan. 5. 43. *Ego veni in nomine meo, & non recipitis me: si alius venerit in nomine suo, illum recipietis.* Quis est ille alius, qui in nomine suo venturus est, nisi Antichristus? Hunc ergo recipient Iudæi. Secundo ex illo 2. Thess. 2. 10. *Eo quod charitatem veritatis non receperunt, ut salui fierent, ideo mittet illis Deus operationem erroris, ut credant mendacio.* Qui sunt illi, qui veritatem, id est, Christum non receperunt? Iudæi. Quomodo

propter hoc peccatum puniet illos Deus? *Mitte illis operationem erroris, ut credant mendacio, id est, Antichristo, quem pro Messia recipient.*

30. TERTIVM. Antichristus faciet ignem de cœlo descendere, iuxta illud Apocal. 13. 13. *Et fecit signa magna, ut etiam ignem faceret de cœlo descendere in terram, in conspectu hominum.* At Pontifex non facit ignem de cœlo descendere: Ergo non est Antichristus.

31. Pouelus Calvinista lib. 1. de Antichristo cap. 26. §. 15. & Balduinus Lutheranus in disput. de Antich. cap. 6. §. 32. ut euadant, vel potius eludant vim argumenti huius, interpretantur verba Ioannis de igne excommunicationis, ut hic sit sensus: Antichristus faciet ignem de cœlo descendere, id est, excommunicabit homines. Et hoc aiunt facere Pontificem. O diuinos interpretes! Hoc modo licebit similia Scripturæ testimonia interpretari, ut, verbi gratia, 4. Reg. 1. 10. *Elias dixit quinquagenario: Si homo Dei sum, descendat ignis de cœlo, & deuoret te, & quinquaginta tuos, id est, (iuxta glossam Nouatorum) si homo Dei sum, veniat excommunicatio pontificia, & percellat vos.* Similiter Lucæ 9. 54. *Domine, vis dicimus, ut ignis descendat de cœlo, & consumat illos?* id est, iuxta eandem glossam. *Domine, vis dicimus, ut excommunicentur hi?* Inepta sunt hæc.

32. Sed neque circumstantiæ supradicti loci patiuntur hanc expositionem. Cum enim dicit Ioannes, *Et fecit signa magna, ut etiam ignem faceret de cœlo descendere;* plane significat magnum signum seu miraculum fore, cum Antichristus faciet ignem de cœlo descendere. Imo tale miraculum, quo

quo seducat homines, vt credant esse opus diuinitatis. At quæso, quod aut quale miraculum est, excommunicare hominem? Nullum penitus.

33. Deinde, cum addit Ioannes, *vt etiam ignem faceret de cælo descendere in terram, in conspectu hominum*; omnino excludit ignem excommunicationis. Is enim non recte dicitur de cælo descendere in terram in conspectu hominum; sed potius de cælo in homines ad terrorem aliorum.

34. Miror vero aduersarios, quod ignem excommunicationis tribuant Antichristo. Primo, quia hic ignis, vt ipsi fatentur, descendit de cælo: quod non aliter potest intelligi, quam quia potestas excommunicandi datur à Deo. Secundo, Paulus Apostolus hac potestate vsus est, quando excommunicauit Corinthium incestuosum. An ergo putant, vel paulum fecisse idem miraculum, quod Antichristo tribuitur? Vel, Antichristum habere à Deo potestatem excommunicandi Christianos, quam Apostolus habuit? Videamus nunc quid ipsi nobis obiiciant.

O B I E C T I O D E S V M P T A

ex notis Antichristi.

35. Omnia fere argumenta, quibus aduersarij conantur probare, Papam esse Antichristum, ad hunc vnum Syllogismum possunt reuocari: Cuicumque conueniunt omnes Notæ Antichristi, quæ in Scripturis fundatæ sunt, is sine dubio est Antichristus: At Pontifici Romano conueniunt omnes eiusmodi Notæ: Ergo Pontifex Romanus est Antichristus. Minorem probant, quia notæ Antichristi sunt hæ, &c.

1. Desi

1. Deficere à vera fide. 2. Thess. 2. 3.
2. Sedere in templo Dei. ibid.
3. Ostendere se tanquam Deum. ibidem.
4. Extollere se supra omnem Deum. ibid.
5. Negare Christum. 1. Ioan. 2. 22.
6. Facere falsa miracula. 2. Thess. 2. 9.
7. Imprimere subditis characterem. Apocalyp. 13. 16.

36. At hæ Notæ cōueniunt Romano pontifici: Ergo Romanus pontifex est Antichristus. Minor probatur, discurrendo per singulas Notas, & eas pontifici applicando. prima est, Deficere à fide: At pontifex defecit à fide, quia defendit purgatorium, Inuocationem Sanctorum, Sacrificium Missæ, & similia. Respondeo. Quid, si dicam aduersarios defecisse à fide, quia negant purgatorium, & reliqua iam enumerata? plures ex Patribus mihi adhærebunt, quam illis, vt in progressu videbimus.

37. SECUNDA est, sedere in Templo Dei. At pontifex sedet Romæ in Ecclesia Christi. Respondeo. Tripliciter hic peccant aduersarij. Primo contra seiplos, quia si pontifex sedet in Ecclesia Christi, fateri debet se non esse in Ecclesia Christi, cum non sint in illa Ecclesia, in qua pontifex sedet. Secundo, contra rem ipsam, quia ex eo præcise, quod pontifex sedet in Ecclesia Christi, non recte infertur, illum esse Antichristum. Alias pari ratione, Petrus & proximi successores illius fuissent Antichristi, quia sederunt in Ecclesia Christi. Tertio, contra mentem Apostoli, quia supponunt illum per templum Dei, intellexisse Ecclesiam Christi, cum plerique Patres aliter sentiant,

tiant, nempe intellexisse templum Hierosolymitanum. Nam sicut Antichristus Hierosolymæ interfectorus est duos prophetas (vt habetur Apocalyp. 11.8.) sic etiam ibi sessurus est in Templo, & à Iudæis adorabitur. Nec obstat, quod templum illud iam pridem destructum sit. Nam suo tempore restaurabitur, non quidem ad cultum veri Dei, cui olim destinatum erat, sed ad abominationem & impietatem, vt colligunt patres ex illo Dan. 9.27. *Erit in templo abominatio desolationis usque ad consummationem & finem.*

38. TERTIA est, ostendere se tanquam Deum. At pontifex hoc facit, quia exhibet se pro visibili capite Ecclesiæ, vt explicat Iconius in Elencho. Respondeo. Hæc nō est explicatio, sed deprauatio Scripturæ. Nam aliud est, ostendere se tanquam Deum, cum non sit deus: aliud vero, exhibere se pro visibili capite Ecclesiæ, cum reuera sit visibile caput. Illud prius cōuenit Antichristo: Hoc posterius, Petro & successoribus eius.

39. QUARTA est, extollere se supra omnem Deum: At hoc facit pontifex, quia extollit se supra omnem Ecclesiasticum, & politicum ordinem, vt explicat idem author: Vel, quia mandata sua præfert mandatis Dei, & dispensat contra legem veteris ac noui Testamenti, vt tradit Pouelus lib. 1. cap. 17. Respondeo. prior explicatio falsa est. Alioqui Moses diceretur se extulisse supra omnem Deum, quia fuit supra omnem ordinem Ecclesiasticum & politicum, quando Aaronem consecrauit. posterior constat meris mendaciis.

40. QUINTA est, negare Christum: At Pontifex negat Christum, quia corrumpit doctrinam de Christo

Christo Mediatore, vt interpretatur Iunius in suis Notis ad Bellarminum. Respondeo. Nondum probatum est ab aduersariis, quod Pontifex corrumpat doctrinam de Christo Mediatore. Ego facilius probabo aduersarios id facere. Ipsi enim docent Christum esse Mediatorem secundum vtranque naturam, diuinam & humanam, qui est manifestus error, vt supra cap. 21. ostensum est.

41. *SEXTA* est, facere falsa miracula. At Pontifex facit falsa miracula Laureti apud statuam B. Virginis, & alibi. Respondeo. Pontifex non facit miracula Lauretana, sed Deus. Deberent aduersarij ostēdere, pontificem facere ea miracula, quæ Scriptura dicit facturū Antichristum. Cuiusmodi sunt hæc duo. 1. Ignem de cœlo deducere. 2. Efficere, vt imago bestię loquatur. (Apocal. 13. 13.) Neutrum adhuc legimus factum à Pontifice.

42. *SEPTIMA* est, imprimere subditis characterem. At hoc facit pontifex: Ergo est Antichristus. Respondeo. Aduersarij dissentiunt in modo explicandi, quis sit ille character. Bullingerus vult esse vnctionem chrisimatis, quo Christiani signantur in fronte, quando suscipiunt Sacramentum Confirmationis. Theodorus Bibliander dicit esse professionem Romanæ fidei. Chytræus addit tria. 1. iuramentum fidelitatis, quod Pontifici præstatur. 2. vnctionem Sacerdotalem, quæ in vertice & in manu accipitur. 3. procumbere ad statuas, & panem consecratum. Similia habent Iunius, Pouelus, & alij.

43. Sed facile refelluntur. Nam character Antichristi debet habere tres conditiones. 1. vt sit communis omnibus, pusillis & magnis, diuitibus & pau

& pauperibus, liberis & seruis. 2. vt indifferenter possit imprimi, vel in fronte, vel in dextera manu. 3. vt nemo, nisi habens characterem, possit emere aut vendere. (Apocal. 13. vers. 16. & cap. 14. vers. 9.) At istæ conditiones non conueniunt vnctiõni chrisimatis, nec vnctiõni sacerdotali, nec professioni fidei Romanæ, nec iuramento fidelitatis, nec inflexioni corporis ad statuas, vt per se patet.

44. Nam vnctio Chrisimatis, quæ fit in Sacramento Confirmationis, sæpe non datur omnibus: nec indifferenter in fronte, vel in manu dextra; nec ad emptionem aut venditionem necessaria est. Multi Romæ, in conspectu Pontificis, emunt & vendunt, non modo Iudæi, sed etiam Christiani, qui Sacramentum Confirmationis nunquam susceperunt.

Vnctio sacerdotalis multo minus confertur omnibus; nec vllõ modo ad emendum aut vendendum requiritur.

Professio Romanæ fidei non imprimitur in fronte aut in dextera manu, sed lingua & ore perficitur. Et plurimi sunt Mercatores pontificij, qui nunquam professionem illam, non dico, præstiterunt, sed ne viderunt quidem vel audierunt. Idem est de Iuramento fidelitatis. Inflexio, non frontem, aut manum, sed genua & totum corpus afficit. Piget in re tam manifesta diutius hæerere. Quærant Aduersarij alium Antichristum, pontifex certe non est.

45. Ex dictis colligo duo efficacissima argumēta pro Pontifice. Vnum est; Ille non est Antichristus, cui non conueniunt Notæ Antichristi: At pontifici non conueniunt Notæ Antichristi: Ergo pontifex

tifex non est Antichristus. Minorem probo, quia Notæ Antichristi, præter alias, sunt hæ tres. 1. regnare tres annos cum dimidio. 2. interficere duos Prophetas Hierosolymis. 3. omnibus subditis imprimere characterem in dextra manu, vel in fronte. At hæ notæ non conueniunt Pontifici: Ergo, &c.

46. Alterum est: Ecclesia Catholica, quæ toto orbe dispersa est, non potest errare in fide, vt probatum est alibi: At Ecclesia Catholica, quæ toto orbe dispersa est, negat Pontificem esse Antichristum, & agnoscit illum pro suo capite ac pastore: Ergo reuera non est Antichristus, sed Caput & pastor Ecclesiæ Catholicæ.

47. Hinc vltterius infero, aduersarios non habere legitimam causam suæ defectionis ab Ecclesia & Pontifice. Quin potius, eo ipso, quod defecerint ab Ecclesia & Pontifice, à fide defecisse, & hæreticos factos esse. Accipiant ergo hunc Syllogismum: Omnes hæretici sunt præcursores Antichristi: Aduersarij nostri sunt hæretici: Ergo sunt præcursores Antichristi, &c.

C A P V T X X V I I I.

De B. Virgine Matre Christi.

Multa hic disputari solent. Hæc potissimum. 1. An B. Virgo contraxerit peccatum originale? 2. An habuerit fomitem peccati? 3. An aliquando peccauerit venialiter? 4. An semper Virgo permanferit, etiam post partum? 5. An verum matrimonium contraxerit cum Iosepho? 6. An proprie dicenda sit Mater Dei?

QVAE

QVÆSTIO I.

An B. Virgo concepta sit in peccato originali?

1. **A**firmant antiqui Scholastici, qui fuerunt ante Scotum, vt D. Thomas q. 27. art. 2. ad 2. Albertus, Bonauentura, Richardus, Durandus, Paludanus in 3. dist. 3. & multi ex recentioribus. probatur 1. ex Scriptura, quæ generatim & sine vlla exceptione affirmat, omnes peccasse & mortuos esse in Adamo. Roman. 5. 12. *In quo omnes peccauerunt.* Et 1. Corinth. 15. 21. *In Adam omnes moriuntur.* Et 2. Corinth. 5. 14. *Omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus.* Hæ sententiæ generales sunt, à quibus non licet aliquem excipere sine Patrum aut Ecclesiæ traditione, quæ in proposito nulla est. Hinc D. Thomas quæst. 4. de malo, art. 6. dicit, errorem esse, aliquos ex Adamo genitos per seminalem generationem immunes facere à peccato originali.

2. Probatur 2. quia Christus est vniuersalis Redemptor omnium hominum: Ergo etiam redemit B. Virginem: at non potuisset illam redimere, nisi fuisset in seruitute peccati: ergo reuera fuit in seruitute peccati. Maior patet ex illo 2. Corinth. 5. 14. *Pro omnibus mortuus est Christus.* Et 1. Timoth. 2. 6. *Dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.*

3. probatur 3. quia pœnæ peccati originalis fuerunt in B. Virgine, nempe mors, morbus, & similia: ergo & ipsum peccatum originale, quia pœna supponit culpam. Huc spectat illud Romanor. 5. 12. *Per unum hominem peccatum intravit in hunc*

Tertia Pars.

Bb

mundum, & per peccatum mors.

4. Probatur 4. quia nisi B. Virgo contraxisset peccatum originale, sequeretur eam, si ante Christum fuisset mortua, statim visuram fuisse Deum, cum nullum haberet impedimentum. Hoc autem falsum est, quia Christus debuit omnibus aperire ianuam regni cœlestis.

5. Probatur 5. quia fuit singulare priuilegium Christi, quod natus sit sine peccato originali, iuxta illud Lucae 1. 35. *Quod nascetur ex te sanctum.*

Probatur 6. quia prædestinatio & reprobatio hominum facta est ex præuisa massa perditionis, ut passim docet Augustinus: ergo prædestinatio B. Virginis supponit illam prius fuisse in massa.

Probatur 7. quia Pius V. abstulit proprium officium conceptionis, idque propterea, quia in illo B. Virgo dicebatur immaculata & præseruata.

Probatur 8. plerique Patres ita sentiunt, ut Anselmus lib. 2. Cur Deus homo, cap. 16. Bernard. Epist. 174. & Rupertus Abbas lib. 1. in Cant. circa principium.

6. CONCLUSIO. B. Virgo peccauit quidem in Adamo, & ex vi suæ conceptionis fuit obnoxia, ut contraheret peccatum originale; non tamen contraxit illud peccatum, eo quod per diuinam gratiam fuerit præseruata. prima pars probatur ex illo Roman. 5. 12. *In quo omnes peccauerunt.* Item ex eo, quod Christus sit redemptor totius humani generis. Secunda sequitur ex priori, quia si peccauit in Adamo, ergo hoc ipso, quod ex Adamo per naturalem generationem nata est, habuit debitum contrahendi peccatum originale ab Adamo.

mo. Tertia pars defenditur à Scoto in 3. dist. 3. & multis aliis Scholasticis. Fundamentum cōsistit in his tribus punctis. Primo, quia potuit fieri, vt B. Virgo conciperetur sine peccato originali, cum nulla appareat repugnantia. Secundo, quia decuit ita fieri, cum esset futura mater Dei. Tertio, quia Scriptura, Patres, & Ecclesia insinuant ita factum esse.

7. Probatur 1. quia ex Scriptura constat Adam gessisse figuram Christi, Rom. 5. 12. Et 1. Corinth. 15. 22. Sed Adam fuit factus ex terra nondum maledicta: ergo verisimile est, Christum quoque natum fuisse ex matre non maledicta, iuxta illud Lucæ 1. 42. *Benedicta tu inter mulieres.* Hanc figuram notauit S. Andreas Apostolus his verbis: *Sicut de terra immaculata factus fuerat primus homo, ita necesse erat, vt de immaculata Virgine Christus nasceretur.* Ita referunt presbyteri Achaia in libro de passione eiusdem Apostoli.

8. probatur 2. ex quibusdam Scripturæ locis, quæ secundum sensum spirituales accommo- dantur B. Virgini, vt Cantic. 2. 1. *Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias.* Et cap. 4. 7. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Et psalm. 45. 5. *Sanctificauit tabernaculum suum altissimus.*

9. probatur 3. ex illo Gen. 3. 15. *Inimicitias ponam inter te & mulierem.* Hinc enim colligitur, B. Virginem nunquam fuisse subiectam diabolo. Fuisset autem subiecta, si contraxisset peccatum originale.

10. probatur 4. quia Ecclesia celebrat festum Conceptionis, & Sixtus IV. in Extrau. *Cum praeexcelsa.* inuitat omnes ad hoc festum celebrandum,

concessis indulgentiis. Hanc Extrauagantem approbavit Pius V. & Concilium Trident. sess. 5. Similiter Alexander V I. Iulius I I. & Leo X. approbarunt, & priuilegiis ornarunt quendam Ordinem religiosum, peculiariter institutum ad honorem immaculatæ Conceptionis B. Virginis. Denique Concil. Basileense sess. ; 6. definiuit, B. Virginem sine peccato originali conceptam esse, quamuis Martinus V. hanc sessionem non approbavit.

11. Probatur 5. quia in Academia Parisiensi, Valentina, & aliis quibusdam, nemo potest fieri Doctor Theologiæ, nisi iuramentum præstet, nunquam se hanc veritatem oppugnaturum.

12. probatur 6. quia Deus solet unicuique dare gratiam conuenientem suo statui & dignitati. Sed B. Virgo excellit omnes homines & Angelos in dignitate, cum sit mater Dei: ergo debet omnes excellere in gratia. Cum ergo Angeli & primi parentes producti sint in gratia sanctificante, non debuit hoc negari matri Dei; præsertim cum ipsa sit regina hominum, & Angelorum.

13. Probatur 7. quia Christus dispensauit cum matre sua in aliis legibus, præsertim in lege fornicitatis; & in illa: *In dolore paries filios: & in illa; In puluerem reuerteris.* Ergo verisimile est, quod etiam dispensauerit cum illa in lege peccati.

14. postremo, Accedit authoritas Patrum, & præsertim Conc. Trident. sess. 5. vbi sic habet: *Declarat sancta Synodus, non esse sue intentionis comprehendere in hoc decreto, vbi de peccato originali agitur, Beatam & immaculatam Virginem Mariam.*

15. Ad primum argumentum contrarium patet so

ter solutio ex dictis. Nam B. Virgo peccauit quidem in Adamo, & in eo mortua fuit: non tamen in se contraxit peccatum originale, quia in ipso conceptionis instanti per gratiam sanctificantem præseruata est. Ad secundum, Christus fuit vniuersalis redemptor omnium hominum, & sua redemptione effecit, vt B. Virgo non contraheret in se peccatum originale, ad quod contrahendum erat obnoxia. Hic modus redimendi est nobilissimus. Ad tertium, pœnæ peccati fuerunt in B. Virgine, quia peccauerat in Adamo. Ad quartum, Si B. Virgo fuisset mortua ante Christum, expectasset in limbo patrum, donec Christus aperuisset ianuam regni, quæ fuerat clausa per peccatum Adami, in quo etiam B. Virgo peccauit. Ad quintum, priuilegium Christi in eo consistebat, quod ex vi suæ conceptionis nasceretur sanctus, quod de B. Virgine dici non potest. Ad sextum, prædestinatio tacta est ex massa corrupta per actuale peccatum Adami, non per peccatum originale. Ad septimum, pius V. non ideo mutauit officium conceptionis, quasi aliquid falsi in eo contineretur, sed quia voluit omnia reuocare ad antiquum morem, ideoque etiam B. Annam, & S. Rochum, ex calendario expunxit. Ad octauum fatendum est, aliquos patres contrarium sentire.

QVÆSTIO II.

An B. Virgo habuerit fomitem peccati?

1. **S**uppono ex capite 2. quæst. 5. fomitem peccati dupliciter spectari posse: Vel in

Bb 3

actu primo, vel in actu secundo. Fomes in actu secundo, est actualis quædam motio appetitus sensitivi ad objecta sensibilia turpia, & rationi contraria, ipsam rationem præueniens, & ad peccatum inuitans. Fomes in actu primo, est ipsemet appetitus seu naturalis eius inclinatio, quatenus est proxime disposita ad supradictam motionem.

2. PRIMA CONCLUSIO. B. Virgo nunquam habuit foemitem in actu secundo. Ita D. Thomas quæst. 27. art. 4. ad 1. & Richardus de S. Victore libro 2. de Emanuele cap. 29. vbi docet in B. Virgine nullum fuisse internum bellum, sed summam pacem. Et citat illud psalm. 45. 10. *Auferens bella usque ad finem terre.* Vnde concludit, illam solam inter puros homines in hac vita impleuisse ex omni parte præceptum illud, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, quia non tantum rem præceptam, sed etiam finem & modum præcepti assecuta est. Et capite 31. dicit, *in cæteris Sanctis magnificum fuisse, quod à vitiis non sint expugnati: in Virgine autem, quod nec impugnata fuerit.* Ratio conclusionis est, quia eiusmodi motiones appetitus sensitivi ex se indecentes & inordinatæ sunt, tamen non sint culpabiles, nisi accedat consensus: at verisimile est, Matrem Dei non habuisse aliquid indecens & inordinatum.

3. SECUNDA CONCLUSIO. Fomes in actu primo vel fuit ligatus in B. Virgine, vt docet D. Thomas loco citato, vel fuit sublatus & extinctus, vt volunt Scotus, Gabriel, & Almainus in 3. dist. 3. Ratio est, quia infallibiliter factum est, vt appetitus sensitivus nullum inordinatum motum habere potuerit in B. Virgine. Quæres, quomodo id factum

etum sit. Aliqui putant factum esse per solos habitus seu qualitates inhærentes, quæ potuerint continere appetitum sensitium, ne contra rectam rationem moueretur. Sed non placet. Sicut enim soli habitus vitiosi non possunt impedire naturalem inclinationem ad bonum; ita nec habitus boni per solam informationem possunt impedire naturalem inclinationem ad actus inordinatos. Dicendum igitur, duobus modis fieri potuisse, vt appetitus sensitius in B. Virgine non potuerit exire in actum aliquem inordinatum. 1. per solam extrinsecam prouidentiam Dei, vel impedientem obiecta, quæ possent appetitum mouere ad actum inordinatum; vel negantem concursum suum ad eiusmodi actum. 2. partim per habitus inhærentes, partim per actualem gratiam excitantem & adiuuantem.

QVÆSTIO III.

An B. Virgo aliquando peccauerit venialiter?

1. **C**aluinistæ & Lutherani docent illam peccasse instar aliorum hominum. Ita Calvinus in Harmonia circa caput primum Lucæ, Kemnitius in examine Concilij Tridentini sess. 5. Brentius in caput 12. Matthæi, Magdeburgenses Centuria 1. in vita Mariæ.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Certum videtur, B. Virginem nunquam peccasse, nec mortaliter, nec venialiter. Est communis sententia Catholicorum, & dicitur esse definita in Concilio Claremontano, sub Urbano 2. vt refert Andreas Vega, libro 14. in Tridentinum cap. 18. Fauet etiam

Concilium Tridentinum sess. 6. can. 23. vbi dicit, Ecclesiam tenere, B. Virginem ex speciali priuilegio omnia peccata venialia vitasse. Probatur 1. ex iis omnibus, quibus supra ostensum est, Beatam Virginem fuisse immaculatam, & immunem à peccato originali, nec habuisse motus vllos inordinatos. 2. Authoritate Patrum; Celebre est illud Augustini libro de natura & gratia capite 36. *Cum de peccatis agimus, nullam de Virgine Matre haberi volo questionem.* Item illud Bernardi serm. 2. de Assumptione: *Absit, vt proprij quicquam inquinamenti hæc aliquando habuisse dicatur.* Similia habent Rupertus lib. 7. de Trinitate capite 13. Richardus de sancto Victore super Cantica, capite 19. & alij.

3. Accedit ratio D. Thomæ quæst. 27. art. 4. quia quos Deus eligit ad aliquid, solet ita disponere & præparare, vt sint idonei ad id, ad quod eliguntur, iuxta illud 2. Corinth. 3. 6. *Idoneos nos fecit ministros noui Testamenti.* At Beata Virgo fuit diuinitus electa, vt esset Mater Dei: Ergo Deus per suam gratiam fecit illam idoneam ad hoc munus. Non autem fuisset idonea, si aliquando peccasset. Primo, quia honor Parentum redundat in prolem, Prouerbiorum 17. 6. Ergo per oppositum, ignominia matris redundasset in filium. Secundo, quia Beata Virgo habuit singularem affinitatem ad Christum, qui ab ea carnem accepit. Dicitur autem 2. Corinth. 6. 15. *Quæ conuentio Christi ad Belial?* Tertio, quia in maleuolam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccatis, Sap. 1. 4. At Christus, qui est Dei sapientia, habitauit in anima & in corpore

Beatæ

Beatae Virginis: Ergo nullum ibi fuit peccatum. Quo spectat illud Psalm. 45. 5. *Sanctificauit tabernaculum suum altissimus.* Et Cant. 4. 7. *Tota pulchra es, & macula non est in te.*

4. SECUNDA CONCLUSIO. B. Virgo in hac vita non fuit impeccabilis ab intrinseco per visionem beatificam, aut unionem hypostaticam, vt omnes fatentur, sed per confirmationem in bono. Habuit enim talia dona & auxilia gratiae, vt infallibiliter nunquam peccaret. Et hoc est speciale priuilegium, quod iuxta Concilium Tridentinum illi concessum est.

5. DICENS 1. Scriptura generatim affirmat, omnes esse peccatores. Hinc omnibus praescribitur à Christo illa precandi formula, *Dimitte nobis debita nostra.* Respondeo, quando Scriptura loquitur generatim, non excludit speciale priuilegium B. Virginis, vt Concilium Tridentinum sess. 5. declarauit. Adde, potuisse B. Virgine pro tota Ecclesia dicere, *Dimitte nobis debita nostra.*

6. DICENS 2. B. Virgo ex humana quadam ambitione rogauit filium suum in Cana Galileae, vt miraculum faceret, & ideo reprehensa fuit à filio his verbis: *Quid mihi & tibi est mulier?* ita videtur exponere Chrysostronus homilia 20. in Ioannem. Respondeo. B. Virgo non fecit hoc ex ambitione, sed ex fide & charitate. Nam ex vna parte firmiter credebat, Christum posse facere quidquid vellet: ex altera, cupiebat ex charitate subuenire sponso non habenti vinum. Ita Cyrillus lib. 2. in Ioannem cap. 22. Porro illa verba, *Quid mihi & tibi est mulier,* possunt dupliciter exponi. Primo sic, *Quid ad nos attinet?* Secundo sic, *Quid*

mihi tecum est? nempe in faciendo miraculo. Hoc enim non pendet ex humano affectu Matris, sed ex diuina potētia. Iuxta hunc sensum non sunt verba obiurgatoria, sed instructoria. Nam Christus instruit Matrem, vel potius alios, qui erant præsentes, qua virtute & affectu miracula patrari debeant. Chrysostomus excessit in modo loquendi, vt notat Diuus Thomas, quæstion. 27. art. 4. ad 3.

QVÆSTIO IV.

*An B. Virgo semper permanserit in
virginitate?*

TRIPLEX potest esse quæstio. 1. An permanserit Virgo in Conceptione Christi? 2. An in partu? 3. An post partum?

2. **PRIMA CONCLUSIO.** B. Virgo non concepit Christum ex viri semine, sed sola Spiritus sancti virtute & operatione; ideoque virginitatem concipiendo non amisit. Est articulus fidei. Et probatur 1. ex Scriptura. Matth. 1. 18. *Inuenta est in utero habens de Spiritu sancto.* Et infra: *Quod in ea natum est, de Spiritu sancto est.* Et Luc. 1. 35. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.* Et Isa. 7. 14. *Ecce Virgo concipiet, & pariet filium.* Deinde ex figuris huius mysterij, quæ sunt potissimum sex. 1. Adam ex terra virginea solius Dei opera formatus. 2. Melchisedech sine patre & sine matre. Nam Christus, vt Deus, non habuit matrem; & vt homo, non habuit patrem. 3. virga Aaron, quæ floruit. 4. Lex digito Dei scripta in
tabulis

tabulis lapideis. 5. vellus Gedeonis plenum rore cœlesti. 6. Rubus ardēs incombustus. Vide Patres, qui has figuras explicant, apud Suarez Tom. 1. disput. 5. sect. 1.

3. D I C E S 1. Christus non solum dicitur habuisse matrem, sed etiam patrem: Ergo non est conceptus ex virgine. Antecedens patet ex illo Luc. 2. 33. *Erat pater eius, & mater mirantes super his, quæ dicebantur de illo. Et infra: Pater tuus, & ego dolentes querebamus te.* Respondeo. Ioseph dicebatur pater Christi, non quod reuera pater esset, sed quia ad famam Virginis conseruandam ab omnibus putabatur esse pater, iuxta illud Lucæ 3. 23. *Iesus erat quasi annorum triginta, ut putabatur filius Ioseph.* Vide Diuus Thomam quæstion. 23. articulo 1. ad 1.

4. D I C E S 2. Matthæus cap. 1. asserit, Christum fuisse filium Abrahamæ, & David: & hoc probat, quia Ioseph descendit ex Davide. Hæc autem probatio nõ valeret, nisi Ioseph esset pater Christi. Respondeo. Ioseph & Maria erant ex eadem tribu, & ideo recte probatur, Christum Virginis filium esse ex familia David, si ostensum fuerit, Iosephum esse ex familia David. Vide D. Thomam loco citato ad 2.

5. SECUNDA CONCLUSIO. B. Virgo pariendo filium non amisit virginitatem. Est contra Iouinianum, & quosdam alios hæreticos. Et patet ex Scriptura. Isa. 7. 14. *Ecce virgo concipiet, & pariet filium.* Et Matth. 1. 22. *Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur, quod dictum est à Domino per Prophe-
tam dicentem, Ecce Virgo in utero habebit, & pariet
filium.* Et Psalm. 21. 16. *Tu es, qui extraxisti me de
ventre.*

ventre. Quibus verbis significatur, Christum diuina virtute exiuisse de utero, vt interpretatur Cyrill. catechesi 12. Vnde Augustinus Epist. 120. cap. 12. sic habet: *Quid est, in es qui exiraxisti me de ventre, si ad ipsum Iesum de Virgine procreatum referatur? An inde significare voluit partum Virginis seruata virginitate mirabili.*

6. TERTIA CONCLUSIO. B. Virgo post partum coluit perpetuam virginitatem, nec vllum actum matrimonij exercuit. Est de fide, contra Heluidium Hæreticum. Et probatur 1. ex illo Ezech. 44. vers. 2. *Dixit Dominus ad me: porta hæc clausa erit, & vir non transibit per eam, quia Dominus Deus Israël ingressus est per eam.* Deinde ex traditione, consensu, & definitione Ecclesiæ. Nam in Conciliis sæpe dicitur, *Deipara semper Virgo.* Et in 6. Synodo, actione 11. sic legimus: *Mariæ virginitas ante partum, in partu, & post partum intemerabilis.* Accedit ratio, quia sicut Christus est vnigenitus patris, ita deuit, vt esset vnigenitus matris. Vide plura apud D. I. homam, quæst. 28. art. 3. & apud Suarez disp. 5. sect. 3.

7. Primo obiicitur illud Matth. 1. 18. *Cum Maria esset desponsata Ioseph, antequam conuenirent, inuenta est in utero habens de Spiritu sancto.* Vbi illa particula, *antequam conuenirent*, insinuat eos postea conuenisse, & matrimonium consummasse. Et confirmatur ex eo, quod sequitur ibidem vers. 25. *Non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum.* Nam illa particula, *donec*, significat quod postea eam cognouerit. Respondent Patres, per vtramque particulam significari, quid eo tempore factum non fuerit: nihil tamen affirmari,
quid

quid posteriori tempore factum sit. Itaque sensus prioris particulæ est, *antequam conuenirent*, id est, sine eorum coniunctione carnali. Simile est illud Matth. 6. 8. *Scit enim Pater vester, quid opus sit vobis, antequam petatis eum*, id est, vobis etiam nõ petentibus. Item illud, *Antequam sacrum audirem, discessi*, id est, discessi non audito sacro. Similis est sensus alterius particulæ, *donec*. Solum enim negat id fuisse factum vsque ad illud tempus, vt notat Augustinus libr. 33. quæstionum, quæst. 69. Et probat ex illo Psalm. 109. 1. *donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum*. Vide D. Thomam qu. 28. art. 3. ad 1. Hieronymum libro contra Heluidium, & Suarez loco citato.

8. Secundo obiicitur illud Matth. 1. 25. *Peperit filium suum primogenitum*. At primogenitus non dicitur, nisi qui habet fratres subsequentes, iuxta illud Romanorum 8. 29. *Primogenitus in multis fratribus*. Ergo Christus habuit plures fratres: Ergo Mater eius nõ mansit Virgo post partum. Respondeo. In Scriptura appellatur primogenitus, non solum is, quem alij fratres sequuntur, sed etiam is, qui primus natus est, etiamsi nulli sequantur. Vnde in veteri lege mandatum fuit, vt primogenita intra vnum mensem redimerentur: nec licebat expectare, donec alia post primogenita nascerentur. Vide D. Thomam art. 3. ad 4.

9. Tertio obiicitur illud Ioann. 2. 12. *Post hoc descendit Capharnaum ipse, & mater eius, & fratres eius, & discipuli eius*. Nam hinc colligitur, B. Virginem habuisse alios filios præter Christum. Sicut etiam ex illo Matth. 12. 47. *Ecce mater tua, & fratres tui foris stant querentes te*. Et Actor. 1. 14. *Erant perseue*

perseuerantes in oratione cum Maria Matre Iesu, & fratribus eius. Et 1. Corint. 9. 5. Nunquid nõ habemus potestatem, sicut & ceteri Apostoli, & fratres Domini? Respondeo. Duplex est solutio. Vna probabilis, Iosephum prius habuisse aliam vxorem, & ex illa genuisse filios, qui dicuntur fratres Domini. Ita passim Græci patres, & ex Latinis Hilarius, & Ambrosius. Altera probabilior, eos qui dicuntur fratres Domini, non fuisse filios Iosephi, sed appellari fratres Domini propter aliquam consanguinitatem. Ita Hieronymus libro contra Heluidium, Augustinus libr. 22. contra Faustum cap. 35. & Tract. 10. & 28. in Ioannem. Diuus Thomas art. 3. ad 5. Suarez disput. 5. sect. 4. & alij.

Q V Æ S T I O V.

An B. Virgo contraxerit matrimonium cum Iosepho?

1. **R**atio dubitandi est, quia votum castitatis pugnat cum vero matrimonio: At B. Virgo habuit votū castitatis: Ergo non contraxit verum matrimonium. Confirmatur ex Patribus: Nam D. Hieronymus in caput 1. Matthæi, dicit Iosephum fuisse nutritium, non maritum. Et Bernardus homil. 2. super Missus est: *Virum*, inquit, *nominat*, quia homo virtutis erat, non quia maritus. Et Cyprianus serm. de passione Domini, dicit, Christum in cruce separasse matrem à Iosepho, eamque Ioanni tradidisse, vt indicaret inter eos verum coniugium non intercessisse. Idem habet Ambrosius Epist. 79. & lib. 2. in Lucam, in principio, & libro de Instit. Virginis cap. 6. & 7.

2. PRI

2. PRIMA CONCLUSIO. Certum est B. Virginem cōtraxisse verum matrimoniū cum Iosepho. Ita D. Thomas quæst. 29. articul. 2. & Scholastici in 4. distin. 29. & 30. Probatur ex Scriptura. Luc. 1. 26. *Missus est Angeius Gabriel ad Virginem desponsatam viro, cui nomen erat Ioseph.* Et Luc. 2. 4. *Ascendit Ioseph in Bethlehem, ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore.* Et Matth. 1. 19. *Ioseph autem vir eius cum esset iustus, voluit occulte dimittere eam.* Et infra: *Ioseph, fili David, noli timere accipere Mariam coniugem tuam.* Vide Augustinum de Nuptiis & concupiscentiis cap. 11. & lib. 23. contra Faustum cap. 8.

3. SECUNDA CONCLUSIO. Hoc matrimonium vere & essentialiter potuit perfici sine vlllo detrimento virginitatis. Probatur, quia tria spectari possunt in matrimonio. 1. vinculum matrimonij, quod perficitur mutuo consensu, quo coniuges tradunt sibi inuicem ius & potestatem in sua corpora. 2. mutua cohabitatio in eadem domo. 3. vsus matrimonij per carnalem copulam. Hæc duo posteriora non sunt de essentia matrimonij, sed solum primum, nempe vinculum, quod mutuo consensu perficitur. Hoc autem vinculum non tollit virginitatem, vt per se patet. Confirmatur 1. quia Theologi cum Concilio Tridentino sess. 24. distinguunt matrimonium ratum à consummato, & supponunt illud esse verum matrimonium. Ratum autem perficitur solo consensu vtriusque partis, vt definitum est in Concilio Florentino in Decreto Eugenij. Confirmatur 2. Quia in statu innocentiae fuit verum matrimonium inter Adamum & Euam, & tamen in illo statu non fuit consummatum, 3. Quia sicut in rebus,

in rebus, quæ vſu non conſumuntur, dominium diſtinguitur ab vſu, & abſque illo haberi poteſt: ita in matrimonio poteſt dari poteſtas & dominium corporis, ſine vſu copulæ carnalis, & in traditione illius dominij ſeu poteſtatis conſiſtit vera ratio matrimonij, vt colligitur ex illo 1. Corinth 7.4. *Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir.*

4. Ad rationem dubitandi initio propoſitam duplex eſt reſponſio. Vna, Iosephum & Mariam ante ſponſalia conueniſſe, vt neuter peteret aut redderet debitum. Hanc enim conditionem non eſſe contra ſubſtantiam matrimonij defendit Paludanus in 4. diſt. 30. quæſt. 2. Carthuſianus in vita Chriſti parte 1. cap. 3. Abulentiſis in cap. 30. Numerorum quæſt. 32. & Gerſon ſermon. de Natiuitate Mariæ. Et ratio eſt, quia in matrimonio diſtinguitur dominium ab vſu, vt dictum eſt: Ergo dominium poteſt tradi ſub hac conditione, vt non tradatur vſus. Hæc enim conditio non eſt contraria traditioni dominij.

5. Altera eſt, B. Virginem ex diuina reuelatione contraxiſſe matrimonium, & eadem reuelatione intellexiſſe, ſponſum ſuum libenter in perpetuam virginitatem conſenſurum. Ita Hugo de S. Victore in libro de virginitate Mariæ, Diuus Thomas, & alij Scholaſtici. Patres, qui in contrarium citantur, ſolum voluerunt ſignificare, Iosephum non fuiſſe maritum per actualem copulam, quod veriſſimum eſt.

QVÆ

QVÆSTIO VI.

*An B. Virgo proprie dicenda sit
Mater Dei?*

1. **R**atio dubitandi est, quia B. Virgo effectiue non concurrat ad vnionem humanitatis Christi cum persona Verbi, sed solum ad productionem humanitatis: Ergo non videtur posse vocari Mater Dei.

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Certum est B. Virginem proprie esse matrem huius hominis, nempe Christi. Patet ex illo Ioann. 2. 1. *Erat Mater Iesu ibi.* Et Lucae 1. 43. *Unde hoc mihi, vt mater Domini mei veniat ad me?* Et Matthæi 2. 13. *Accipe puerum & matrem eius, & fuge in Ægyptum.* Dices, Similibus testimoniis probaretur, Iosephum fuisse patrem Christi. Respondeo. Nō sequitur. 1. quia Scriptura expresse dicit, Iosephum opinione tantum hominum fuisse Patrem Christi, iuxta illud Lucae 3. 23. *Iesus erat quasi annorum triginta, vt putabatur filius Ioseph.* Tale autem nihil dicitur de B. Virgine. 2. Eadem Scriptura affirmat, B. Virginem concepisse & peperisse filium.

3. **D I C E S,** Christus in Euangelio vbique vocat illam, non matrem, sed mulierem, vt Ioann. 2. 4. *Quid mihi & tibi est mulier?* & Ioann. 19. 26. *Mulier, ecce filius tuus.* Imo videtur negare matrem, vt patet ex illo Matth. 12. 48. *Quæ est mater mea?* Respondeo. Sicut Christus vocat se *filium hominis*, id est, Mariæ Virginis: ita Mariam Virginem vocat *mulierem* per excellentiam, vt ostendat eam esse mulierem illam, de qua olim prædictum fuit,

Tertia Pars.

C c

Genes. 3. 15. *Inimicitias ponam inter te & mulierem.*
 Quando autem dixit Christus, *Qua est mater mea?*
 non negavit esse suam matrem, sed instruxit audi-
 tores, non esse omittendam prædicationem verbi
 Dei, propter matrem, aut alios consanguineos.

4. **SECUNDA CONCLUSIO.** Certum quoque
 est, B. Virginē proprie esse matrem Dei, vt defini-
 tum est in Cōcilio Ephesino, & multis aliis. Ratio
 est, quia B. Virgo concepit & peperit Deum: Ergo
 est mater Dei. Antecedens probatur, quia conce-
 pit & peperit hunc hominē, vt dictum est: sed hic
 homo in ipsa conceptione & partu fuit Deus: Ergo
 concepit & peperit Deū. Huc spectat illud Gal. 4. 4.
Misit Deus filium suū factum ex muliere. Et Luc. 1. 35.
Quod ex te nascetur sanctum, vocabitur filius Dei.

5. Ad rationem initio propositam respondent
 aliqui, B. Virginem effectiue concurrisse ad vnio-
 nem humanitatis cum Verbo, & ideo posse vocari
 matrem Dei. Non placet. 1. quia incertum est, eam
 concurrisse. 2. quia concursus ille, etiāsi concedere-
 tur, non esset nisi instrumentalis, ac proinde non
 sufficeret ad hoc, vt virgo diceretur Mater Dei.
 Nam concursus matris, debet esse per modum
 generantis, non autem per modum instrumenti.
 Igitur dicendum est, vt B. Virgo proprie ac vere
 dicatur mater Dei, satis esse, quod in eodem in-
 stanti temporis, quo anima Christi vnita est cor-
 pori per concursum maternum, simul tota huma-
 nitas vnita sit Verbo per efficientiam diuinam. pa-
 tet à simili, quia Iudæi vere dicuntur interfecisse
 Deum, eo quod per actionem suam dissoluerunt
 vnionem animæ cum corpore, & eodem instanti
 tota humanitas, vt sic, separata est à Verbo.

F I N I S.

INDEX

I N D E X R E R V M
M E M O R A B I L I V M,
Q V Æ I N H O C V O L V M I N E
C O N T I N E N T V R.

In quo prior numerus folium, posterior
paragraphum denotat.

*Accidens immediate nequit hypostatice assu-
mi.* fol. 91. §. 1

*Actus voluntatis efficax & inefficax quis?
uterque fuit in Christo circa mortem.* 227. 1. &
228. 2. 3. 4

*Actus meritorij omnes in Christo eliciti fuerunt ab ha-
bitu.* 264. 3. & 267. 7

Actus liberi posteriores necessariis. 265. dependentes
*ab unione hypost. ibid. potuissent elici ab auxilio
actuali.* 267. 7

Actiones Christi, earumque valor & meritum. 236.
& 245. 7

*Adam in statu innocentiae accepit gratiam ex mera Dei
liberalitate, non ex meritis Christi.* 29. 23

Adami gloriae gradus omnes ex meritis Christi pendent.
31. 6

*Adam ante peccatum habuit fidem venturi Christi, ex
præiis Christi meritis; ignoravit tamen causam
incarnationis.* 32. 7

INDEX RERVM.

- Adoptio humana & diuina quid sint, & quas conditio-
nes habeant. 317.1. & seqq.
- Adoptio humana & diuina quomodo differant. 319.
1. & seqq.
- Adoptio diuina fit per internam infusionem gratis san-
ctificantis. 319.1. & 320
- Adoptionis diuina omnis creatura rationalis ex se ca-
pax est. 322.2
- Ad primi filij Dei sunt Angeli sancti, uti & Adamus
fuit in statu innocentia, & omnes iusti veteris Testa-
menti. 322.2. & seqq.
- Adoptiui filij Dei nulli peccatores sunt pro eo tempore,
quo peccatores sunt, licet sint predestinati. 324.6
- Adoptiui filij Dei sunt iusti omnes pro eo tempore, quo
iusti sunt, licet alioqui reprobi sint. *ibid.*
- Adoptiuus filius Dei non est Christus, in quantum homo.
326.4
- Adoptiua filia Dei non est Christi humanitas. *ibid.* 5.
184.6
- Angelus naturali lumine non penetrat capacitatem
nature humane obedientialem. 5.3
- Non cognoscit naturaliter humanitatem Christi subsi-
stere in Verbo. 10.3. distincte & in particulari non
cognoscit naturaliter, an hoc vel illud mysterium im-
plicet contradictionem. 6.4
- Angelos incarnatos fuisse Ioannem Baptistam, Melchi-
sedecum, & alios, quidam Patres putarunt. 78.3
- Angelorum gratia & gloria independens à morte Christi.
171.
- Angelis per prædicationem Apostolorum reuelata sunt
multa circa Christum. 272.3
- Angelis non meruit Christus gratiam aut gloriam, sed
aliquarum rerum reuelationem. 171
- Angelica

INDEX RERVM.

- Angelica natura potest hypostatice assumi.* 88.2
- Anima Christi nihil intellexit formaliter per scientiam increatam.* 159.3
- Antichristum fore demonem incarnatum quidam putant.* 79.3
- Antichristus nondum venit.* 365
- Antichristus non veniet ante extinctum Imperium Romanum.* 364.2. & 367.
- Antichristi prauia discessio apud Apostolum quid significet.* 369. & seqq.
- Antichristi tempore duo testes venturi, & qui illi.* 371. 13. & seqq.
- Antichristum venisse qui Aduersarij probent.* 374. 23. & seqq.
- Antichristum Iudaei pro Messia recipient.* 377.29
- Antichristus quot annos regnaturus.* 377.28
- Antichristi nota.* 379.35
- Appetitus Christi. Vide fomes peccati, dolor, tristitia, timor.*
- Assumptio connotat duplicem respectum. 62.1. & 67. 2. quomodo differat ab incarnatione & unione. 63.2*
- Attributa diuina immediate communicari nequeunt humanitati.* 123.5. & 124. & 127.2
- Beatitudo. Vide visio beatifica.*
- Bestia Danielis c.7. quid designet.* 366.5
- Caluinus & Lutherus an sint duo testes venturi tempore Antichristi.* 373.17
- Caput Ecclesie triumphantis & militantis est Christus.* 342.2
- Capitis nomen quomodo Christo conueniat.* 342.3. & seqq. & 345.9
- Caput omnium membrorum utriusque Ecclesie Christus.* 344.7

INDEX RERVM.

- Caput omnium Angelorum Christus.* 345.8
- Caro Christi viuificatrix quomodo.* 192.11
- Charitas maior est donare vires ad satisfaciendum, quam gratis remittere.* 15.6
- Charitas Dei erga nos in incarnatione.* 30.4
- Christum esse Deum ex solis miraculis nō potuit colligi.*
9.2
- Christus est finis omnium operum diuinorum secundum diuinitatem; secundum humanitatem potest dici finis creaturae per ipsum restaurata. p.21.§.9. & 22.10*
- Christi generatio vocatur aliquando creatio, & cur.*
24.13
- Christus quomodo dicatur primogenitus omnis creatura.*
25.16
- Christus non fuisset incarnatus, si Adam non peccasset, vi illius decreti quo incarnatus est.* 29.1
- Christus an venisset si non fuisset originale peccatum, propter sola actualia, incertum est.* 38.8
- Christus sustinendo poenam sensus huius vitæ satisfecit pro culpa, pro poena sensus & damni; ita ut homo non statim sit liber à poena sensus temporali.* 40.11
- Christus subsistit in duabus & ex duabus naturis; est que una persona seu hypostasis.* 96.2. & 101.2
- Christus ad dexteram Dei sedens, quomodo intelligatur.*
133.14
- Christus per scientiam infusam potuit Deum abstractiue cognoscere, & Trinitatem esse. 166.9.10. an etiam intuitiue omnes creaturas possibiles?* 182.10
- Christus vi visionis beatificæ non cognoscit omnes creaturas possibiles. ibid.9. Cognouit omnia per scientiam infusam circa se, Angelos, & homines, modo tamen diuerso.* 186.2.3. & 187.4
- Christus viator simul & comprehensor quomodo.* 244.4.5.6.

INDEX RERVM.

- 4.5.6. quibus actionibus meruerit. 243. & 244. a
 primo instanti conceptionis vsque ad mortem meruit.
 247. & 250. meruit sibi gloriam corporis, & nominis
 exaltationem, &c. 251.2.3. meruit cæcis, quos illu-
 minauit, visum. 267.6. non indignit actuali disposi-
 tione ad infusionem gratia. 268.9
- Christus Saluator fuit in primo aduentu, non Iudex.
 362.1
- Christus in secundo aduentu Iudex. ibid.
- Cognitio Dei semper est actualis. 51.11
- Communicatio idiomatum quid sit, & unde oriatur.
 109.1. & 110.2.3. & 111.4.5. & 121.2. & 122.
 3.4.5. & 204.4. & 137.4. & 138.5
- Comprehensoris status & conditio. 243.3.4.5.6
- Concupiscentia. Vide fomes peccati.
- Creatus & creatura quo sensu dicendus Christus. 108.
 2.3. & 119.19.20. & 120.21.22
- Debitum connaturale non datur per modum premij eo
 tempore quo debitum est. 265.4. & 266.5.6
- Defectus corporis communes toti nature humane, non
 tamen particulares, assumpsit Christus, non autem
 contraxit. 195.2
- Defectus ex parte anime. 197
- Dependentia humanitatis Christi à Verbo, eiusque
 fundamentum. 47.4
- Deus non mutatur per incarnationem. 7.6. & 117.13
- Deus cõmunicat se naturaliter ad intra dupliciter, libere
 ad extra tripliciter. 11.3
- Deus essentiam suam communicare non potest creatura.
 12.4
- Deus quomodo conceptus ex Virgine. 45.4. Et genitus.
 117.14
- Deus adæquate amat & cognoscit seipsum, inadæquate

INDEX RERVM.

- creaturas.* 75.3
- Dispositio ad gratiam quibus & cur necessaria. 268.
9. & 269.10
- Donum linguarum habuit Christus. 153.10
- Dona item Spiritus S. & quomodo. 157.1.2
- Dolor quid sit. 209.1
- Dolor sensibilis fuit in Christo, & quomodo. 210.2.
& 212.8
- Efficax voluntas Christi. 227. & 228. & 229. & 230.
& 231. & 232. & 233.
- Fides donum Spiritus S. fuit in Christo, & quid sit.
150.1.2. & 151.4
- Fidei Theologica habitum Christus non habuit, nec actum
in intellectu. 153.2. 154.4. & 90.2
- Fides quomodo necessaria 170.12
- Figura qualibet potest terminare eam quantitatem, cui
potest uniri. 79.4
- Filij Dei persona sola incarnata est, cur, & quomodo.
64.3. & 65.4.5. & 66.6
- Filius Dei naturalis est Christus per aeternam genera-
tionem, & Christus homo per communicationem Idio-
matum, & Christus in quantum homo, idque dupli-
citer. 329.3. & seqq.
- Filiatio in Christo respectu Dei, est duplex, creata & in-
creata. 331.8
- Filius Mariae Virg. est Christus secundum humanita-
tem, non autem filius Spiritus sancti. 333.11
- Finis creature per ipsum restaurata est Christus. 22.10
- Fomes peccati quid sit, & quarum potentiarum: non
fuit in Christo. 205.206.207.208.209
- Forma substantialis sine materia potest hypostatice
assumi. 90.2
- Gaudium beatificum Christi non fuit diffusum in appe-
titum

INDEX RERVM.

- ritum sensitivum. 212. 6. potuit simul esse cum tri-*
stitia voluntatis. 215. 7
- Gloriam corporis meruit Christus. 251. 2*
- Gratia Christi habitualis, eiusque effectus, & cur data*
Christo. 138. 5. & 139. 6. 7. & 141. 11. quando & quo-
modo data Christo, a quo effectiue producta. 141. 1. &
142. 2. 3. fuit finita qualitas. 144. 3. in ratione gratie
fuit quodammodo infinita. 145. 5. per ordinariam
Dei potentiam augeri non potuit, potuit per extra-
ordinariam. 146. 2. 3
- Gratia unionis hypostatica substantialis, & infinita fuit.*
139. 6. & 143. 1. nec potuit augeri. 145. 1
- Gratia actuali non indignuit Christus. 148. 2. 3. & 149. 4*
- Gratie gratis datae omnes in eo fuerunt. 150. 1. 2. & c.*
- Gratiam habitualement non meruit sibi Christus, potuisset*
tamen. 271
- Gratie habitualis formalis effectus est facere sanctum,*
iustum, Deo gratum. 328. 8
- Habitus luminis scientiae infuse in Christo. 169. 4*
5. 6. 7.
- Habituale peccatum non potest esse in Christo. 203. 1*
- Homo uniuoce dicitur de nobis, Iesu Christo, Deo. 113.*
5. 6
- Homo factus est Deus, improprie dicitur. 117. 15.*
- Humanæ naturæ separatio à propria subsistentia non*
fuit secundum capacitatem naturalem. 10. 3
- Humanitas Christi non est ubique. 127. 2. & 128. 3.*
4. & 129. 5. & 241. 4. 5. non meruit unionem hypo-
staticam; potuisset mereri de congruo. 255. 2. 3.
& 257. 1
- Hypostasis. Vide Persona.*
- Iesus significat personam Verbi quatenus est natura hu-*
mana precise. 112. 2

INDEX RERVM.

- Imperij inclinatio variis temporibus facta. 365.3
- Incarnatio, unio hypostatica, assumptio humanitatis ad personam Verbi, eandem rem significantes aliquo modo inter se differunt. p.4
- Incarnatio ex fide certa est. pag.4. §.1. & p.9. §.1. lumine naturali euidenter demonstrari nequit esse possibilem, aut impossibilem. p.5. §. 2. & 7. §. 5. aut factam esse. p.9.1
- Incarnatio est conueniens Deo, homini, & uniuerso. p. 11. §. 2. & p 12. §. 6. & 13. 7. est summa communicatio Dei ad extra in triplici genere cause. 11. 3. & 12. §. est conuenientissimum remedium redimendi homines. 16. 7. & p.18. §. 5. non omnino necessaria fuit ad redemptionem. 16.1
- Incarnatio facta est primario ob redemptionem humani generis. p.18. §.4. & p.20. §.7. propter eandem redemptionem à Deo predestinata est. 21.8
- Incarnationis decretum prius est quam predestinatio hominum particularis. 28. 2 2. eiusdem predefinitio respectu peccati originalis & actualium. 34. 2. 3. 4. & p. 35. 5. 6.
- Incarnatio conuenienti tempore facta est. 40. §.1. & 41. 2. 3. 4.
- Infans Christus meruit. 250.11
- Ignis quem Antichristus de cælo descendere faciet qualis. 378.31. & seq.
- Instrumentum absens agere non potest, etiamsi presens sit causa principalis. 194.14
- Intellectus Christi. Vide Anima, & Scientia Christi.
- Iustitia an inter Christum & Deum esse possit. 290.10. & seq.
- Legi naturali Christus secundum humanitatem fuit subiectus. 293. 2
Legi

INDEX RERVM.

- Legi Mosaicae Christus non fuit subiectus de iure, sed de facto.* 295.5. *nec Legi Evangelicae.* ibid.8
- Legislator fuit Christus.* 360.2
- Legis à Christo latae quae praecepta.* 361.3
- Libertas voluntatis in quo consistat.* 221.1
- Libertas arbitrij consistit cum impeccabilitate.* 223.1.
2.3. &c.
- Lumen gloriae quod ad visionem beatificam requiritur, an distinctum à lumine scientiae infusae.* 170.5. & 171.7
- Maria Virgo meruit circumstantiam incarnationis.*
19.6.
- B. Virgo peccavit in Adamo & obnoxia fuit ut contraheret originale peccatum, non tamen contraxit.*
386.6. *nec mortaliter nec venialiter peccavit.* 392.2. & seq. *quomodo fuerit impeccabilis.* 393.4. *caruit fomite peccati.* 390.2. & seq.
- B. Virgo in nuptiis Canae Galilaeae non ambitiose locuta.*
393.6
- B. Virgo non amisit Virginitatem in conceptione.* 394.2. *nec in partu.* 395.5. *nec post partum.* 396.6
- B. Virgo Matrimonium contraxit cum Iosepho.* 399.2
- B. Virginis Matrimonium sine detrimento Virginitatis potuit perfici.* ibid.3
- B. Virgo ex revelatione cognouit sponsum suum in virginitatem consensurum.* 401.5. *conuenit cum sponso ante matrimonium, ut neuter peteret aut redderet debitum.* ibid.4
- B. Virgo proprie mater huius hominis, id est, Christi dicitur.* 401.2
- Materia prima potest assumi hypostatice absque forma.*
90.1.
- Matrimonium non significasset unionem Christi cum Ecclesia, si Adam non peccasset.* 33.9
Matri

INDEX RERVM.

- Matrimonium B. Virg. Vide Maria Virgo.*
- Mediator Dei & hominum quomodo sit Christus.* 346.2
 & seqq.
- Mediatores quo sensu dicantur Sancti.* 347.2
- Meritum Christi infinitum.* 236. & seqq.
- Merito nostro quid opus.* 242.7
- Meriti conditiones.* 243.2
- Meritum Christi dependens fuit ab ipsius passione & morte.* 246
- Meritum an promissionem premij requirat.* *ibid.* 8
- Meritum ordine nature prius premio.* 269.11
- Meruit nobis Christus gratiam iustificantem primam.*
 273.1. *Item dona gratia quae illam sequuntur.* *ibid.* 2.
Item vitam aeternam. *ib.* 3. *Item dispositiones quib.*
preparamur ad primam gratiam. 274.4.5
- Merita Christi quando nobis applicari dicantur.* 279.2
- Merita Christi applicantur omnibus adultis etiam reprobis.* 280.4
- Meritum Christi quomodo efficax, aut contra, respectu reproborum.* 280.6. & seqq.
- Merita Christi non applicantur omnibus aequaliter.*
 283.12
- Meritum Christi latius patet quam satisfactio.* 288.4
- Miracula qua potentia fecerit Christus.* 190.6
- Morbis in Christo nullus.* 196.4. *Vide Defectus.*
- Morte voluntaria consummate actiones Christi fuerunt meriti infiniti.* 245.7.8. *Vide praeceptum moriendi.*
- Natura diuina nec per seipsam immediate, nec per suam existentiam, nec per subsistentiam absolutam (quae nulla est) potest substantialiter uniri humanitati, aut eam terminare.* 68.3.4. & 69.5. & 70.6
- Natura diuina non potest concipi ut possibilis, sed tantum ut actu existens.* 69
- Natura

INDEX RERVM.

- Natura terminata propria subsistentia non potest terminari simul aliena.* 73.5. & 93.1.2.3
- Natura humana partes quæ & quo ordine assumpta à Verbo.* 82.2. & 84.7. & 85.10. & 87.3.4
- Natura etiam irrationalis potest uniri Deo hypostatice.* 88.3
- Nestorij hæresis.* 100.1
- Omnipotentia communis toti Trinitati.* 189.
- Opera Dei ad extra sunt communia tribus personis.* 64.2
- Opera Christi meritoria dependent ab unione hyp. tanquam à principio meriti.* 261.18
- Operari ex habitu perfectius est, quam sine illo.* 270.13
- Opera iustorum quæ procedunt ex gratia per Christum data, habent sufficientem dignitatem & valorem respectu augmenti gratia & gloria.* 285.3
- Opera iustorum non habent rationem perfecti meriti nisi accedente Dei promissione.* ibid.4
- Ordo in consilio Dei circa incarnationem, præscientiam peccati, & cætera.* 35.6
- Ordo quo partes humane nature assumpta à Verbo.* 86.1. & 87.3.4.
- Ordo inter unionem hypost. habitus & actus in Christo.* 265.3
- Oratio Christi.* 249.9
- Oravit vere Christus in hac vita pro se & nobis.* 304.1.
Et quare orauerit in hac vita. 307.1. & seqq.
- Oratio Christi an semper fuerit exaudita.* 309.1. & seqq.
- Orat pro nobis in cælo Christus interpretative.* 312.1. & seqq.
- Originalis peccati remedium prius fuit intentum quam actualium peccatorum.* 36.3
Origi

INDEX RERVM.

- Originalis peccati maior miseria fuit, quam actualium.*
37.5. & 7.
- Originali etiam debetur peccata sensus in hac vita.* 39.10
- Originale peccatum non fuit in Christo.* 198
- Passiones in Christo. Vide dolor, tristitia, timor, fomes peccati.*
- Pater quomodo miserit filiū suū in hunc mundū.* 336.7
- Pater & Filius quomodo mittant Spiritū sanctum.* *ibid.*
- Peccata quomodo remisit Christus.* 189. & 190
- Peccatum nullum in Christo.* 198
- Perfectius ordinari potest ad minus perfectum tanquam ad finem proximum.* 27. 21
- Perfectio diuina qualibet absoluta omnes alias includit.*
69.
- Perfectiones diuinae absolute, non possunt substantialiter communicari.* 70
- Personae diuinae omnes sunt principium efficiens incarnationis, sola persona Verbi est principium terminans.*
62.1.63.3. & 64.4.5.
- Persona Verbi cur sola incarnata.* 65.4. quomodo incarnata. 66.6
- Personae diuinae plures eandem naturam possunt assumere; sicque assumpta humanitate esset vnus homo, non tres.* 72.2.3
- Persona diuina vna potest assumere plures naturas; nec ita essent plures, sed vnus, v.g. homo.* 74.1. & 75.4. & 76.5.6. & 77.7.
- Persona creata alienam naturam assumere potest virtute diuina.* 78.2. quidam Patres hoc in aliquibus factum putarunt. 79.3. quomodo id fieret. *ibid.* 5.6.
- Persona quomodo à supposito differat.* 90
- Persona Christi est terminus unionis hypost.* 102
- Persona Christi est composita.* 104.3
- Personae*

INDEX RERVM.

- Persona intellectualis naturam sibi unitam gubernare tenetur.* 201.5
- Persona Verbi non potest dici predestinata à Deo ad esse filij naturalis.* 334.2. & seqq.
- Persona Verbi non potest dici predestinata ad beatitudinem increatam.* 335.4
- Pœnam sensus sustinendo satisfecit Christus pro culpa & pœna.* 40
- Pœnitentiæ virtus quomodo fuerit in Christo.* 156.1.2.3
- Pontifex Romanus non est Antichristus.* 376.27
- Potentia diuina est prima ratio efficiendi incarnationem.* 66.6
- Potentia Christi ad facienda miracula & remittenda peccata qualis.* 189. & 190. & 192. quid per eam potuerit. 194.15.16
- Præceptum moriendi & alia Christus libere seruauit; & quibus modis.* 224.2.3.4. & c.
- Præceptum speciale moriendi pro hominibus habuit Christus.* 296.9
- Præceptum moriendi quod habuit Christus an fuerit præceptum proprie dictum.* ibid.10
- Prædestinatum non esse ab æterno Christum, quatenus est homo, ut in tempore sit filius Dei naturalis, probabilius est.* 338.1
- Prædestinationis obiectum non debet includere terminum prædestinationis.* ibid.2
- Prædestinatus filius Dei ex virtute & c. Rom.8. quomodo dicatur Christus.* 339.4. & seq.
- Prædestinatus ad gratiam & gloriam, Christus secundum humanitatem dici potest.* ibid.6
- Prædestinata dici non potest Christi humanitas ad beatitudinem, sed ad unionem hypostaticam.* 341.2.a.
- Prædestinatio Christi quomodo causa nostræ Prædestinationis.* ibid.1. & seq.
- Præmium

INDEX RERVM.

- Præmium Christo promissum illimitatum. 241.5
- Prophetiæ donum fuit in Christo; & in quo consistat.
150.22.& 152.8
- Propheta est Christus. 353.1
- Prophetarum quæ officia. ibid.
- Prophetarum officia Christus exercuit. 355.6.& seqq.
- Rex spiritualis Ecclesiæ est Christus qua homo. 358.2.
- non temporalis. 359.4
- Rex temporalis an Christus de iure fuerit, variae opi-
niones. 359.5
- Reges decem distrahent Imperiũ Romanũ. 365.3.& seq.
- Redemptio hominum conuenientior est quam Angelo-
rum. 14.2.& 3. potuit fieri tribus modis, & quæ con-
uenientior. ibid. §. 4. & 15.5
- Relatio humanitatis Christi, & Verbi, eiusque funda-
mentum. 47.4
- Relationes diuersæ inter humanitatem & Verbum, item-
que inter naturam diuinam & humanam in Christo.
52.1.& 53.2.3
- Relatio realis resultat ex adoptione diuina. 320.3
- Remissio peccati quali potentia facta à Christo.
188.1.& 189.2. & 190.6
- Sabelliani docuerunt etiam Patrem & Spiritum san-
ctum fuisse incarnatum, eo quod essent una per-
sona. 64.11
- Sacerdos vere & proprie Christus. 350.2
- Sacerdos Christus secundum humanitatem, non diuini-
tatem. ibid. 3
- Sacerdotium hoc altioris rationis quam ullum aliud.
352.6
- Sacerdos quomodo secundum ordinem Melchisedech
Christus. ibid. 7
- Sacramenta moralia instrumenta in productione
gratiæ. ibid.

INDEX RERVM.

- gratia.* 194. 14. *quomodo ex latere Christi fluxisse dicantur.* 250. 10
- Sacrificium est Christus.* 351. 5
- Sanctitas Christi substantialis & accidentalis.* 138. 4.
& 139. 6. 7. 8. & 140. & c.
- Sanguis Christi totus fuit immediate unitus personæ Verbi.* 82. 2. & 84. 7. *Si qua pars eius nõ fuit resumpta in resurrectione, non manet unita Verbo; potest tamen adorari ob precedentem unionem.* 85. 9
- Satisfactio Christi pro culpa & pœna.* 40. 11
- Satisfactio Christi includit rationem meriti, ac proin non est pura satisfactio.* 287. 2
- Satisfactio quotuplex.* *ibid.* 2
- Satisfecit pro nobis Christus abunde.* 288. 5
- Satisfecit pro nobis Christus ex rigore Iustitiæ.* 292. 13
- Scientia Christi increata.* 158. 1. & 159. 2. 3. *Beatifica fuit in Christo ab instanti conceptionis.* 161. 1. 2. & 162. 3. & 164. 4. *Infusa etiam & quid per eam cognouerit.* 164. 3.
- Scientia infusa quibus fiat speciebus, & quo lumine.* 168. 1. 2. & 169. 3. 4. & 170. 5. 6. & 171. 7. 8. *an sit supernaturalis.* *ibid.* *est independens ab operatione phantasia.* 172. 2. *potest esse sine discursu, & sine interruptione.* 172. 4. & 173. 5. & 174. 8
- Scientiæ Christi acquisitæ.* 175. 1. 2. & 176. 3. & 177
- Seruus Dei an fuerit Christus & quo sensu.* 298. & *seq.*
- Species infusæ scientiæ Christi quales.* 168. 2
- Spei habitus fuit in Christo; & aliqui eius actus.* 154. 1. & 155. 2. 3. 4. 5
- Spes non includit necessario incertitudinem futuri boni.* 219. 5
- Subsistentia diuina proportionem habet principij ter-*

INDEX RERVM.

- minantis ad creatam.* 8.8
- Subsistentia Verbi est prima ratio terminandi incarnationem.* 66.6
- Subsistentia absoluta in Deo nulla datur.* 69.5
- Subsistentia Verbi quomodo communicata humanitati.*
123.6.7. & 124.8. & 125.9
- Substantius terminus dicitur unus, si forma aut natura una, aut unita.* 72.3. & 76.6
- Suppositum. Vide Persona.*
- Timor in quo consistat: fuit in appetitu & voluntate Christi.* 218.1.2. & 219.3.4
- SS. Trinitas operata est incarnationem.* 64.3
- Tristitia sensibilis quid: fuit in Christo, & quomodo.*
210.1.211. & 212.5.8
- Tristitia fuit in voluntate Christi secundum partem superiorem & inferiorem.* 214.4.5.
- Valor actionum Christi infinitus, & unde.* 236
- Vbiquetarij heretici.* 127.1
- Christus secundum humanitatem non est ubique. ibid.*
- Verbū hypostatice assūpsit humores quatuor spiritus vitales & animales, dentes & ungues, probabile etiā capillos. 82.2. & 85.10. quo ordine partes humane nature assumpserit.* 86.1.2. & 87.3.4
- Viatoris status & conditio.* 243.4. & 244.5.6
- Visio beata perfectius extensivè coniungit Deo quam unio hypostatica, non autem intensivè.* 57.7
- Visio Dei essentiam attingit adæquate, non item unio hypostatica.* 66.7
- Visio aliter terminatur, quam unio.* ibid.7
- Visionem beatificam habuit Christus secundum humanitatem ab instanti conceptionis; & perfectius quam Angeli aut homines alij. 161.1.2. & 162.3. & 163.*
Atque ex debito connaturali. 265.4
- Visionem*

INDEX RERVM.

- Visionem beatam non meruit sibi Christus, potuit tamen.*
264.3. & 267.7
- Unio hypostatica fuit necessaria ad redemptionem ex
perfecta iustitia.* 171
- Unio sumitur tripliciter. 43. quid sit. ibid. §. 1. non est pro-
ductiva respectu humanitatis Christi.* 44. §. 2
- Unitive actionis terminus est substantialis coniunctio
seu unio in facto esse.* 46. 1. 2. 3
- Unio hac est in humanitate, non in Verbo. 47. 4. & 48.
5. & p. 49. §. 8. 50. & 6. conflata est ex duabus par-
tialibus. 48. 6. Habet essentialem habitudinē ad per-
sonam Verbi. 49. 7. est fundamentum relationis inter
humanitatem & Verbum, itemque dependentiā illius
ab hoc.* 48. 4
- Unio hypostatica est perfectissima tam in ratione unio-
nis rerum distinctarum, quam in genere donorum gra-
tia. 55. 1. 2. & p. 56. §. 5. 6. & 57. 7. tribuit humani-
tati consequenter ut beata sit. 57. 8. est magis super-
naturalis quam visio beatifica, & perfectius intensiue
Deo coniungit. 57. 7. & 58. 10. potest irrationali crea-
tura communicari.* 58. 9
- Unionis hypostaticae causa efficiens principalis est solus
Deus, neque creatura potest esse; quamvis hac possit esse
instrumentaria causa.* 58. 2. & 59. 3. 4. & 60. 5
- Unionem hanc non praecessit dispositio in humanitate, ne-
que habitualis gratia.* 61. 1. 2. & 62
- Unio hypostatica comparata unioni corporis & anima.*
99. 10
- Unio hypost. est vera compositio.* 104. 3
- Unio duarum rerum inseparabilium & indistantium
quid requirat.* 129. 5
- Unio hypost. quomodo sanctificauerit humanitatem Chri-
sti. 138. 3. 140. 9. 10. & 262. . reddidit Christum*

INDEX RERVM.

- impeccabilem.* 200.4
Unionem hypostaticam non meruit Christus, nec potuit;
humanitas de congruo eam mereri potuit. 255. &c.
Unionis continuationem non meruit Christus. 263.20
Unionem cum persona Patris aut Spiritus sancti potuit
mereri. 242.6
Violentum quid. 222.3
Voluntas Christi fuit libera, & quibus modis. 222.3.
4.5.6. *habuit actus efficaces & inefficaces.* 227.1.2.
3.4. *quomodo conformis fuerit voluntati diuinae.* 228.
1. & 229.230. & 231
Voluntas diuina quotuplex. 229.3. *quomodo nostra vo-*
luntas debeat illi esse conformis. 230.4.5. & 231.8
Voluntas Christi qua & quando impleta, vel non. 233.2.
& 234.3. & 235.4.5
Voluntas diuina determinata est ad bonum in communi,
non ad creatum in particulari. 224.4

F I N I S.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a list or index of some kind, with some numbers visible on the right side.

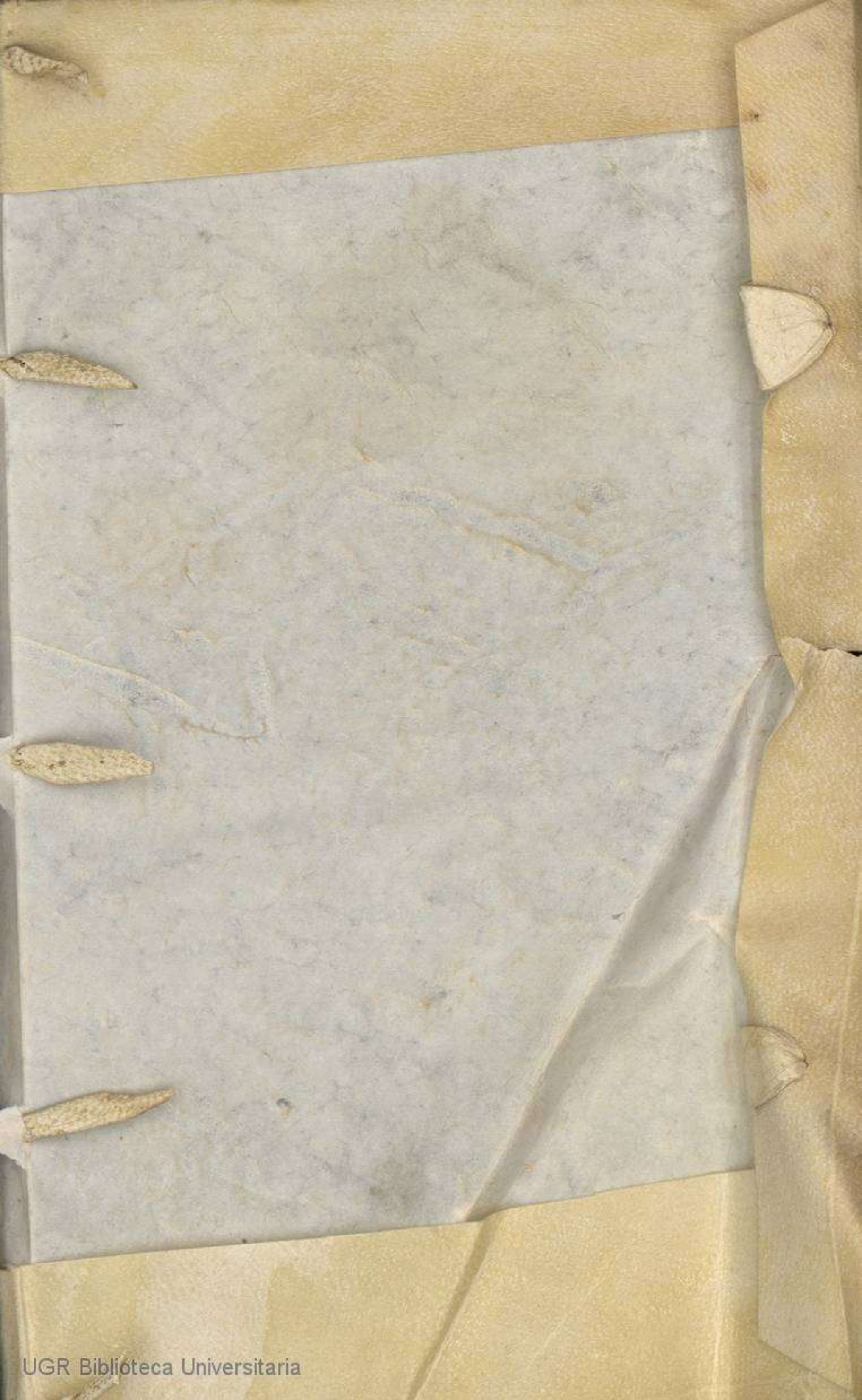

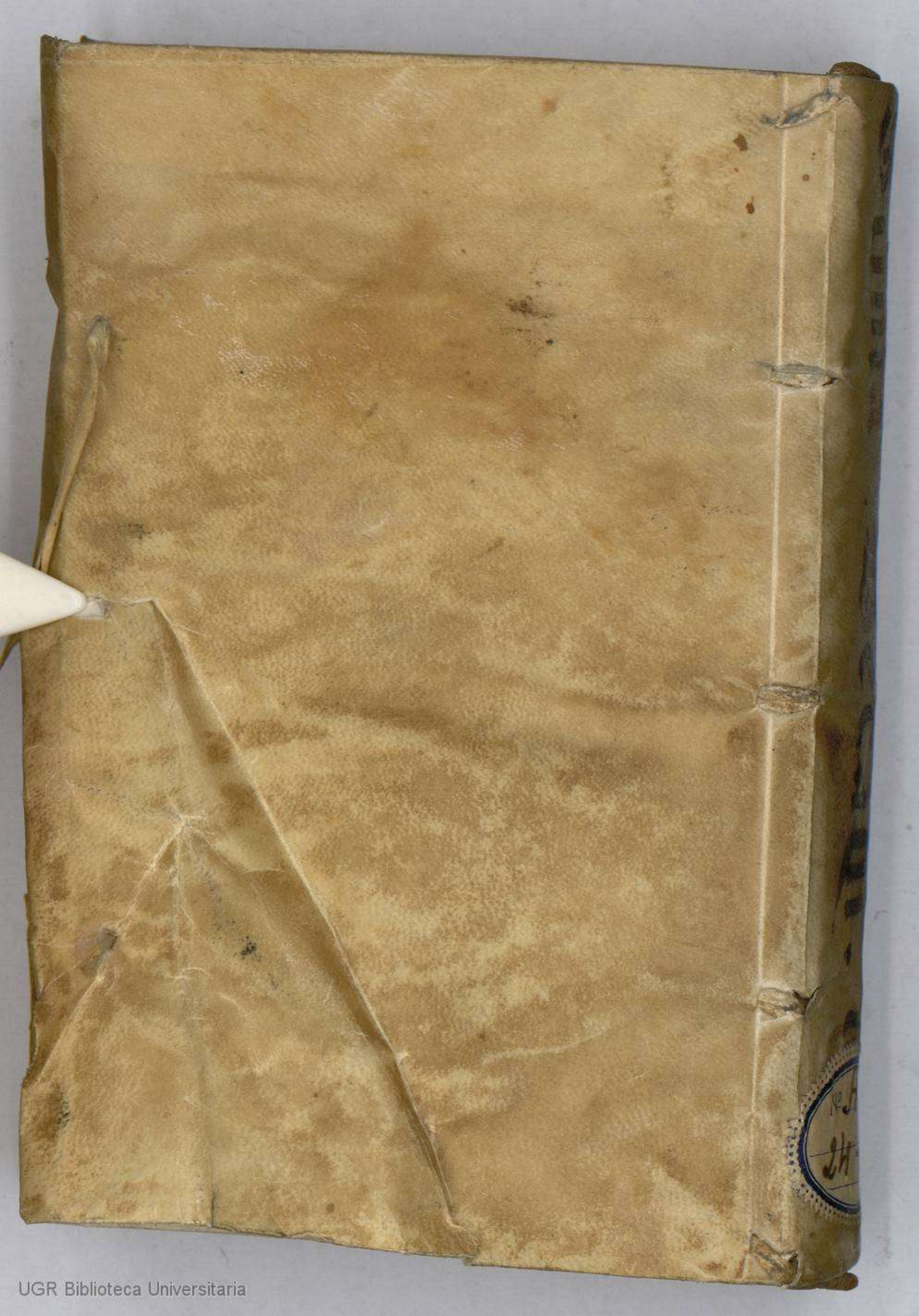

9

11111

11111

11111

11111

11111

11111

11111

Nº A

24-284